

UTSTÄLLNINGSHANDLING ÖVERSIKTSPLAN 2040

HABO KOMMUN

Innehåll

Förord

Sammanfattning

1. Inledning **8**

- Läsanvisningar **9**
- Tillvägagångsätt **12**
- Vad är en översiktsplan?
- Planprocessen

2. Utgångspunkter **15**

- Hållbar utveckling **15**
- Kommunens vision
- Kommunens värdegrund
- Nationella mål och program **16**
- Regionala mål och program **23**
- Lokala mål och program **28**

3. Utvecklingsstrategi - den hållbara kommunen **30**

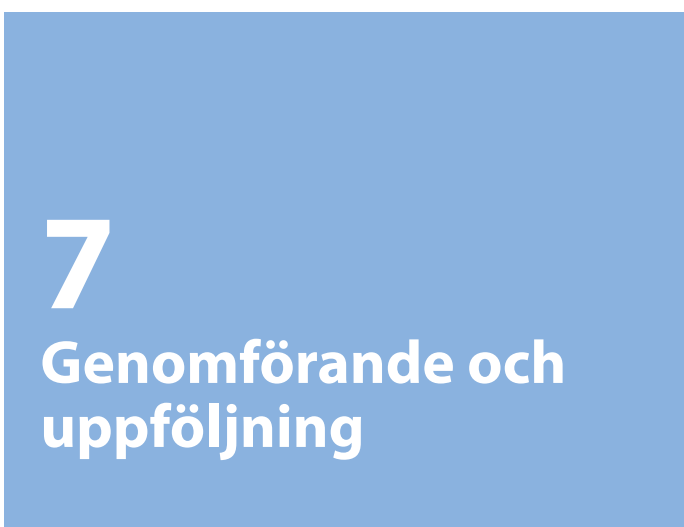
- Habo kommun – nuläge **30**
- Mål för framtida planering **33**
- Förslag till utveckling **41**
- Intressen att ta hänsyn till **45**

4. Riksintressen **50**

- Riksintressen

5. Allmänna intressen **72**

- Regionala- och mellankommunala intressen **74**
- Klimat **84**

- Natur	89
- Friluftsliv och turism	100
- Kultur	106
- Trafik och infrastruktur	111
- Teknisk försörjning	126
- Miljö, hälsa och säkerhet	148
- Bostadsförsörjning	160
- Näringsliv och verksamheter	166
- Landsbygd	169

6. Lokala utvecklingsmöjligheter	181
- Brandstorp	182
- Fagerhult och Baskarp	188
- Furusjö	194
- Habo tätort	200
- Västerkärr	217

7. Genomförande och uppföljning	221
- Tidsperspektiv	222
- Samarbete och dialog	222
- Framtagande av dokument	223
- Budget och styrmodell	224
- Aktiv markpolitik	225
- Marknadsförutsättningar	225
- Uppföljning	225
- Uppföljning med nyckeltal	227

Ordlista

Separat dokument:

- Hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning

Förord

Habo är en mycket attraktiv kommun! Det märks på många sätt men inte minst på att det är många som flyttar hit och vi växer i en snabb takt. Att bli fler som delar på gemensamma åtaganden och behov är i grunden positivt men innebär samtidigt många utmaningar som måste hanteras på ett bra sätt. Vi har ett ansvar mot alla som redan bor här och mot de som flyttar hit. Det innebär att vi måste växa med kvalitet och säkerställa att förutsättningarna för fortsatt tillväxt är långsiktigt hållbara.

Det är viktigt att det finns olika typer av bostäder för alla utifrån livets olika behov och skiften. Samtidigt finns det också många andra viktiga faktorer som måste beaktas om vi ska lyckas att vara den hållbara kommunen för hela livet som exempelvis miljö, jämställdhet, ekonomi, tillgänglighet, hälsa och trygghet.

Habo kommuns översiktsplans planeringshorisont tar sikte på år 2040. Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste strategiska dokument och det viktigaste för den fysiska planeringen för hur vi ska använda mark- och vattenområden. Arbetet med översiktsplanen har också varit omfattande, utmanande och intressant. Haboborna har visat intresse och bidragit till framtagandet av planen genom sina åsikter, engagemang och sitt deltagande vid många samrådsmöten som har ägt rum i kommunens olika kommundelar och tätorter.

För att översiktsplanens strategier och riktlinjer ska bli framgångsrika är det viktigt att det finns största möjliga enighet kring dessa samt att de är accepterade hos nämnder och styrelser. De ska klara att ligga till grund för prioriteringar i kommunens kommande budgetar under flera mandatperioder med endast några få revideringar vid behov och Habo kommuns invånare ska känna tillit och förtroende för kommunens långsiktiga vilja att planera mot ett hållbart samhälle och en fortsatt attraktiv kommun.

Habo kommuns utveckling ska vara till för alla människor som bor och verkar här och översiktsplanen ger oss en bra grund att stå på inför framtiden och det fortsatta arbetet.

Susanne Wahlström
Kommunstyrelsens ordförande

Jan Sundman
Kommunchef

Sammanfattning

Översiktsplanen behandlar den framtida utvecklingen av Habo kommun och är en beredskap för den långsiktiga utvecklingen. Planen ska ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden samt hur den bebyggda miljön ska bevaras och utvecklas och vara vägledande för efterföljande planläggning, lovgivning och tillståndsprovning.

Översiktsplanen redovisar statliga och allmänna intressen, samt beaktar och integrerar de nationella, regionala och kommunala mål, strategier och program som är av betydelse för utvecklingen.

Utveckling Habo kommun

I översiktsplanen lyfts särskilt fram hur bebyggelsestrukturer och transportstråk ska utvecklas bäst för att ge förutsättningar för långsiktigt hållbara resor. Hur gröna- och blåa strukturer kan bevaras och utvecklas för att skapa en god och hållbar livsmiljö. Hur friluftsområden kan utvecklas, kopplas samman och tillgängliggöras för att öka rekreativsmöjligheter. I arbetet med att ta fram utbyggnadsområden för verksamheter och bostäder, har områden med bäst förutsättningar utifrån befintlig infrastruktur och god tillgänglighet prioriterats.

”Den hållbara kommunen för hela livet” är den övergripande visionen för Habo kommuns långsiktiga utveckling. Översiktsplanen redovisar övergripande mål, strategier och riktlinjer för att ge uttryck för kommunens ambitioner när det gäller den framtida utvecklingen och vägen dit.

Mål, strategier och riktlinjer är till stöd vid avvägningar inför framtida beslut.

Sex övergripande mål har tagits fram för att nå den övergripande visionen.

- Starkt näringsliv
- Attraktiv livsmiljö
- Hållbar infrastruktur
- Rekreation för livskvalitet
- Resurseffektiv & klimatsmart kommun
- Levande landsbygd

Målbild Habo kommun

Målbilden är kommunens syn på hur tätorterna växer med bostäder och arbetsplatser, hur infrastrukturen utvecklas med fokus på hållbara trafikslag, hur natur- och kulturvärden kan tas till vara och beaktas och hur friluftsområden kan utvecklas med läget vid Vättern.

Habo kommun har en stark befolkningsökning och är en viktig del i regionens tillväxt. Samtidigt som kommunen utvecklas måste Habo även beakta de konsekvenser som en utveckling medför och samarbeta med angränsande kommuner i de mellankommunala intressen som berörs. En positiv utveckling innebär utmaningar kring bostadsbyggandet och att anpassa transportinfrastrukturen. För att klara bostadsförsörjningen i kommunen till år 2040

behövs mellan 2 500 och 3 500 nya bostäder byggas. Transportinfrastrukturen är idag ansträngd, och framför allt behöver gång-, cykel- och kollektivtrafik stärkas för att öka andelen hållbara resor. Stadsbyggandet kan vara ett kraftfullt verktyg som kan bidra till att styra utvecklingen i en hållbar riktning. Med strategisk planering och principfasta beslut finns det goda förutsättningar att kunna nå en tydlig och gemensam målbild.

Vägen dit

De strategier och riktlinjer som redovisas i översiktsplanen ska visa vägen i alla beslut som fattas på vägen till målbilden och kommunens vision. Översiktsplanen är en vägledning för att göra avvägningar mellan olika intressen i fortsatt planering.

Kommunen avser att följa upp om utvecklingen går i linje med översiktsplanens övergripande målsättningar och om målbilden är på väg att förverkligas. Uppföljningen sker huvudsakligen genom kommunens styrkorts- och budgetarbete samt i samband med aktualitetsprövning av översiktsplanen.

1 | Inledning

1. Inledning

Läsanvisningar

Kapitel 1

Inledning

I kapitlet beskrivs vad en översiktsplan är och hur den formella processen ser ut när översiktsplanen tas fram.

Kapitel 2

Utgångspunkter

En översiktsplan måste förhålla sig till andra planer och program både på nationell, regional och lokal nivå, dessa presenteras kort. Begreppet hållbar utveckling förklaras kortfattat.

Kapitel 3

Utvecklingsstrategi för den hållbara kommunen

I kapitlet görs en övergripande nulägesbeskrivning av Habo kommun. Beskrivningen belyser planeringsutmaningar som framtidens utveckling behöver lösa. Övergripande mål och strategier beskrivs och visualiseras i en målbild. Förslag till utveckling redovisas.

Kapitel 4

Riksintressen

I kapitlet redogörs kommunens riksintressen. I kapitlet beskrivs hur kommunen vill arbeta med dessa intressen i framtiden, både när det gäller att bevara och utveckla.

Kapitel 5

Allmänna intressen

Kapitlet tar upp intressen som rör allmänheten så som klimatförändringar, värdefulla kulturlandskap och naturområden, områden som är viktiga

för friluftslivet, trafik och infrastruktur, teknisk försörjning, miljö-, hälso- och säkerhetsrisker, näringsliv och verksamheter samt landsbygden.

I kapitlet redovisas även vilka intressen som kommunen har gemensamt med hela Jönköpings region och vilka intressen kommunen har gemensamt med grannkommunerna. I kapitlet görs en nulägesbeskrivning av intressena och hur kommunen vill arbeta med dem i framtiden.

Kapitel 6

Lokala utvecklingsmöjligheter

Kapitlet beskriver sex av kommunens tätorter utifrån hur de fungerar och ser ut idag och vilka utvecklingsmöjligheter som finns. I kapitlet görs en nulägesbeskrivning av orterna och kommunen beskriver hur man vill att orterna ska utvecklas.

Kapitel 7

Genomförande och uppföljning

I kapitlet beskrivs hur kommunen behöver arbeta för att genomföra översiktsplanen. Det handlar bland annat om samarbeten och dialoger med olika typer av aktörer, framtagande av utredningar och planer, hur översiktsplanen kopplas till kommunens budget, vilka förvaltningar och enheter som ansvarar för att översiktsplanen realiserar samt hur kommunen kan kontrollera så att översiktsplanen efterlevs genom uppföljning.

Hållbarhetsbedömning

I kapitlet beskrivs övergripande både positiva och negativa konsekvenser som man kan vänta sig uppstå om hela översiktsplanen genomförs. Konsekvenserna bedöms utifrån tre aspekter, ekologiska, sociala och ekonomiska.

Tillvägagångssätt

Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan föregås av en rad beslut som tas i kommunstyrelsen och i kommunfullmäktige.

- Kommunstyrelsen beslutade 2015-08-12 att tillsätta en styrgrupp för att ta fram en ny översiktsplan. Styrgruppen ska bestå av samtliga tre kommunalråd, byggnadsnämndens presidium, en representant från miljönämnden och av kommunchef.
- Habo kommun begärde 2015-10-02 att få en sammanfattande redogörelse över länsstyrelsens synpunkter på översiktsplanen inför kommunens beslut om översiktsplanens aktualitet. Länsstyrelsen yttrande inkom 2016-04-04.
- Kommunfullmäktige beslutade 2017-04-27 att översiktsplanen från 2006 inte är aktuell och att en ny kommunövergripande översiktsplan ska tas fram.
- Kommunstyrelsen beslutade 2018-10-10 att skicka översiktsplanen på samråd.
- Kommunstyrelsen beslutade 2019-10-16 att skicka översiktsplanen på utställning.

Organisation

Organisationen för arbetet med att ta fram en ny översiktsplan ser ut på följande vis:

Styrgrupp: tre kommunalråd, byggnadsnämndens presidium, en representant från miljönämnden och kommunchef.

Projektgrupp: teknisk chef, enhetschef för miljöenheten, enhetschef för gata/VA-enheten, miljöstrateg, tjänsteman från miljöenheten (miljö- och hälsofrågor) samt tjänstemän från plan- och exploateringsenheten.

Arbetsgrupp: tjänstemän inom miljöförvaltningen, gata/VA-enheten, plan- och exploateringsenheten, fritids- och kulturenheten, stabsfunktion för tekniska förvaltningen, räddningstjänsten samt vd:n för Habo Energi.

Arbetet drivs av plan- och exploateringsenheten på uppdrag av kommunfullmäktige.

Översiktsplanens innehåll förankras under arbetsprocessen i projektgrupp och i styrgrupp med syftet att förankra förslaget.

Dialog

Medborgardialog

Under vintern 2018 genomfördes medborgardialoger på fem olika tätorter i kommunen. Invånarna bjöds in till en workshop där de lämnade förslag på hur orten och Habo kommun som helhet kan utvecklas. Det genomfördes även en riktad dialog med näringslivet. Medborgardialogerna har sammanställts i ett offentligt dokument.

Dialog med grannkommuner och myndigheter

Kommunen genomförde dialoger med Jönköpings och Mullsjös kommuner med syftet att informera om Habo kommuns översiktsplan samt diskutera mellankommunala frågor.

Kommunen genomförde dialoger med Jönköpings länsstrafik, Trafikverket och Länsstyrelsen med syftet att informera och diskutera innehållet i översiktsplanen som berör myndigheternas verksamhetsområden och intressen.

Informationsmöte med markägare

Kommunen har haft ett informationsmöte med markägare som berörs av översiktsplanen. Under mötet hölls en genomgång om vad en översiktsplan är, vad den ska innehålla samt hur processen ser ut.

Samråd

Beslut om att skicka ut översiktsplanen på samråd togs i kommunstyrelsen den 10 oktober. Samrådstiden pågick under 1 november till 31 januari 2019. Under perioden gavs grannkommuner, myndigheter, intresseorganisationer, partigrupper i Habo kommun och invånare möjlighet att lämna skriftliga synpunkter på innehållet i översiktsplanen.

Samrådsmöten

Under samrådstiden genomfördes samrådsmöten på samma orter som under medborgardialogen. Syftet var att presentera utvecklingen som översiktsplanen föreslår samt återkoppla till diskussionerna som fördes under medborgardialogen.

Inför beslut om samråd planerades det i samverkan med skolan att även genomföra en barndialog med skolelever i kommunen. Tyvärr var det under tidpunkten för samrådet inte möjligt att genomföra dialogen såsom det var tänkt.

Samrådsredogörelse

Samtliga synpunkter som inkom under samrådstiden finns sammanställda och besvarade i ett särskilt dokument, samrådsredogörelse. Inkomna synpunkter i sin helhet finns redovisade i en bilaga tillhörande samrådsredogörelsen.

Förslag till översiktsplan har nu bearbetats och reviderats utifrån inkomna synpunkter och ett nytt förslag till översiktsplan finns framtaget. Processen fortsätter nu med utställning som innebär ytterligare tillfälle till dialog och möjlighet att lämna synpunkter på översiktsplanen.

Utställning

Beslut om att skicka ut översiktsplanen för utställning togs i kommunstyrelsen den 16 oktober. Utställningstiden pågår under tiden 28 oktober 2019 till 12 januari 2020. Under perioden ges grannkommuner, myndigheter, intresseorganisationer, partigrupper i Habo kommun och invånare möjlighet att lämna skriftliga synpunkter på innehållet i översiktsplanen.

Fortsatt arbete

Efter utställningen kommer översiktsplanen att bearbetas utifrån inkomna synpunkter för att i början av år 2020 antas av kommunfullmäktige. Stora förändringar kan inte genomföras utan då krävs ytterligare en utställningsperiod.

Vad är en översiktsplan?

Varje kommun ska enligt plan- och bygglagen (PBL) ha en aktuell översiktsplan som är kommunövergripande och som ska fungera vägledande för kommunens långsiktiga utveckling. Översiktsplanen omfattar kommunens hela geografiska yta. En översiktsplan är inte juridiskt bindande och dess innehåll kan därför inte överklagas. Däremot kan processen för framtagandet av översiktsplanen överklagas, det vill säga om det gjorts formella fel i hanteringen. Eftersom översiktsplanen inte är juridiskt bindande kan endast riktlinjer för framtida utveckling anges. Mer detaljerade bestämmelser görs i en detaljplan, vilken omfattar en liten geografisk yta. Översiktsplanen ska redogöra för grunddragen för utveckling och användning av mark och vatten. Vidare ska översiktsplanen redogöra för kommunens långsiktiga visioner och mål och hur dessa kan uppnås. Översiktsplanen ska även sättas in i ett nationellt och regionalt perspektiv samt övergripande visa hur kommunen tar hänsyn till nationella och regionala mål, planer och program som har betydelse för en hållbar utveckling, till exempel, transportpolitiska mål, miljö kvalitetsmål och regionala klimat- och energistrategier.

Förutom den heltäckande översiktsplanen kan kommunen göra fördjupade översiktsplaner (FÖP) över ett begränsat geografiskt område som studeras mer noggrant, eller tilläggsplaner, där ett tema som exempelvis vindkraft behandlas över hela kommunen.

Gällande översiktsplan, fördjupade översiktsplaner

och tilläggsplaner bakas in i den nya översiktsplanen och blir därmed inaktuella som egna planer. Dessa planer är följande:

Översiktsplan 2005, Fördjupad översiktsplan Habo tätort 2011, Fördjupad översiktsplan för Fiskebäck 1995, Fördjupad översiktsplan för Fagerhults tätort 2003, Fördjupad översiktsplan för Gyljeryd – Västerkärr 1998 samt Vindkraftspolicy 2009.

Planprocessen

Planprocessen behandlas i PBL 3 kap. §7-26. Kommunfullmäktige ska en gång varje mandatperiod ta ställning till om översiktsplanen är aktuell eller om den behöver revideras. När ett beslut tagits av kommunfullmäktige om planens aktualitet och planen inte anses vara aktuell ska följande process ske:

1. Ett preliminärt planförslag tas fram och under tiden sker samråd med bland annat grannkommuner, regionen, länsstyrelsen, och andra myndigheter. Länsstyrelsen bevakar statens intressen, så som riksintressen, miljö kvalitetsnormer, strandskydd, mellankommunala frågor, risk för säkerhet och hälsa, översvämning och erosion.
2. Samråd om planförslaget. Kommuninvånare, företag, föreningar och organisationer får möjlighet att framföra sina åsikter om det preliminära planförslaget på samrådsmöten. Även länsstyrelsen och andra berörda myndigheter, regionen och berörda kommuner ges möjlighet att framföra sina åsikter.

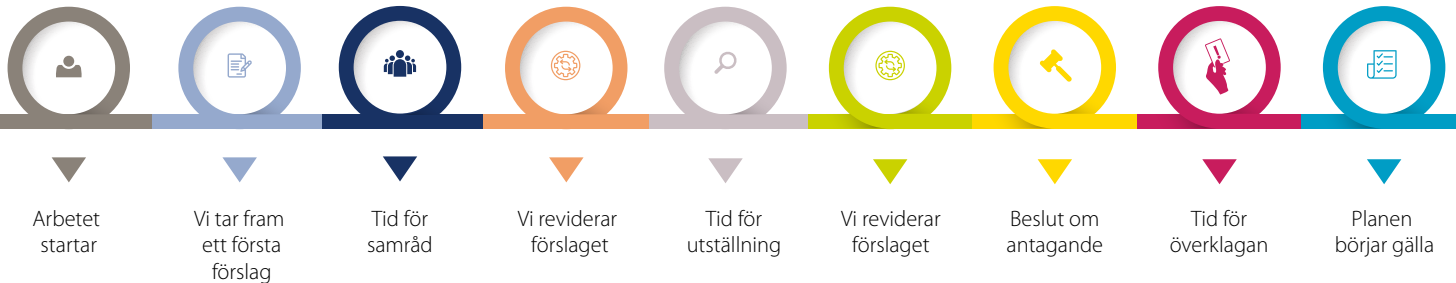

Här finns mer information om lagstiftning som påverkar översiktsplanen:

Plan - & bygglagen (PBL)

3 KAP § 4-5 PBL tar upp vad en översiktsplan ska innehålla.

Här är vi nu!

3. Kommunen besvara alla inkomna synpunkter under samrådet i en samrådsredogörelse. Kommunen ska redogöra för de synpunkter som påverkat planen och vilka synpunkter som inte kunnat tillgodose samt anledningen till detta. Samrådsredogörelsen ska finnas med i granskningshandlingen.
4. Ett slutligt planförslag tas fram och ställs ut i minst två månader innan kommunfullmäktige kan ta beslut om att anta planen. Under utställningsperioden ges återigen allmänheten med flera möjlighet att lämna skriftliga synpunkter till kommunen angående planen.

Kommunen ska redogöra för vilka eventuella ändringar som synpunkterna lett till i ett särskilt utlåtande. Länsstyrelsen ska ge ett granskningsyttrande om planen som ska finnas med i antagandehandlingen för översiktsplanen.

5. Om det görs väsentliga ändringar av planen efter utställningen måste planen ställas ut på nytt. Om inte så kan kommunfullmäktige ta beslut om att anta planen. Planen vinner sedan laga kraft om den inte har överklagats. Det är inte möjligt att överklaga sakinnehåll, utan syftar på tillvägagångsätt och process.

2 | Utgångspunkter

2. Utgångspunkter

Hållbar utveckling

Begreppet hållbar utveckling hörs på många håll i samhället. Begreppet används inom många olika områden och på många olika sätt, vilket har gjort det svårt att veta vad som menas med hållbar utveckling.

Den amerikanske miljövetaren och författaren Lester R. Brown introducerade begreppet hållbar utveckling 1981. Begreppet fick internationell spridning i Brundtlandrapporten 1987. Rapportens titel är ”Our common future”, vilket kan översättas med ”vår gemensamma framtid”. Rapporten togs fram av FN:s Världskommission för miljö och utveckling 1987. Ordförande var då Gro Harlem Brundtland. Begreppets innebörd är ungefär att hållbar utveckling tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Hållbar utveckling kopplas till Brundtlandrapporten i plan- och bygglagens första kapitel § 1. I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktig hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

Hållbar utveckling brukar delas in i tre dimensioner, ekologisk-, ekonomisk- och social hållbarhet. De allmänna intressena som finns i andra kapitlet i PBL kopplas även dem till Brundtlandrapporten och de tre dimensionerna av hållbar utveckling.

Kommunens vision

Den hållbara kommunen för hela livet, antagen 26 november 2015, är en vision och förhållningssätt som utgör basen för kommunens verksamheter.

Enligt kommunens vision ska alla i Habo kommun få plats och känna sig välkomna oavsett ålder, etniskt ursprung, kön eller religion. Oavsett när i livet och hur livssituationen ser ut, ska Habo kommun vara fungerande, välkomnande och inkluderande. Detta gäller såväl de människor som bor och arbetar i kommunen som de som besöker vår kommun, och de företag och andra organisationer som finns etablerade här.

Habo kommun ska vara hållbar. Kommunen ska hushålla med de resurser som finns och använda dem på bästa sätt. Kommunen ska ta ansvar för och ta väl hand om miljö, ekonomi och andra resurser på ett sätt som gör att Habo kommun kan fungera väl idag och skapa goda möjligheter för Habo kommuns kommande generationer.

Prioriterade fokusområden för samhällsutveckling och verksamhetsutveckling kopplat till visionen beslutades i kommunfullmäktige år 2019. Fokusområden för samhällsutveckling är *starkt lokalt näringsliv, bostäder för hela livet* och *psykisk hälsa*. Fokusområden för verksamhetsutveckling är enkel och tillgänglig service, mod och innovation för effektiv resurshantering, och attraktiv arbetsgivare.

Kommunens värdegrund

Habo kommun har antagit en gemensam värdegrund som vilar på tre begrepp, engagemang, närhet och ansvar. Värdegrunden ska verka vägledande för kommunens medarbetare i sitt förhållningssätt gentemot varandra och våra kommuninvånare.

Nationella mål och program

I arbetet med att ta fram en ny översiktsplan tar kommunen fasta på nationella och regionala övergripande målsättningar som ska genomsyra det kommunala arbetet. Särskilt betydelsefulla för översiktsplanarbetet är de mål och program som beskrivs nedan.

Sverige 2025, Boverkets vision

Boverket har på uppdrag av regeringen formulerat en vision, Sverige 2025. I visionen skriver Boverket att huvudorter och mindre orter länkas samman genom kollektivtrafikförbindelser och utvecklade cykelstråk, så att människor på ett enkelt och hållbart sätt kan röra sig mellan orterna utan att behöva använda bilen. Detta skapar arbets- och bostadsregioner där huvudorterna blir ekonomiska och kulturella motorer som även utvecklar de mindre orterna. Visionen ser högskoleorter som regionala noder för arbetsmarknad och infrastruktur.

Visionen handlar om ökad samverkan mellan landsbygd, kommun och stat för att erbjuda attraktivt boende, distansarbete och levande besöksnäring på landsbygden. Den handlar också om ett klimatanpassat och energieffektivt byggande med fokus på livskvalitet, god hälsa och hushållning med resurser.

Naturresurser så som vind, vatten och mineraler kan utvecklas långsiktigt och bärkraftigt. Likaså kan besöksnäringen utvecklas till att bli en av Sveriges viktigaste näringar med natur- och kulturmiljöer som är internationellt kända.

Visionen tar upp att de flesta gods- och persontransporter kan ske på utbyggda järnvägsstråk. För att nå dit krävs en kraftig omställning med nya och förbättrade järnvägsspår som binder ihop städer, hamnar och naturresursrika områden.

En utvecklad kollektivtrafik förutsätter att näten för tunnelbana, spårvagn, pendeltåg och fasta stombussnät utvecklas kraftigt. En sådan utveckling kortar restiderna och minskar trycket på centralt belägna bostäder samt gynnar regional utveckling.

Visionen tar upp att Sverige kan ha ett i princip fossilfritt elenergisystem. Det som krävs är att ny bebyggelse energieffektiviseras, samtidigt som systemen utvecklas och byggs ut för sol-, vind-,

våg- och bioenergi. Dessutom behövs smarta elnät som binder samman Europa.

Klimatförändringarna påverkar både vattnets kvalitet och kvantitet. Därför behöver våra dricksvattensystem vara robusta och lätta att anpassa till ändrade förutsättningar. Alla stora grundvattenförekomster och stora ytvattentäkter behöver nationellt skydd. Vattenverken behöver utvecklas och det behövs planer för vattenförsörjningen på nationell, regional och lokal nivå.

Visionen tar upp att naturområden så som stränder, skogar, odlingsmark och tätortsnära natur kan vara både bättre skyddade och utvecklade så att alla människor har tillgång till en hälsosam livsmiljö. Stadsplaneringen behöver ta hänsyn till behovet av grönområden, samtidigt som strandskyddet måste stärkas. Ett bättre naturskydd gynnar den biologiska mångfalden.

GLOBALA MÅLEN för hållbar utveckling

Agenda 2030

I september 2015 antogs Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Den nya utvecklingsagendan består av 17 globala mål med sammanlagt 169 delmål. Integrerat i de globala målen är de tre sinsemellan lika viktiga perspektiven; social, ekonomisk och miljömässig hållbar utveckling. Alla länder i världen ska arbeta för att nå målen och det är respektive regerings ansvar att målen nås i det egna landet. Samarbete krävs mellan nationella och lokala myndigheter, organisationer och föreningar, forskare och näringsliv. Målen ska nås till år 2030.

Den 14 juni 2018 beslutade regeringen om Sveriges handlingsplan för Agenda 2030. Handlingsplanen innehåller politiska åtgärder för åren 2018-2020 och lyfter fram sex tvärssektoriella fokusområden. Fokusområdet Hållbara samhällen innehåller åtgärder som är särskilt relevanta för fysisk planering. Landsbygdens livskraft, hållbara städer och minskad segregation ska främjas genom olika åtgärder.

Av de 17 globala målen är det mål 11 – Hållbara städer och samhällen som är mest relevant för översiktsplanen. Städer och bosättningar ska göras inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Följande delmål är specifikt relevanta för översiktsplanarbetet:

Mål 11.1 Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder och grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden.

Mål 11.2 Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra vägtrafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

Mål 11.3 Till 2030 verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt förbättra kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bosättningar i alla länder.

Mål 11.4 Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv.

Mål 11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

Mål 11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Sveriges transportpolitiska mål

Det övergripande transportpolitiska målet i Sverige är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Därutöver har riksdagen beslutat om ett funktionsmål om tillgänglighet och ett hänsynsmål för säkerhet, miljö och hälsa, och dessa är jämbördiga. Regeringen har preciserat målen. Preciseringarna för funktionsmålet som har bäring på hållbart resande är följande.

- Medborgarnas resor förbättras genom ökad tillförlitlighet, trygghet och bekvämlighet.
- Barns möjligheter att själva på ett säkert sätt använda transportsystemet och vistas i trafik-

miljöer ska öka.

- Förutsättningarna för att välja kollektivtrafik, gång och cykel ska förbättras.

Sveriges nationella miljömål

Sveriges miljömål är riktmärken för det nationella miljöarbetet. Miljömålen beskriver den kvalitet vi vill att miljön ska ha år 2020. Det finns 16 miljömål inom olika områden. För varje mål finns ett antal preciseringar, som förtydligar vilket miljötillstånd som ska uppnås inom olika områden. Sveriges miljömål omhändertar nationellt den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen som redovisas i Agenda 2030.

Av de 16 miljömålen är 14 aktuella för Habo kommun;

Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

God bebyggd miljö

De nationella miljömålen har konkretiserats ner i regionala miljömål och genom olika strategier och åtgärdsprogram. För översiktsplanens del är miljömålet *God bebyggd miljö* ett av de viktigaste.

Regeringen har tagit fram en strategi för Levande städer som fastställdes i budgetpropositionen för 2018. Strategin formulerar ett övergripande mål:

Hållbara städer är inkluderande och tillgängliga stadsmiljöer som erbjuder alla människor en attraktiv och grön livsmiljö. Närhet gör att det är enkelt att leva sitt vardagsliv och ta sig fram med hållbara transporter, som t.ex. gång och cykel. Helhetssyn i planeringen tillsammans med smarta lösningar bidrar till städer där människor kan leva klimatsmart, hälsosamt och tryggt.

Utifrån strategin har nya etappmål och indikatorer för miljömålet God bebyggd miljö tagits fram.

De nya etappmålen:

- Andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång i Sverige ska vara minst 25 procent år 2025, uttryckt i personkilometer, i riktning mot att på sikt fördubbla andelen för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

- Kommunerna ska senast år 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta tillvara och integrera stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

- En majoritet av kommunerna ska senast år 2025 ta tillvara och integrera stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

De nya indikatorerna:

- Andel nybyggda bostäder inom 400 meter från hållplats.

- Andel av befolkning inom tätort som bor inom 400 meter från hållplats.

- Tillgång till service och grönka. Närhet till skyddad natur visar hur stor del av befolkningen som har mindre än 1 km till skyddad natur från sitt boende. Indikatorn innehåller även ett ”tillgänglighetsindex” över närhet till service i de olika kommunerna, dvs hur många som bor inom 1000 meter i vägnätet till livsmedelsbutik, vårdcentral och grundskola.

I Habo kommuns riktlinjer för bostadsförsörjning står att kommunen ska precisera miljömålet *God bebyggd miljö* för Habo kommun. Nedan följer dessa preciseringar:

■ **1. Hållbar bebyggelsestruktur:** en långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade,

Kommunens precisering: En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur innebär att nylokaliseringar sker i anslutning till befintlig tätort där det går att bygga vidare på befintlig infrastruktur så som vägar och vatten – och avlopp. Nylokaliseringar bidrar till att skapa en sammanhållen tätort som skapar förutsättningar för hållbart resande. Förtätning sker i centrala lägen som bidrar till att skapa underlag för handeln och kollektivtrafiken. Grönka integreras med bebyggelsen och tätortsnära skog bevaras för att skapa rekreationsmöjligheter.

■ **2. Hållbar samhällsplanering:** städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor,

Kommunens precisering: En hållbar samhällsplanering för tätorter och landsbygd innebär att kommunen är positiv till bostadsbyggande och verksamhetsutveckling i kommunens tätorter och till utveckling på landsbygden. Utbyggnad av bredband i hela kommunen är en viktig del i att utveckla tätorterna och landsbygden. Tätorter, delområden och målpunkter länkas samman genom utbyggnad av gång- och cykelvägar. Genom ett välfungerande väg- och cykelnät kan invånare ta del av både landsbygd och tätorter. Kulturlandskapen på landsbygden är viktigt att värna för att skapa mervärden för den levande landsbygden.

■ **3. Infrastruktur:** infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs- och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet,

Kommunens precisering: Utbyggnadsområden planeras på ett sätt som gör att redan gjorda investeringar i infrastruktur så som vägar, elanläggningar och vatten och avlopp nyttjas, vilket gör att infrastrukturen blir resurseffektiv. Arbetet med att bygga ut kommunikationsanläggningar för bredband pågår med målet att 90 % av hushållen ska ha tillgång till snabbt bredband år 2020.

■ **4. Kollektivtrafik, gång och cykel:** kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och att det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar,

Kommunens precisering: Attraktiv och välfungerande kollektivtrafik innebär att den är tillgänglig där det finns tillräckligt reseunderlag. Attraktiva och säkra gång- och cykelvägar länkar samman tätorter och tillgängliggör natur- och rekreationsområden. Goda möjligheter till förvaring/parkering av cykel och bil vid strategiska platser möjliggör byten mellan olika färdmedel så som tåg, buss, bil och cykel. För att driva utvecklingen av hållbara resor framåt har kommunen kontinuerliga dialoger med Länstrafiken och grannkommuner.

■ **5. Natur och grönområden:** det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet

Kommunens precisering: Tillgängliga och tätortsnära natur- och grönområden med god kvalitet innebär att värdefulla gröna områden och gröna stråk bevaras och utvecklas för att skapa en sammanlänkande grönstruktur som integreras i tätorterna. Tätortsnära skog inom gångavstånd från bostadsområden bevaras för att möjliggöra för rekreation vilket skapar mervärden för tätorten.

■ **6. Kulturvärden i bebyggd miljö:** det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas,

Kommunens precisering: Bevarande av kulturvärden i bebyggd miljö innebär att tidstypiska och kulturhistoriskt intressanta byggnader hanteras varsamt. Ny bebyggelse intill kulturhistoriskt intressanta byggnader, miljöer och landskap utformas med hänsyn till dess värden.

■ **7. God vardagsmiljö:** den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur,

Kommunens precisering: God vardagsmiljö innebär att bostadsutvecklingen lokaliseras till områden med närhet till service, arbetsplatser, skolor och kommunikationer. Planeringen av bostadsutbudet har som målsättning att tillskapa ett varierat bostadsutbud för olika typer av bostäder och upplåtelseformer som möjliggör för människor att välja en bostadsform som passar deras behov. Ett starkt näringsliv skapar arbetstillfällen och bidrar till kommunens utveckling. Utbyggnad av gång- och cykelvägar inom och mellan tätorter

uppmuntrar till fysisk aktivitet och möjliggör för ett hållbart reande. Tillgång till natur för rekreation skapar mervärden för tätorten.

■ **8. Hälsa och säkerhet:** människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

Kommunens precisering: Trygga och säkra miljöer innebär att frågor om hälsa och säkerhet är centrala inom kommunens olika åtaganden. I planeringsprocessen och i bygglov utreds säkerhets- och hälsofrågor som exempelvis bullernivåer och geotekniska förhållanden.

■ **9. Hushållning med energi och naturresurser:** användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.

Kommunens precisering: Hushållning med energi och naturresurser innebär att kommunen är positiva till förnybar energi och arbetar aktivt med energieffektivisering av kommunala fastigheter. Uppvärmning och elförsörjning av kommunal fastigheter sker i huvudsak med förnybar energi. Kommunen är aktiva vad det gäller att installera solceller och solfångare på offentliga byggnader. Vid planering av nya områden eftersträvas markeffektivitet för att inte slösa med markresurser.

■ **10. Hållbar avfallshantering:** avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallens påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

Kommunens precisering: Hållbar avfallshantering innebär att kommunen eftersträvar en effektiv hantering och sortering av avfall. Mängden överblivna jordmassor minimeras genom en god planering och exploatering. De massor som blir återanvänds för bästa ändamål.

Sveriges energi- och klimatmål

Klimatpåverkan behöver minska på alla nivåer i samhället för att bromsa klimatförändringarna. Samtidigt behöver samhället klimatanpassas för att minska konsekvenserna av de klimatförändringar som redan sker. Nedan redovisas aktuella mål för att minska klimatpåverkan.

- År 2040 ska Sverige ha 100 procent förnybar elproduktion.
- År 2030 ska energianvändningen vara 50 procent effektivare jämfört med 2005, uttryckt i termer av tillförd energi i relation till BNP.
- Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. De kvarvarande utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium ska dock vara minst 85 procent lägre än utsläppen år 1990.

EU:s energi- och klimatmål till 2030, med 27 % förnybar energi, 27 % effektivare energianvändning och 40 % lägre växthusgaser är en del av de svenska målen men Sverige har ambitiösare mål.

Friluftsliv

Det övergripande syftet med friluftspolitiken i Sverige är att stödja människors möjligheter att vara i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund. Riksdagen har satt upp tio nationella mål som tillsammans bidrar till detta. Flera av de tio friluftspolitiska målen har en tydlig koppling till samhällsplaneringen och är relevanta för kommunernas arbete med exempelvis grönsstrukturplaner och friluftslivsplaner, främst de två mål som Boverket ansvarar för: Tillgänglig natur för alla och Attraktiv tätortsnära natur.

Det finns inga särskilda mål för friluftslivet på regional nivå. I Grön handlingsplan som har tagits fram av Länsstyrelsen i samverkan med andra aktörer i länet finns åtgärder och insatsområden som berör friluftsliv.

Folkhälsa

Folkhälsoarbete innebär att skapa förutsättningar i samhället så att hela befolkningen kan få en god hälsa på lika villkor. Insatser för att främja och förbättra folkhälsan är av stor betydelse för en hållbar utveckling. Några av de största folkhälsoproblemen är tydligt kopplade till att vi rör på oss för lite. Levnadsvanorna är individuella, men de påverkas av hur livsvillkoren i samhället ser ut, som till exempel hur den byggda miljön är utformad och strukturerad, människors tillgång till attraktiva gång- och cykelvägar eller till parker och grönområden.

I juni 2018 antog riksdagen ett nytt övergripande mål och en ny målstruktur för folkhälsopolitiken, som innebär en mer långsiktig och förebyggande struktur för folkhälsoarbetet. Målet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Det finns åtta målområden varav ett är Boende och närmiljö, som är relevant i den översiktliga planeringen.

Bredbandsstrategi

I den nationella bredbandsstrategin, som beslutades 2017, är målsättningen att 95 procent av alla Sveriges hushåll och företag ska ha tillgång till bredband med hastighet på minst 100 Mbit/s till år 2020.

Livsmedelsstrategi

Den nationella livsmedelsstrategin antogs av riksdagen under år 2017. Regionfullmäktige i Jönköpings län beslutade år 2018 om en regional livsmedelsstrategi med syfte att öka livsmedelsproduktionen. Den regionala livsmedelsstrategin går i denna fråga i linje med den nationella livsmedelsstrategin. I den regionala livsmedelsstrategin betonas att det måste finnas tillgång till odlingsbar mark för att behålla och öka livsmedelsproduktionen. Lantbrukarna konkurrerar för närvarande om jordbruksmarken i länet och detta lyfts fram i den regionala livsmedelsstrategin som ett hinder för att öka produktionen.

Regionala mål och program

Klimat- och energistrategi

Klimat- och energistrategin har tagits fram av Länsstyrelsen i Jönköping i samarbete med kommunerna i länet, myndigheter och näringsliv. Strategin visar hur Jönköpings län kan bidra till att klara klimatmålen, energiomställningen och klimatanpassningen. Visionen är att Jönköpings län ska vara ett plusenergilän år 2050, vilket innebär att behovet av energi ska minska med 40 % och att den förnybara energin ökar så att det finns ett överskott som kan säljas till andra län och länder. Det första etappmålet är att Jönköpings län ska vara ett klimatsmart län år 2020. Det innebär att hela samhället har utvecklat ett systematiskt energi- och klimatarbete som leder till att utsläppen minskar. Det innebär också att samhället anpassas till de pågående klimatförändringarna.

I klimat- och energistrategin har sju åtgärdsområden tagits fram:

Effektivare energianvändning

För att nå klimatmålen är energieffektiviseringen en viktig del att arbeta med. Det handlar bland annat om att använda energisnåla transportmedel och uppvärmningssystem, samt se över ventilation, belysning och isolering. Målet för energianvändningen är att Jönköpings län ska vara 30 procent effektivare än år 2008 till år 2020.

Planering

För att kunna utveckla energieffektiva och transportsnåla städer och tätorter krävs det att man arbetar aktivt med samhällsplanering och bebyggelseutveckling. För att nå dit behöver man arbeta med förtätning och utveckling längs med kollektivtrafikstråken. Man behöver även arbeta mycket med utbyggnad av solcells- och vindkraftsanläggningar, utbyggd fjärr- och närvärme samt attraktiva transportmöjligheter med kollektivtrafik och cykel.

Förnybar energi

I Jönköpings län finns det stor potential för att öka produktionen av vindkraft, solenergi, biobränslen, etanol och biogas. Ett etappmål i strategin är att länet ska vara självförsörjande på el till minst 50 % år 2020. Elen ska vara förnybar och främst produceras med solceller, vindkraft och kraftvärmeverk. Ett annat etappmål är att alla bostäder och lokaler ska ha fossilbränslefri uppvärmning år 2020 samt att majoriteten av alla tätorter ska vara anslutna till fjärr- eller närvärme.

Transporter

I Jönköpings län står transportsektorn för nästan hälften av utsläppen av växthusgaser. Det är därför viktigt att arbeta med energieffektivisering inom transportsektorn. Genom att byta transportmedel finns stora möjligheter att minska utsläppen.

Ungefär hälften av alla bilresor körs på sträckor som är kortare än 5 km. Många av dessa resor kan ersättas med cykel eller promenad, vilket även bidrar till bättre folkhälsa. Det är viktigt att minska utsläppen från transporter i länet och några etappmål som tagits fram är att de flesta nya bilar och den största delen av kollektivtrafiken ska drivas med fossilfria drivmedel år 2020. I varje kommun ska det finnas tankställen för biogas och elenergi år 2020. År 2030 är målet att alla fordon ska köras utan fossila bränslen.

Konsumtion och livsstil

För att minska den negativa klimatpåverkan är det viktigt att arbeta med beteende och livsstil. Många svenskar har bilden av att livsstilen i Sverige är relativt klimativänlig. Många av oss sopsorterar, handlar miljömärkt och är duktiga på att använda teknik för att minska en del av miljöproblemen.

Samtidigt har vi en hög energikonsumtion, som bland annat beror på det nordliga klimatet och tillgången på billig el. Även utsläppen av växthusgaser från vårt resande är stora. Andelen varor som konsumeras behöver minska och i större utsträckning ersättas med resurssnåla tjänster. Istället för att konsumera fysiska produkter

kan man konsumera upplevelser eller hyra via delningstjänster så som exempelvis verktyg, bil eller kläder med mera. Sverige ligger på plats 13 av 153 (år 2013) på Världsnaturfondens lista över de länder som har störst ekologiska fotavtryck per person.

Jordbruk och skogsbruk

Vi behöver jordbruket eftersom det levererar livsmedel, bidrar till en levande landsbygd och är en förutsättning för bevarandet av den biologiska mångfald som är knuten till odlingslandskapet. Jordbruket kan även bidra till produktion av biogas av gödsel från nötkreatur och energiskog. Men mjölk- och köttproduktionen står samtidigt för en del av länets utsläpp av framför allt metangas från nötkreatur, metan- och lustgas från stallgödsel samt lustgas från åkermark.

Av länets landareal består 70 % av skogsbruk vilket gör skogsbruket till en viktig näring för länet. Skogen är en viktig resurs på många sätt och ger stora exportinkomster. Genom skogen får vi förnybart bränsle till fjärrvärmeanläggningar och värmepumpar. Skogen fungerar även som viktig kolsänka. När skogen växer tar den upp koldioxid från atmosfären och minskar på så vis växthuseffekten. Avverkningen måste vara mindre än tillväxten för att kolsänkan ska vara bestående.

Anpassning till klimatförändringar

Genom att anpassa samhället till klimatförändringar så minimeras de risker som det nya klimatet medför. Ett utav etappmålen är att alla kommuner i länet har identifierat och analyserat riskerna som ett förändrat klimat innebär till år 2015. Klimatförändringarna kommer medföra risker med översvämningar, ras, skred och erosion, ökade temperaturer, värmeböljor och torka.

Åtgärdsprogram inom miljömålsarbetet
En stor del i miljömålsarbetet är att ta fram åtgärdsprogram i samverkan med berörda aktörer. Programmen och dess åtgärder är en viktig del för att på regional och lokal nivå göra insatser för att uppnå miljömålen. I arbetet samverkar kommuner,

näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer för att miljömålen ska få genomslag i länet och miljön ska bli bättre.

Jönköpings län arbetar utifrån fem stycken åtgärdsprogram

- Hälsans miljömål, 2016–2020
- Minskad klimatpåverkan 2015–2019 (under revidering)
- Anpassning till ett förändrat klimat 2015–2019 (reviderat år 2017)
- Vattnets miljömål 2017–2021
- Grön handlingsplan 2018–2022

Hälsans miljömål, 2016–2020

Hälsans miljömål omfattar miljömålen Giffri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö samt delar av Frisk luft och God bebyggd miljö. Programmet innehåller 24 åtgärder och gäller mellan åren 2016 och 2020. Det pågår arbete inom flera miljöområden; tillsyn av förorenade områden, kemikalier i förskolan, fasa ut farliga kemikalier, kommunala kulturmiljöunderlag och kulturmiljöprogram samt insatser i grönstrukturen.

Uppföljningen av målen visar att fortsatta insatser behövs för att nå målen. Områden som behöver vara i fokus framöver är;

- Åtgärder för minskad trafik, vilken är den största källan till luftföroreningar som människor till vardags utsätts för.
- Kemikaliers och UV-strålningens påverkan på barn, eftersom de är känsligare än vuxna.
- Ökad kunskap om de kemikalier som används i samhället.
- Ökad takt för åtgärder och sanering av förorenade områden.

- Att bryta trenden av ökade avfallsmängder från hushållen genom ökad återvinning och återanvändning.

Minskad klimatpåverkan, 2015–2019

Åtgärdsprogrammet är under revidering. Ett nytt program börjar att gälla år 2021.

Anpassning till ett förändrat klimat, 2015–2019 (reviderat 2017)

En av grundpelarna för länets arbete med klimatanpassning är det regionala åtgärdsprogrammet, *Anpassning till ett förändrat klimat*. Det utgörs av 49 åtgärder som länsstyrelsen, kommuner och olika aktörer åtagit sig att arbeta med i strävan att klimatsäkra samhället. Arbetet med klimatanpassning handlar om långsiktighet och att agera förebyggande. Programmet innehåller mål för länets klimatanpassningsarbete samt prioriterade, konkreta åtgärder vilka har utpekade genomförare. Åtgärderna är förankrade med gennomförare.

Viktiga verksamhetsområden som påverkas av klimatförändringarna är till exempel länets dricksvattenförsörjning, dagvattenhantering, miljötillstånd, krisberedskap, areella näringar, dammsäkerhet, vägar och byggnader samt människors hälsa. Utöver det är tillgången på resurser en viktig fråga i klimatanpassningsarbetet.

Prioriterat inom klimatanpassningsarbetet i Jönköpings län är att öka beredskapen och skydd för extremväder som värmebölja, torka, storm och skyfall samt för de effekter som medföljer en ökande temperatur och ökande nederbörd så som förändrade flödesmönster och översvämningrisk, risker för erosion, ras, skred och slamströmmar, försämrade råvattenkvalitet samt påverkan på djurs och människors hälsa.

Ett nytt åtgärdsprogram ska tas fram och börja gälla år 2021.

Vattnets miljömål, 2017-2021

Omfattar miljömålen bara naturlig försurning, ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag samt grundvatten av god kvalitet. Programmet innehåller 35 åtgärder och gäller mellan åren 2017 och 2021.

Länsstyrelsen är ansvarig för flest åtgärder, därefter kommer kommunerna. Men även andra aktörer som till exempel Skogsstyrelsen, LRF och Smålands turism ansvarar för åtgärder i programmet.

Åtgärderna handlar bland annat om:

- Inventering av vägtrummor vilka utgör vandringshinder vid enskilda vägar
- Kommunala vattenförsörjningsplaner och vattenskyddsområden

Av miljökvalitetsmålen som ingår i programmet är det enbart *Grundvatten av god kvalitet* som är nära att nå medan de övriga inte bedöms kunna nå till år 2020. Det finns därför ett stort behov av att åtgärderna genomförs.

Grön handlingsplan 2018-2022

Grön handlingsplan har tagits fram av länsstyrelsen i samverkan med länets aktörer utifrån tre olika uppdrag med nära kopplingar till varandra som har samordnats: 1) Uppdraget att ta fram åtgärdsprogram för miljömålen, 2) uppdraget om handlingsplan för grön infrastruktur och 3) friluftslivsuppdraget.

Syftet med den gröna handlingsplanen är att bidra till att nå miljökvalitetsmålen, ett rikare friluftsliv och en fungerande grön infrastruktur genom att markägare, entreprenörer, intresseorganisationer, kommuner och myndigheter tillsammans arbetar mot gemensamt uppställda mål. Genom att analysera nuläget ska åtgärder styras dit de behövs mest, där skötsel och restaurering skapar ett för arter och livsmiljöer mer ändamålsenligt landskap än dagens. För miljömålsarbetet och friluftsuppdraget finns nationellt framtagna mål, medan målen för arbetet

med grön infrastruktur är regionalt framtagna och sammanfaller med de som togs fram för landskapsstrategin för biologisk mångfald.

Biologisk mångfald är en grundförutsättning för mänsklig överlevnad. Naturen ger samhället produkter och tjänster som bidrar till välfärd och livskvalitet. För en fungerande mångfald, krävs en grön infrastruktur som ger landskapsekologiska samband. Grön infrastruktur är på så vis även en grund för att uppnå många av miljömålen och bidra till möjligheter för ett rikt friluftsliv. Den varierande naturen i länet erbjuder goda förutsättningar för både biologisk mångfald och friluftsliv i olika former.

Den generella hotbilden mot biologisk mångfald i länet är delad. Dels finns en påverkan på landskapet i samband med exploatering, där naturmark tas i anspråk för bostads-, industri- och infrastrukturbyggen. Dels sker det en ökad igenväxning och igenplantering av odlingslandskapet där naturbetesmarker och slättermarker överges i takt med en ökad urbanisering. I skogslandskapet gör ett mer genombrukat skogslandskap att tillgången på naturvärden minskar, trots en ökad hänsyn. Det sker idag en ”förgraning” i landskapet i takt med att markägarna återbeskogar tidigare talldominerade skogar med gran.

Handlingsplanen har identifierat åtta tematiska insatsområden som är extra betydelsefulla i det kommande arbetet. På sikt ska det för varje insatsområde tas fram målsättningar och behov av konkreta insatser och åtgärder utöver de som redan är föreslagna.

- Grön infrastruktur i exploaterade områden
- Ett skogslandskap i balans
- Ett odlingslandskap i balans

- Ekologiskt funktionella kantzoner med omgivande landskap
- Invasiva främmande arter
- Friluftsliv och naturturism
- Tidigare miljöskulder
- Utveckla underlag och arbetssätt (grön infrastruktur på lokalnivå, kompensationsåtgärder, ekosystemtjänster och nyckelfaktorer)

Till den *Gröna handlingsplanen* och insatsområdena finns ett åtgärdsprogram kopplat som redovisar 34 åtgärder som ska genomföras för att uppnå målsättningarna. Ansvaret för att genomföra dessa är fördelat på kommuner, länsstyrelsen och andra organisationer. Åtgärdsprogrammet löper över åren 2018-2022. En förutsättning för att nå målen är en bred samverkan och därför har åtgärder tagits fram i arbetsgrupper med bred representation från olika aktörer i länet. Genomförandet av åtgärderna följs upp årligen av länsstyrelsen.

Regionalt serviceprogram

Ett regionalt serviceprogram för länet tas fram av Region Jönköpings län. Syftet med programmet är att stärka tillgången till dagligvaror och drivmedel samt främja lokala servicelösningar på landsbygden. Länet har en positiv befolkningstillväxt men flera utmaningar finns för de mindre kommunerna när det gäller att bibehålla och utveckla service utanför huvudorten. Inom det regionala serviceprogrammet kan bidrag exempelvis ges till en landsbygdsbutik för att den ska kunna finnas kvar. Ett krav för att en butik ska få stöttning genom serviceprogrammet är att kommunen har en plan för varuförsörjningen.

Lokala mål och program

Riktlinjer för bostadsförsörjning

I kommunens riktlinjer (2017-2020) för bostadsförsörjning står att kommunen ska peka ut en långsiktig, strategisk utveckling av Habo kommun i översiktsplanen samt att kommunen ska planera med miljömålet *God bebyggd miljö* som utgångspunkt.

I lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar står att varje kommun ska ta fram riktlinjer för hur de ska planera för kommunens bostadsförsörjning. Syftet med planeringen är att skapa förutsättningar så att alla i kommunen kan leva i goda bostäder. För att kunna göra det redovisas bostadssituationen i kommunen och mål och åtgärder kopplas till denna.

Riktlinjerna redovisar kommunens mål för bostadsbyggandet och utvecklingen av bostadsbeståndet, planerade insatser för att uppnå uppsatta mål samt redovisar hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Analysen som gjorts talar för en bostadsbyggnation som kompletterar den befintliga villabebyggelsen, likaså en byggnation som kompletterar den dominerade äganderätten. Ungefär 80 % av hushållen utgörs av äganderätter.

Miljöprogram

Habo och Mullsjö kommuner har ett gemensamt miljöprogram. Programmet gällde till en början för åren 2014-2017. Under 2017 reviderades programmet för att sedan förlängas till och med år 2019. Ett nytt miljöprogram ska tas fram som börjar gälla år 2020. Miljöprogrammet har sin utgångspunkt i de nationella och regionala miljömålen och den regionala *Klimat- och energistrategin*. I det lokala miljöprogrammet finns övergripande mål, delmål och åtgärder inom områdena energi och klimat, miljömedvetenhet, rent vatten samt natur och djur. För energi och klimat finns tre övergripande mål: Effektivare och klimatsmart energianvändning, fossilbränslefria och smarta transporter som är förberedda och anpassade inför klimatförändringar. Övergripande mål för miljömedvetenhet är: miljöanpassade inköp och upphandlingar, god kunskap om miljö, energi och klimat. Övergripande mål för rent vatten är: minska miljöpåverkan på sjöar, vattendrag och dricksvatten. De övergripande målen för natur och djur är: grönstrukturerna är bevarade och naturtillgängligheten är god, natur- och kulturmiljövärdena är bevarade.

Digital agenda

Kommunens digitala agenda 2016-2020 bygger på den regionala digitala agendan. Målet i Habo kommun är att minst 90 % av alla hushåll och arbetsplatser ska ha tillgång till höghastighetsnät (> 100 Mbit/sek) senast år 2020. Fokus ska ligga på fiberbaserade nät eftersom denna teknik är förutsättningen för såväl fasta som mobila nät.

3

Utvecklingsstrategi - den hållbara kommunen

3. Utvecklingsstrategi - den hållbara kommunen

Habo kommun - nuläge

En nulägesbeskrivning har arbetats fram genom en workshop för politiker och tjänstemän, där möjligheter och utmaningar för Habo kommun har analyserats. Nulägesbeskrivningen tar också upp den pågående utvecklingen i Habo kommun med en viss tillbakablick. Den utgår från den byggda strukturen samt den gröna och blå strukturen.

Habo kommun är en starkt växande kommun i Jönköpings län. I juni 2019 hade kommunen 12 316 invånare. Under de senaste 10 åren har kommunen vuxit med 15 procent.

Habo kommun har en strategisk placering, cirka 2 mil norr om Jönköping som är länets huvudort. Kommunen och främst Habo tätort har goda förbindelser via järnväg, länsväg 195 och genom väg 26/47.

Bebyggelse

Utvecklingen sker främst i Habo tätort och det är där de största utmaningarna finns. Denna tätort kommer därför beskrivas mer ingående i detta avsnitt. Av kommunens 12 316 invånare är 8 494 bosatta i Habo tätort (juni 2019), vilket är nästan 69 %. Habo kommun har tecknat ett avtal med Sverigeförhandlingen där kommunen avser att bygga 1500 lägenheter till och med år 2035, vilket ger cirka 3 700 nya invånare om vi räknar med 2,5 personer per hushåll. (Sverigeförhandlingen är en del av regeringskansliet i Sverige som fått i uppdrag att arbeta för medfinansiering av de planerade höghastighetsjärnvägarna i landet.) Eftersom det främst är i Habo tätort det byggs kommer dess utveckling att påverka resterande delar av kommunen, men också angränsande kommuner, såsom Jönköpings kommun när det gäller till exempel ökade trafikmängder.

Det som har byggts inom kommunen har till stor del byggts på ny mark som inte tidigare varit ianspråktagen och där en relativt gles bebyggelsestruktur inte har möjliggjort ett

tillräckligt starkt underlag för att kunna kollektivtrafikförsörja med buss.

Bostadsutvecklingen sker i hög takt och prognoser tyder på att befolkningen kommer att fortsätta att öka i framtiden, vilket ställer krav på att bland annat utreda reningsverkens kapacitet i tätorterna och peka ut mark för att eventuellt bygga ett nytt reningsverk för att försörja Habo tätort. En annan utmaning är att centrala lägen i Habo tätort är glesa och bebyggda med låga hus, vilket försvårar möjligheten att skapa ett tätare centrum som kan ge mer underlag för den befintliga servicen, utan att den befintliga bebyggelsen påverkas negativt. I Habo tätort finns ett behov av en byggnadsinventering för att skydda värdefulla byggnader från att förvanskas och för att anpassa nya till de äldre miljöerna.

Det finns potential i Habo centrum för att skapa attraktiva mötesplatser och öka möjligheten till förtätning. Möjligheterna att integrera service och verksamheter med bostäder är dock begränsade, då huvuddelen av det äldre byggnadsbeståndet har en funktionsuppdelad struktur. Vid förtätningprojekt i centrum kan möjligheterna att integrera service, verksamheter och bostäder möjliggöras.

Utmaningarna förknippade med den byggda strukturen gäller främst bostäder, då det har byggts mest småhus med äganderätt i kommunen, vilket innebär att det saknas andra typer av boende och upplåtelseformer. Utmaningen är att få till byggnation av flerbostadshus för att få igång flyttkedjor så att den äldre och yngre generationen kan bo kvar i den ort som de önskar och med en struktur som möjliggör utveckling av kollektivtrafiken. Utmaningen är också att på lång sikt omvandla och förtäta centrumnära områden för att öka serviceunderlaget och möjliggöra lokaler för centrumverksamheter. I öster ligger sjön Vättern som med ett strandskydd på 300 meter sätter förutsättningarna för vidare utveckling av tätorterna som är lokaliserade utmed Vättern.

Infrastruktur

Tätorterna i kommunen är uppbyggda utmed de större infrastrukturstråken, Jönköpingsbanan, länsväg 195 och riksväg 26/47. Bebyggelsen är relativt samlad, men upplevs ändå till sin struktur som uppdelad och fragmenterad, genom stora öppna ytor och stora barriärer i form av väg och järnväg som delar av samhällena.

Habo tätort har tillgång till järnvägen med en station som ligger nära centrum. Därmed har invånarna tillgång till ett effektivt och centralt beläget kollektivtrafikstråk. Inom en radie på 1,5 km från stationsläget täcks i stort sett all befintlig bebyggelse in. Invånarna i Habo tätort har därför goda möjligheter att nyttja spårbunden kollektivtrafik. Många bostäder och verksamheter bedöms ligga inom såväl gång- som cykelavstånd till stationen. Stationsläget nära centrum innebär också förtätningspotential vilket i sin tur ger goda förutsättningar för att effektivt nyttja befintlig infrastruktur och tekniska system. Vissa delar av tätorten upplevs dock ligga långt ifrån järnvägsstationen och busshållplatser och därmed är viljan att nyttja kollektivtrafik en barriär att överbrygga. Närheten till Jönköpings tätort, dit det tar cirka 20 minuter med bil, innebär att bilen ändå uppfattas vara det mest bekväma och flexibla alternativet. Av Habo kommuns cirka 3 000 utpendlare, pendlar cirka 2 900 till Jönköping. Inpendlingen från Jönköping är cirka 1 000 personer (statistik från Statistiska centralbyrån 2016). Sker resorna med bil till Jönköping påverkar de framförallt stadsmiljön i Jönköping med trängsel, ökade bullernivåer och partikelutsläpp. I takt med att Habo växer kan även Habo tätort påverkas negativt av ökade bullernivåer och partikelutsläpp. Utmaningen ligger i att öka andelen resor som sker med kollektivtrafik eller andra mer hållbara färdmedel.

Genom Furusjö passerar också järnvägen, tyvärr har stationen här tagits bort vilket innebär att järnvägen inte blir en tillgång för orten utan en bullrande barriär. Furusjö är genom

väg 1819 kopplat både till Mullsjö och Habo där arbetsplatser, service, skolor med mera finns. Utmaningen är att utveckla Furusjö så att underlaget med antal invånare stärks och möjligheterna att utveckla kollektivtrafiken förbättras.

Vägar och järnvägar är både en tillgång för kommunen men även begränsande. Detta eftersom de skapar utmaningar som är kopplade till frågor som rör hälsa och säkerhet. Förtätningspotentialen i centrala lägen utmed kollektivtrafikstråk och i stationsläget utgör en utmaning med järnvägen som en riskfaktor som primär transportled för farligt gods, urspårningsrisker samt buller. Riksväg 26/47 utgör en riskfaktor då den är utpekad som lämplig transportled för farligt gods och trafikmängden leder till trafikbuller. Även utmed länsväg 195 är bullernivåerna höga, och även om vägen inte är utpekad som led för farligt gods sker ändå transporter på vägen som kan leda till hälso- och miljörisker. Ombyggnationen av riksväg 26/47 innebär en ny dragning förbi Västerkärr. Denna ort får förbättrade förutsättningar för utveckling när andelen tunga transporter och totala antalet trafikrörelser minskar, vilket innebär lägre risk för olyckor och minskade bullernivåer.

Arbetsplatser

Merparten av kommunens arbetsplatser finns i Habo tätort. Den kommunala verksamheten med kommunhuset, skolor, vård och omsorg är tillsammans en av de största arbetsplatserna i kommunen. Dagligvaruhandeln och den kommersiella handeln är koncentrerad till Blå torget i Habo centrum. På de mindre orterna finns det ett par industrier och verksamheter, bland annat Fagerhults belysning AB i Fagerhult, som är en av kommunens största arbetsplatser. I Fagerhult finns det i dagsläget även mathandel, frisör, förskola och grundskola.

I Brandstorp finns det service såsom mathandel, med intilliggande café och en drivmedelsstation.

En utveckling av landsbygden och de mindre orterna med fler bostäder är en förutsättning för att den befintliga servicen ska kunna finnas kvar och utvecklas.

Längs med väg 195 mellan Sjögarpsrondellen och Alléskolan i Habo tätort finns ett industriområde på cirka 32 hektar. Flertalet av verksamheterna på området har byggt ut och möjligheten för ytterligare utbyggnader är begränsad. Längs med järnvägen, kring Habo station, finns tre industriområden som tillsammans rymmer en yta på cirka 17 hektar. Tumbäck industriområde i norra tätorten har en yta på 25 hektar. I Habo kommuns företagsregister finns cirka 400 företag registrerade, en större andel av dem är verksamma i Habo tätort.

De många attraktiva lägena för bostäder och verksamheter och närheten till Jönköping som regioncentrum, medför en hög investeringsvilja och en god marknad för bland annat bostäder i Habo kommun samt nyetablering av företag. Förutsättningarna för en fortsatt utveckling av det lokala näringslivet bedöms därför som goda, främst med hänsyn till den mycket goda tillgången till lägen nära spårburen kollektivtrafik, attraktiva lägen nära väg 195 och 26/47 samt närheten till Jönköping. Utmaningen ligger i att få fram lämplig mark för verksamheter men också för offentlig service så som skola.

Natur och friluftsliv

Habo kommun består av mycket landsbygd, med ett tydligt stråk av jordbruksmark från söder till norr, utmed Vätterns sida. Den norra och sydvästra delen av kommunen består av mycket skogsmark. Hökensås i norra delen av kommunen omfattas av riksintresse för friluftslivet och naturvården, delar av området är också naturreservat. Vättern är riksintresse för naturvård samt riksintresse för det rörliga friluftslivet. Vättern omfattas inom Habo kommun av ett strandskydd på 300 meter. De bäckar och åar som rinner i väst-östlig riktning ner mot Vättern ingår i Vätterns vattenskyddsområde och

har pekats ut i miljömålsarbetet som nationellt och regionalt särskilt värdefulla ur natur- och fiskesynpunkt. Vissa av bäckarna omfattas även av strandskydd (100 meter). Bäckarna har genomgått omfattande restaureringsåtgärder bland annat för att gynna öringens lek och därmed även fiskebeståndet i Vättern. Habo kommuns gräns i öster mot Vättern är cirka 3 mil lång. Trots den långa gränsen mot Vättern upplevs kontakten med sjön kunna bli bättre. Utmaningen är att stärka kopplingen mot Vättern samt tydliggöra och tillgängliggöra kontakten med Vättern, genom att utveckla friluftsområden och leder, badplatser med mera.

Habo tätort omgärdas till stor del av jordbruksmark vilket har medfört att stor del av bebyggelsen tillkommer på brukad mark när tätorten växer. En stor utmaning är därför att undvika byggnation på åkermark. Utmaningen ligger även i att genom planeringen tillskapa områden som nyttjar marken effektivt och skapa nya gröna områden som knyter samman de befintliga gröna områdena vilket i sin tur möjliggör att ekosystemtjänster kan bevaras och utvecklas. I samband med att bostadsområden och skolområden utvecklas är tillgängligheten till dessa gröna områden en viktig resurs som skapar mervärden.

I Habo tätorts utkanter har invånarna tillgång till ett par större tätortsnära skogar. Hökesån, som ligger i norra tätorten, delar av orten då den rinner i väst-östlig riktning. Samtidigt binder ån samman skogsområdet i nordöst med området i sydväst. Hökesån är naturreservat och omfattas av strandskydd.

Eftersom Habo tätort består av många småhus med egna trädgårdar upplevs orten som väldigt grön, men det finns få iordningsställda parker med hög kvalitet och hög funktionsblandning tillgängliga för allmänheten. Samma förhållanden gäller även för de övriga tätorterna.

Inom kommunen finns stora och sammanhängande grönområden som dessutom är skyddade som

naturreservat, vilket ger en långsiktig tillgång på grönsstruktur. Grönområden och naturreservat utgör en god grund för både den biologiska mångfalden och för människors möjlighet till friluftsliv och rekreation. Bristerna och utmaningarna när det gäller grönsstruktur är framför allt kopplade till den lokala nivån.

Grönområdena är inte alltid tydligt sammanlänkade med varandra och det saknas ett tydligt nätverk av finmaskig grönsstruktur. Detta är en utmaning för den vardagliga vistelsen i gröna miljöer, där det finns områden som saknar god tillgång till bostadsnära natur. I den centrala bebyggelsen finns också utmaningar för många av de ekosystemtjänster som behövs även i en tätort. Framför allt ekosystemtjänster kopplade till översvämningsrisk och möjlighet till infiltration och dagvattenrening är en utmaning i de mer tätbebyggda områdena i kommunen.

Kommunen har en god tillgång av grundvatten, särskilt i en formation som förbinder Hökesån med sjön Stråken. Enligt miljö kvalitetsnormerna för vatten (2016-2021) som redovisas på Vatteninformationssystem Sverige (VISS), har samtliga klassade vattendrag, sjöar och grundvatten inom kommunen potential att till år 2021 respektive 2027 uppnå god status utifrån bedömning gällande ekologisk, kemisk och kvantitativ status. Utmaningarna handlar om att arbeta för att främst minska påverkan från miljögifter, morfologiska förändringar och försurning.

Mål för framtida planering

Översiktsplanen har utarbetats utifrån 6 mål med utgångspunkt i kommunens vision och den workshop som hölls med tjänstemän och politiker, samt med hänsyn till övergripande nationella och regionala mål och program.

Enligt kommunens vision ska alla i Habo kommun få plats och känna sig välkomna oavsett ålder, etniskt ursprung, kön eller religion. Oavsett när

i livet och hur livssituationen ser ut, ska Habo kommun vara fungerande, välkomnande och inkluderande. Detta gäller såväl de människor som bor och arbetar i kommunen som de som besöker vår kommun, och de företag och andra organisationer som finns etablerade här.

Habo kommun ska vara hållbar. Kommunen ska hushålla med de resurser som finns och använda dem på bästa sätt. Kommunen ska ta ansvar för och ta väl hand om miljö, ekonomi och andra resurser på ett sätt som gör att Habo kommun kan fungera väl idag och skapa goda möjligheter för Habo kommuns kommande generationer.

Habo kommuns vision ska genomsyra kommunens verksamheter och utgöra färdriktningen i allt arbete som utförs.

De övergripande mål som har tagits fram inom översiktsplanarbetet tar avstamp i visionen och ska styra Habo kommuns utveckling när det gäller mark- och vattenanvändning.

Till de övergripande målen kopplas strategier som förtydligar hur kommunen ska arbeta för att nå målen. Förutom att

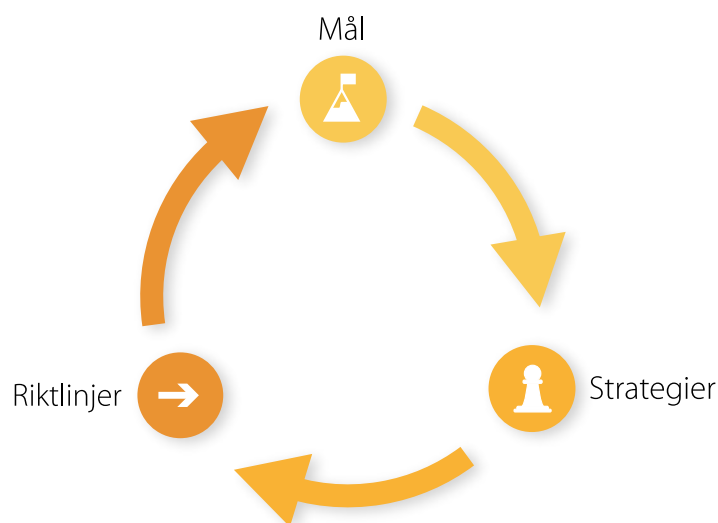
målen beskrivs i text och i en tabell, har de även visualiserats grafiskt och geografiskt på en karta som kallas för målbild.

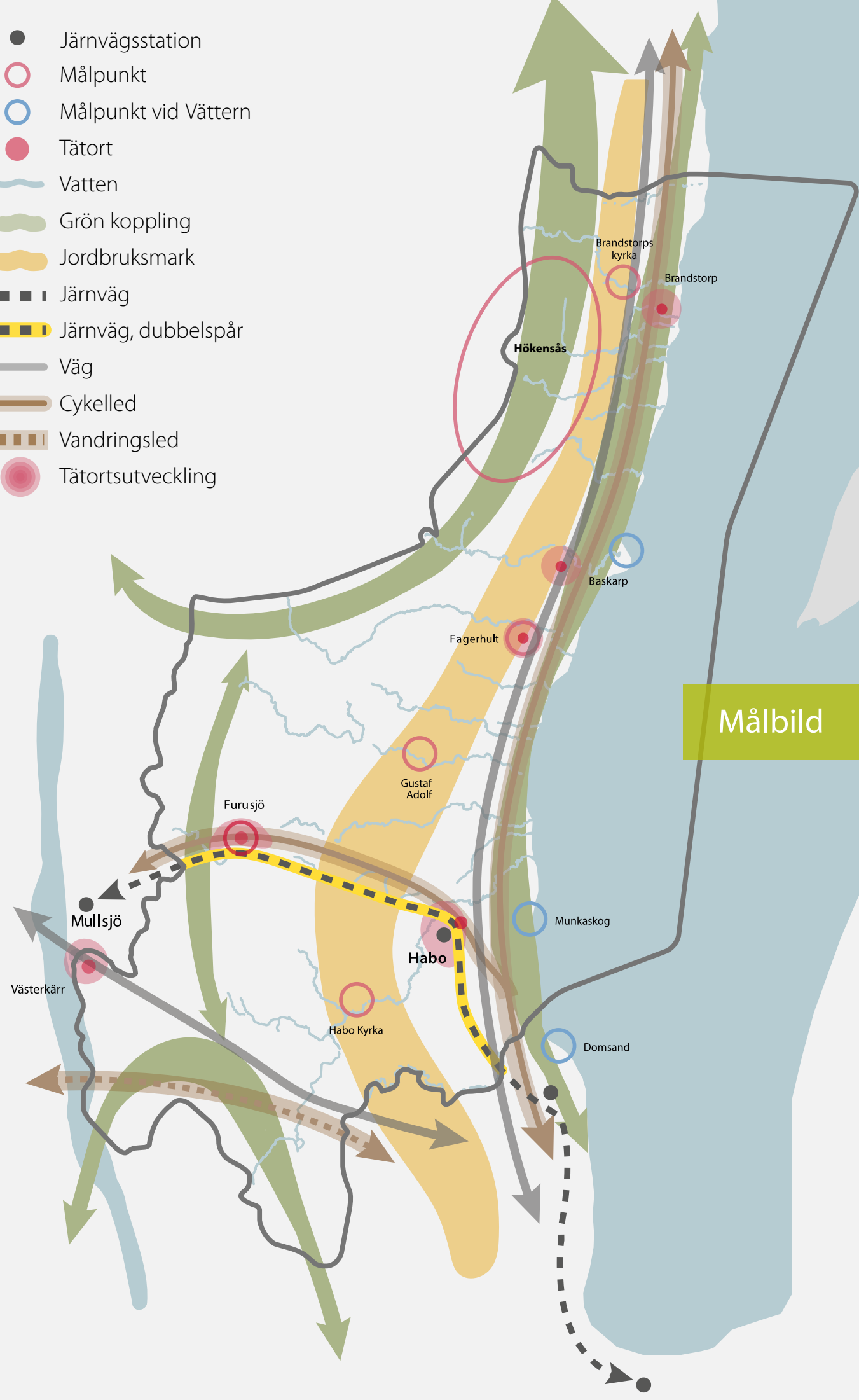
Strategierna beskriver på ett övergripande sätt hur målen ska nås. Under strategierna finns det riktlinjer som anger mer i detalj hur kommunen ska agera för att arbeta i målens riktning. Riktlinjer har tagits fram för kapitel 4, 5 och 6 i översiktsplanen. Riktlinjerna redovisas under varje tema i respektive kapitel.

Målen kopplas även till kommunens preciseringar av miljömålet *God bebyggd miljö*. För att läsa kommunens precisering se kapitel 2, under rubriken *"Sveriges nationella miljömål"*

Målen, strategierna och riktlinjerna ska ligga till grund för kommunens investerings- och utvecklingsplanering och ska kunna följas upp i samband med årsredovisning samt vid översiktsplanens aktualitetsprövning vart fjärde år. I kapitel 7 beskrivs genomförandet och uppföljningen av översiktsplanen mer utförligt.

- Järnvägsstation
- Målpunkt
- Målpunkt vid Vättern
- Tätort
- Vatten
- Grön koppling
- Jordbruksmark
- ■ ■ Järnväg
- ■ ■ Järnväg, dubbelspår
- Väg
- Cykelled
- ■ ■ Vandringsled
- Tätortsutveckling

Målbild

Mål

"Den hållbara kommunen för hela livet"
StrategierKoppling
till miljö-
målet God
bebyggd
miljö;Starkt
näringsliv

- Stärka samverkan mellan kommunen och näringslivet genom dialoger, erfarenhets- och kunskapsutbyte
- Arbeta för att en planberedskap finns för att täcka behoven av nya verksamhetsområden
- Synliggöra och tillgängliggöra kommunens natur- och friluftsområden samt besöksmål
- Skapa förutsättningar för ett levande centrum genom att möjliggöra en blandning av arbetsplatser, bostäder och service.

1, 2, 7, 8

Attraktiv
livsmiljö

- Arbeta för ett varierat bostadsutbud med varierade upplåtelseformer
- Förtäta centrala delar av Habo tätort med bostäder för att stärka underlaget till servicen i centrum, möjliggöra hållbara resor samt effektivisera nyttjandet av mark
- Tätortsutvecklingen sker i direkt anslutning till tätort och kollektivtrafik för att möjliggöra ett hållbart resande och nyttja redan gjorda investeringar så som gator, vatten- och avlopp
- Arbeta för att grönområden i anslutning till tätorterna bevaras och länkas samman för att möjliggöra rekreation och skapa trevliga boendemiljöer samt bidra till klimatanpassningen
- Arbeta för att en planberedskap finns för skolans och omsorgens verksamheter
- Stärka och tillgängliggöra mötesplatser
- Koppla samman bostadsområden med gång- och cykelvägar
- Arbeta för att kulturhistoriskt värdefulla byggnader värnas
- Uppdatera äldre detaljplaner

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Hållbar
infrastruktur

- Utveckla ny hållbar infrastruktur och anpassa befintlig infrastruktur till klimatförändringar
- Tillhandahåll en aktuell dagvattenstrategi samt vatten och avloppsplan
- Utveckla kollektivtrafik i dialog med Jönköpings länstrafik
- Utveckla trygga omstigningspunkter i strategiska lägen för hållbara resor, där fotgängare, cyklister, bilister, buss- och tågpassagerare kan växla transportmedel
- Bind samman tätorter med cykelvägar för att gynna arbetspendling inom och utanför kommunen samt öka tillgängligheten till naturupplevelser
- Komplettera befintliga gång- och cykelvägar i Habo tätort för att länka samman ortens olika bostadsområden och tillgängliggöra viktiga målpunkter och mötesplatser

1, 3, 4

Mål

"Den hållbara kommunen för hela livet"
StrategierKoppling
till miljö-
målet God
bebyggd
miljö;Rekreation
för livskvalitet

- Bevara tätortsnära skogar och gröna områden i tätorten för att möjliggöra närrekreation, stärka ekosystemtjänste samt biologiska mångfald
- Bilda sammanhängande gröna stråk genom att bevara gröna områden vid exploatering, länka samman och förstärka befintliga gröna områden i och omkring tätorten
- Tillgängliggöra Vättern och Vätterbäckarna för att stärka och utveckla friluftlivet
- Kartlägga och klassificera naturvärden inom kommunen
- Arbeta för möjligheten att bilda kommunala naturreservat

5

Resurseffektiv
& klimatsmart
kommun

- Eftersträva att öka andelen förnybar energi som används inom kommunala verksamheter
- Arbeta för att öka andelen hållbara resor och transporter genom att skapa förutsättningar för att ändra resebeteende.
- Bygga ut nätverket för laddpunkter/tankstationer för förnybara drivmedel på strategiska platser
- Exploatera ianspråktagen mark genom förtätning eller omvandling för att spara markresurser
- Öka markeffektiviteten och skapa reseunderlag till kollektivtrafiken
- Skydda kommunens grundvattentäkter för att säkra kvalitet och kvantitet
- Arbetet med klimatanpassning och minskad miljöpåverkan är en integrerad del i den kommunala verksamheten

3, 8, 9, 10

Levande
landsbygd

- Värna om kulturlandskapet vid byggnation och förändrad markanvändning
- Värna om jordbruksmarken för att säkerställa livsmedelsproduktion.
- Samarbeta i projekt som utvecklar och stärker landsbygden
- Arbeta för utbyggnad av fiber och bredband
- Arbeta för att tätorterna länkas samman genom gång- och cykelvägar
- Arbeta för att vägar håller god kvalitet genom dialog och samverkan med väghållare
- Arbeta för att möjliggöra byggnation inom utpekade LIS-områden

2, 6, 7

Starkt näringsliv

År 2040 har kommunen ett positivt näringslivsklimat och mark för nyetablering av verksamheter och företag finns att tillgå. Kommunen har en god samverkan med ett mångsidigt näringsliv såväl i tätorterna som på landsbygden. Turism- och besöksnäringen utvecklas och lockar besökare och kommuninvånare att uppleva kommunens natur och besöksmål. Det finns arbetsmöjligheter inom kommunen och centrum är en viktig mötesplats som erbjuder en variation av service.

Strategier

- Stärka samverkan mellan kommunen och näringslivet genom dialoger, erfarenhets- och kunskapsutbyte.
- Arbeta för att en planberedskap finns för att täcka behoven av nya verksamhetsområden
- Synliggöra och tillgängliggöra kommunens natur- och friluftsområden samt besöksmål
- Skapa förutsättningar för ett levande centrum genom att möjliggöra en blandning av arbetsplatser, bostäder och service

Koppling till miljömålet *God bebyggd miljö*;

1: Hållbar bebyggelsestruktur, 2: Hållbar samhällsplanering 7: God vardagsmiljö, 8: Hälsa och säkerhet

Attraktiv livsmiljö

År 2040 är kommunen en trygg och säker kommun att vistas och leva i, det finns möjlighet att leva ett gott liv i Habo kommun både i tätorterna och på landsbygden och utifrån varje individs behov. Habo kommun vill ge alla invånare de bästa förutsättningarna och eftersträvar mångfald och integration. Kommunen erbjuder en variation

av bostadstyper och upplåtelseformer och har en fortsatt stark befolkningstillväxt. Barn – och äldreomsorgen är en central del av kommunens verksamheter där människan är utgångspunkten. Det finns ett rikt kultur- och föreningsliv där barn, ungdomar, vuxna och äldre får möjlighet att utvecklas och känna gemenskap. Platser och målpunkter som är viktiga för kommunen har utvecklats och har god tillgänglighet. Det finns goda förutsättningar för möten mellan människor.

Strategier

- Arbeta för ett varierat bostadsutbud med varierade upplåtelseformer
- Förtäta centrala delar av Habo tätort med bostäder för att stärka underlaget till servicen i centrum, möjliggöra hållbara resor samt effektivisera nyttjandet av mark
- Tätortsutvecklingen sker i direkt anslutning till tätort och kollektivtrafik för att möjliggöra ett hållbart resande och nyttja redan gjorda investeringar så som gator, vatten- och avlopp
- Arbeta för att grönområden i anslutning till tätorterna bevaras och länkas samman för att möjliggöra rekreation och skapa trevliga boendemiljöer samt bidra till klimatanpassningen
- Arbeta för att en planberedskap finns för skolans och omsorgens verksamheter
- Stärka och tillgängliggöra mötesplatser
- Koppla samman bostadsområden med gång- och cykelvägar
- Arbeta för att kulturhistoriskt värdefulla byggnader värnas
- Uppdatera äldre detaljplaner

Koppling till miljömålet *God bebyggd miljö*;

1: Hållbar bebyggelsestruktur, 2: Hållbar samhällsplanering, 3: Infrastruktur, 4:

Kollektivtrafik, gång och cykel, 5: Natur och grönområden, 6: Kulturvärden i bebyggd miljö, 7: God vardagsmiljö, 8: Hälsa och säkerhet, 9: Hushållning med energi och naturresurser

Hållbar infrastruktur

År 2040 drar kommunen nytta av de kommunikationer som finns inom och i närheten av kommunen. Resorna som görs i det vardagliga livet utgörs till stor del med hållbara färdmedel, såsom tåg, buss, cykel och till fots. Kommunen verkar för en snabb, enkel, tillgänglig och effektiv kollektivtrafik som möjliggör ett enkelt vardagsresande. Kommunen har en hållbar dagvatten- och avloppshantering. Ny infrastruktur så som vägar, vatten- och avlopps, el- och kommunikationsanläggningar är robust och har byggts ut på ett genomtänkt sätt som är markbesparande och anpassat till kommande befolkningsökning och klimatförändringar.

Strategier

- Utveckla ny hållbar infrastruktur samt anpassa befintlig infrastruktur till klimatförändringar
- Tillhandahåll en aktuell dagvattenstrategi samt vatten och avloppsplan
- Utveckla kollektivtrafik i dialog med Jönköpings länstrafik
- Utveckla strategiska platser för hållbart resande, där fotgängare, cyklister, bilister, buss- och tågpassagerare kan växla transportmedel
- Bind samman tätorter med cykelvägar för att gynna arbetspendling inom och utanför kommunen samt öka tillgängligheten till naturupplevelser
- Komplettera befintliga gång- och cykelvägar i Habo tätort för att länka samman ortens olika bostadsområden och tillgängliggöra viktiga målpunkter och mötesplatser

Koppling till miljömålet *God bebyggd miljö*;

1: Hållbar bebyggelsestruktur, 3: Infrastruktur, 4: Kollektivtrafik, gång och cykel

Rekreation för livskvalitet

År 2040 är närheten till naturupplevelser och friluftaktiviteter påtaglig. Kommunens grönområden och friluftsområden är viktiga för att skapa en god livsmiljö för både människor, djur och växter. Vättern och Vätterbäckarna är lättillgängliga och kan upplevas på nära håll. Det är viktigt att utveckla och bevara grönområden med tydliga gröna stråk för att skapa goda förutsättningar för rekreation samt för djur- och växtliv som i sin tur stärker ekosystemtjänster och ger förutsättningar för biologisk mångfald.

Strategier

- Bevara tätortsnära skogar och gröna områden i tätorten för att möjliggöra närrekreation och stärka ekosystemtjänster samt biologisk mångfald
- Bilda sammanhängande gröna stråk genom att bevara gröna områden vid exploatering, länka samman och förstärka befintliga gröna områden i och omkring tätorten
- Tillgängliggöra Vättern och Vätterbäckarna för att stärka och utveckla friluftlivet
- Kartlägga och klassificera naturvärden inom kommunen
- Arbeta för möjligheten att bilda kommunala naturreservat

Koppling till miljömålet *God bebyggd miljö*;

5: Natur och grönområde

Resurseffektiv & klimatsmart kommun

År 2040 har utvecklingen av kommunen tagit hänsyn till klimatförändringar och nyttjat mark och vattenområden på ett resurseffektivt sätt. Förnyelsebara energikällor har utvecklats i kommunen för att minska miljöpåverkan. Vattnet i kommunen mår bra och tillgången av dricksvatten är god och håller en god kvalitet. Kommunen arbetar för att minska miljöbelastningen, verkar för att uppnå miljömålen och minimera energibehovet. Systemet för avfallshantering är effektivt och sortering samt återvinning är en naturlig del i samhället.

Strategier

- Eftersträva att öka andelen förnybar energi som används inom kommunala verksamheter
- Arbeta för att öka andelen hållbara resor och transporter genom att skapa förutsättningar för att ändra resebeteende
- Bygga ut nätverket för laddpunkter/tankstationer för förnybara drivmedel på strategiska platser
- Exploatera ianspråktagen mark genom förtätning eller omvandling för att spara markresurser
- Öka markeffektiviteten och skapa reseunderlag till kollektivtrafiken
- Skydda kommunens grundvattentillgångar för att säkra kvalitet och kvantitet
- Arbetet med klimatanpassning och minskad miljöpåverkan är en integrerad del i den kommunala verksamheten

Koppling till miljömålet *God bebyggd miljö*;

3: Infrastruktur, 8: Hälsa och säkerhet, 9: Hushållning med resurser, 10: Hållbar avfallshantering

Levande landsbygd

År 2040 är landsbygden en attraktiv del av kommunen som lockar människor att bo, besöka och verka i. Kommunen främjar möjligheter så att landsbygden har förutsättningar att utvecklas. Utbyggnad av fiber och bredband är en förutsättning för att leva och driva företag på landsbygden. En väl fungerande infrastruktur, underhåll och drift av vägar är en förutsättning för en levande landsbygd.

Strategier

- Värna om kulturlandskapet vid byggnation och förändrad markanvändning
- Värna om jordbruksmarken för att säkerställa livsmedelsproduktion
- Samarbeta i projekt som utvecklar och stärker landsbygden
- Arbeta för utbyggnad av fiber och bredband
- Arbeta för att tätorterna länkas samman genom cykelvägar
- Arbeta för att vägar håller god kvalitet genom dialog och samverkan med väghållare
- Arbeta för att möjliggöra byggnation inom utpekade LIS-områden

Koppling till miljömålet *God bebyggd miljö*;

2: Hållbar samhällsplanering, 6: Kulturvärden i bebyggd miljö, 7: God vardagsmiljö

Förslag till utveckling

Rekommendationer för mark- och vattenområden i efterföljande kapitel ger vägledning för de olika områden som redovisas på markanvändningskartan. Rubrikerna i texten följer kapitlens namn och markanvändningskartans teckenförklaring.

Utöver de geografiska rekommendationerna, finns generella rekommendationer som gäller allmänt inom kommunen vid prövning av bygglov och förhandsbesked utanför detaljplan då detaljplaner upprättas. De grundas på kommunala ställningstaganden i olika beslut och på tillämpningar av lagstiftning och rekommendationer från andra myndigheter. Dessa rekommendationer finns redovisade i varje kapitel under rubriken riktlinjer.

För markområden som inte föreslås få en förändrad markanvändning innebär att pågående markanvändning ska fortsätta och utvecklas.

För kommunens utpekade tätorter gäller markanvändning som redovisas i kapitel 6. I samtliga beskrivna tätorter föreslås utbyggnadsmöjligheter av bostäder och verksamheter. I flera av de mindre tätorterna finns det redan idag planlagd mark för både bostäder och verksamheter. Tillsammans med nya utpekade områden redovisar ÖP2040 utvecklingsmöjligheter i samtliga orter.

På de kommande sidorna finns två kartor, den första redovisar förslag till markanvändning (*Markanvändningskarta – utveckling*) och den andra (*Hänsynskarta*) vilka förutsättningar som kommunen har tagit hänsyn till när förslag till markanvändning har angetts.

Natur

Naturområde

Områden med höga naturvärden som bedöms vara särskilt värdefulla, både ur ett nationellt och

lokalt perspektiv. De sammanfaller även ofta med så kallade opåverkade områden. En del av områdena är utpekade som riksintresse eller är skyddade, som till exempel naturreservat. Andra är viktiga för kommunen genom sin närhet till tätorterna och deras funktion som rekreationsområde.

Vattenområde

Områden som bedöms vara särskilt viktiga för kommunen och som har höga natur- och friluftsvärden. Stråken och Vättern är två värdefulla sjöar med skyddsvärd naturmiljö som ligger på var sin sida om kommunen.

Grön koppling

Kopplingar binder samman naturområden med höga värden med varandra. De kopplingar som pekas ut kan innehålla höga naturvärden, men dessa är inte inventerade eller naturvärdesklassade. Kartunderlag visar dock på att det finns utpekade värde-trakter för grön infrastruktur. Det finns ett behov av att utreda och värdera dessa kopplingar för att fastställa naturvärden.

Värdefull Vätterbäck

Tillrinning till Vättern sker genom ett antal bäckar, Vätterbäckarna. Bäckarna är mycket artrika och utgör värdefulla reproduktionsområden. Översiktsplanen lyfter värdet av dessa områden och vikten av att bevara och utveckla bäckarna.

Friluftsliv och turism

Friluftsområde, natur

Tillgången på friluftsområden är god för både invånare och besökare i kommunen. Hökensås i norr är ett populärt besöksmål. I kommunen finns två riksintressen för friluftslivet, det innebär att dessa områden är nationellt viktiga för friluftslivet och de har dessutom höga natur- och kulturvärden. Översiktsplanen lyfter upp dessa och ambitionen är att utveckla friluftslivet och turismen. Oftast är dessa områden ett intresse som delas av angränsande kommuner, därför är samarbete kring friluftsförslag viktigt.

Friluftsområde, vatten

Stråken och Vättern är viktiga friluftsområden med sina badplatser, möjlighet till vandring, fiske och andra aktiviteter som är knutna till vatten. Sjöarna har också höga naturvärden och är av riksintresse. Sjöarna delas av flera kommuner, därför är samarbete kring sjöarnas utveckling och bevarande viktigt.

Opåverkat område

Stora mark- och vattenområden som endast till liten del är påverkade av människan. Områdena är inte uppdelade genom stora vägar, kraftledning eller störande verksamheter. Områdena är viktiga för människors hälsa och rekreation, men också för att bevara naturliga ekosystem. Områdenas karaktär ska bevaras.

Vandringsled

Ny vandringsled föreslås som binder samman friluftsområdet kring Stråken med Dumme mosse, Bankerydsleden och Vättern. Det innebär att ett stort sammanhängande friluftsområde i kommunens södra del blir mer tillgängligt.

Kultur

Kulturmiljö

Områden med höga kulturvärden som bedöms vara särskilt värdefulla för kommunen. De utpekade områdena ligger samtliga på landsbygden och består av både byggnader och landskapsavsnitt. En inventering föreslås att ta fram för att belysa tätorternas värdefulla byggnader och miljöer.

Trafik och infrastruktur

Mellan Habo och Jönköping finns det ett starkt transportstråk. Möjligheterna att nyttja olika trafikslag inom detta stråk är viktigt att kunna erbjuda.

Järnväg, dubbelspår

Jönköpingsbanan är en enkelspårig elektrifierad järnväg mellan Nässjö och Falköping med station i

Habo tätort. Den är viktig lokalt och regionalt för den vardagliga pendlingen till och från arbetet och nationellt för veckopendling samt dagsresor. För att möta framtidens behov av transporter föreslås utrymme reserveras för ett dubbelspår.

Väg 195

Länsväg 195 går mellan Jönköping och Karlsborg via Habo tätort. Vägen binder samman områden i Habo tätort men sammanlänkar även kommunen med angränsande kommuner. Vägen används till stor del för lokal och regional arbetspendling och är starkt trafikerad, särskilt under morgon och kväll. För att kapacitetsmässigt och trafiksäkert kunna hantera både lokal och nationell trafik krävs att åtgärder genomförs.

Väg 26/47

Riksväg 26/47 går mellan Halmstad och Mora via Habo kommun och förbinder Habo med Mullsjö och Jönköping. Den pågående ombyggnationen innebär att vägen får en ännu starkare roll som förbindelselänk mellan angränsande kommuner. Vägen är viktig ur ett pendlingsperspektiv vars trafikplatser är viktiga noder som länkar samman omgivande landsbygd.

Väg 1819

Vägen förbinder Habo tätort med Mullsjö tätort och passerar Furusjö. Vägen är viktig för person- och godstransporter.

Strategisk trafikplats

Strategiska trafikplatser utmed vägar som binder samman Habo med angränsande kommuner. Utveckling av dessa föreslås ske utifrån trafiksäkerhet samt möjliggöra för attraktiva pendelparkeringar och busshållplatser.

Gång- och cykelpassage

En passage föreslås vid väg 195 i höjd med Alléskolan och Stora kärrens bokskog för att tillgängliggöra rekreativområden norr om Sjogarp och den föreslagna utvecklingen av Munkaskog.

Cykelled

I enlighet med Regional transportplan 2018-2029 redovisas sträckan för cykelväg mellan Mullsjö och Habo via Furusjö. Översiktsplanen föreslår även att en cykelväg utmed väg 195 byggs som förbinder Habo tätort med orterna i norr. Cykelvägarna/lederna kan nyttjas både för arbetspendling men också för rekreation och för att tillgängliggöra friluftsområden.

Teknisk försörjning

Vindkraftsområde

Två områden har pekats ut i översiktsplanen där kommunen ser en möjlighet att vindkraftparker kan etableras. De områden som föreslås bedöms ha de förutsättningar som krävs för etablering av vindkraftsanläggningar. Fördjupade utredningar behöver dock tas fram för att fastställa om byggnation är möjligt. Förslaget innebär att det finns en möjlighet att inom kommunen producera ytterligare elektricitet på ett förnyelsebart sätt och bidra till länets mål om att vara ett Plusenergilän.

Reningsverk (RV)

Förslag till ny placering av reningsverk pekats ut i översiktsplanen. Avloppsreningsverket i Habo tätort har inte tillräcklig kapacitet för den tillkommande flödesbelastning som en befolkningsökning enligt översiktsplanen innebär. En ny placering möjliggör en utökning av kapaciteten samt möjlighet till fler reningssteg.

Vattenskyddsområde

För att skydda vårt dricksvatten mot föroreningar skapas så kallade vattenskyddsområden. Området har en geografisk avgränsning och är ofta indelat i olika zoner. Kopplat till vattenskyddsområdet finns olika föreskrifter till skydd för grundvattnet eller ytvattnet. Det rör sig vanligtvis om begränsningar i användningen av marken.

Landsbygd

LIS-område

Områden för bostads- och verksamhetsutveckling har pekats ut inom strandskyddat område med syfte att stärka och stimulera den lokala och regionala utvecklingen. Utifrån givna kriterier kan strandskyddsdispens och upphävande av strandskydd tillämpas om åtgärden bidrar till landsbygdsutveckling. Det är i kommunens översiktsplans som LIS-områden (Landsbygdsutveckling i strandnära läge) kan pekats ut.

Tätortsnära zon

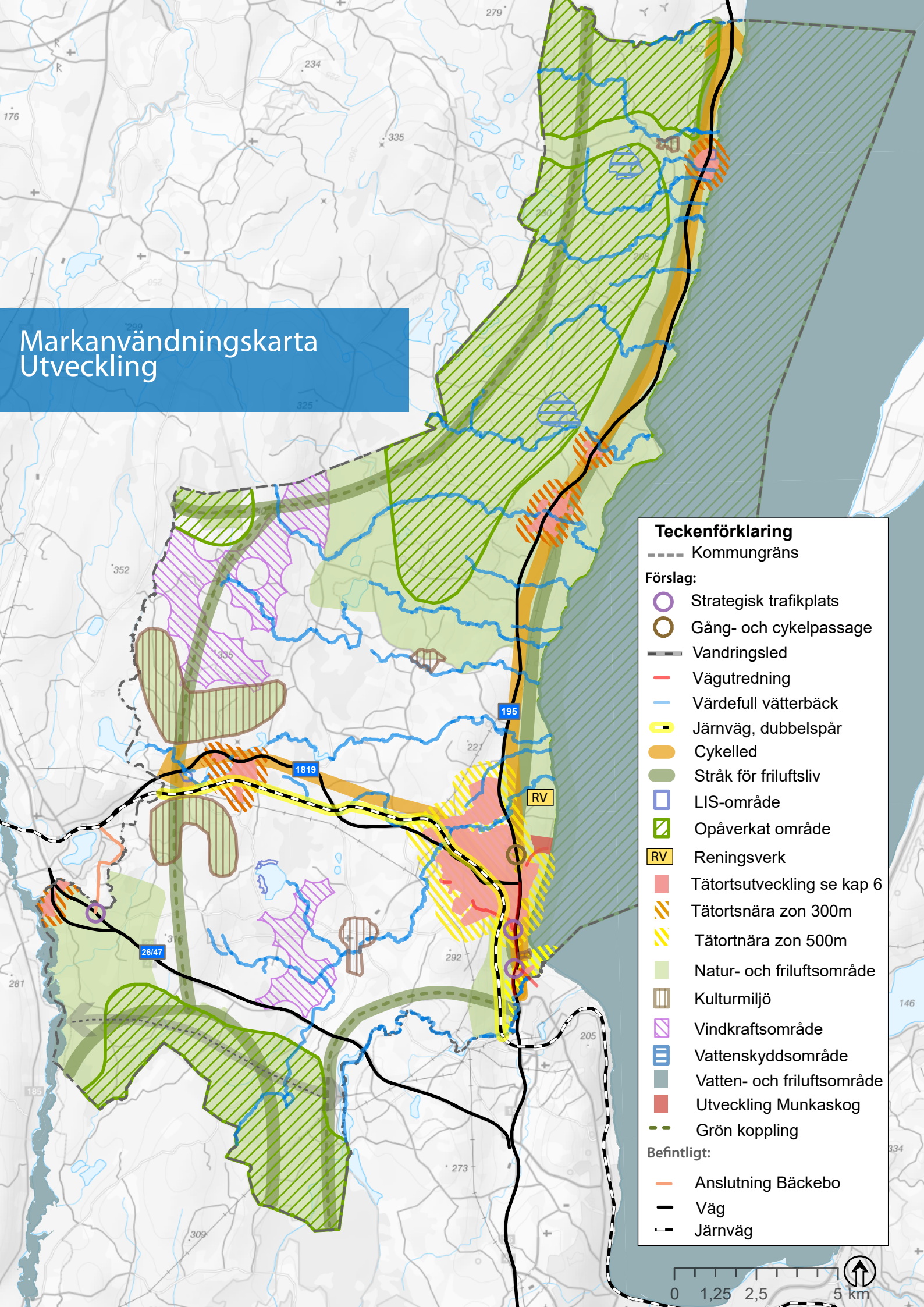
Tätortens närmaste omgivning är viktig för dess framtida tillväxt. I gränslandet mellan tätort och landsbygd finns det därför stora behov av att hushålla med mark, samordna fysiska förhållanden och prioritera mellan motstående intressen. Dessa behov prövas lämpligast med planläggning, till exempel för att se till att vatten- och avloppsfrågor löses på ett samhällsekonomiskt och miljömässigt hållbart sätt, och för att klargöra hur en fortsatt byggnation ska ske. För att inte hindra en framtida utveckling måste kommunens bedömning av frågor som framtida bebyggelsemönster, vägar, kollektivtrafik med mera, ske samlat. Inom den tätortsnära zonen sker en utbyggnad främst genom detaljplaneläggning. Enskilda, enstaka kompletteringar kan ske via förhandsbesked om de förhåller sig väl till de ställningstaganden som finns för landsbygdens utveckling och inte försvårar för framtida utveckling av tätorten.

Lokala utvecklingsmöjligheter

Tätortsutveckling (se kapitel 6)

I de utpekade tätorterna finns det möjligheter till utveckling, både när det gäller bostäder och verksamheter. I tätorterna finns det både befintliga detaljplaner som möjliggör exploatering, men översiktsplanen föreslår också nya områden som behöver detaljplaneläggas. Habo tätort bedöms utvecklas i en högre takt än de övriga tätorterna.

Markanvändningskarta Utveckling

Teckenförklaring

----- Kommungräns

Förslag:

- Strategisk trafikplats
- Gång- och cykelpassage
- Vandringsled
- Vägutredning
- Värdefull vätterbäck
- Järnväg, dubbelspår
- Cykelled
- Stråk för friluftsliv
- LIS-område
- Opåverkat område
- Reningsverk
- Tätortsutveckling se kap 6
- Tätortsnära zon 300m
- Tätortsnära zon 500m
- Natur- och friluftsområde
- Kulturmiljö
- Vindkraftsområde
- Vattenskyddsområde
- Vatten- och friluftsområde
- Utveckling Munkaskog
- Grön koppling

Befintligt:

- Anslutning Bäckebo
- Väg
- Järnväg

0 1,25 2,5 5 km

Intressen att ta hänsyn till

Förslag till markanvändning enligt föregående karta har tagits fram utifrån vissa givna förutsättningar och ställningstagande som redovisas på *Hänsynskarta*. Dessa ställningstagande handlar om markområden och intressen som kommunen bedömer vara särskilt viktiga att ta hänsyn till. Områdena omfattas ofta av något slags skydd och är i flera fall av nationellt intresse. Under kapitel *3 Riksintresse* och kapitel *4 Allmänna intressen* beskrivs dessa områden mer djupgående.

Natur

Naturområde är områden med naturvärden och/eller sociala värden (rekreationsvärden). I naturområde ingår närrekreation, nyckelbiotoper, naturreservat och riksintresse för naturvård och för Natura 2000.

Närrekreation

Närrekreation är områden med rekreationsvärden och delvis höga naturvärden. Områdena grundar sig i kommunens tidigare inventering av tätortsnära skogar, vilka ingår i kommunens policy för tätortsnära skog.

Nyckelbiotop

Nyckelbiotop är ett område med särskild skyddsvärd miljö, där det kan förväntas förekomma rödlistade arter. Skogsstyrelsen har inventerat och pekat ut nyckelbiotoper i kommunen.

Natureservat

Områden med höga naturvärden som skyddas genom lagstiftning. Det kan vara ett område som är betydelsefullt för människan, floran och faunan eller är av intresse ur ett geologiskt perspektiv. Naturreservatets syfte avgör vilka begränsningar som gäller inom reservatet.

Riksintresse för naturvård

Ett riksintresse är områden som pekats ut som värdefullt på en nationell nivå. Dess värde får inte påverkas negativt. Det är naturvårdsverket som tar

beslut om områden som är utpekade riksintressen för naturvård. Riksintresset behandlas i 3 kap § 6 miljöbalken.

Natura 2000

Ett riksintresse är områden som pekats ut som värdefullt på en nationell nivå. Dess värde får inte påverkas negativt. Det är länsstyrelsen som föreslår nya Natura 2000-områden som sedan granskas av Naturvårdsverket. Natura 2000 behandlas i 4 kap § 1, 8 miljöbalken.

Lokalt bevarandevärde, Natur

Det är områden som är viktiga ur ett lokalt perspektiv. Områdena innefattas ofta av både naturvärden och värden för kulturlandskapet.

Strandskydd

Strandskyddet regleras i miljöbalken med syfte att bevara allmänhetens tillgång till stränder samt bevara goda livsvillkor för växter och djur på land och i vattnet. Strandområden är en naturtillgång av stort värde. Det generella strandskyddet omfattar land och vatten inom ett avstånd om 100 meter från strandlinje. En del vattendrag och sjöar omfattas av ett utökat strandskydd på 200 eller 300 meter.

Friluftsliv och turism

Friluftsområde är områden som har betydelse för framförallt friluftslivet men även för turismen. De utpekade områdena innefattar riksintresse för friluftsliv och för rörligt friluftsliv, naturreservat och närrekreation.

Riksintresse för friluftsliv/rörligt friluftsliv

Ett riksintresse är områden som pekats ut som värdefullt på en nationell nivå. Dess värde får inte påverkas negativt. Det är naturvårdsverket som tar beslut om riksintressen för friluftsliv/rörligt friluftsliv. Riksintresset för friluftsliv behandlas i 3 kap § 6 miljöbalken och rörligt friluftsliv behandlas i 4 kap § 2 miljöbalken.

Natureservat

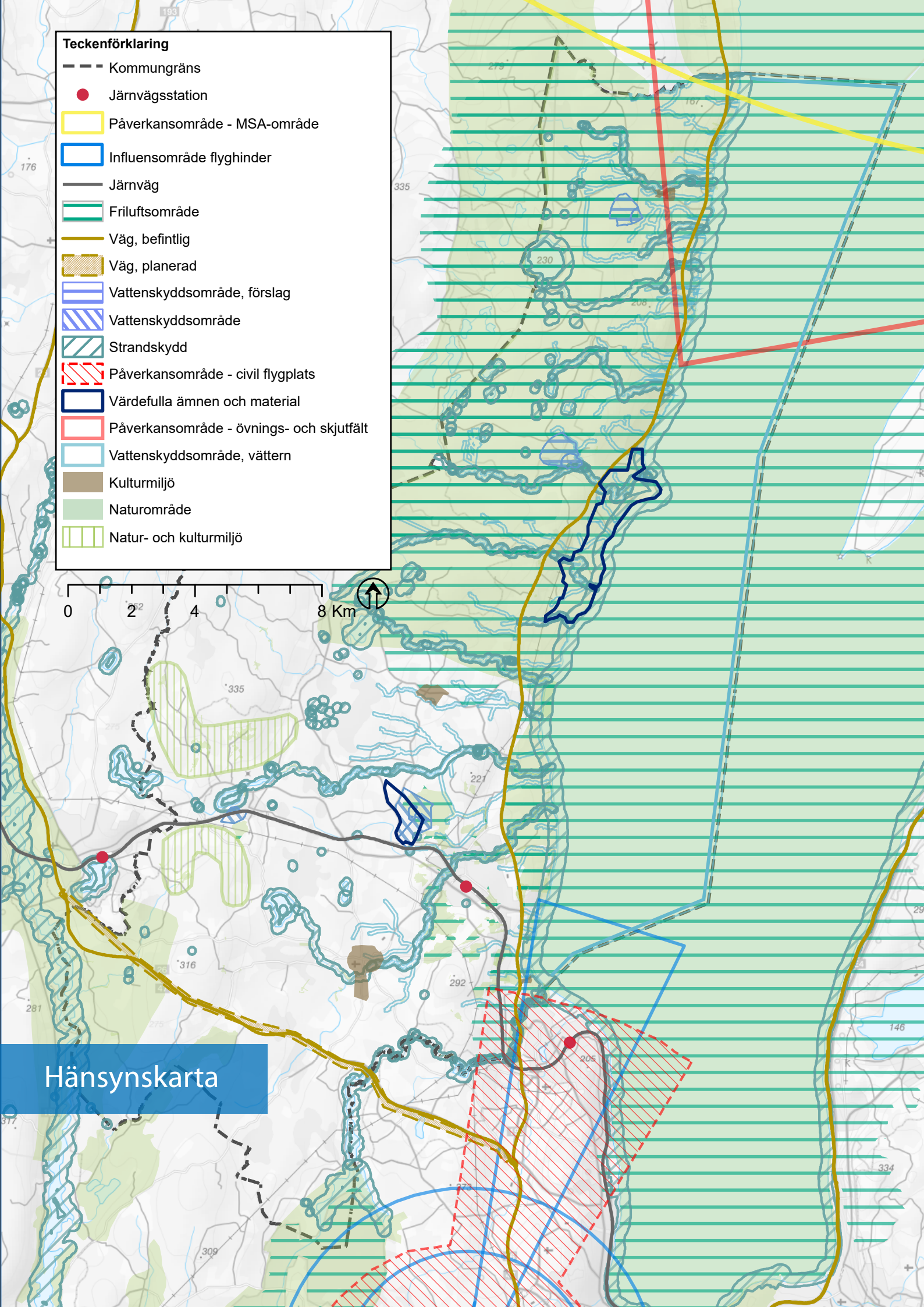
Områden med höga naturvärden som skyddas

Teckenförklaring

- Kommungräns
- Järnvägsstation
- Påverkansområde - MSA-område
- Influensområde flyghinder
- Järnväg
- ▬ Friluftsområde
- Väg, befintlig
- ▨ Väg, planerad
- ▨ Vattenskyddsområde, förslag
- ▨ Vattenskyddsområde
- ▨ Strandskydd
- ▨ Påverkansområde - civil flygplats
- ▨ Värdefulla ämnen och material
- ▨ Påverkansområde - övnings- och skjutfält
- ▨ Vattenskyddsområde, vättern
- ▨ Kulturmiljö
- ▨ Naturområde
- ▨ Natur- och kulturmiljö

Hänsynskarta

genom lagstiftning. Det kan vara ett område som är betydelsefullt för människan, floran och faunan eller är av intresse ur ett geologiskt perspektiv. Naturreservatets syfte avgör vilka begränsningar som gäller inom reservatet.

Närrekreation

Närrekreation är områden med rekreativvärden och delvis höga naturvärden. Områdena grundar sig i kommunens tidigare invetering av tätortsnära skogar, vilka ingår i kommunens policy för tätortsnära skog.

Kultur

Kulturmiljö är områden som utgör värdefulla kultur-och/eller naturmiljöer, oftast en kombination av båda värdena. De utpekade områdena innefattar riksintresse för kulturmiljö, områden med lokalt bevarandevärde och områden som omfattas av områdesbestämmelser.

Riksintresse för kulturmiljövård

Ett riksintresse är områden som pekats ut som värdefullt på en nationell nivå. Dess värde får inte påverkas negativt. Områden som är utpekade riksintressen för kulturmiljö beslutas av Riksantikvarieämbetet och behandlas i 3 kap § 6 miljöbalken

Lokalt bevarandevärde, kultur

Det är områden som är viktiga ur ett lokalt perspektiv. Områdena innefattas ofta av både naturvärden och värden för kulturlandskapet.

Områden med områdesbestämmelser

Det är områden på landsbygden som har en utökad bygglovsplikt på grund av kulturvärden.

Trafik och infrastruktur

Trafik och infrastruktur innefattas av särskilt viktig infrastruktur på lokal, regional och nationell nivå. Den infrastruktur som pekats ut omfattas av riksintresse för kommunikationer samt infrastruktur som är av vikt på en lokal och regional nivå.

Riksintresse för kommunikationer

Ett riksintresse är områden som pekats ut som värdefullt på en nationell nivå. Dess värde får inte påverkas negativt. Utpekade riksintressen för kommunikationer beslutas av Trafikverket och behandlas i 3 kap § 8 miljöbalken. Objekten som ingår i riksintresset för Habo kommun är Jönköpingsbanan med tågstationer, väg 195, väg 26/47 samt Axamo flygplats.

Jönköpingsbanan med tågstation i Habo

Är utpekad riksintresse för kommunikationer. Jönköpingsbanan är även viktig för pendling och godstransporter på lokal och regional nivå. Rekommenderat minsta hänsynsavstånd för Jönköpingsbanan vid ny bebyggelse är 30-50 meter.

Väg 195

Är utpekad riksintresse för kommunikationer. Vägen har stor betydelse för arbetspendling mellan Habo och Jönköping. På sträcka Habo - Jönköping hör vägen till de mest trafikerade länsvägarna i Sverige. Vägen ingår i det rekommenderade vägnätet för farligt gods. Rekommenderat minsta hänsynsavstånd för väg 195 vid ny bebyggelse är 30 meter. Är utpekad riksintresse för kommunikationer och ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt.

Väg 26/47

Är utpekad riksintresse för kommunikationer och ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Rekommenderat minsta hänsynsavstånd för väg 26 vid ny bebyggelse är 30 meter.

Väg 1819

Vägen förbinder Habo tätort med Mullsjö tätort och passerar Furusjö. Det är ett viktigt stråk för både person- och godstransporter på lokal och regional nivå. Vid lokalisering av nya bostadsområden i Furusjö tas hänsyn till bullernivåer från väg 1819 och evetuell påverkan på utfarterna till väg 1819.

Axamo flygplats

Är utpekade riksintressen för kommunikationer och har tre olika typer av skyddsområden. Skyddsområdena garanterar att det inte finns några hinder för flygtrafiken. För Habo kommun gäller procedurområde och MSA-ytan. Vid byggnation eller planläggning inom dessa hinderytor ska luftfartsverket och den aktuella flygplatsen alltid kontaktas eftersom man behöver ta reda på tillåten byggnadshöjd på den specifika platsen inom hinderytan.

värdefulla ämnen och material beslutas av myndigheten Sveriges geologiska undersökningar och behandlas i 3 kap § 7 miljöbalken. I Habo kommun är Baskarps sandtäkt och Brogårdens sandtäkt utpekade riksintressen.

Teknisk försörjning

Vattenskyddsområde

För att skydda vårt dricksvatten mot föroreningar skapas så kallade vattenskyddsområden. Området har en geografisk avgränsning och är ofta indelat i olika zoner. Kopplat till vattenskyddsområdet finns olika föreskrifter till skydd för grundvattnet eller ytvattnet. Det rör sig vanligtvis om begränsningar i användningen av marken.

Övriga riksintressen

Under övriga riksintressen ingår totalförsvarets riksintressen samt riksintresset för värdefulla ämnen och material. Ett riksintresse är områden som pekats ut som värdefullt på en nationell nivå. Dess värde får inte påverkas negativt.

Totalförsvaret

Områden som är utpekade som riksintresse för totalförsvaret bestäms av Försvarsmakten och behandlas i 3 § 9 miljöbalken. Område med särskilt behov av hinderfrihet är ett definierat avgränsat område utanför riksintresseområdet för ett öppet redovisat riksintresse inom vilket höga objekt riskerar att påverka funktionen eller möjligheten att nyttja riksintresset. Inom områden med särskilda behov av hinderfrihet kan objekt högre än 20 meter medföra påtaglig skada på verksamheten som bedrivs där.

Värdefulla ämnen eller material

Områden som är utpekade som riksintresse för

4

Riksintressen

4. Riksintressen

Riksintressen i Habo kommun

Riksintressen är statens intressen och regleras i miljöbalkens 3:e och 4:e kapitel. Riksintressen är något som kommunen måste ta hänsyn till i sin planering. En del riksintressen finns till för att skydda och bevara värden, exempelvis naturvård, kulturmiljövård eller friluftsliv. Andra riksintressen finns till för att möjliggöra olika typer av nyttjanden, exempelvis yrkesfisket, värdefulla ämnen eller material, kommunikationer eller totalförsvaret. Kommunen kan planera för en förändrad markanvändning inom ett utpekade riksintresseområde så länge inte syftet med riksintresset påverkas negativt. I Habo kommun finns riksintresse för naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv, yrkesfisket, kommunikationer, värdefulla ämnen eller material, totalförsvaret samt Natura 2000-områden.

Miljöbalken (MB)

3-4 KAP MB tar upp olika riksintressen, vilka är statens intressen.

I alla kartor för riksintressena visas tätortsutveckling som en yta. Inom tätortsutvecklingen rymms befintlig tätort samt föreslagna områden för bostäder, skola, verksamheter och centrumändamål.

Naturvård

Områden som är utpekade som riksintresse för naturvård bestäms av Naturvårdsverket och behandlas i 3 kap § 6 MB. Där står följande;

Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med

hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövården eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

Utpekade områden för riksintresse för naturvård i Habo kommun är följande;

Västra vätterstranden och Hökensås, Vättern, Domneån, Baremosse, Stråkendalen-Bottnarydsfältet, Karshulta mosse, Dumme mosse, Flatered, Svenshult, Jäboruder

Västra vätterstranden och Hökensås (1)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: inom urbergsplatån Hökensås finns en av Sydsveriges största sand- och grusavlagringar. Terrängen består av både jämnare sandfält och av kamlandskap med kullar och gropar. Västra Vätterstranden har en tydlig klintkaraktär i mäktiga sandlager. Strandterrasser finns utbildade efter Vätterns olika nivåer efter isavsmältningen.

Åar och bäckar till Vättern har skurit djupa raviner i de lösa sandavlagringarna. Knipån, Gagnån, Hornån, Hökesån, Skämmingsforsån, Rödån, Svedån och Holmån utgör lek- och uppväxtområden för öring och harr. Dessutom finns flera arter av ovanlig bottenfauna. Flodpärlmussla finns i Holmån, Svedån och Gagnån. Forsärla och strömstare häckar vid flertalet bäckar i området. Gagnåns dalgång i den övre delen är hydrologiskt orörd. Vitamosen, myrar på Hökensås, Stenamossen och Gagnåns dalgång samt området mellan Hornsjön och Kroksjön uppvisar flera värdefulla våtmarker, bl.a. myrkomplex med representativa myrtyper, mossekomplex och barrsumpskog. Våtmarkerna har höga botaniska värden

Vättern (2)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: Vätterns förkastningsbetingade sjöbäcken, förstklassiga vattenkvalitet och intressanta fauna utgör en utomordentligt värdefull och skyddsvärd naturmiljö. Vättern har en mycket artrik fiskfauna och hyser 28 olika fiskarter. Den mest kända av dessa är vätterröding. Vättern utgör lek- och uppväxtområde för röding samt uppväxtområde för öring och harr. I sjön finns flera glacialrelikter som exempelvis hornsimpa och vitmärla. Bottenfaunan i sjön är speciell och har flera specifika norrlandsarter. Vättern är mycket värdefull som forsknings- och demonstrationsobjekt.

Domneån (3)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: lagerföljderna i torvmarken i dalgången visar Vätterbäckenets och därmed traktens utveckling efter senaste inlandsisens avsmältning. De senaste 10 000 åren av Vätterns utvecklingshistoria kan studeras i området. Det är den enda kvarvarande någorlunda ostörda lokalen. Torvlagerföljden i mynningsområdet återspeglar dessutom klimatförändringar under åtminstone de senaste 3 000 åren. Områdets värde som nyckellokal är mycket stort. Domneån utgör lek- och uppväxtområde för Vätterns harr och öring.

Baremosse (4)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: Bare mosse och Möjamossen bildar ett stort myrkomplex dominerat av en plåtmosse och sluttande mossar. Områdets naturvärden är knutna till den sluttande mossen, Möjamossens stora representativa fattigkärr och mångformigheten bland hydromorfologiska former. Både floran och faunan är rik vid Bare mosse med bl.a. häckande grönbena och trana.

Stråkendalen- Bottnarydsfältet (5)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: Stråkendalen-Bottnarydsfältet är ett ås- och kameområde med en stor mängd former med

höga geologiska värden. Området har de flesta av isavsmältningens formelement. Avlagringarnas storlek, form och mäktighet gör dem unika.

Karshulta mosse (6)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: Karshulta mosse är ett myrkomplex som är representativt för den naturgeografiska regionen. Naturvärdena är kopplade till den mycket välutvecklade sluttande mossen och de botaniskt värdefulla soligena rikkärren. I området finns även ett värdefullt fågelliv.

Dumme mosse (7)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: Dumme mosse med Domneådammen är ett värdefullt våtmarksområde. Här finns högt värderade topogena kärr, svagt välvda mossar, slutande mossar, plåtformigt välvda mossar, excentriska mossar och mossekomplex. Den är av ett stort botaniskt och hydrologiskt värde. Området är också viktigt för fågellivet och för insektlivet. Områdets västra del är en värdefull skogs-myrrmosaik.

Flatered (8)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: representativa naturbetesmarker och äng i form av björkhage och hackslätt i ett mosaikartat kulturlandskap kring byn Flatered. Art- och individrika växtsamhällen med exempelvis fältgentiana, slättergubbe, slätterfibbla, stagg, darrgräs, svinrot, ormrot, kattfot, klasefibbla och brudsporre.

Svenshult (9)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: representativ äng och naturbetesmark kring Svenshult by. Äng förekommer i form av hackslätt och naturbetesmarker i form av björkhage och öppen hagmark. Växtsamhällena är art- och individrika med exempelvis slättergubbe, slätterfibbla, stagg, darrgräs, svinrot, kattfot och brudsporre.

Jäboruder (10)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: representativa naturbetesmarker i skogsbygd med öppen hagmark och björkhage. Betesmarkerna är art- och individrika med exempelvis, sommarfibbla, slättergubbe, ängsskallra, smörboll och darrgräs. Här finns även den hotade fältgentianan. Området är svamprikt med ett tiotal vaxskivlingsarter.

Föreslagen markanvändning inom riksintresse för naturvård:

Översiktsplanen berör följande riksintresseområden för naturvård; Västra vätterstranden och Hökensås, Vättern, Karshulta mosse, Stråkendalen-Bottnarydsfältet, Dumme mosse och Bare mosse

- Föreslaget verksamhetsområde intill Bankeryds verksamhetsområde berör Västra vätterstranden och Hökensås, Domneån samt Vättern.
- Föreslagen utveckling av Munkaskog till förmån för turism och friluftsliv berör Västra vätterstranden och Hökensås samt Vättern.
- Föreslagen plats för nytt reningsverk berör Västra Vätterstranden och Hökensås.
- Föreslagen gång och cykelled utmed Vättern mellan Domsand och Brandstorp berör Västra vätterstranden och Hökensås.
- Föreslagen bostadsutveckling och verksamhetsyta i Fagerhult berör Västra vätterstranden och Hökensås.
- Föreslagna ytor för vattenskydd berör Västra vätterstranden och Hökensås.
- Föreslagen strategisk trafikplats berör Stråkendalen- Bottnarydsfältet.
- Föreslagna LIS-område, bostadsutveckling och verksamhetsyta i Brandstorp berör Västra

vätterstranden och Hökensås.

- Föreslagen bostadsutveckling och verksamhetsyta i Västerkärr berör Stråkendalen-Bottnarydsfältet.
- Föreslagen vandringleid i södra delen av Habo kommun berör Karshulta mosse och Stråkendalen-Bottnarydsfältet.
- Föreslagna områden för friluftsliv berör Västra vätterstranden och Hökensås, Stråkendalen-Bottnarydsfältet, Karshulta mosse, Baremosse, och Dumme mosse.
- Föreslagnområden för natur berör Västra vätterstranden och Hökensås, Stråkendalen-Bottnarydsfältet, Karshulta mosse, Baremosse, Dumme mosse, Jäboruder, Svenshult, flatered och Talåsen.
- Föreslaget område för ”opåverkat område” berör Västra vätterstranden och Hökensås, Baremosse, Stråkendalen- Bottnarydsfältet, Karshulta mosse samt Dumme mosse.

Påverkan på riksintressets värden:

- Vid en utveckling av Munkaskog för friluftsliv och turism kan riksintresset för naturvård, område Vättern, komma att påverkas beroende av hur Munkaskog utvecklas. Munkaskog har identifierats som ett område som har potential att utvecklas för friluftslivet och turismen. I det efterföljande arbetet med att utveckla Munkaskog görs en prövning av vad som är en lämplig utveckling i förhållande till platsen och olika intressen.
- En etablering av verksamhetsområden kan komma att påverka riksintressenas värden. Vid en verksamhetsetablering ges tillstånd utifrån miljölagstiftningen som reglerar verksamheternas påverkan på miljön.

- En etablering av nytt reningsverk kan komma att påverka riksintressenas värden. Vid en sådan etablering görs en utredning om platsens lämplighet utifrån flera aspekter, bland annat riksintressets värden.
- För övriga förslag så som bostadsutveckling, LIS- områden, vattenskydd, strategisk trafikplats och cykelled bedöms inte riksintressets värden påverkas negativt.

Natura 2000

Sedan 1 juli 2001 är alla Natura 2000-områden klassade som riksintressen (4 kapitlet 1 och 8 §§ MB). Det är länsstyrelsen som föreslår nya Natura 2000-områden som sedan granskas av Naturvårdsverket. Förslagen presenteras för regeringen som tar beslut om att föreslå områdena för EU-kommissionen. Områdena granskas av kommissionen. Svensk skyddslagstiftning börjar gälla direkt när regeringen beslutat att föreslå ett område. Ingrepp får bara göras om de inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Bare mosse (4)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Bare mosse är de prioriterade bevarandevärdena den stora högmossen med dråg, bäckar, laggkärr, myrsjöar, skogklädda myrholmar och randskog. Vid eventuella målkonflikter inom Natura 2000-området har naturtypen öppen högmosse högst prioritet. Prioriterade fåglar är våtmarksarter knutna till högmossens olika naturtyper. Vid eventuella målkonflikter prioriteras bevarande av våtmarksarter. Området har mycket höga naturvärden knutna till öppen högmosse med dess olika naturtyper och rika fågelliv. Bare mosse bidrar på bästa sätt till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för förekommande naturtyper och arter. Inom Natura 2000-området finns stora arealer produktionskog som inte är Natura 2000-habitat och som inte heller ska bli det. Dessa ytor sammanfaller med den mark inom naturreservatet där skogsbruket inte är reglerat.

Dumme mosse (7)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Dumme mosse är de prioriterade bevarandevärdena den stora högmossen med dråg, bäckar, laggkärr, rikkärr, myrsjöar, skogklädda myrholmar och randskog. I området finns även stora arealer fastmarksskog. Vidare är utpekade våtmarks- och skogsfåglar prioriterade. Vid eventuella målkonflikter inom Natura 2000-området har naturtyperna öppen högmosse och rikkärr högst prioritet liksom bevarande av arter knutna till våtmarken. Området har mycket höga naturvärden knutna till öppen högmosse med dess olika naturtyper samt till fastmarksskog. Hela området har ett rikt fågelliv. Dumme mosse bidrar på bästa sätt till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för förekommande naturtyper och arter.

Fiskebäck (11)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Fiskebäck är de prioriterade bevarandevärdena de artrika skogarna av typerna nordlig ädellövskog och lövsumpskog. Vid eventuella målkonflikter inom Natura 2000-området prioriteras ädellövskog. Området har mycket höga värden knutna till ädel- och lövsumpskog, en stor del av skogarna ingår i skogliga nyckelbiotoper. Skogarna har inslag av död ved och en hög biologisk mångfald knuten till krävande mossor, lavar och svampar såväl som till det lundartade fältskiktet.

Flatered (8)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Flatered är de prioriterade bevarandevärdena de öppna slätter- och betesmarkerna med dess artrika flora. Området har mycket höga värden knutna till slätterängar i låglandet och till de olika typerna av betesmark (silikatgräsmarker, fuktängar). Slätterängar har stor betydelse för hotade artgrupper såsom slättergynnade kärlväxter, fjärilar och vildbin. Silikatgräsmark är en prioriterad naturtyp inom EU och ett hotat markslag även inom landet. Hävdade fuktängar är viktiga för den biologiska mångfalden inom flera artgrupper, t.ex. fjärilar och fåglar.

Gagnån (12)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Gagnån är det prioriterade bevarandevärdet områdets mosaik av mycket värdefulla naturtyper, speciellt det källpåverkade, strömmande vattendraget med arter som flodpärlmussla, flodnejonöga, Vätteröring och harr. Området har mycket höga värden knutna till mindre vattendrag samt källor och källkärr och de olika typerna av skogs- och myrmark (närlingsrik granskog, taiga, svämlövskog, trädklädd myr och öppen myr). Det mindre vattendraget påverkas av kallt, basmineralpåverkat källvatten vilket gjort att Gagnån är ett av få sydsvenska vatten som undgått försurningspåverkan och än idag hyser en relativt ursprunglig fauna. Skogsmarken utmed ån är både rik på död ved och sällsynta arter, här finns t.ex. grön sköldmossa, vilken är upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv. Myrmarken är påverkad av källvatten och fick högsta klass i våtmarksinventeringen.

Gällsjön (13)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Gällsjön är det prioriterade bevarandevärdet områdets myrsjö. Området har höga värden knutna till naturtypen myrsjöar. Hånsyn i omgivande mark för att värna vattenkvaliteten och bevara en ekologiskt funktionell kantzoon.

Habomossen (14)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Habomossen är det prioriterade bevarandevärdet den opåverkade öppna mossen med dess olika strukturer och omgivade skog. Området har mycket höga naturvärden knutna till naturtyperna öppen mosse, taiga och skogsbevuxen myr. Mossen är opåverkad av dikning och torvtäkt. Fastmarksholmen är bevuxen med gammal, torr, och lavrik tallskog. Skogen på holmen kännetecknas av lång kontinuitet och förekomst av död ved.

Haboskogen (15)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Haboskogen är det prioriterade bevarandevärdet den naturskogsartade taigan. Området utgörs av en långsträckt tallbeklädd plåtå

och dess välutvecklade, lövskogsbeklädda erosionsbrant ner mot sjön Vättern. Haboskogen har höga geologiska värden såväl som höga naturvärden knutna till naturtypen taiga. I skogen finns en av Sveriges södraste utposter för gråal såväl som vidkroniga 200-åriga tallar. Jordmånen av sand gynnar bland annat sandsteklar och här finns en värdefull kärlväxtflora. Bland annat växer den starkt hotade växten ryl i området.

Holmån (16)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000 – området Holmån är de prioriterade bevarandevärdena dess värdefulla strömvattenmiljöer och beståndet av flodpärlmussla. Området har mycket höga naturvärden knutna till naturtypen mindre vattendrag och den starkt hotade arten flodpärlmussla. Holmån har ett stort antal strömmande sträckor. Bland åns värdefulla arter kan förutom flodpärlmussla även öring och harr nämnas. Hänsyn i omgivande mark för att värna vattenkvaliteten och bevara en ekologiskt funktionell kantzoon.

Jäboruder (10)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Jäboruder är de prioriterade bevarandevärdena de öppna betesmarkerna med dess rikedom av ängs- och betesmarksarter. Området har mycket höga värden knutna till silikatgräsmarker och fuktängar. Silikatgräsmark är en prioriterade naturtyp inom EU och ett hotat markslag även inom landet. I naturtypen växer även den starkt hotade fältgentianan och ett flertal hotade ängssvampar. Hävdade fuktängar är betydelsefulla för den biologiska mångfalden inom flera artgrupper, t.ex. bin, kärlväxter och fåglar. I naturtypen växer även den rödlistade granspiran.

Rödsjön (17)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området är det prioriterade bevarandevärdet sjön. Området har höga värden knutna till naturtypen ävjestrandssjöar. Sjön har god ekologi med avseende på förekommande makrofyter. Hänsyn i omgivande mark för att

värna vattenkvaliteten och bevara en ekologiskt funktionell kantzoon.

Skämingsfors (18)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Skämingsfors är det prioriterade bevarandevärdet områdets mosaik av värdefulla skogs- och myrnaturtyper. Området har mycket höga värden knutna till naturtyperna taiga och skogsbevuxenmyr. Skämingsfors skogar är av naturskogskaraktär och har en hög biologisk mångfald av bland annat lavar och mossor knutna till kontinuitetsskogar. Här har man även funnit de rödlistade arterna cypresslumner och vedsäckmossa. Området är också betydelsefullt för fåglar som exempelvis tjädern.

Stora Kärr (19)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Stora kärr är det prioriterade bevarandevärdet den artrika bokskogen. Området har mycket höga värden knutna till naturtypen näringsfattig bokskog. I skogen finns flerhundraåriga, vidkroniga bokar, död ved och en rik biologisk mångfald av bland annat fåglar och kryptogamer.

Strandgölen (20)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området är det prioriterade bevarandevärdet sjön. Området har höga värden knutna till naturtypen ävjestrandssjöar. Sjön har god ekologi med avseende på förekommande makrofyter. Hänsyn i omgivande mark för att värna vattenkvaliteten och bevara en ekologiskt funktionell kantzoon.

Talåsen (21)

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: i Natura 2000-området Svenshult och Talåsen är de prioriterade bevarandevärdena de öppna slätter- och betesmarkerna med dess artrika flora. Att bevara naturtyperna slätteräng och silikatgräsmark har högst prioritet. Området har mycket höga värden knutna till slättermark och de olika typerna av betesmark (silikatgräsmarker, fuktängar, trädklädd betesmark). Slättermark har stor betydelse för

hotade artgrupper såsom slåttergynnade kärlväxter, fjärilar och vildbin. Silikatgräsmark är en prioriterad naturtyp inom EU och betydelsefull för bland annat hotade kärlväxter. Hävdade fuktängar är viktiga för den biologiska mångfalden inom flera artgrupper t.ex. fjärilar och fåglar. Naturtyper och arter som ska bevaras i området är vildbin. Trädklädd betesmark med värdefulla äldre hagmarksträd är viktiga för många hotade arter av t.ex. insekter, lavar och svampar.

Bottenlösen (22)

Rikintressets värden beskrivs på följande sätt; I Natura -2000 området Bottenlösen har höga värden som är knutna till naturtypen myrsjöar. De prioriterade bevarandevärdet är myrsjön.

Vättern (2)

Vättern är en stor och kall klarvattensjö med stort djup. Det klara och näringsfattiga vattnet medger växtförekomst till ansenligt djup och sjön hyser fauna av istids- samt fjällkaraktär. Den biologiska mångfalden är hög. Vättern utgör riksintresse ur flera aspekter däribland för naturvård och hyser stora värden för både människa och miljö. I ett europeiskt perspektiv utgör sjön en unik vattenmiljö. Prioriterade bevarandevärden är vattenmiljöerna ävjestrandsjöar i hela Vättern samt i Vättern (södra) även kransalsjöar. Fiskarterna nissöga och stensimpa är prioriterade fiskarter i hela sjön.

Föreslagen markanvändning inom riksintresse för Natura - 2000:

Översiktsplanen berör följande områden för riksintresse Natura 2000-områden; Skämningsfors, Habomossen Gagnån, Holmån, Bottenlösen, Rödsjön, Strandgölen, Gällsjön, Stora kärr, Fiskebäck och Vättern.

- Föreslaget område för friluftsliv berör Natura 2000-områdena Skämningsfors, Habomossen Gagnån, Holmån, Bottenlösen, Rödsjön, Strandgölen, Gällsjön, Stora kärr, Fiskebäck och Vättern.

- Föreslaget område för opåverkade områden berör Natura 2000-områdena Skämningsfors, Habomossen Gagnån, Holmån, Bottenlösen, Rödsjön, Strandgölen, Gällsjön och Bare mosse.
- Föreslaget område för natur berör alla Natura 2000-områden.
- Föreslagen utveckling av Munkaskog berör Natura 2000-området Vättern.

Påverkan på riksintressets värden:

- Vid en utveckling av Munkaskog för friluftsliv och turism kan riksintresset för Natura 2000-område, Vättern, komma att påverkas beroende av hur Munkaskog utvecklas. Munkaskog har identifierats som ett område med potential att utvecklas för friluftlivet och turismen. I det efterföljande arbetet med att utveckla Munkaskog görs en prövning av vad som är en lämplig utveckling i förhållande till platsen och olika intressen.
- För övriga förslag så som friluftsområde, opåverkade områden och naturområden bedöms inte riksintressenas värden påverkas negativt.

Kulturmiljövård

Områden som är utpekade som riksintresse för kulturmiljövård bestäms av Riksantikvarieämbetet och behandlas i 3 kap § 6 miljöbalken.

I lagstiftningen står följande; mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Utpekat riksintresse för kulturmiljövård i Habo kommun är Habo kyrkby. Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: kyrkbyn har en ovanligt välbevarad barockkyrka samt sockencentrum, väl framträdande i öppet odlingslandskap. Det är en rikt dekorerad barockkyrka av trä med medeltida sakristia av sten, fristående klockstapel från 1760, prästgård från 1828 och sockenstuga som är omgiven av jordbrukspräglad landskapsbild.

Föreslagen markanvändning inom riksintresset för kulturmiljövård:

- Det finns ingen föreslagen markanvändning inom riksintresseområdet för kulturmiljövård. Habo kyrkby är även försett med ett områdesskydd där särskilda krav ställs vid bygglov.

Påverkan på riksintressets värden:

- I planförslaget är ett område för prövning av vindkraftspark utpekat i närheten av (ca 1 kilometer) Habo kyrkby. Vid en etablering av en vindkraftspark skulle landskapsbilden kring Habo kyrkby kunna komma att påverkas negativt. Vid en utredning av en eventuell vindkraftspark prövas hurvida riksintressets värde påverkas eller skadas av en etablering och om en vindkraftspark då är möjlig.

Teckenförklaring

--- Kommungräns

■ Riksintresse Kulturmiljövård

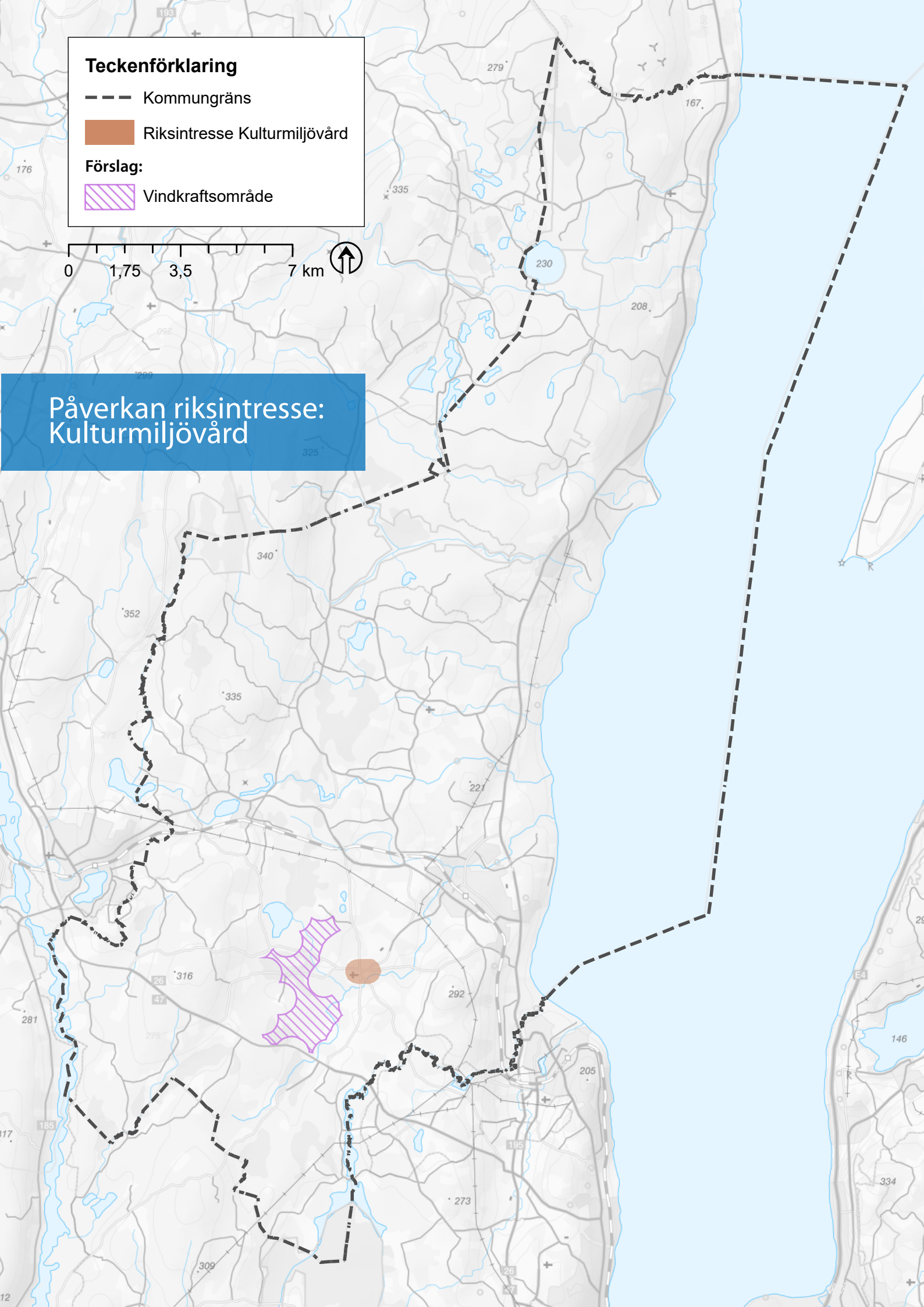
Förslag:

▨ Vindkraftsområde

0 1,75 3,5 7 km

Påverkan riksintresse:
Kulturmiljövård

Friluftsliv

Områden som är utpekade som riksintresset för friluftslivet bestäms av Naturvårdsverket och behandlas i 3 kap § 6 miljöbalken. I lagstiftningen står följande;

Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet, skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Utpekat riksintresse för friluftsliv i Habo kommun är Hökensås. Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: områdets värden för friluftslivet är knutna till sjöarna samt det lättillgängliga skogslandskapet. Hökensåsområdet besöks under stora delar av året av ett stort antal människor från södra Sverige och utlandet. Området är en av landsdelens mest uppskattade lingon- och blåbärsmarker. I området finns ett stort antal sjöar med klart och rent vatten. Flera av sjöarna är bra badsjöar med sandstränder. Regnbågslax planteras regelbundet ut i flera sjöar och ett omfattande fritidsfiske bedrivs.

Inom Hökensås finns åtskilliga fynd av naturvårdsintressanta och ovanliga arter. Skogshöns finns rikligt och storlom, svarthakedopping och fiskgjuse häckar i området. Sandödlor och mosippa är funna liksom flera ovanliga svampar. Skogsområdet är småkuperat med mager sandmark och gles pelartallskog vilket skapar lättillgängliga strövskogar för bär- och svampplockning men också för aktiviteter vintertid. Området är så stort att det finns platser för egna upptäckter och stillhet. I området finns flera vägar, leder och stigar vilka används för vandring och cykling. Det finns även bra skogsvägar för hundspann.

Bland anläggningar kan nämnas parkering, semesterby, husvagnscamping, strövstigar, skidspår, Västra Vätterleden, badplatser, turistvägnät, bryggor, spänger, eldstäder, toaletter och

vindskydd. I området finns fiskekortsförsäljning och möjlighet att hyra roddbåt. Vid Björnsjön finns handikappanpassade bryggor och toalett.

Föreslagen markanvändning inom riksintresse för friluftsliv:

- Föreslaget område för ”opåverkat område” berör riksintresset.
- Föreslaget friluftsområde berör riksintresset.
- Föreslaget naturområde berör riksintresset.
- Föreslaget vattenskyddsområde berör riksintresset

Påverkan på riksintressets värden:

- Föreslagen utveckling av opåverkade områden, friluftsområde och naturområde anses inte påverka riksintressets värden negativt.

Rörligt friluftsliv

Områden som är utpekade som riksintresse för rörligt friluftsliv bestäms av Naturvårdsverket och behandlas i 4 kap § 2 miljöbalken. I lagstiftningen står följande;

Inom följande områden skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön: Vättern med öar och strandområden. Riksintressets värden beskrivs på följande sätt:

Riksintresseområdet för det rörliga friluftslivet i Habo kommun utgör ett stort område som sträcker sig längsmed hela Vätterbranten och norr om Gustav Adolf och vidare in i Tidaholm och Hjo kommuner. Friluftsvärdena är knutna till Vätterbranterna som utgör ett varierat landskap med påtagliga och dramatiska raviner som skär igenom sandbankarna. Längsmed Vätterbranterna ges möjlighet till flera olika storslagna vyer och

utblickar över landskapet, Vättern och Visingsö. Vätterstranden domineras ovanför strandbrinkarna och ravinerna av tallskogar med lingonris- eller lavtyp. Västra Vätterstranden har en tydlig klintkaraktär i mäktiga sandlager. Strandterrasser finns utbildade efter Vätterns olika nivåer efter isavsmältningen. Knipån, Gagnån, Hornån, Hökesån, Skämmingsforsån, Rödån, Svedån och Holmån utgör lek- och uppväxtområden för örting och harr. Landskapet i Munkaskogsområdet är mer präglad av kulturpåverkan än Vätterstrandens närmaste omgivningar. Åkrar, betesmarker, hagar omväxlande med djupa bäckraviner karakteriserar här naturmiljön. Utmed Vättern finns tre båthamnar och badplatser; Domsand, Baskarp och Brandstorp.

Området Hökensås har värden för friluftslivet som är knutna till sjöarna samt det lättillgängliga skogslandskapet. I området finns ett stort antal sjöar med klart och rent vatten. Flera av sjöarna är bra badsjöar med sandstränder. Regnbågslax planteras regelbundet ut i flera sjöar och ett omfattande fritidsfiske bedrivs. Inom Hökensås finns åtskilliga fynd av naturvårdsintressanta och ovanliga arter. Skogshöns finns rikligt och storlom, svarthakedopping och fiskgjuse häckar i området. Sandödlor och mosippa är funna liksom flera ovanliga svampar. Skogsområdet är småkuperat med mager sandmark och gles pelartallskog vilket skapar lättillgängliga strövskogar för bär- och svampplockning men också för aktiviteter vintertid.

I riksintresseområdet finns möjlighet att utöva olika typer av aktiviteter så som vandring, cykelturer, längdskidåkning, svamp- eller bärplockning, bad, båtsport, fritidsfiske, hundspann, fågelskådning och möjlighet att vistas i avskilda områden.

Föreslagen markanvändning inom riksintresse för rörligt friluftsliv:

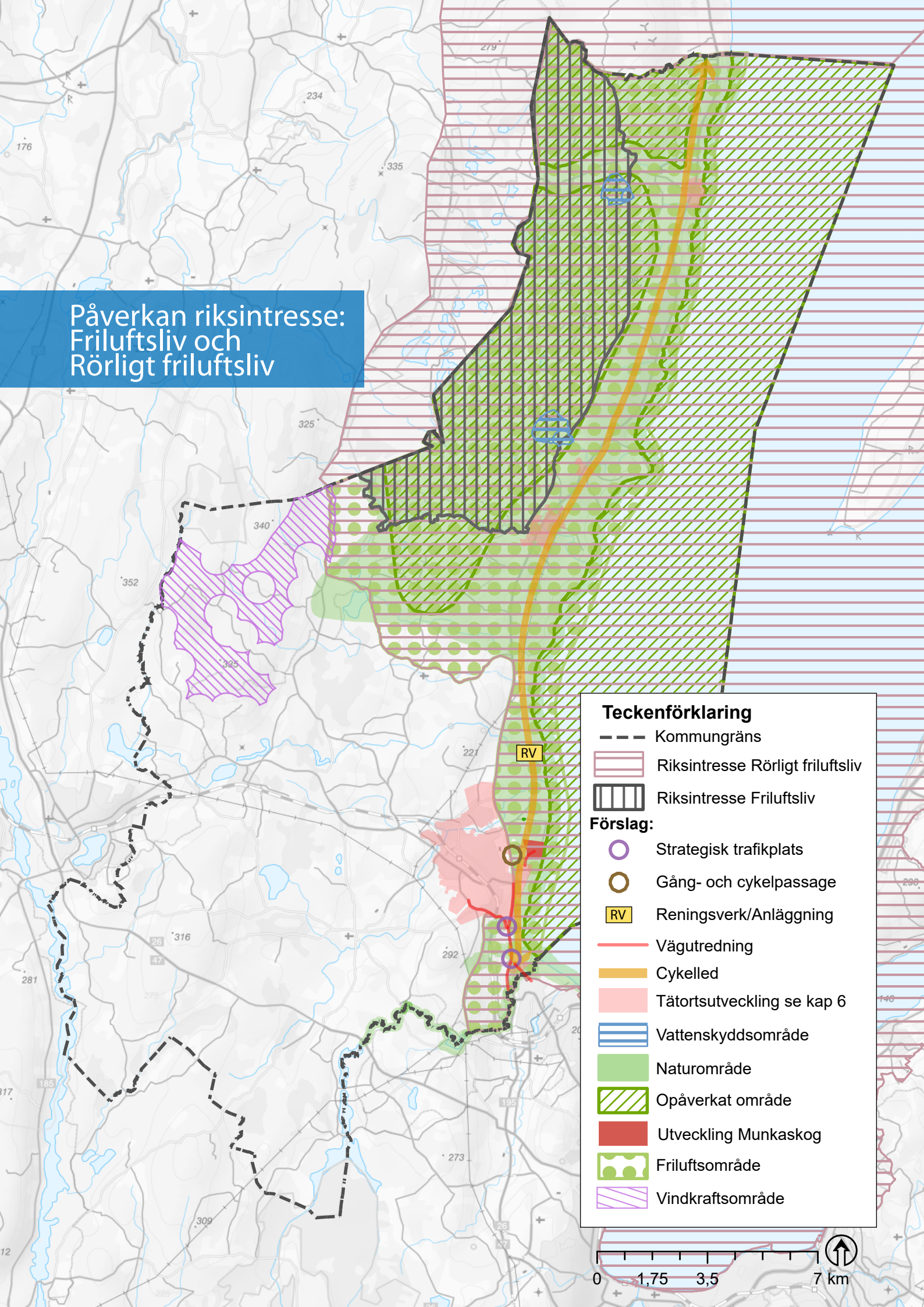
- Föreslaget verksamhetsområde intill Bankeryds verksamhetsområde och Domneåns naturreservat berör riksintresset.

- Föreslagen utveckling av Munkaskog till förmån för turism och friluftsliv berör riksintresset.
- Föreslagen gång- och cykelled utmed Vättern mellan Domsand och Brandstorp berör riksintresset.
- Föreslagen bostadsutveckling och verksamhetsyta i Fagerhult och Brandstorp berör riksintresset.
- Föreslaget område för prövning av vindkraftspark tangerar riksintresset och kan därför komma att beröra riksintresset.
- Föreslaget område för ”opåverkat område” berör riksintresset.
- Föreslaget område för reningsverk berör rikintresset.
- Föreslagen strategisk trafikplats och gång- och cykelpassage vid Habo tätort berör rikintresset.
- Föreslagen strategisk trafikplats och gång- och cykelpassage berör rikintresset.

Påverkan på riksintressets värden:

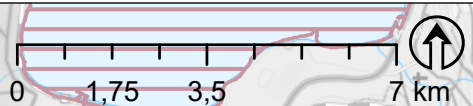
- En etablering av verksamhetsområden kan komma att påverka riksintressets värden. Vid en verksamhetsetablering ges tillstånd utifrån miljölagstiftningen som reglerar verksamheternas påverkan på miljön.
- Vid en utveckling av Munkaskog för friluftsliv och turism kan rikintressets värden påverkas beroende av hur Munkaskog utvecklas. Munkaskog har identifierats som ett område som har potential att utvecklas för friluftlivet och turismen. I det efterföljande arbetet görs en prövning av vad som är en lämplig utveckling i förhållande till platsen och olika intressen.
- En etablering av nytt reningsverk kan komma att påverka rikintressets värden. Vid en etablering görs en utredning om platsens lämplighet utifrån flera aspekter, bland annat rikintressets värden.
- Övrig föreslagen utveckling bedöms inte påverka rikintresserna negativt.

Påverkan riksintresse: Friluftsliv och Rörligt friluftsliv

Teckenförklaring

- Kommungräns
- ▨ Riksintresse Rörligt friluftsliv
- ▨ Riksintresse Friluftsliv
- Förslag:**
- Strategisk trafikplats
- Gång- och cykelpassage
- RV Reningsverk/Anläggning
- Vägutredning
- Cykelled
- Tätortsutveckling se kap 6
- ▨ Vattenskyddsområde
- ▨ Naturområde
- ▨ Opåverkat område
- ▨ Utveckling Munkaskog
- ▨ Friluftsområde
- ▨ Vindkraftsområde

Kommunikationer

Områden som är utpekade som riksintresse för kommunikationer bestäms av Trafikverket och behandlas i 3 kap § 8 miljöbalken. I lagstiftningen står följande; mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. Områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Väg 195

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: Väg 195 är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik. Det kompletterande stråket, väg 195, mellan Månseryd/Jönköping och Mölltorp/Karlsborg, är en viktig transportled med sin koppling till det funktionellt prioriterade stråket väg 26/47 samt till väg 49. Vägen har mycket stor betydelse för arbetspendling mellan Habo och Jönköping och på denna sträcka hör vägen till de mest trafikerade länsvägarna i Sverige. Vägen ingår i det rekommenderade vägnätet för farligt gods. Rekommenderat minsta hänsynsavstånd för väg 195 vid ny bebyggelse är 30 meter då hastighetsbegränsningen är 80-100 km/h och 20 meter då hastighetsbegränsningen är 30-60 km/h. För bostäder krävs som regel längre avstånd för att klara riktväderna för buller samt för att minimera riskerna från transporter med farligt gods.

Väg 26 Månseryd-Mullsjö

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: väg 26, delen mellan Halmstad och Kristinehamn, ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse. Väg 26, delen mellan Kristinehamn och Mora, är av särskild betydelse för regional eller interregional trafik. Väg 26 utgör en viktig förbindelse mellan södra Halland,

Jönköpingsregionen, Skaraborg, Värmland och Dalarna. Rekommenderat minsta hänsynsavstånd för väg 26 vid ny bebyggelse är 30 meter då hastighetsbegränsningen är 80-100 km/h och 20 meter då hastighetsbegränsningen är 30-60 km/h. För bostäder krävs som regel längre avstånd för att klara riktväderna för buller samt för att minimera riskerna från transporter med farligt gods.

Jönköpingsbanan, Falköping-Nässjö

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: Jönköpingsbanan är av nationell betydelse. Banan ingår i det utpekade strategiska godsnätet och är även viktig för persontrafiken. Den sträcker sig från Falköping till Nässjö via Jönköping och förbinder Västra och Södra stambanan. Järnvägen är enkelspårig och elektrifierad. Rekommenderat minsta hänsynsavstånd för Jönköpingsbanan vid ny bebyggelse är 30-50 meter. Ombyggnad av nio stationer mellan Falköping och Nässjö för samtidig infart påbörjades 2019.

Flygplats

Flygplatser har tre olika typer av skyddsområden. Skyddsområdena garanterar att det inte finns några hinder för flygtrafiken. **Hinderbegränsande ytor** närmast flygplatsen, **Procedurområde** samt **MSA-ytan**. För Habo kommun gäller Procedurområde och MSA-ytan.

Procedurområde: När ett flygplan ska starta eller landa på en instrumentflygplats måste det följa på förhand fastställda procedurer. Dessa garanterar hinderfrihet. Procedurerna är unika för varje flygplats och utformas bland annat med hänsyn till terrängen och byggnadshöjder. Procedurområde är ett begrepp som kan användas för de komplexa hinderytorna som tillsammans utgör en övergångszon mellan flygplatsen och luftledningssystemet ovanför flygplatsen. Området är större än de hinderbegränsande ytorna. Det innebär att även byggnadsverk långt från flygplatsen kan komma att påverka procedurerna.

MSA-ytan: MSA (Minimum Sector Altitude) är den höjd som ett flygplan som är på väg ner för att landa säkert kan sjunka till innan den slutliga inflygningen tar vid. På denna höjd har flygplanet en marginal på 300 meter över den MSA-påverkande ytan, vars höjd är samma som högsta hinder inom ytan. Nya hinder kan ha en negativ inverkan på flygtrafiken. Den MSA-påverkande ytan består av en cirkel med radien 55 km, som utgår från flygplatsens landningshjälpmedel. Cirkeln är delad i fyra sektorer och höjderna kan vara olika i varje sektor.

Vid byggnation eller planläggning inom dessa hinderytor ska luftfartsverket och den aktuella flygplatsen alltid kontaktas eftersom man behöver ta reda på tillåten byggnadshöjd på den specifika platsen inom hinderytan. Tillåten byggnadshöjd varierar inom hinderytorn.

Uppförande av byggnader eller andra föremål som är högre än 20 meter kan komma att påverka flygtrafiken. Därför ska en lokaliseringsbedömning (flyghinderanalys) göras vid varje enskild etablering även utanför hinderytor. Den som planerar att uppföra master eller vindkraftverk ska ta kontakt med berörd aktör (Luftfartsverket (LFV), aktuell flygplats, Försvarsmakten). När det gäller fristående luftfartsanläggningar ute i terrängen som inte tillhör en flygplats görs flyghinderanalysen av LFV i egenskap av sakägare. När det gäller luftfartsanläggningar som tillhör en flygplats (inflygningshjälpmedel) svarar respektive flygplats för utredningen.

Föreslagen markanvändning inom riksintresse för kommunikationer:

- Föreslagen bostadsutveckling och verksamhetsytor i framförallt Habo tätort berör riksintresset för kommunikationer - väg 195.
- Föreslagen bostadsutveckling och verksamhetsytor i framförallt Västerkärr berör riksintresset för kommunikationer - väg 26.
- Utveckling av trafikplats (strategisk trafikplats) på väg 26 vid Mullsjö kommun berör riksintresset.
- Föreslagen bostadsutveckling i Habo kommun berör riksintresset för kommunikation-Jönköpingsbanan.
- Föreslaget dubbelspår utmed Jönköpingsbanan berör riksintresset för kommunikation-Jönköpingsbanan.
- Föreslagen yta för verskamheter norr om Bankeryds verksamhetsområde berör rikintresset för flyg (procedurområde)

Påverkan på riksintressets värden:

- Vid en utveckling med bostäder och arbetsplatser enligt översiktsplanen och främst av Habo tätort bedöms riksintresset för väg 195 att påverkas. Med en befolkningsökning enligt översiktsplanen på upp till 8 400 personer till år 2040, bedöms antalet resor som förväntas ske på väg 195 att öka. I enlighet med en nyligen gjord resvaneundersökning (2019) kan en slutsats dras att 25 % av invånarna år 2040 då arbetar i Jönköpings kommun. Det innebär en ökning med cirka 2 200 pendlare. Om ingen förändring sker i resebeteende utan resorna sker i enlighet med resvaneundersökningen kommer 80 % av dessa välja att åka i bil, ensamma eller samåka. Det innebär då en ökning med cirka 3 520 bilresor totalt per dygn, tur och retur. Väg 195 är idag redan hårt belastad och har ett uppmätt (2017) trafikflöde per dygn på cirka 12 000 fordon, tur och retur mellan Habo och Jönköping. Utöver arbetspendling med bil ökar säkerligen även övriga fordonsresor. Framkomligheten på nationell väg enligt denna uträkning kommer därför att innebära en försämring. De åtgärder som kommunen kan arbeta med för att öka de hållbara resorna är därför väldigt viktiga, samtidigt som väg 195 måste utredas för att öka

kapaciteten och säkerheten. För att åstadkomma en hållbar trafiksituation måste samarbete mellan kommunen, Jönköpings Länstrafik och Trafikverket fortsätta.

- En byggnation av bostäder och etablering av verksamhetsområden i och intill Västerkärr samt strategisk trafikplats, kan komma att påverka riksintresset för väg 26/47, genom ett ökat antal fordonsrörelser. Väg 26/47 är precis ombyggd till mötesfri motortrafikled med mitträcke. En utveckling kring Västerkärr anses därför inte påverka riksintressets värden negativt.
- En bostadsutveckling och en ökning av arbetsplatser bedöms kunna öka intresset av att nyttja järnvägen för arbetsresor, vilket innebär ett ökat tryck på Jönköpingsbanan när det gäller turtäthet och restid. Kommunens arbete med att förbättra möjligheterna att resa mer hållbart enligt översiktsplanen och få en överflytt av bilresor till kollektivtrafik innebär också ett ökat tryck på järnvägen. Ett ökat lokalt och regionalt behov av resor på järnväg bedöms kunna innebära att kapaciteten behöver förbättras. Därför föreslås en utbyggnad av järnvägen genom ett dubbelspår. En utveckling enligt översiktsplanen bedöms därför påverka riksintresset Jönköpingsbanan. Men ett förslaget dubbelspår skulle öka kapaciteten och förbättra möjligheterna för både lokalt, regionalt och nationellt resande och på ett positivt sätt påverka riksintressets värde.
- Föreslagen utveckling av verksamhetsområden norr om Bankeryds verksamhetsområde anses inte påverka riksintresset för flyg negativt. Vid detaljplanläggning kommer byggnadshöjden att styras och anpassas till tillåten höjd.

Teckenförklaring

- Kommungräns
- ⓐ Riksintresse Järnvägsstation
- Riksintresse Flyghinder, influensområde
- Riksintresse Järnväg
- Riksintresse Väg
- ▨ Riksintresse Väg, planerad

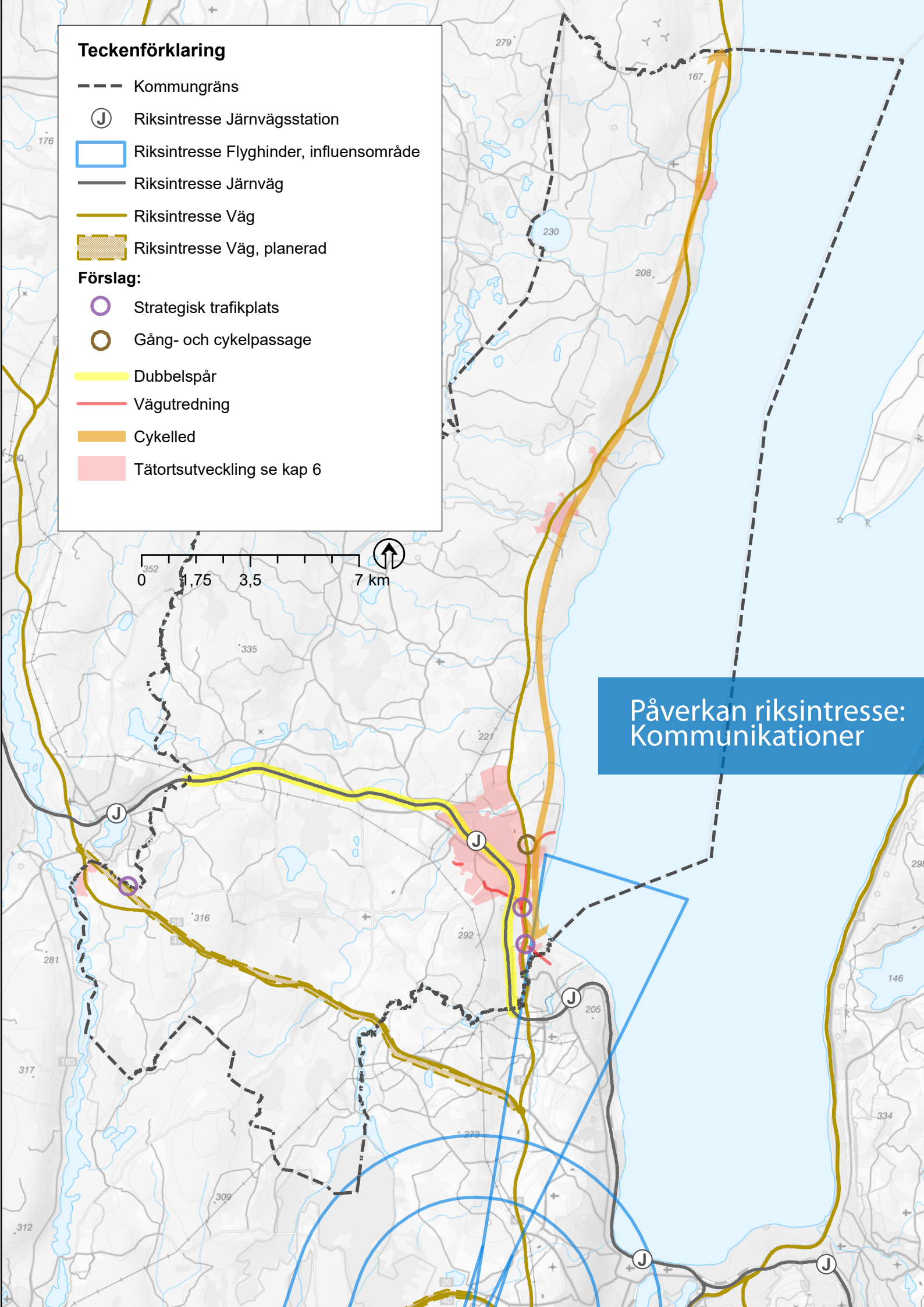
Förslag:

- Strategisk trafikplats
- Gång- och cykelpassage
- Dubbelspår
- Vägutredning
- Cykelled
- Tätortsutveckling se kap 6

0 1,75 3,5 7 km

Påverkan riksintresse:
Kommunikationer

Yrkesfiske

Områden som är utpekade som riksintresse för yrkesfisket bestämdes av dåvarande Fiskeriverket. Frågan har tagits över av Havs- och vattenmyndigheten och behandlas i 3 kap § 5 miljöbalken. I lagstiftningen står följande; mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen eller yrkesfisket eller för vattenbruk skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande.

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: Vättern är utpekat som riksintresse för yrkesfisket eftersom Vättern är ett fångstområde samt ett lekområde för röding.

Föreslagen markanvändning inom riksintresse för yrkesfisket:

- Det finns ingen föreslagen markanvändning inom riksintresseområdet för yrkesfisket.

Värdefulla ämnen eller material

Områden som är utpekade som riksintresse för värdefulla ämnen eller material bestäms av myndigheten Sveriges geologiska undersökningar och behandlas i 3 kap § 7 miljöbalken. I lagstiftningen står följande; mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa. Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket

Baskarps sandtäkt

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: Sanden med sina speciella egenskaper gör att den kan användas i t.ex. nordiska gjuterier, puts och spackel och i fastbränslepannor. Dessutom används sanden som filtersand, avjämningssand, stöddämpande underlag och olika sorters specialbetong.

Brogårdens sandtäkt

Riksintressets värden beskrivs på följande sätt: Brogårdens sandtäkt är ett utpekad riksintresse för värdefulla mineral. I sandtäkten finns råvaror som används för tillverkning av eldfasta material. Det finns även filtersand som används till vattenrening.

Dagens samhälle har i allmänhet allt större behov av en kontinuerlig tillförsel av högkvalitativa råmaterial för att fungera på ett rationellt sätt utan störningar. Uteblivna leveranser skulle omedelbart skapa stora problem. Sanden är av dokumenterat mycket god kvalitet och förekomsten har utnyttjats i mer än 60 år. Till detta kan läggas fyndighetens läge, nära Jönköping, vilket möjliggör effektiva transporter. Även om kvartssanden för närvarande inte används till glasframställning utgör den en viktig nationell resurs om de nuvarande leveranserna från framförallt Belgien skulle utebli i en krissituation.

Förslagen markanvändning inom riksintresse för värdefulla ämnen och material:

- Föreslaget friluftsområde samt cykelled längsmed Vättern berör riksintresset för värdefulla ämnen eller material – Baskarp.
- Eventuellt dubbelspår utmed Jönköpingsbanan berör riksintresset för värdefulla ämnen eller material – Brogårdssand.

Påverkan på riksintressets värden:

- Föreslaget område för friluftsliv och cykelled bedöms inte påverka riksintressets värden negativt. Området är riksintresse för både rörligt friluftsliv och värdefulla ämnen eller material. Dessa två intressen bedöms gå att kombinera.
- Både Jönköpingsbanan och Brogårdssand är riksintressen. Om ett dubbelspår blir aktuellt innebär det att en mindre del av riksintresset för värdefulla ämnen eller material kan komma

att tas i anspråk. I en sådan situation står två riksintressen mot varandra och då får dessa intressen prövas av ansavriga myndigheter som beslutar vilket intresse som ska prioriteras.

Totalförsvaret

Områden som är utpekade som riksintresse för totalförsvaret bestäms av Försvarmakten och behandlas i 3 § 9 miljöbalken. I lagstiftningen står följande; mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför tätorter och högre än 45 meter inom sammanhållna bebyggelse (enligt Luftfartsverkets definition). Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt måste skickas på remiss till Försvarmakten, gärna i ett tidigt skede för att säkerställa att ingen skada uppkommer på riksintresset som inte kan redovisas öppet.

Område med särskilt behov av hinderfrihet:

Är ett definierat avgränsat område utanför riksintresseområdet för ett öppet redovisat riksintresse inom vilket höga objekt riskerar att påverka funktionen eller möjligheten att nyttja riksintresset. Inom områden med särskilda behov av hinderfrihet kan objekt högre än 20 meter medföra påtaglig skada på verksamheten som bedrivs där. Byggnader och andra objekt inom dessa områden som är lägre än 20 meter behöver normalt sätt inte remitteras till Försvarmakten.

För Habo kommun gäller områden med särskilt behov av hinderfrihet för:

Övnings och skjutfält: Ett övningsfält är ett område där övning och manöver kan genomföras med lös ammunition. Området kan inrymma skjutbanor. Områdena omfattas normalt inte av miljötillstånd. Ett skjutfält är ett område där skarpskjutning tillåts från flera platser. Området omfattas normalt av miljötillstånd.

MSA- område: Ett område kring en militär flygplats där höga objekt kan påverka flygplatsens MSA (Minimum Sector altitude). Den lägsta tröskelhöjd som är rekommenderad för att in- och utflygningar till en flygplats ska vara säker.

Civil flygplats: Försvarsmakten har pekat ut en rad civila flygplaster som har betydelse för försvarsmakten det vill säga är ett riksintresse för Försvarsmakten. Jönköpings flygplats är en av de civila flygplaster som är av riksintresse. Till de civila flygplatserna finns områden med särskilt behov av hinderfrihet kopplat. Habo kommun berörs av ett sådant område i kommunens södra delar.

Det som främst utgör en risk för påtaglig skada på området är höga objekt, så som master och vindkraftsverk. Dessa kan utgöra flygsäkerhetsrisker vid placering inom de särskilt angivna områdena för hinderfrihet enligt gällande luftfartsbestämmelser vid start och landning, samt vid flygning på låg höjd i flygplatsens närområden.

Föreslagen markanvändning inom riksintresse för totalförsvaret:

- Föreslaget område för friluftsliv och cykelled berör riksintresset
- Föreslagen tätortsutveckling och verksamhetsyta i Brandstorp berör riksintresset
- Föreslagen verksamhetsyta i Habo tätort, intill Bankeryd berör riksintresset.

Påverkan på riksintressets värden:

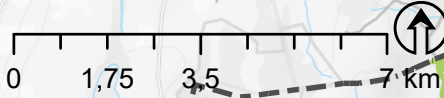
Föreslagen markanvändning inom riksintresset bedöms inte påverka riksintressets värden negativt, eftersom det inte planeras för höga byggnader, master eller likande.

Teckenförklaring

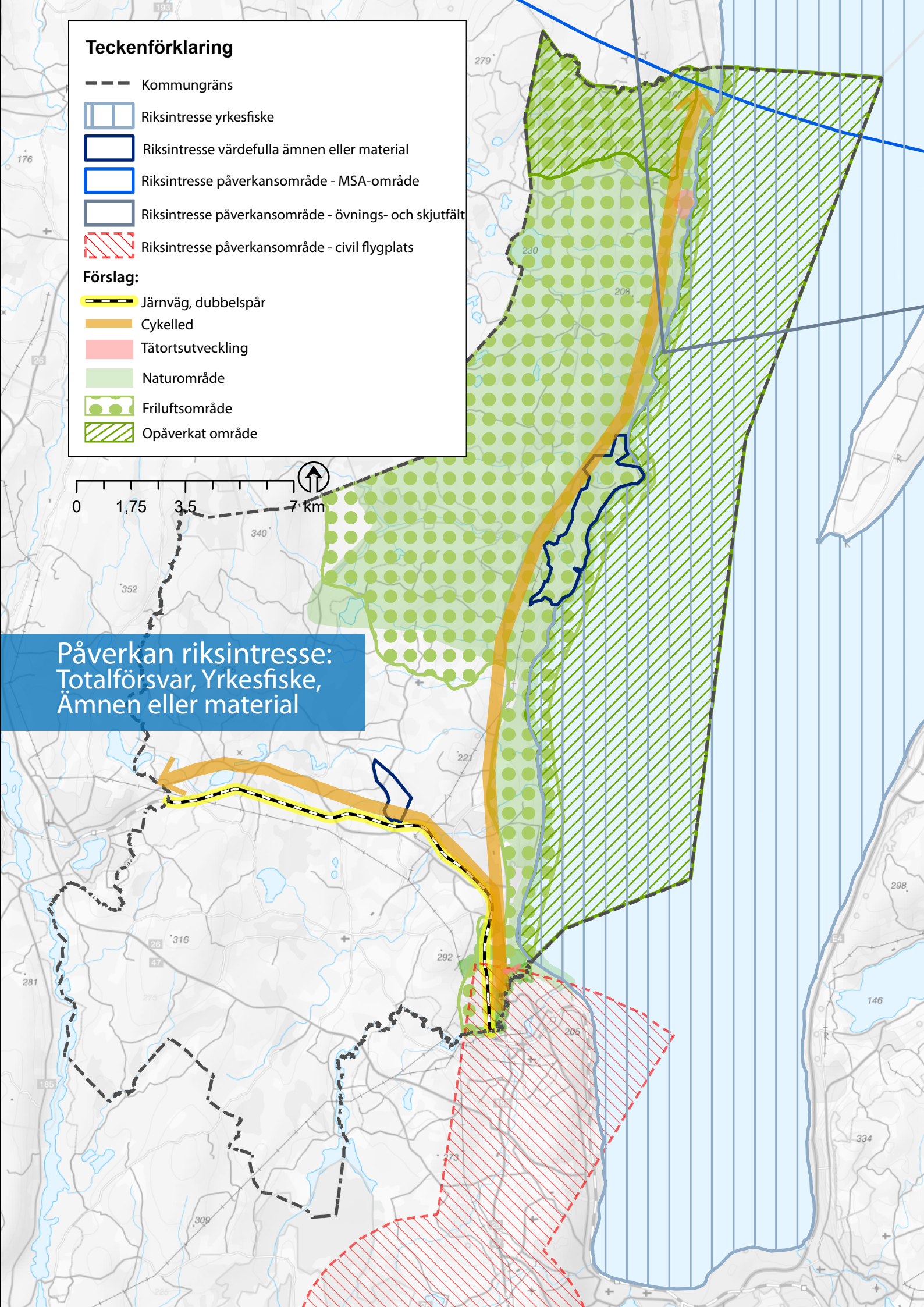
- Kommungräns
- ▭ Riksintresse yrkesfiske
- ▭ Riksintresse värdefulla ämnen eller material
- ▭ Riksintresse påverkansområde - MSA-område
- ▭ Riksintresse påverkansområde - övnings- och skjutfält
- ▨ Riksintresse påverkansområde - civil flygplats

Förslag:

- Järnväg, dubbelspår
- Cykelled
- Tätortsutveckling
- Naturområde
- Friluftsområde
- ▨ Opåverkat område

Påverkan riksintresse:
Totalförsvaret, Yrkesfiske,
Ämnen eller material

5 | Allmänna intressen

5. Allmänna intressen

Allmänna intressen behandlas i 2 kap plan- och bygglagen. Sammanfattningsvis handlar allmänna intressen om hänsynstagande till natur- och kulturmiljöer, till människors säkerhet vid planläggning och utformning av bebyggelse. Ett allmänt intresse bedöms vara viktigt för många. Är det av stort intresse kan det handla om att det är viktigt ur ett nationellt perspektiv (riksintresse). Kommunerna ska ta hänsyn till de allmänna intressena vid planläggning och lovgivning.

Många av de allmänna intressena är grundläggande vid planering så som att områden som planäggs är lämpliga att bygga på utifrån exempelvis jord-, berg- och vattenförhållanden, att det finns möjlighet att anlägga vägar, vatten och avlopp och möjlighet att ta hand om avfall, möjlighet till samhällsservice och att det inte finns risker för översvämningar, ras eller skred.

De allmänna intressena handlar även om att utformningen av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder ska vara estetiskt tilltalande och möjliga att använda för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. De innebär att man i planeringen måste ta hänsyn till kommande generationer så att mark, vatten, resurser och energi används sparsamt och med goda miljöförhållanden.

Mark och vattenområden ska användas till det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och till behoven.

Det är i första hand de förtroendevalda i kommunen som genom plan- och lovbeslut får ta ställning till vilken utveckling som är lämplig för kommunen. Vid prövningen av frågor enligt plan- och bygglagen ska kommunen dock ta hänsyn till både allmänna och enskilda intressen.

De enskilda intressena är inte specificerade i lagen utan de uppkommer först när någon enskild blir berörd av kommunens planläggning eller lovbeslut. Ofta kan allmänna och enskilda intressen sammanfalla eller sammanjämkas på ett tillfredsställande sätt.

Även om det är en av de grundläggande principerna att bedömningar i olika frågor enligt plan- och bygglagstiftningen ska utgå från vad som är en från allmän synpunkt lämplig markanvändning, så ska hänsyn alltså alltid tas till enskilda berörda intressen. Detta är ett uttryck för den så kallade proportionalitetsprincipen som innebär att det alltid ska finnas en rimlig balans mellan nyttan av ett beslut i en fråga och de konsekvenser som beslutet får för motstående enskilda intressen.

Plan- och bygglagen (PBL)

2 KAP PBL anger vilka intressen som är allmänna

Miljöbalken (MB)

3 KAP MB anger grundläggande bestämmelser om hushållning av mark och vatten.

Regionala- och mellankommunala intressen

Regional utveckling

En del kommunala planfrågor som rör bebyggelse- eller övrig samhällsutveckling kan få konsekvenser utanför kommungränsen och ibland regionen. Kommunerna har ansvar för att hantera och beskriva dessa frågor och deras direkta eller indirekta påverkan på grannkommunerna. I plan- och bygglagen från 2011 har de regionala frågorna fått en stärkt roll i översiktsplaneringen. Enligt 3 kap 5 § punkt 4 ska kommunerna redovisa hur man avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Med regionala intressen avses intressen som är viktiga för Jönköpingsregionens utveckling. Mellankommunala intressen är främst av intresse för närliggande kommuner. Nedan redovisas de regionala och mellankommunala intressen som berör Habo kommun. Närmare beskrivning finns sedan i respektive kapitel.

Samverkan

Under år 2017 ingick Habo kommun i projektet *Samverkande planering i Södra Vätterbygden*, tillsammans med Mullsjö, Jönköping och

Vaggeryds kommuner. Projektets övergripande målsättning var att bidra till en samverkande planering i deltagande kommuner som kan förverkliga åtaganden om att uppföra sammanlagt 14 000 bostäder fram till år 2035, i enlighet med *Sverigeförhandlingen*. En gemensam strukturbild har utvecklats utifrån ett flertal scenarier och framtidsbilder för delregionen. Strukturbilden redovisar en önskvärd struktur på längre sikt. Strukturbilden ska ses som riktningsgivande för alla beslut som rör delregionens utveckling och på kommunal nivå. Regionalt framträder ett stråk som med beslutade planer kan bindas samman av en snabb, frekvent och funktionell tågtrafikpendel – Södra Vätterpendeln, som trafikerar samtliga mellanliggande befintliga och föreslagna nya stations samhällen mellan Skillingaryd och Mullsjö.

En utveckling av ett sådant stråk skulle förbättra möjligheterna avsevärt för arbetspendlare i regionen, vilket i sin tur medför miljövinster och mindre bilträngsel. Specifikt för Habo skulle det underlätta trafiksituationen på länsväg 195 som idag är hårt belastad av biltrafik. Översiktsplanen tar fasta på vikten av att förbättra möjligheten att resa mer hållbart och att stärka underlaget för kollektivtrafik.

Jönköpings region

I *Regional utvecklingsstrategi (RUS) för Jönköpings län 2013 - 2025*, beskrivs Region Jönköping på följande vis.

Regionen har en lång och stolt tradition som en av Sveriges ledande industriregioner. Till skillnad från industrin i många andra delar av landet har den överlevt den ena industrikrisen efter den andra. Ett av skälen till detta är sannolikt företagskulturen med relativt sett många mindre och medelstora företag med lokalt ägande och med stark förmåga till förnyelse och flexibilitet, men också den entreprenörsanda som finns inom regionen.

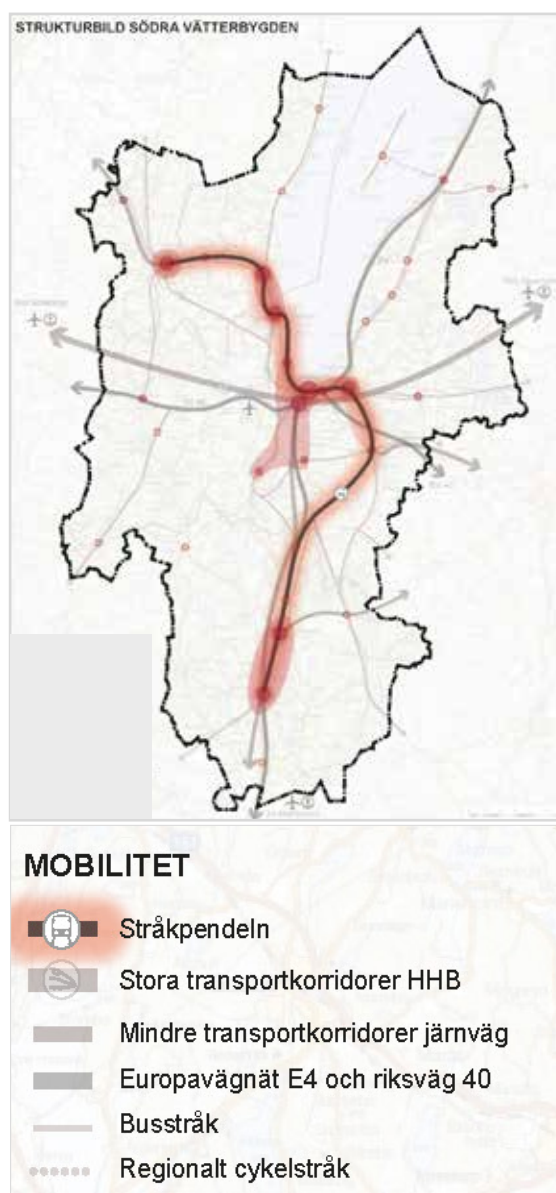
Entreprenörsandan och det dynamiska näringslivet är också det som internt i regionen ses som de mest centrala tillgångarna vid sidan av Högskolan i Jönköping och det geografiska läget mellan tre storstadsregioner.

Ytterligare en viktig tillgång som regionen har och som delvis hänger samman med den småskaliga industrikulturen är det starka civila samhället, det rika föreningslivet och en social närhet som för många uppfattas som positiv.

Regionen har en hög andel sysselsatta av den arbetsföra befolkningen. Men med regionens framgång, byggd på yrkesskicklighet och företagsamhet och med god tillgång till jobb, har inte högre utbildning prioriterats. Den goda tillgången på arbetstillfällen har även medfört att det historiskt sett inte alltid har varit nödvändigt att fullfölja sin gymnasieutbildning, vilket är en förutsättning för högre utbildning och kvalificerad yrkeskunskap. Behovet av höjd utbildningsnivå är nu påtaglig och en av de största utmaningarna.

Samtidigt som länet är väl positionerat ur ett större geografiskt perspektiv, med ett utmärkt läge mellan de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö och en närhet till exempelvis Linköping/Norrköping, Växjö, Halmstad och Borås, har regionen flera utmaningar att hantera. En är att regionen består av ett flertal olika lokala arbetsmarknader. Det betyder att de flesta

arbetar i närheten av sin bostadsort. Möjligheten att röra sig mellan orter i länet med allmänna kommunikationsmöjligheter är i flera fall begränsad.

Det försvårar bland annat arbetspendling, möjlighet att skapa naturliga mötesplatser och ett för regionen gemensamt fritids- och kulturliv.

En av de stora utmaningarna för Region Jönköping handlar om att behålla alla de tillgångar som är förknippade med industriregionen och samtidigt förflytta sig in i kunskapssamhället. Det handlar om att både förädla befintligt näringsliv och skapa fler kunskaps- och idébaserade företag. Det handlar också om att både behålla det starka civila samhällets alla positiva egenskaper, fliten och arbetsamheten och att öka nyföretagande, öppenheten inför det som är annorlunda samt nya former av nätverkande.

Habo kommuns roll i regionen

Habo kommun är en integrerad del i Jönköpings region och är sammanlänkat med angränsande kommuner genom Jönköpingsbanan, länsväg 195 och riksväg 26/47. Till regioncentrat som är Jönköping är det cirka 2 mil.

Arbets- och bostadsmarknaden är sammanflätad över kommungränserna. En stor del av arbetsplatserna i regionen finns i Jönköping vilket innebär en stor utpendling från kommunen till Jönköpings tätort. Pendlingsstråket Habo - Jönköping är det största i regionen och länet. Tiden det tar att pendla bedöms av många som acceptabelt, varför många de senaste åren flyttat till Habo från Jönköping. Många av dessa har kvar sitt arbete i Jönköping.

I Jönköping finns även ett brett kulturutbud och god service, både kommersiell och offentlig, vilket innebär ett resmönster även utanför arbetstid.

Det som är bra för Habo bedöms vara bra för Jönköping och regionen och tvärtom.

Teckenförklaring

----- Kommungräns

Förslag:

— Vandringsled

— Cykelled

○ Gemensam utveckling med grannkommuner

Befintligt:

■ Natur- och friluftsområde

● Järnvägsstation

— Järnväg

— Väg

— Domneån

— Cykelled

— Vandringsled

/// Viktiga gemensamma vatten

|||| Vattenförsörjning

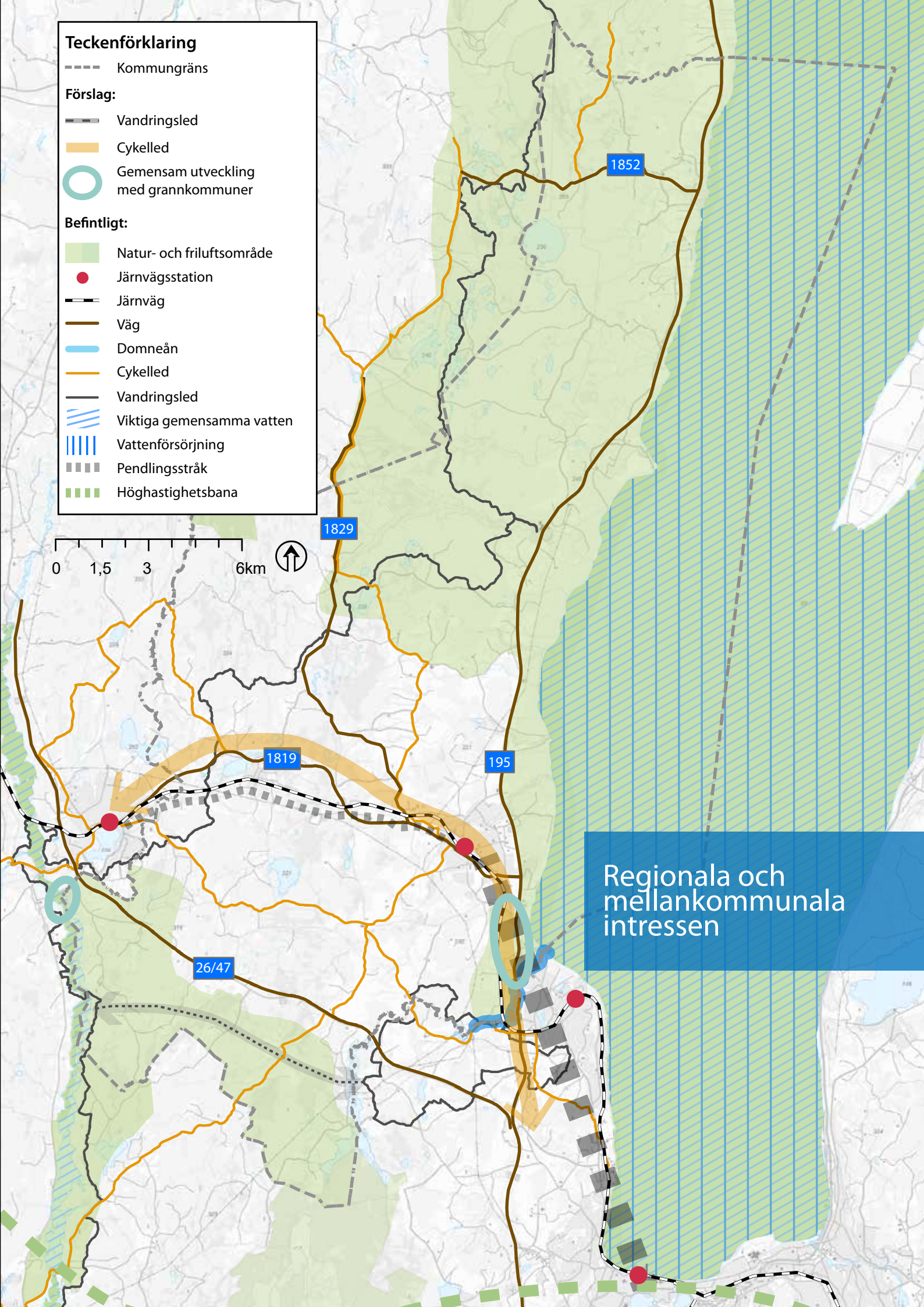
■ Pendlingsstråk

■ Höghastighetsbana

0 1,5 3 6km

Regionala och mellankommunala intressen

Regionala intressen

Höghastighetståg

Sverigeförhandlingen hade under åren 2014-2017 i uppdrag att förhandla om finansiering av en höghastighetsjärnväg mellan Stockholm - Göteborg/ Malmö. I förhandlingarna ingick även att förbättra tillgängligheten och kapaciteten för transportsystemet samt öka bostadsbyggandet kring storstäderna. Höghastighetsjärnvägen är planerad att dras genom Jönköping med ett tågstopp söder om Munksjön. Jönköpings kommun har åtagit sig att bygga 10 000 bostäder fram till år 2035 i samband med att höghastighetsjärnvägen anläggs. Habo kommun har i sin tur ingått ett avtal med Jönköpings kommun om att bygga 1 500 nya bostäder fram till 2035. Även Vaggeryd och Mullsjö har åtagit sig att tillsammans bygga 3 000 nya bostäder till 2035.

I samband med planeringen för höghastighetsjärnvägen har Jönköping, Habo, Mullsjö och Vaggeryds kommuner gått samman i ett projekt som heter *Samverkande planering i Södra vätterbyden*. Tanken är att kommunerna gemensamt diskuterar hur regionen kan dra nytta av hastighetsjärnvägen och hur kommunerna kan samverka kring planeringsfrågor.

Jönköpingsbanan

Jönköpingsbanan är en enkelspårig elektrifierad järnväg mellan Nässjö och Falköping. Jönköpingsbanan trafikeras av både persontrafik och godstrafik. Jönköpingsbanan trafikeras av regionaltåg mellan Nässjö och Skövde/Göteborg samt från Jönköping och vidare mot Östergötland. Det går även snabbtåg på delar av banan mellan Jönköping och Stockholm.

Jönköpingsbanan är därför både viktig ur ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv. Lokalt och regionalt för den vardagliga pendlingen till och från arbetet och nationellt för veckopendling samt övriga dagsresor. Jönköpingsbanan är utpekad som ett viktigt riksintresse för kommunikation.

Cykelbanor

I förslag till *Regional transportplan för Jönköpings län 2018-2029* har regionala cykelstråk lyfts fram. Det är sträckor där det finns potential för att bygga längre och sammanhängande cykelstråk som omfattar flera kommuner. Potentialen för funktionella regionala cykelstråk har beräknats genom parametrar som invånarantal och närhet för att ta fram de stråk som har störst potential för skol- och arbetspendling med cykel.

Det tydligaste mönstret av sammanhängande sträckor är den starka relationen Sandhem–Mullsjö–Habo–Jönköping–Tenhult–Nässjö–Eksjö–Ekenässjön. Den sträckningen bör ses som ett stråk med potential. Kommunerna har haft möjlighet att yttra sig om föreslagna cykelstråk, för att fånga upp aspekter som inte beräkningsmodellen tagit med. Det regionala cykelstråket som berör Habo kommun är stråket Sandhem-Mullsjö-Habo-Jönköping. Stråket kommer att utredas av Trafikverket genom en åtgärdvalsstudie.

Att arbeta utifrån ett stråk-tänk även för cykelåtgärder och att inom stråken prioritera de åtgärder med störst nytta och ha tydliga utgångspunkter för prioriteringen, är grunden för att på lång sikt kunna knyta ihop länet med cykelvägar, där det är möjligt. Att elcyklar ökar i popularitet väntas öka potentialen för större och längre stråk.

Väg 26/47

Riksväg 26 går mellan Halmstad och Mora, via bland annat Jönköping och går genom Habo kommun. Den är Sveriges längsta riksväg och kallas även för Inlandsvägen Syd. Riksväg 47 går mellan Trollhättan och Oskarshamn via Jönköping och genom Habo kommun. I Jönköping går dessa vägar samman i en sträcka till Mullsjö kommun, samt korsar väg 195. Vägarna 26 och 47 är viktiga transportleder genom regionen för både person- och godstrafik och binder samman regionerna. För att öka trafiksäkerheten och framkomligheten utmed 26/47 pågår en ombyggnation på sträckan mellan

Månseryd och Mullsjö. Trafikverket bygger om vägen till en mötesfri motortrafikled med mitträcke. Ombyggnationen beräknas vara klar hösten 2019.

Väg 195

Länsväg 195 går mellan Jönköping och Karlsborg, via Habo. Vägen går utmed Vättern och har en viktig funktion då den binder samman områden inom Habo kommun men även sammanlänkar kommunen med angränsande kommuner. Söder om Bankeryd i Jönköpings kommun korsar väg 195 väg 26/47 och sammanbinder Habo kommun med riksvägarna vilket innebär att trafikplatsen är en viktig knutpunkt. Vägen används även till stor del för arbetspendling till Jönköpings kommun, vilket innebär att den är en förutsättning för arbetslivet för många invånare.

Bostadsförsörjning

Enligt länsstyrelsens *Bostadsmarknadsanalys 2017*, råder det en obalans i länet när det gäller det totala utbudet av bostäder som motsvarar konsumenternas behov och efterfrågan. Habo kommun redovisar att det råder underskott på bostäder nu och tre år fram i tiden, vilket innebär att det råder obalans när det gäller bostadsutbudet. Främst gäller detta centralorten Habo tätort.

Habo kommun har genom avtal med *Sverigeförhandlingen*, kopplat till utbyggnaden av höghastighetståg, kommit överens om att bygga 1500 bostäder fram till år 2035. I pågående och kommande detaljplaner finns det möjlighet att bygga mellan 1 300 – 1 700 bostäder, uppförda i olika bostadstyper; flerbostadshus, grupphus (radhus, kedjehus) samt friliggande småhus. I Habo kommun har det de senaste 10 åren mest byggts småhus vilket har inneburit en attraktionskraft även för invånare i Jönköpings kommun, då kommunen ser att en stor del av de nyinflyttade kommer från Jönköping. Genom den geografiska närheten mellan Habo och Jönköping är bostadsmarknaden sammanflätad och kompletterar varandra.

Turism

Region Jönköpings län besöks av både privatresenärer och affärsresenärer i och med sitt läge; vacker natur, bra utbud av aktiviteter, sevärdheter, boende- och konferensanläggningar samt mässanläggningen Elmia. Många besöker också regionen för träningsläger och idrottstävlingar. Hockey och bandy spelas på elitnivå och i Vetlanda är speedwaykulturen stor. Historiska miljöer som är framträdande är Gränna-Visingsö, kulturreseptatet Åsens by och trästaden Eksjö.

Den vackra och också tillgängliga naturen inbjuder till vandring, cykling, fiske och paddling. Isaberg är södra Sveriges största skidanläggning som även sommartid är ett stort besöksmål för natur- och friluftsupplevelse. I Mullsjö och Habo kommuner finns skidanläggning, cykel- och vandringsleder, islandshästar och höghöjdsbanor. I Jönköpings kommun finns Jönköping Airport som möjliggör för besökare att ta sig med flyg till länet och besöka regionen.

Vattenkvalitet och vattenförsörjning

De åar och vattendrag, och även till viss del sjöar, som finns inom kommunen korsar kommungränsen och binder samman vattensystemet med andra kommuner. Vattnet är en viktig resurs för naturlivet och som besöksmål men även för vattenförsörjningen i länet. Vättern är viktig som dricksvattenresurs för många kommuner, där ibland Habo.

Det är viktigt att se till att det finns goda tekniska anläggningar som möjliggör ett nyttjande av vattnet på ett effektivt och miljövänligt vis. Det krävs ett samarbete för att ha en gemensam målbild och uppsatta riktlinjer när det gäller nyttjandet av vatten- och strandområden.

För att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten och en förbättrad vattenkvalitet krävs samarbete. Detta samarbete finns redan idag genom de vattenråd (organisation med intresse och erfarenhet av vattenfrågor) som arbetar aktivt med att förbättra vattenkvaliteten.

Mellankommunala intressen

Habo gränsar till fyra kommuner, Jönköping i söder och öster, Hjo i norr, Tidaholm och Mullsjö kommuner i väster. Flera frågor som berörs av den över-siktliga planeringen kräver samarbete mellan kommunerna. Flera intressen som är regionala är även mellankommunala intressen.

Länsväg 195

Förutom att länsväg 195 är viktig ur ett regionalt perspektiv är vägen även en viktig länk mellan Habo och Jönköping. Vägen förbinder kommunerna och är tillsammans med järnvägen (Jönköpingsbanan) en viktig infrastruktur för en fungerande arbetspendling.

Väg 26/47

Vägen korsar kommunen i den södra delen och förbinder Mullsjö kommun med Jönköpings kommun. Vägen förbinder inga större tätorter inom Habo kommun utan är mer av en transportsträcka genom kommunen. Den pågående omdragningen och ombyggnationen gör att vägen får en ännu starkare roll som förbindelselänk mellan angränsande kommuner än internt viktig för Habo. För kommunens del är den dock viktig ur ett pendlingsperspektiv. Det är en länk som omgivande landsbygd behöver kopplas till via trafikplatserna.

Väg 1819

Vägen förbinder Habo tätort med Mullsjö tätort och passerar Furusjö. Det är ett viktigt stråk för både person- och godstransporter.

Väg 1829

Vägen ansluter till väg 1819 och går norrut genom landsbygden vidare mot Tidaholm och förbinder kommunen med Västra Götalandsregionen och Tidaholms kommun.

Väg 1852

Vägen utgår från Brandstorp och går genom landsbygden västerut mot Tidaholm och förbinder kommunen med Västra Götalandsregionen och Tidaholms kommun.

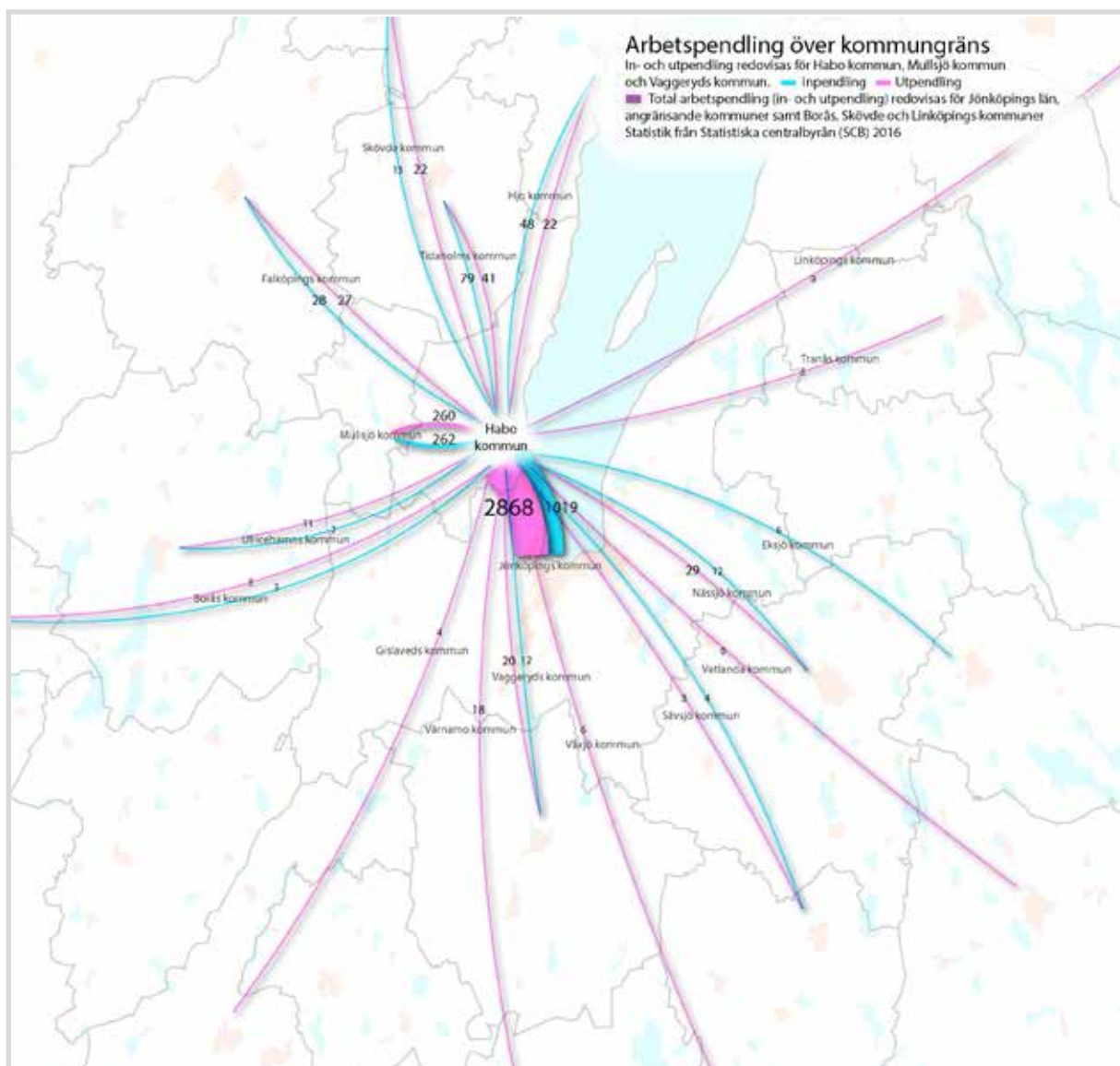
Cykel- och vandringsleder

Genom Habo kommun finns cykelleder som sammanbinder kommunen med de angränsande kommunerna. I söder ner till Bankeryd och vidare till Jönköping, i väster mot Mullsjö och i norr och

nordväst via Hökensås till Tidaholm och Hjo kommuner. Vätterleden förbinder Jönköping, Mullsjö, Habo, Tidaholm och Hjo kommuner. I gränsen mot Jönköping i söder går Bankerydsleden.

Kollektivtrafik och arbetspendling

Arbets- och bostadsmarknaden är sammanflätad med främst Jönköping. Detta innebär att arbetspendlingen är stark mellan kommunerna. Kommunerna behöver samarbeta med varandra,

samt med Trafikverket och Jönköpings länstrafik för att möjliggöra att resorna kan ske till stor del med kollektivtrafik. Arbetspendling sker även till viss del mellan Mullsjö och Habo, varför kollektivtrafik mellan dessa orter ses som viktig. Länsväg 195 är idag hårt belastad vid morgon och eftermiddag. Enligt 2016 års statistik pendlar cirka 3 900 personer mellan Habo och Jönköping, varav cirka 2 900 personer pendlar in till Jönköpings kommun varje dag. Den totala arbetspendlingen in till kommunen är cirka 1 500 och utpendlingen är cirka 3 400.

Tätortsutveckling nära kommungränserna

Habo kommuns tätorter Västerkärr och Habo ligger i närheten av kommungränsen mot Mullsjö respektive Jönköping. Västerkärr ligger intill gränsen mot Mullsjö som kommunen samarbetar med när det bland annat gäller vatten- och avloppsförsörjning.

Trycket på att ändra markanvändning i området söder om Habo mot Bankeryd är stort. Oftast handlar det om att bygga bostäder eller att få till mark för verksamheter på åkermark inom detta stråk. För Habo kommuns del ligger markområdet i utkanten av kommunen men bara cirka 1 km från bostadsområdet Backamo i Bankeryd.

Vattenförsörjning

Habo tätort använder Vättern som dricksvattenresurs men har ingen egen intagspunkt utan är anslutna till Jönköpings vattenförsörjningssystem via en vattenledning från Hägebergs vattenverk.

Avfall

Habo kommun samarbetar med Jönköpings kommun när det gäller avfallshantering. Bolaget June Avfall AB hanterar kommunens avfall.

Friluftsliv och naturområden

Kommunen delar flera stora frilufts- och naturområden med angränsande kommuner. Det är viktigt att det finns ett samarbete mellan kommunerna när det gäller utveckling och bevarande av dessa. Möjligheterna att knyta samman frilufts- och naturområden med varandra bör tas tillvara. Det stärker områdena som besöksmål och tillgängliggör dessa ytterligare.

Verksamheter och anläggningar

Områden för större anläggningar eller verksamheter innebär ingrepp i naturmiljön. En etablering kan påverka landskapsbilden och miljön i övrigt samt omgivningen på långa avstånd. En anläggning eller verksamhet som föreslås etableras i närheten av kommungränsen kan därför komma att påverka den angränsande kommunen, dess fastighetsägare och boende. Det kan till exempel röra sig om vindkraft, täktverksamheter, vägar, friluftsanläggningar så som motorbana eller skjutbana.

Service

Ett visst utbyte av offentlig service sker idag över kommungränserna, framförallt i de tätorter som ligger vid kommungränsen. Det är framförallt i förskola och skola detta samarbete finns men även vad det gäller vatten - och avlopp.

Riktlinjer - Regionala och mellankommunala intressen

- I frågor som berör angränsande kommuner ska samarbete och dialog eftersträvas för att minska miljöpåverkan och för att öka samhällsvinsterna.
- Kommunen ska arbeta för att höghastighetsjärnvägen genomförs och att de bostäder som är avtalat byggs.
- Kommunen ska samarbeta med angränsande kommuner och ansvariga myndigheter för att utveckla Jönköpingsbanans funktion som pendlingsstråk.
- Kommunen ska arbeta för att skapa möjlighet till ytterligare stationslägen utmed Jönköpingsbanan där behovet är stort. Specifikt A6/Ryhov.
- Kommunen ska samarbeta med angränsande kommuner och ansvariga myndigheter för att utveckla kollektivtrafiken mellan viktiga målpunkter och där efterfrågan och miljövinster är stora. Specifikt stråket Habo – Bankeryd – Jönköping.
- Kommunen ska arbeta för att utveckla och skapa nya cykelvägar till viktiga målpunkter i angränsande kommuner.
- Kommunen ska samarbeta med berörda kommuner i ett genomförande av regional cykelled mellan Mullsjö – Fursjö – Habo - Bankeryd - Jönköping.
- Kommunen ska arbeta för att genomföra byggnation av cykelbana som förbinder Habo tätort med tätorterna utmed väg 195 och vidare mot Hjo. Cykelbanan tillgängliggör friluftsområden så som Hökensås och Vättern.
- Kommunen ska samarbeta med angränsande kommuner, näringsliv och övriga aktörer för att utveckla, bevara och tillgängliggöra gemensamma frilufts- och naturområden samt för att stärka turismen. Nya cykel- och vandringsleder föreslås byggas för att länka samman friluftsområden.
- Kommunen ska samarbeta med Trafikverket och Jönköpings kommun för att utveckla väg 195 med tillhörande trafikplatser med syfte att förbättra framkomligheten och möjliggöra attraktiva kollektivtrafikförbindelser.
- Kommunen ska samarbeta med Trafikverket för att vid behov utveckla trafikplatserna utmed väg 26/47 med syfte att öka möjligheten att nyttja kollektivtrafikförbindelser och som omstigningspunkt.
- Kommunen ska i samarbete med berörda kommuner arbeta för att förbättra och utveckla den gemensamma tekniska försörjningen när så krävs.

- Kommunen ska i ett fortsatt samarbete med kommuner, myndigheter och organisationer arbeta för att nå en god vattenkvalitet i enlighet med miljökvalitetsnormerna.
- Kommunen är positiv till att arbeta över kommungränserna och samarbeta när det gäller kommunal service, till exempel förskola, skola, äldreomsorg, vatten- och avloppsförsörjning.
- Habo kommun ska samarbeta med Mullsjö kommun och utveckla området Västerkärr. En gemensam utredning bör tas fram som belyser utvecklingen.
- Habo kommun ska samarbeta med Jönköpings kommun och utveckla markområdet för verksamheter i kommungränsen mot Bankeryd.

Klimat

Nyckelorden för klimatförändringen i Habo kommun är varmare, blötare och torrare enligt de modeller som SMHI har tagit fram. Klimatförändringarna gör att kommunen behöver en strategisk planering som tar höjd för dessa förändringar. Likaså behövs förändringar för att minska påverkan på klimatet. Plan- och bygglagstiftningen har sedan maj 2011 krav som innebär att planläggningen ska ta hänsyn till klimataspekter. Sedan 1 augusti 2018 gäller även en ändring i plan- och bygglagen som innebär högre krav på kommunerna att redovisa klimatanpassningsarbetet.

Nuläge

De underlag som kommunen har att utgå från vad det gäller klimatets påverkan i framtiden är SMHI:s modeller. SMHI har utgått från två olika utvecklingsscenarion. Det första scenariot bygger på en kraftig klimatpolitik med stora utsläppsminskningar. För det andra scenariot fortsätter utsläppen av växthusgaser att öka. Modellerna är beräknade mellan åren 2021-2050 samt åren 2069-2098. Scenarierna har jämförts med statistik från en referensperiod under åren 1961-1990. De värden som undersökts är temperaturer, nederbörd, tillrinning och markfuktighet. När man arbetar med klimatanpassning

anser länsstyrelsen att man bör utgå från det värsta scenariot med störst påverkan, vilket är scenariot där växthusgaserna fortsätter att öka. Om man inte arbetar utifrån det värsta scenariot finns risken att det blir dyrare eftersom det är troligt att skador uppkommer och man får förbättra de klimatanpassningar som gjorts.

Enligt det värsta scenariot beräknas temperaturen i slutet av seklet att öka med 5 grader i jämförelse med referensperioden. De största temperaturförändringarna sker under vintern och sommaren. Vegetationsperioden blir cirka 40-70 dagar längre och antalet varma dagar ökar. Medelvärde för antal dagar i följd med en dygnsmedeltemperatur på över 20 grader är 13 dagar i slutet av seklet. Den högsta dygnsmedeltemperaturen är 21 grader ett normalår under referensperioden. I slutet av seklet förväntas den stiga med 4 grader. Värmeböljor (sammanshängande dagar med maxtemperatur över +20 grader) kommer att bli vanligare och mer långvarigare. Antalet tropiska nätter (dygn då temperaturen aldrig faller under 20 grader) kommer att öka från att ha varit nästan inga till runt 15 per år i slutet av seklet.

Årsmedelnederbörden kommer att öka med 10-20 %. Nederbörden ökar mest under vintern.

Den maximala dygnsnederbörden kan öka med 20 % vilket visar att även kraftiga skyfall kommer öka.

Årstillrinningen uppskattas att öka med 5 % vid slutet av seklet. Den största ökningen av tillrinningen sker på vintern. På sommaren förutses tillrinningen att minska. Antalet dagar med låg tillrinning ökar från 20 dagar till 50-60 dagar. Antalet dagar med låg markfuktighet ökar i slutet av seklet från 15 dagar till 50 dagar.

Konsekvenser av klimatförändringar är flera. Den förhöjda temperaturen innebär att det kan bli brist på vatten med minskade grundvattennivåer under framförallt sommaren. Den förlängda vegetationsperioden innebär att behovet av vatten ökar. Det är viktigt att kommunen har en god vattenplanering som kan hantera dessa klimatförändringar.

En ökad temperatur påverkar känsliga grupper så som äldre och barn, och det är troligt att den förhöjda temperaturen ökar dödligheten. Det är viktigt att kommunen planerar för framtida behov av att kyla lokaler och att planera för skugga på uteplatser där utsatta grupper vistas. Det är främst lokaler som bedriver verksamheter där utsatta grupper vistas som har behov av kylning, så som äldreboenden, vårdcentral, förskola och skolverksamhet, boenden och verksamheter för personer med funktionsvariation.

Den ökade mängden nederbörd kommer främst ske på vintern, vilket gör att det blir ett blötare klimat med risk för översvämningar när marken är mättad och grundvattennivåerna fyllts på. Under vår och sommar gör den förhöjda temperaturen och vegetationen att det blir ett torrare klimat där framförallt marken kan bli mycket torr. När det kommer kraftiga skyfall under sommaren kommer den torra marken inte kunna ta upp vattnet som då kommer rinna på markytan istället för att infiltreras i marken och fylla på grundvattnet. Den förhöjda temperaturen kommer även göra att stora mängder vatten avdunstar.

Minska klimatpåverkan

Länsstyrelsen har tagit fram en klimat- och energi-strategi med visioner och mål som sträcker sig fram till år 2050. Arbetet med att minska klimatpåverkan och klimatanpassning drivs genom klimatrådet där representanter från Habo kommun finns med. Många utav de åtgärder kommunen arbetar med för att minska klimatpåverkan grundar sig på länsstyrelsens klimat- och energistrategi.

I arbetet med att minska klimatpåverkan arbetar Habo kommun bland annat med att effektivisera energianvändningen på de fastigheter som kommunen äger. Solceller och solfångare har satts upp på några av kommunens fastigheter så som skolor och vårdcentrum, vilket är en del i arbetet att öka andelen förnybar energi. El som upphandlas till kommunal verksamhet skall vara förnybar och ha låg klimatpåverkan. Fjärrvärme i Habo och Fagerhult produceras med fossilfria bränslen och ger därmed låg klimatpåverkan för uppvärmning av bostäder och lokaler. Utöver det har kommunen satt upp sex laddpunkter för elbilar, ytterligare sju stycken är planerade inom de närmsta åren. Kommunen har även köpt in elcyklar och två elbilar som kommunanställda använder i tjänsten med syfte att öka andelen hållbara resor.

Klimatanpassning

Kommunen arbetar på olika sätt för att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Mycket utav det som byggs idag kommer finnas kvar många år framöver och behöver därför redan idag anpassas till framtida klimatförhållanden.

Vid nybyggnation, dimensionering, höjdsättning av gator, vägar, broar, viadukter, cykelundergångar och vägtrummor, bedömer kommunen konsekvenserna för ett 100-årsregn alternativt för framtida förväntade regnmängder inom den förväntade livslängden på konstruktionen.

År 2018 togs en förstudie och översiktlig kartering av stabiliteten i raviner och slänter i morän och

grov sedimentjord fram för Habo kommun. Utredningen togs fram av Statens geotekniska institut på uppdrag av myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Generellt sett finns inga stora risker för ras och skred i kommunen. De ras- och skredrisker som är mest framträdande är de vid vätterbankarna i Domsand och utmed väg 195 där bäckar rinner under vägen.

I samband med detaljplanering av byggnation nära eller i spridningsområdet från ett förorenat område utreder kommunen spridningsrisken i ett framtida klimat.

Kommunen har inventerat vårdboendet på Habo vårdcentral och installerat komfortkyla för att på ett bättre sätt kunna hantera värmeböljor och ett generellt varmare klimat. Det har även tagits fram en checklista som skall vara ett stöd för personal och anhöriga till vårdtagare både i särskilt boende och eget boende under värmeböljor.

Vissa kommunala byggnader har tak med vegetation på, så kallade ”gröna tak”. Gröna tak har en kylande effekt och infiltrera vatten. I nya bostadsområden har kommunen skapat dagvattendammar för att lättare kunna hantera stora mängder nederbörd och minska de negativa effekterna av översvämningar.

För att minska barns utsatthet vid ökad medeltemperatur och vid värmeböljor finns det en plan som säger att kommunen ska bygga två solskydd per år över sandlådor på förskolor. Vid nybyggnation byggs solskydd alltid över sandlådor.

Detta är några exempel på hur kommunen arbetar för att anpassa befintlig miljö och nybyggnation till ett förändrat klimat.

Utveckling

Dagens planering behöver anpassas till framtida klimatförändring. Det är därför viktigt att studera framtidsscenario och ta höjd för förutsättningar som kommer råda i framtiden.

Kommunen arbetar utifrån länsstyrelsens regionala åtgärdsprogram *Anpassning till ett förändrat klimat*. Framtagandet av ett nytt regionalt åtgärdsprogram för klimatanpassning kommer att påbörjas under 2018 och förhoppningen är att det ska börja gälla år 2021.

Åtgärdsprogrammet ska implementeras i kommunens dagliga arbete. Utöver åtgärdsprogrammet behöver kommunen ta fram en strategi för dagvatten som bland annat ska redovisa hur kommunen hanterar skyfall och tillfälliga översvämningar samt förändrade vattenflöden. Kommunen behöver även ta fram en vattenförsörjningsplan för att säkra dricksvattenförsörjningen i framtiden.

Minska påverkan på klimatet

Bebyggelsestruktur

Översiktsplanen innebär en utbyggnad av tätorterna som möjliggör att resa kollektivt med buss och tåg. Det är en del i arbetet med att få över resandet från bil till kollektivtrafik. Ökar andelen hållbara resor minskar utsläppen som i sin tur påverkar klimatet negativt. Trängseln på vägarna och påverkan på luftkvaliteten minskar i Jönköpings tätort. Det innebär att bostäder planeras i kollektivtrafikstråk med trafiknoder, vilket främst gäller Habo tätort. Noderna utformas på ett sätt som gör det enkelt att ta sig dit till fots med cykel eller bil, för att sedan kunna resa vidare med buss eller tåg. Dessa noder ska vara utformade med säkra cykel- och bilparkeringar.

Samlad bebyggelse bestående av bostadshus, flerbostadshus eller lokaler möjliggör för effektiv uppvärmning via fjärrvärme med fossilfria bränslen.

En annan strategi i översiktsplanen innebär att nya bostäder delvis kommer byggas genom förtätning med flerbostadshus i Habo tätort, inom en radie av 600 meter från tågstationen. Tanken bakom denna planeringsstrategi är att det ökade antalet invånare som kommer bor nära Habo station ska kunna nyttja kollektivtrafiken i större utsträckning. Ett avstånd mellan 600 meter till 1,5 kilometer från stationen anses vara ett rimligt avstånd att gå eller

cykla för att ta sig till en målpunkt eller för att ta sig vidare med kollektivtrafik. Det är inte alltid det är det faktiska avståndet som avgör om en individ väljer att gå eller cykla utan det är ofta det upplevda avståndet. Även kvalitén på gång- och cykelvägar, möjligheten att förvara cykeln på ett säkert sätt samt upplevelsen av trafiksäkerhet med mera påverkar.

Habo kommun kommer att ta fram en cykelstrategi där det tas ett helhetsgrepp för att förbättra möjligheterna att cykla. Framförallt gäller detta för Habo tätort men även för kommunen i sin helhet. Kommunen behöver utveckla cykelnätet med tillhörande parkeringar, skyltar med mera.

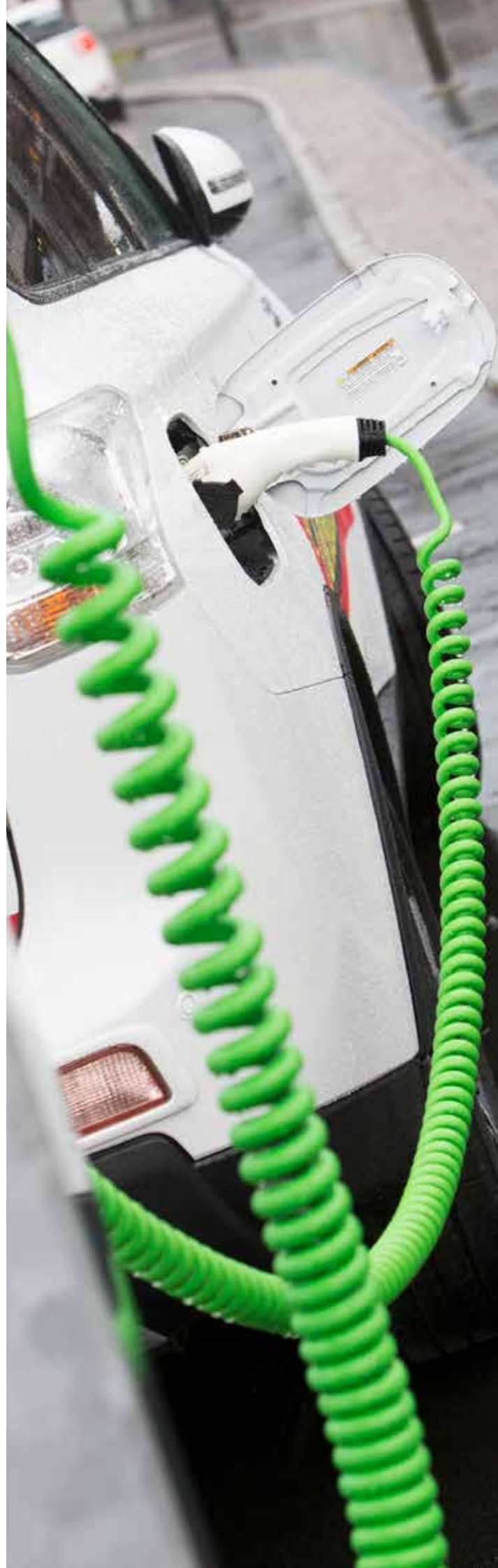
En viktig del i arbetet med att öka andelen resor med kollektivtrafik handlar om beteendepåverkan. Kommunen har genomfört en resevaneundersökning för Habo tätort. Eftersom kommunen vill ta reda på hur invånarna i tätorten reser, vad deras inställning är till att resa hållbart och vad som påverkar vilket färdmedel de använder samt hur kommunen kan arbeta för att underlätta för kollektivt resande. Undersökningen kommer användas som underlag i arbetet med att öka det hållbara resandet.

Öka andelen förnybar energi

Kommunen är positiv till att öka andelen förnybar energi, exempelvis genom vindkraftverk eller solceller. Översiktsplanen pekar ut två områden som är lämpliga för prövning av etablering av vindkraftverk, vilket är ett steg i arbetet med att öka andelen förnybar energi. Kommunen arbetar för att etablera solceller och solfångare på offentliga byggnader så som skolor och vårdcentral. Etablering av laddpunkter för eldrivna fordon i nybyggda bostadsområden och vid offentliga byggnader är kommunen också positiv till. Detta är åtgärder som innebär rätt steg i arbetet med att öka användningen av förnybar energi.

Klimatanpassning

Vid ett förändrat klimat blir vårt samhälle allt mer beroende av naturens ekosystemtjänster. Med en högre medeltemperatur och allt fler värmeböljor ökar

behovet av kyla, framförallt i tätorterna, där medeltemperaturen generellt sett är högre än på landsbygden. En stor andel asfalterad yta och tät bebyggelse bidrar till en högre medeltemperatur. Därför är grönytor och framförallt träd av stor betydelse då de har en skuggande och kylande effekt.

Blå struktur, så som sjöar, vattendrag och dammar, bidrar med vattenreglering och utjämning av nivåer vid skyfall, höga vattenflöden och översvämningar. Gröna och blåa stråk bidrar dessutom till vatten- och luftrening. Genom att öka grön- och blå strukturen samt minska andelen hårdgjord yta kan

kommunen bli mer anpassad inför klimatförändringar kopplade till ökad värme och nederbörd. En minskad biologisk mångfald kan också bli resultatet av klimatförändringarna men även den risken kan motarbetas genom ökad grönstruktur i form av träd, buskage och gröna tak.

Översiktsplanen pekar ut gröna och blåa stråk med avsikten att de ska bevaras, bland annat för att kunna reglera värmen och verka avkylande, infiltrera nederbörd men även för att skapa trevliga bostadsområden med närhet till natur.

Riktlinjer - Klimat

- I frågor som berör angränsande kommuner ska samarbete och dialog eftersträvas för att minska miljöpåverkan och för att öka samhällsvinsterna.
- Kommunen ska vara delaktig i att ta fram det regionala åtgärdsprogrammet för klimatanpassning och verka för att implementera detta i kommunens dagliga arbete
- Kommunen ska ta fram en dagvattenstrategi senast år 2020
- Kommunens ska ta fram en vattenförsörjningsplan senast år 2020
- Kommunen ska arbeta med beteendepåverkan för att öka andelen resor med kollektivtrafik och cykel.
- I detaljplanarbetet ska markytor säkerställas för dagvattenhantering och översvämning.
- Kommunen ska sträva efter att bevara naturområden i och omkring tätorterna för att öka möjligheten till ett behagligt klimat i tätorterna.
- Kommunen ska arbeta för att öka produktionen och användandet av förnybar energi.

Natur

Habo kommun består till stora delar av landsbygd och stora naturområden. Landskapet har olika karaktärer vilket skapar en variation av naturtyper så som myrmarker, lövskog, tall- och granskog, naturbetesmarker och ängsmarker, mosaikartat kulturlandskap, sjöar och vattendrag. Vättern är påtaglig i landskapet med dess bäckkraviner som skär igenom vätterbranterna.

Inom kommunen finns det utpekade områden som är värdefulla på statlig och regional nivå genom exempelvis riksintressen för naturvård och för friluftsliv samt naturreservat och strandskydd. Kommunen saknar dock en övergripande bild över kommunens sammanhängande natur- och vattenområden som är viktiga på en lokal nivå. Stora delar av den natur som finns i kommunen är inte inventerad och därav saknas det kunskap om dess värden. Däremot finns naturområden inventerade kring Habo tätort där naturvärdena är klassade.

Miljöbalken (MB)

7 KAP MB anger vilka skydd som finns för naturen

Värdefull natur

Karaktären på landskapet i kommunen är varierande, vilket skapar många olika typer av naturområden. En del områden anses ha ett speciellt värde som särskilt behöver skyddas. I miljöbalkens 7 kapitel tas de områden upp som har ett lagligt skydd. I följande textstycke kommer först de naturområden som är skyddade enligt kapitel 7 i miljöbalken att presenteras. Det är Naturreservat, Biotopskydds-

områden och strandskydd. Sedan följer områden som är utpekade på nationell eller regional nivå men som inte är skyddade enligt miljöbalkens 7 kapitel. Det är nyckelbiotoper, Natura 2000-områden och riksintresse för naturvård.

Naturreservat

Naturreservat är ett naturområde som skyddas med lagstiftning. Det kan vara ett område som är betydelsefullt för människan, floran och faunan, eller är av intresse ur ett geologiskt perspektiv. Både länsstyrelser och kommuner kan bilda naturreservat. Varje naturreservat är unikt och har därför egna föreskrifter med syfte att bevara naturvärden. Naturreservatets syfte avgör vilka begränsningar som gäller inom reservatet.

Miljöbalken är den lagstiftning som hanterar naturreservat och det finns flera skäl till att bilda naturreservat. Bland annat för att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla miljöer, tillgodose behov av friluftslivet eller skydda, bevara och nyskapa värdefulla miljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter. I Habo kommun finns 14 naturreservat som bildats av Länsstyrelsen i Jönköpings eller Skaraborgs län; **Bare mosse (1), Domneån (2), Dumme mosse (3), Fiskebäck (4), Gagnån (5), Habomossen (6), Haboskogen (7), Hornån nedre (8), Hökensås (9), Hökesån Habo (10), Hökesån nedre (11), Knipån nedre (12), Skåmningfors naturskog (13), Stora Kärrs bokskog (14) och Domneån (28).**

Biotopskyddsområde

Biotopskyddsområde används för att skydda små mark- och vattenområden, så kallade biotoper. Biotopskyddade områden har särskilda egenskaper som utgör värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Biotoperna är också viktiga för vanliga arter och för omväxling i landskapet. Inom ett biotopskyddat område får inte åtgärder genomföras eller verksamheter bedrivas som kan skada naturmiljön.

Skydd för sju olika biotoptyper finns i Sverige: Allé, källa med omgivande våtmark i jordbruks-

mark, odlingsröse i jordbruksmark, pilevall, småvatten och våtmark i jordbruksmark, stenmur i jordbruksmark samt åkerholme.

Strandskydd

I Sverige är strandområden en naturtillgång av stort värde. Strandskyddet regleras i miljöbalken med syftet att bevara allmänhetens tillgång till stränder samt bevara goda livsvillkor för växter och djur på land och i vattnet. Det generella strandskyddet på 100 meter gäller för vattendrag och sjöar. Strandskyddet gäller 100 meter från strandkanten, både på land och ut i vattnet, även miljön under vattnet. En del vattendrag berörs inte av strandskyddet eftersom flödet i dessa vattendrag är för låga. Längs med delar av Vättern har länsstyrelsen beslutat om utökat strandskydd på 300 meter, likaså för Stråken där strandskyddet är 200 meter. Länsstyrelsen har dock beslutat om ett minskat strandskyddat område för ett fåtal områden utmed Vättern och Stråken, till exempel vid Västerkärr, Brandstorp och Domsand.

Inom ett strandskyddat område är handlingsutrymmet begränsat. I miljöbalkens 7 kapitel § 15 står vad som inte är tillåtet. Bland annat är det inte tillåtet att uppföra eller ändra byggnader. Det är inte tillåtet att uppföra något som gör att området upplevs privat och gör så att allmänheten inte rör sig i området. Till exempel anlägga bryggor, staket eller parkeringsplatser. Vidare är det inte tillåtet att utföra något som kan skada växt- och djurlivet. Exempelvis grävarbeten, fälla träd, muddra eller gödsla. Dispens kan ges för åtgärder inom strandskyddat område om särskilda skäl finns. Det är byggnadsnämnden i Habo kommun som har tillsynen för att lagen om strandskydd efterlevs och nämnden har möjlighet att bevilja dispens. För vissa områden och åtgärder är det dock länsstyrelsen som ger dispens. Det är även länsstyrelsen som granskar kommunens samtliga beslut om dispens.

Inom detaljplanelagt område är strandskyddet i vissa fall upphävt. Kommunen kan upphäva strandskyddet för ett område i samband med att en ny detaljplan antas, om det finns särskilda skäl för det och om

intresset av att detaljplanera området väger tyngre än strandskyddets syften. Om strandskyddet har varit upphävt i en detaljplan och den upphör att gälla eller ersätts av en ny detaljplan, återinträder strandskyddet. Om man då vill upphäva skyddet eller få dispens måste det prövas på nytt mot de nu gällande reglerna (Boverket, 2018).

Nyckelbiotoper

En nyckelbiotop är ett område med särskild skyddsvärd miljö där det kan förväntas förekomma rödlistade arter. Skogsstyrelsen har inventerat och pekat ut nyckelbiotoper i kommunen.

Natura 2000

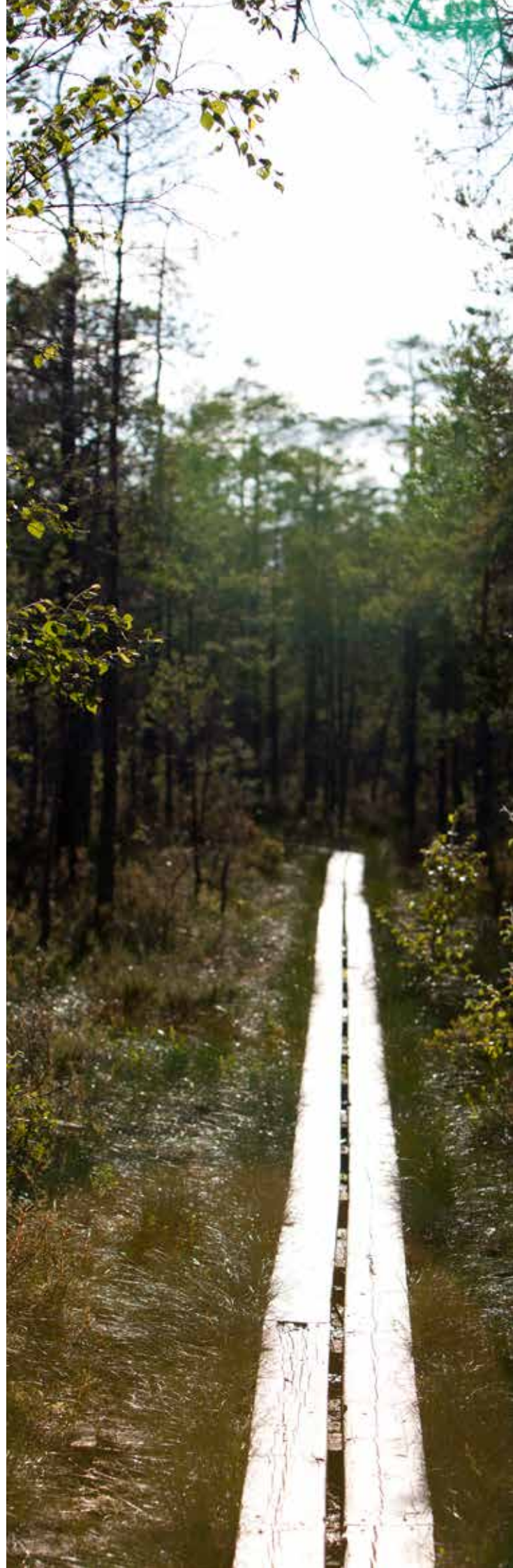
Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Ett utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att stoppa utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut Natura 2000-områden. Genom att peka ut områden för Natura 2000 åtar sig länderna att se till att naturmiljöerna och arterna i varje område långsiktigt bevaras.

Naturvårdsverket har tillsammans med länsstyrelsen och kommunen valt ut ett antal områden som kan behöva ett utökat skydd för att de långsiktigt skall bevaras. Enligt miljöbalken skall även Natura 2000-områdena betraktas som riksintressen. Till varje Natura 2000-område finns en bevarandeplan. I Habo kommun finns 17 Natura 2000-områden; **Bare mosse (1), Bottenlösen (15), Dumme mosse (3), Fiskebäck (4), Flatered (16), Gagnån (5), Gällsjön (17), Habomossen (6), Haboskogen(7), Holmån (18), Jäboruder (19), Rödsjön (20), Skämmingsfors (13), Stora Kärrs bokskog (14), Strandgölen (21), Svenshult och Tålåsen (22), Vättern (södra)(23)**. Natura- 2000 områdena beskrivs utförligare under kapitel 4 Riksintressen.

Riksintresse för naturvård

Områden av riksintresse för naturvård bestäms av Naturvårdsverket och behandlas i 3 kap 6 § miljöbalken och är en del av miljöbalkens hushållningsbestämmelser som syftar till en god hushållning med mark, vatten och naturresurser. Områden av riksintresse för naturvård är urval av områden med de bästa exemplen på landskapstyper, naturtyper och andra naturvärden som är karakteristiska för landets olika naturgeografiska regioner. Riksintressena kan också uppvisa mycket sällsynta företeelser i ett nationellt eller internationellt perspektiv. Naturvetenskapliga fakta och värderingar ska ligga till grund för urvalet av områden. Avvägningar mot andra markanvändningsintressen eller andra strategiska/politiska avvägningar görs inte vid urvalet av områden. (Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2018)

Följande områden är riksintresse för naturvård i Habo kommun. **Västra vätterstranden och Hökensås (24), Vättern (23), Domneån (2), Bare mosse (1), Stråkendalen-Bottnarydsfältet (25), Karshulta mosse (26), Dumme mosse (3), Flatered (16), Svenshult (27), Jäboruder (19)** Riksintressena beskrivs utförligare under kapitel 4 Riksintressen.

Teckenförklaring

-- Kommungräns

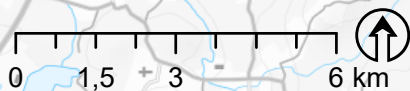
Befintligt:

□ Natura 2000

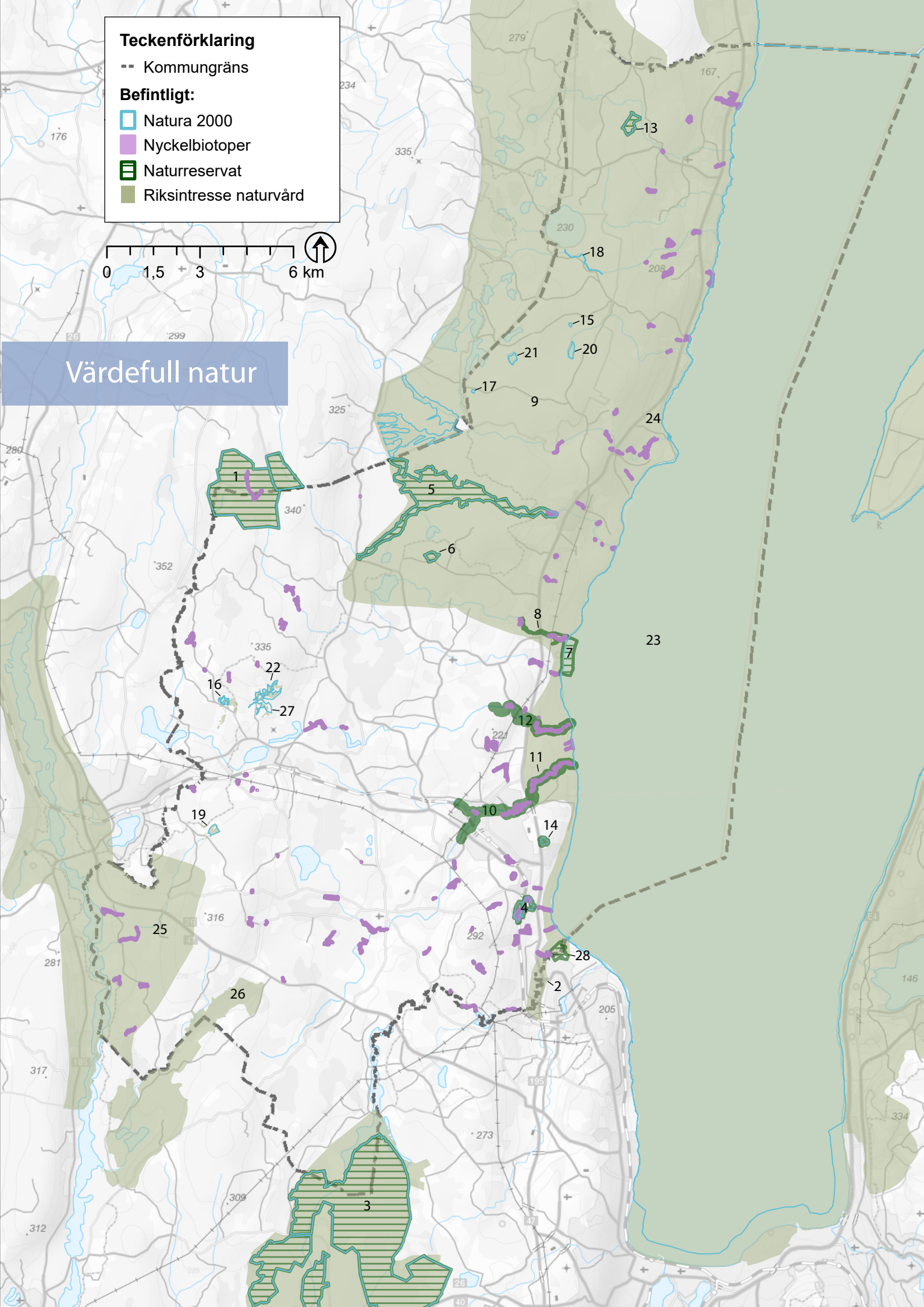
■ Nyckelbiotoper

▨ Naturresevat

■ Riksintresse naturvård

Värdefull natur

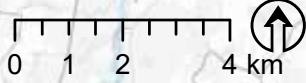

Teckenförklaring

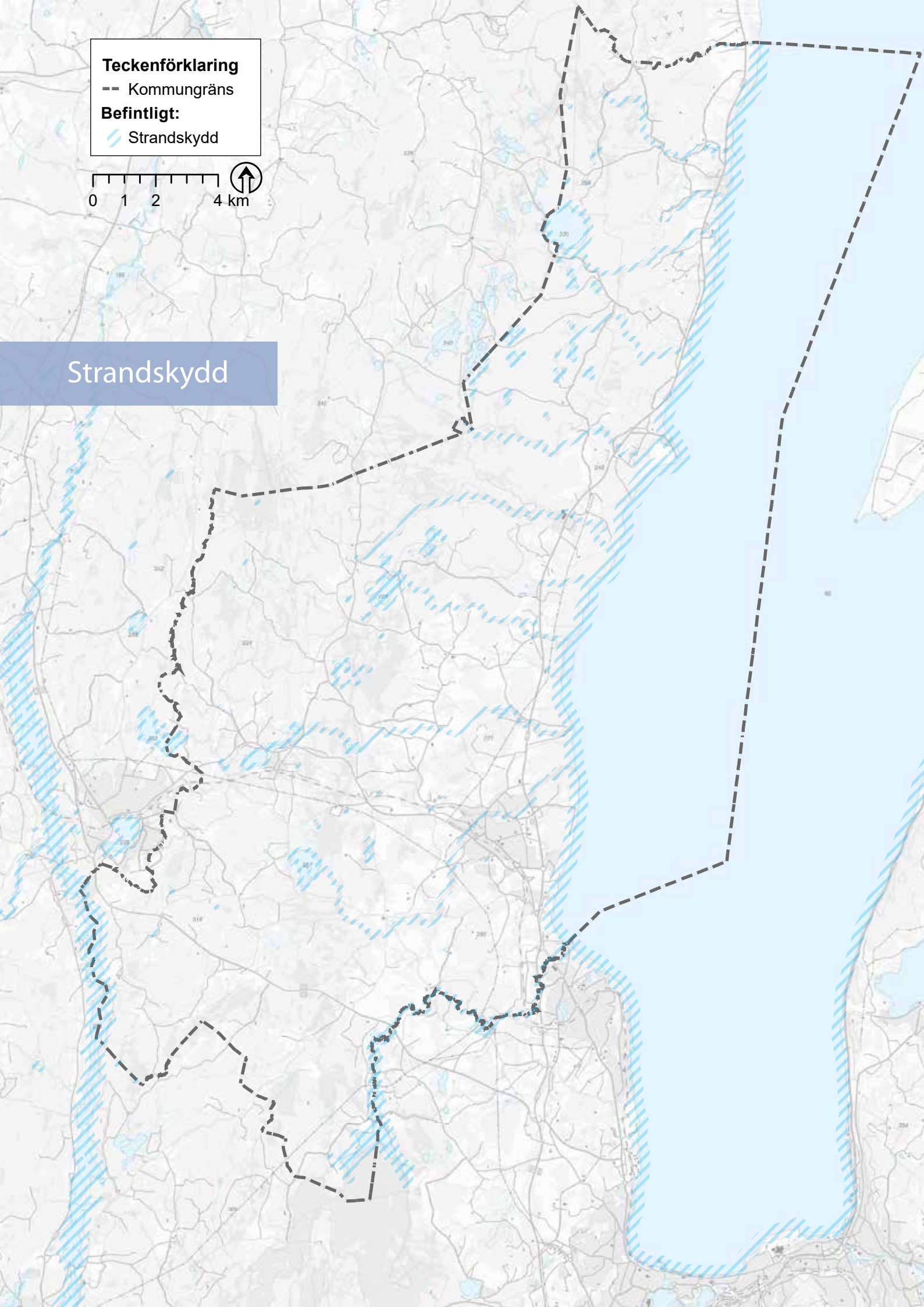
-- Kommungräns

Befintligt:

▨ Strandskydd

Strandskydd

Gröna och blåa strukturer

Gröna och blåa strukturer innefattar allt från skogsområden, grönområden, odlingslandskap, parker, alléer, och vattenmiljöer så som vattendrag, sjöar och gölar. Natur- och vattenområden som är sammanhängande bildar strukturer, oavsett vem som förvaltar eller äger marken. Den gröna och blåa strukturen har många viktiga funktioner och värden. Exempelvis utgör många strukturer värdefulla rekreativmiljöer och innehåller viktiga ekosystemtjänster.

Sammanhängande blåa och gröna strukturer bidrar till att växter och djur kan röra sig mellan olika områden, vilket gynnar den biologiska mångfalden. Strukturerna innehåller ekosystemtjänster, vilket innebär tjänster som ekosystemet i naturområden tillhandahåller. Dessa tjänster brukar delas in i producerande, reglerande, kulturella samt understödjande tjänster.

Kring Habo tätort sker majoriteten av kommunens utveckling. Naturmark och jordbruksmark tas i anspråk för bland annat bostadsutveckling och infrastrukturprojekt. Det är därför viktigt att områden med höga naturvärden bevaras, men även kopplingar mellan dem. Det finns även ett behov av att bevara områden för att möjliggöra för rekreation och friluftsliv, dessa områden har inget lagligt skydd utan kan pekas ut i översiktsplanen med tillhörande riktlinjer som talar om hur dessa områden bör hanteras.

Gröna strukturer

Utmed **Vätterns (1)** 3 mil långa strandlinje som går genom kommunen är flera olika typer av naturvärden skyddade genom ett strandskydd på 300 meter. I en inventering gjord av Melica 2018 beskrivs strandmiljön på följande vis: ”Vätterbranterna med dess sanddynor och bäckraviner innehåller de mest värdefulla sandmarksmiljöerna i Habo kommun. Dessa miljöer har varit mycket viktiga för den stora mångfalden av insekter såsom vildbin och andra gaddsteklar, som ännu finns kvar om än i små populationer i kommunen. Vegetationen i ravinerna är speciell och ofta mycket artrik. Områdets rörliga markvatten, småskred och bitvis källpåverkade ytor har resulterat i en rik markflora med arter som till exempel signalarterna strutbräken, kärrfibbla, skärmstarr och gullpudra. Bland mossor kan nämnas signalarterna dunmossa, rutlungmossa och bågpraktmossa. Fågellivet är ofta mycket rikt i ravinerna. Forsärla, strömstare och den rödlistade mindre hackspetten är typiska och även kungsfiskare noteras ibland.”

Inom urbergsplatån **Hökensås (2)** finns en av Sydsveriges största sand- och grusavlagringar., **Stenamossen (4)** och **Gagnåns dalgång (5)** samt området mellan **Hornsjön (6)** och **Kroksjöarna (7)** är intressanta våtmarker med höga botaniska värden.

Ekosystemtjänster

Producerande tjänster innefattar bland annat produktion av livsmedel, medicinalväxter, bioenergi, råvaror från skog och produktion av dricksvatten. Reglerande tjänster innefattar bland annat pollinering genom insekter, fröspridning, rening av vatten och luft samt flödesutjämning av regn och smältvatten. Kulturella tjänster innefattar bland annat hälsoaspekter från natur- och fritidsupplevelser, estetiska värden, undervisning och kunskap om naturområden. Understödjande tjänster innefattar allt som gör att ekosystemtjänster kan fungera. Bland annat biologisk mångfald, storskaliga vatten- och näringscykler och fotosyntes.

Baremosse (8) i nordvästra delen av kommunen bildar tillsammans med **Möjamossen (9)** ett stort värdefullt myrkomplex dominerat av en platåmosse och sluttande mossar. Både florin och faunan är rik med bland annat häckande grönbena och trana. I södra delen av kommunen finns **Dumme mosse (10)** och **Karshulta mosse (11)** som båda innehåller höga naturvärden. Karshulta mosse är ett myrkomplex som är representativt för den naturgeografiska regionen. Naturvärdena är kopplade till den mycket välutvecklade sluttande mossen och de botaniskt värdefulla rikkärren. I området finns även ett värdefullt fågelliv. Dumme mosse är ett värdefullt våtmarksområde. Den är av ett stort botaniskt och hydrologiskt värde. Området är också viktigt för fågellivet och för insektslivet. Området har stor betydelse för friluftslivet, särskilt vintertid.

Kring Habo tätort finns flera områden med höga naturvärden bland annat **Fiskebäcks naturreservat (12)**, **Norra Kärrs bokskog (13)**, **Bränninge hage (14)**, bäckravinen **Hökesån (15)** samt tätortsnära skogar med kända naturvärden.

24. Ekered

Området ligger sydost om Furusjö, på nordsluttningarna av en höjdrygg. Björkhagar, öppna hagmarker och små åkrar, ofta omgivna av stenmurar sätter sin prägel på landskapet. Enligt ängs- och hagmarksinventeringen innehåller området objekt av klass 2 och 3, det vill säga mycket högt respektive högt bevarandevärde. Ett parti i områdets sydvästra del, Jäboruder, är betecknat som riksintresse för naturvård. Jäboruder är också ett Natura 2000-område. För att bevara naturvärdena måste det öppna landskapet fortsätta hävdas. Det är viktigt att stenmurar och åkerholmar bevaras.

25. Flatered-Svenshult

Området är beläget norr om Furusjö på Hökensåssydsluttning. Landskapet är kuperat och mosaikartat med små åkrar, ofta omgärdade av stenmurar. Enligt ängs- och hagmarksinventeringen innehåller området objekt av klass 1-4, där klass 1 avser objekt med högsta bevarandevärde.

Blåa strukturer

Den största delen av Habo kommun ligger inom Motala ströms huvudavrinningsområde. Den sydvästra delen av kommunen, som gränsar mot Mullsjö och Jönköpings kommuner, tillhör Göta älvs huvudavrinningsområde. I kommunen finns många vattendrag och även några sjöar. De flesta av kommunens vattendrag mynnar i Vättern och många av dessa har höga naturvärden. Vättern är en näringsfattig klarvattensjö med unik fauna. I *Vatteninformationssystem Sverige* (VISS) finns vattendrag och sjöar beskrivna.

Bäckarna längs Vätterns sydvästra strand rinner ofta i branta raviner omgivna av lövskog. Flera bäckar får tillskott av kallt källvatten vilket ger speciella förutsättningar för djur och växter. Vätterbäckarna har mycket höga värden och flera klasser som nationellt och regionalt särskilt värdefulla för naturvärden och fisket till exempel **Hökesån (15)**, **Knipån (17)**, **Hornån (18)** och **Skänningsforsån (19)**. Många utgör viktiga reproduktionsområden för Vätterns bestånd av öring, harr och flodnejonga. I vissa av bäckarna lever även den hotade arten flodpärlmussla.

Habo kommun arbetar aktivt med biologisk återställning av vätterbäckarna och på så vis gynnas öringen och andra arter. Exempel på sådana åtgärder är borttagande av vandringshinder, skapa fiskvägar och biotopvårdsåtgärder så som utläggning av lekgrus och död ved.

I gränsen mot Mullsjö kommun ligger sjön **Stråken (20)** som är en 2 mil lång klarvattensjö. Vegetationen kring sjön består av omfattande vassar. Notblomster, braxengräs, grovnate och trubbnate växer i sjön. Häckande sjöfåglar som finns i området är bland annat storlom, fiskgjuse och grågås. Förekommande fiskarter är öring, siklöja, gädda, braxen, mört, abborre, lake, ål, benlöja och gers. Signalkräfta är utsatt i sjön. Sjön är utpekad som nationellt värdefullt vatten (VISS).

Domneådammen (21) och **Risbrodammen (22)** tillhör Vätterns vattensystem. Domneådammen är en konstgjord sjö. Domneådammen har en

hög biologisk funktion. I området finns häckande sjöfåglar så som storlom, mindre strandpipare, dubbelbeckasin, dvärgbeckasin, skrattmå, forsärla, fisktärna och sångsvan. Nedströms i **Domneån (23)** häckar och övervintrar strömstare. Grönskära växer i Domneådammen. Fiskarter som finns i ån är gädda, abborre, mört, sutare samt öring. Domneån utgör även lek- och uppväxtområde för Vätterns harr och öring (VISS).

I den sammanhängande grönbå infrastrukturen finns ofta barriärer i form av väg- och järnvägsinfrastruktur som hindrar växter och djur att förflytta sig. Vid större vägar och järnvägar kan

det finnas anlagda så kallade faunapassager som gör att djur kan förflytta sig genom barriärerna, till exempel genom en tunnel. Vattendragen har också barriärer i form av vandringshinder. Dessa kan vara naturliga eller artificiella och vara hinder för fisk, men också för vattenlevande djur.

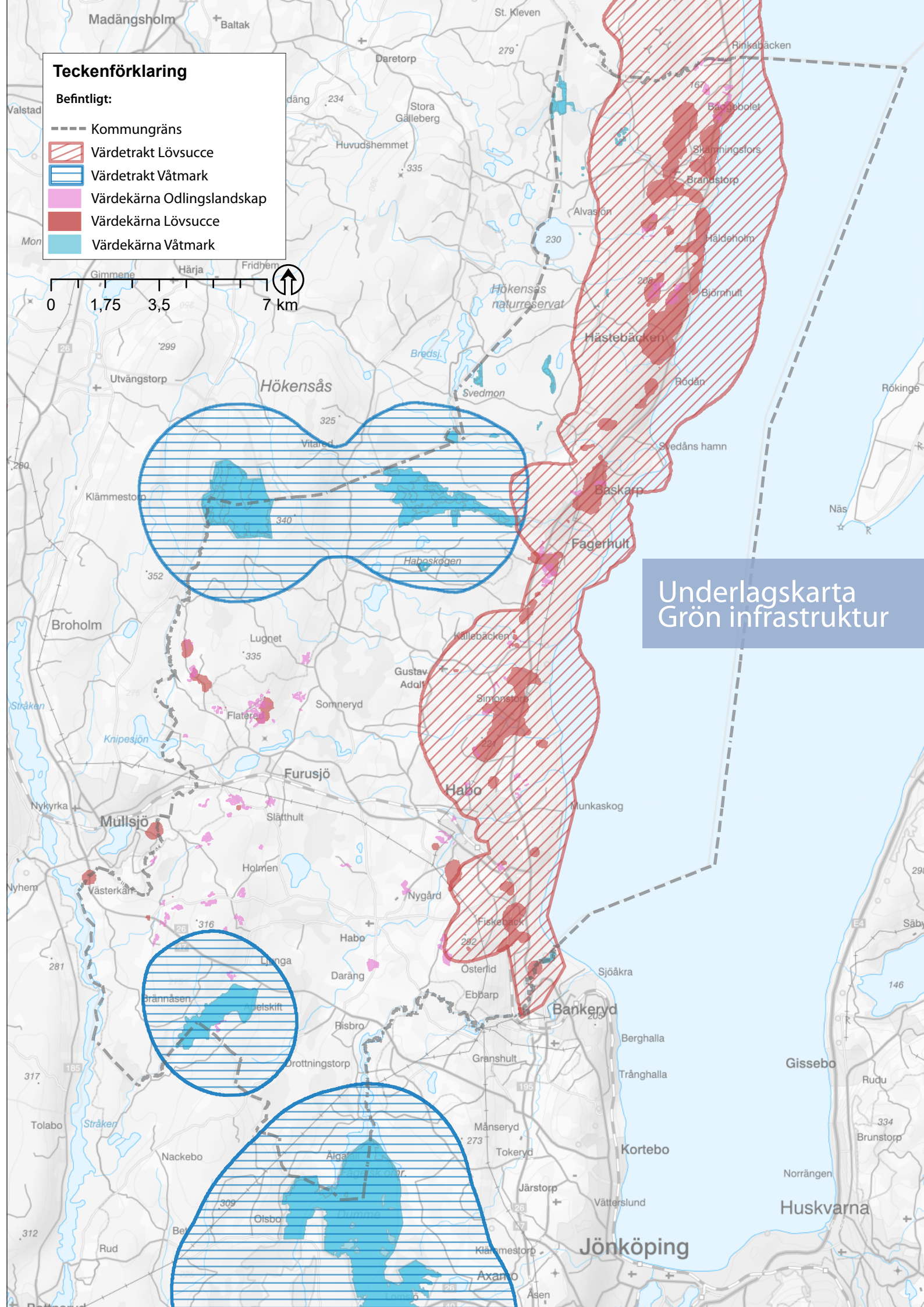
Bäckarna som rinner genom kommunen i östvästlig riktning delas av en ytvattendelare nära kommungränsen till Mullsjö, vilket gör att alla vattendrag inte är sammankopplade med Vättern. Vattendelningen beror på topografin som gör att vattnet på ena sidan om vattendelaren rinner åt väst och på den andra sidan rinner vattnet åt öst.

Teckenförklaring

Befintligt:

- Kommungräns
- Värdestrakt Lövsuce
- Värdestrakt Våtmark
- Värdekärna Odlingslandskap
- Värdekärna Lövsuce
- Värdekärna Våtmark

Underlagskarta
Grön infrastruktur

Teckenförklaring

--- Kommungräns

Förslag:

➔ Grön koppling

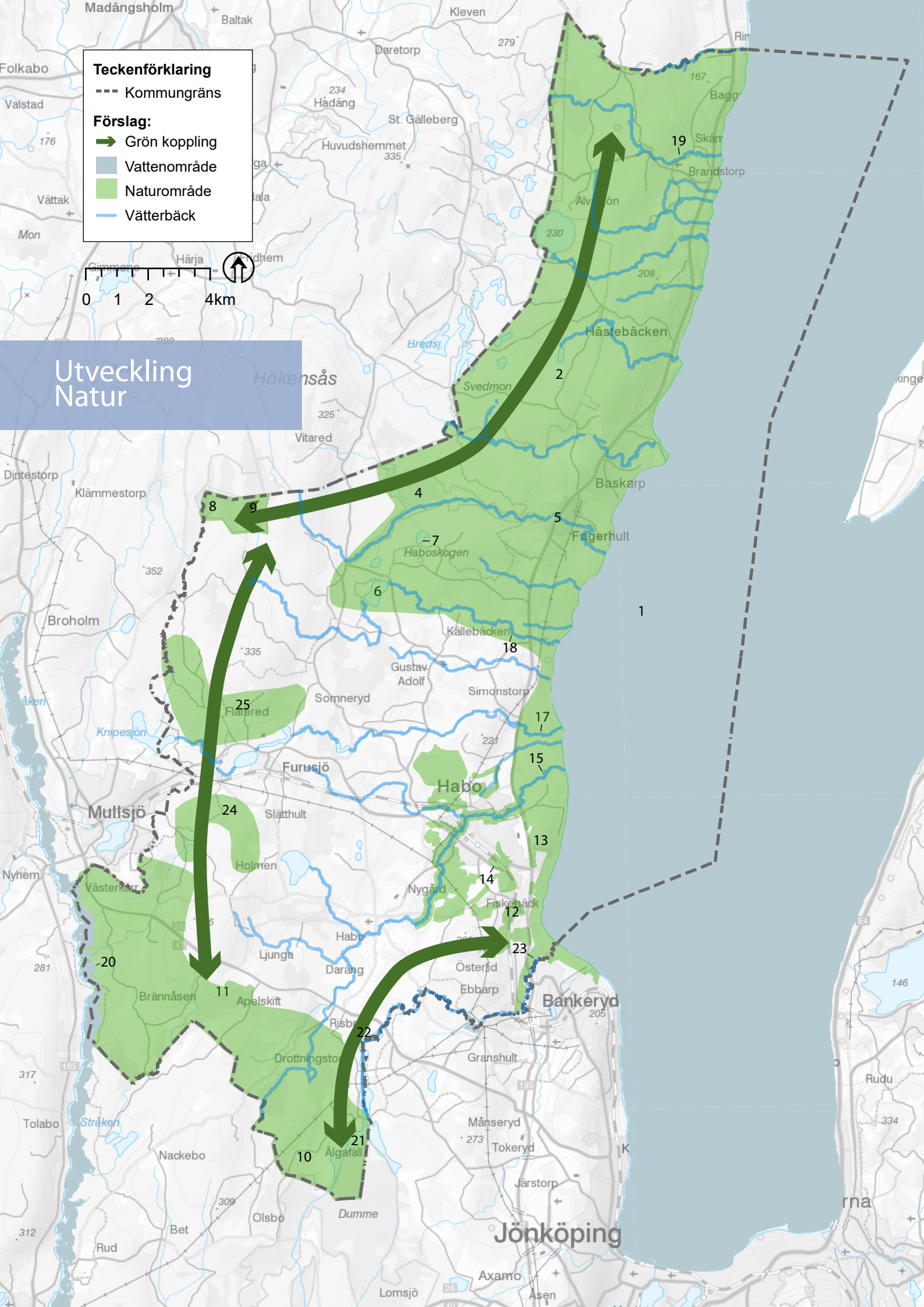
■ Vattenområde

■ Naturområde

— Vätterbäck

Utveckling Natur

Utveckling

Översiktsplanen pekar ut natur- och vattenområden som anses viktiga på en lokalnivå. I den mindre skalan kring tätorterna, främst Habo tätort, har gröna stråk pekats ut som viktiga att bevara. De föreslagna områdena är utpekade för att visa de gröna och blåa strukturer som finns i kommunen och för att dessa naturområden är viktiga för att knyta ihop ekosystemtjänsterna och den blågröna strukturen. För att ta fram de föreslagna strukturerna som pekas ut i kartan har underlag såsom områden med höga naturvärden, värdeetrakter, nyckelbiotoper, befintliga naturreservat samt riksintresse för naturvård eller friluftsliv använts.

I översiktsplanen pekas kopplingar ut mellan områden med dokumenterade höga värden som visar på att dessa är viktiga länkar. I dessa kopplingar kan det finnas höga naturvärden som är värda att bevara, men områdena är inte inventerade eller

naturvärdesklassade. Kartunderlag visar dock att det i dessa kopplingar finns utpekade värdeetrakter för grön infrastruktur som länsstyrelsen tagit fram, våtmarker, värdefulla solitära träd och nyckelbiotoper. Det finns ett behov av att utreda och värdera dessa kopplingar för att fastställa naturvärden. Kopplingarna visar även på att utpekade naturområden bildar ett sammanhängande större koppling av värdefull natur som även i flera fall fortsätter in i grannkommuner.

Stora delar av den natur som finns i kommunen är inte inventerad och därav saknas den kunskap om dess värden. Kommunen bör därför göra en kommunövergripande naturvärdesinventering för både natur- och vattenområden, med syfte att klassificera naturvärdena. Inventering och klassning är ett verktyg som kommunen sedan använder för att kunna utveckla och bevara viktiga områden. Mot denna bakgrund kommer kommunen inte peka ut några kommunala naturreservat i översiktsplanen.

Riktlinjer - Natur

- Kommunen är positiv till åtgärder som syftar till att bevara och stärka utpekade natur- och vattenområden samt kopplingar mellan dessa.
- Exploatering inom naturområdena och dess kopplingar kan ske, hänsyn ska då tas till områdets värde samt koppling till andra områden. Bedömning görs i varje enskilt fall.
- Kommunen bör ta fram ett kommunövergripande naturvårdsprogram där natur och vattenområden inventeras och klassificeras med syftet att bevara, skydda och utveckla naturen i kommunen.
- När detaljplaner tas fram ska hänsyn tas till befintlig grönstruktur och möjligheter att förstärka kopplingar och kvaliteter ska lyftas fram.
- Åtgärder och utveckling inom vatten- och naturområdena kan vara möjlig och utreds från fall till fall. En förändring får inte påtagligt skada naturvärden inom området.
- Kommunen ska samarbeta kring åtgärder för bevarande och utveckling med grannkommuner som har gemensamma vatten- och naturområden med Habo kommun.

Friluftsliv och turism

De olika landskapskaraktärerna i kommunen ger en variation av naturtyper. Tillgången på natur- och friluftsområden är god för både invånare och besökare. Hökensås i norr och Fiskebäcks och Domneåns naturreservat i söder är populära besöksmål. Även Habo kyrka, bokskogen i Stora Kärr, badplatserna i Domsand, Baskarp och Furusjö besöks av många.

Nuläge

Områden för närrekreation är naturområden som finns tillgänglig på nära håll från en tätort och som kan nås genom en promenad eller cykeltur. Närrekreationens funktion är att tillgodose invånarnas behov av naturupplevelser, friluftsliv och motion i vardagen. Kring tätorterna i Habo kommun finns det tillgång till rekreationsområden av olika slag, bland annat elljusspår, tätortsnära skog, badplats eller naturreservat. Områden som används för närrekreation beskrivs och redovisas i kartan för respektive tätort i kapitel 6.

Områden för friluftsliv och rekreation som ligger på längre avstånd från tätorterna kategoriseras som friluftsliv. Det finns flera olika typer av områden för detta ändamål. Bland annat finns kulturmiljöer så som Brandstorps kyrkby, Habo kyrka eller kulturlandskapet kring Ekered och Jäboruder med flera. Inom kommunen finns 14 naturreservat med varierande naturtyper. Vätterbäckarna med dess raviner, som skär genom landskapet från väst till öst och mynnar ut i Vättern skapar fina naturområden. Genom kommunens västra delar går delsträckor av Västra Vätterleden som passerar Fagerhult, Furusjö och fortsätter till Mullsjö. Det finns även två cykelleder, *Västgötaleden* och *Runt Vättern*, som går genom kommunen i syd- nordlig riktning samt i öst-västlig riktning. Västgötaleden knyter samman landskapet i Västergötland och är cirka 1 100 km lång. *Runt Vättern* går igenom elva kommuner i fyra län.

Kommunens läge utmed Vättern och flertalet sjöar skapar möjligheter för friluftsliv och rekreation som involverar vatten. I Furusjö finns en badplats. Fiskemöjligheter finns i Vättern, Hökensås, Furusjö, Risbrodammen och i Hökesjön. Längs Vättern finns två båthamnar med badplats, Domsand och Baskarp. Trots att Habo kommun har en 3 mil lång sträcka som ligger utmed Vättern finns det bara ett fåtal allmänna platser i kommunen som tillgängliggör Vättern.

Riksintresse för friluftsliv

I Habo kommun finns två riksintressen som rör friluftslivet. I norra delen av Habo finns ett stort område som är utpekad som nationellt viktigt för friluftslivet, natur- och kulturvärden. Ett område längs Vättern och stora delar av den norra delen av kommunen är utpekad som nationellt viktigt område för turism och det rörliga friluftslivet. Områdena som är utpekade riksintressen innebär att de är betydelsefulla för friluftsliv, natur och kulturvärden på en nationell nivå. Inom dessa områden ska riksintresset främjas. Det är Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten som fattar beslut om riksintresseområden för friluftsliv, 3 kap § 6 miljöbalken. Naturvårdsverket fattar också beslut om områden för turism och friluftsliv, 4 kap § 2 miljöbalken.

Utveckling

Habo kommuns läge utmed Vättern och närheten till varierande natur och kulturlandskap gör att det finns potential att utveckla och utöka befintliga frilufts- och rekreationsområden samt turismen. Områden som idag används för rekreation och friluftsliv behöver synliggöras i översiktsplanen för att lyfta dess betydelse som en tillgång för kommunen och som ett viktigt allmänt intresse.

Friluftslivsområden som pekas ut i översiktsplanen sammanfaller ofta med opåverkade områden, vilket innebär att det är ett lågexploaterat område med liten mänsklig påverkan. De sammanfaller även ofta med riksintresse för naturvård, friluftsliv samt riks-

intresset för det rörliga friluftslivet. En del områden sammanfaller även med naturreservat och strand-skyddsområden som är skyddade enligt 7 kapitlet i miljöbalken. Nedan beskrivs de friluftslivsområden som pekats ut i översiktsplanen som särskilt värdefulla för friluftslivet och som redovisas i kartan ”Utveckling Friluftsliv och turism”.

Friluftsområden

Hökensås (1) är ett viktigt område för friluftslivet och för dess naturvärden. Hökensås möjliggör många olika typer av friluftsliv så som bär- och svamplockning, fiske, bad, vandring, cykling, matlagning vid eldstäder, övernattnings i vindskydd. Vid Björnsjön finns handikappanpassade bryggor och mulltoalett. Naturtypen på Hökensås är tallskog, sjöar, tjärnar och isälvsavlagringar. Stora delar av området är ett så kallat opåverkat område. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet- Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken). Delar av området ingår i ett naturreservat.

Vätterbranten (2) ligger utmed Vättern och sträcker sig tre mil inom Habo kommun. I området finns flera mindre naturreservat så som Domneån, Stora Kärrs bokskog, delar av Knipån nedre, Haboskogen, Hökesån nedre och Hornån nedre. Flera Vätterbäckar skär genom området i bäckraviner och flera områden finns med i Habo naturguide.

I översiktsplanen föreslås en gång- och/eller cykelled längs med Vättern, från Domsand till Brandstorp. Dels för att knyta samman friluftslivsområdet, tillgängliggöra Vättern och för att gynna arbetspendling med cykel. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet- Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken). Delar av området ingår i ett strandskyddsområde och i naturreservat.

Stråken (3) är mycket lång och smal Sjö som är drygt 20 km lång och 0,5 km bred. Södra änden ligger i Jönköpings kommun och norra delen av sjön sträcker sig in i Västergötland till Mullsjö och Kyrkevarn. Sjön möjliggör flera friluftsmöjligheter så som fiske, kajak – och kanotpaddding, bad, skridsko och längdskidåkning på vintern om isen tillåter. Längs med sjön går vandringsleden Västra Vätterleden. Delar av stråken ligger inom riksintresseområdet för naturvård- Stråkendalen – Bottnarydsfältet (3 kap 6 § miljöbalken).

Bare mosse (4) är ett naturreservat med rikt natur- och fågelliv. Naturtypen domineras av myrmark. Inom reservatet finns inga iordningställda leder. Området är ett så kallat opåverkat område. Området är även ett Natura 2000-område.

Området i söder (5) knyter samman Stråken, Karshulta mosse, Dumme mosse och Domneån i ett större sammanhängande friluftslivsområde som fortsätter in i Mullsjö och Jönköpings kommuner. Genom området passerar cykelleden Bottnaryds rundan. I översiktsplanen föreslås en ny vandringsleden genom området. Vandringsleden förbinder Västra Vätterleden med Bankerydsleden och bildar en länk mellan Stråken och Vättern. Leden knyter samman ett större friluftslivsstråk i öst- västlig riktning i den södra delen av kommunen. Stora delar av området är ett så kallat opåverkat område. Delar av området ligger inom riksintresseområdet för naturvård- Stråkendalen -Bottnarydsfältet, Karshulta mosse och Dumme mosse. (3 kap 6 § miljöbalken) En mindre del av området ingår i ett Natura 2000-område och Dumme mosse naturreservat.

I översiktsplanen har stråk för friluftsliv pekats ut. Stråken innebär att friluftslivsområden ingår i ett större friluftslivsstråk. Det kan vara ett friluftslivsområde som fortsätter in i grannkommunen eller att två olika friluftslivsområden ligger i närheten av varandra och då kan ses som att de ingår i ett större stråk för friluftslivet.

Stråk A Knyter samman friluftslivsområden Mullsjö kommun, så som Stråken och vandringsleden Västra Vätterleden, och i Jönköpings kommun med naturreservatet Dumme mosse.

Stråk B knyter samman naturreservatet Dumme mosse i Jönköpings kommun med vandringsleden Bankerydsleden, Domneåns naturreservat och Vättern.

Stråk C visar på en tre mil lång sträcka utmed Vättern med flera Vätterbäckar som skär genom Vätterbranterna, bad- och båthamnar, många fina utblickar över Vättern och flera mindre naturreservat så som Domneån, Stora Kärrs bokskog, delar av Knipån nedre, Haboskogen, Hökesån nedre och Hornån nedre. Flera områden i stråket är med i Habo naturguide.

Stråk D innefattar hela Hökensås friluftsområde och värdefulla natur som kopplas samman med Bare mosse i ett större friluftsstråk.

Stråk E passerar kulturmiljö- och naturområdena vid Ekerd, Flatered-Svenshult. I och omkring stråket finns en del våtmarker samt områden som bland annat finns med i Habo naturguide och i Grön handlingsplan som Länsstyrelsen tagit fram. Genom stråket passerar vandringsleden Västra Vätterleden.

En cykelled föreslås mellan Habo och Mullsjö, via Furusjö. Sträckan ingår i Regional transportplan för Jönköpings län 2018-2029.

En del av de friluftsområden som lyfts i översiktsplanen är befintliga delar av friluftslivet så som:

Cykelleder som går genom Habo kommun: Västgötaleden, Runt Vättern och Bottnaryds rundan.

Alla lederna passerar genom Habo kyrkby. Vandringsleder som går genom Habo kommun: Bankerydsleden och Västra Vätterleden som övergår till Södra Vätterleden vid kommungränsen mot Jönköping.

Målpunkter

I översiktsplanen pekas målpunkter ut som är viktiga för friluftslivet och turismen. En del av dessa fungerar redan idag som viktiga målpunkter medan andra har en potential att utvecklas.

Nedan beskrivs de målpunkter som pekas ut i översiktsplanen och som visas i kartan ”Utveckling Friluftsliv och turism”

Brandstorps kyrka och hembygdsgård ligger i ett öppet jordbrukslandskap med vidsträckt utsikt över Vättern och är ett välkänt besöksmål. Insidan av kyrkan är täckt av vägg- och takmålningar som är väl bevarade, precis som kyrkobyggnaden. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet- Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken).

Längsmed Vättern i Baskarp finns en småbåtshamn, **Svedudden**. Intill hamnen finns en badplats med en fin sandstrand, toaletter, kiosk och servering. Badplatsen är välbesökt under soliga somrardagar. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet- Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken).

I **Fagerhult** finns start och målpunkt för Västra Vätterleden, etapp sju och åtta. Intill Fagerhult ligger Gagnåns naturreservat. Genom reservatet rinner Gangån. I naturreservatet finns framförallt mossar och kärr samt sumpskog. Vattendragen i naturreservatet är mycket artrika och håller en ovanligt hög vattenkvalitet. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet - Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken).

I **Gustav Adolf** finns Gustav Adolfs kyrkby som ligger på en höjd med utblick över jordbrukslandskapet.

I **Furusjö** finns en välbesökt badplats med sandstrand och badbryggor, kiosk, toalett och servering. Vandringsleden Västra Vätterleden, etapp åtta passerar förbi Furusjö.

Habo kyrkby är ett välkänt besöksmål. Habo kyrkby ligger på en höjd som omges av jordbrukslandskapet. Den öppna terrängen gör att kyrkan ger ett markant avtryck i landskapsbilden. Cykellederna Västgötaleden, Runt Vättern passerar och Bottnarvys rundan genom Habo kyrkby.

I **Domsand** finns en båthamn. Intill hamnen finns en camping, badplats med fin sandstrand, toaletter, kiosk och servering. Intill hamnen ligger Domneåns naturreservat som delvis består av en ravin där Domneån rinner igenom. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet - Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken). Delar av området är skyddat genom 7 kapitlet i miljöbalken eftersom delar av området ingår i ett naturreservat.

I **Munkaskog** finns idag en kursgård som ligger utmed Vättern. I översiktsplanen föreslås området kring Munkaskog att utvecklas för friluftsliv och turism eftersom det finns en potential att utveckla Munkaskog till en målpunkt som tillgängliggör Vättern. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset

för det rörliga friluftslivet - Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken).

I **Hökensås** ingår ett stort naturreservat med många möjligheter till olika typer av friluftsliv. Området ligger inom riksintresseområdet för naturvård – Vätterbranten med öar och strandområden (3 kap 6 § miljöbalken) samt riksintresset för det rörliga friluftslivet - Vättern med öar och strandområden (4 kap 2 § miljöbalken). Området är delvis skyddat genom 7 kapitlet miljöbalken eftersom delar av området är naturreservat.

Flertalet av de utpekade friluftsområdena går över kommungränserna, exempelvis Hökensås, naturreservat Baremosse, Dumme mosse och Stråkenområdet. Likaså går vandrings- och cykelleder över kommungränserna. Det är viktigt att kommunerna samarbetar vad det gäller underhåll, bevarande och utveckling av gemensamma friluftsområden. Ett exempel är leader-projektet Outdoor Hökensås. En gemensam karta över Hökensås har tagits fram där aktiviteter kopplade till naturturism identifierats. Det har även gjorts en analys av utvecklingsmöjligheter av naturturismen i alla kommuner som ingår i projektet, Tidaholm, Mullsjö, Hjo och Habo.

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Förslag:

○ Målpunkt

— Cykelled

— Vandringsled

— Stråk för friluftsliv

■ Friluftsområde, natur

■ Friluftsområde, vatten

■ Opåverkade områden

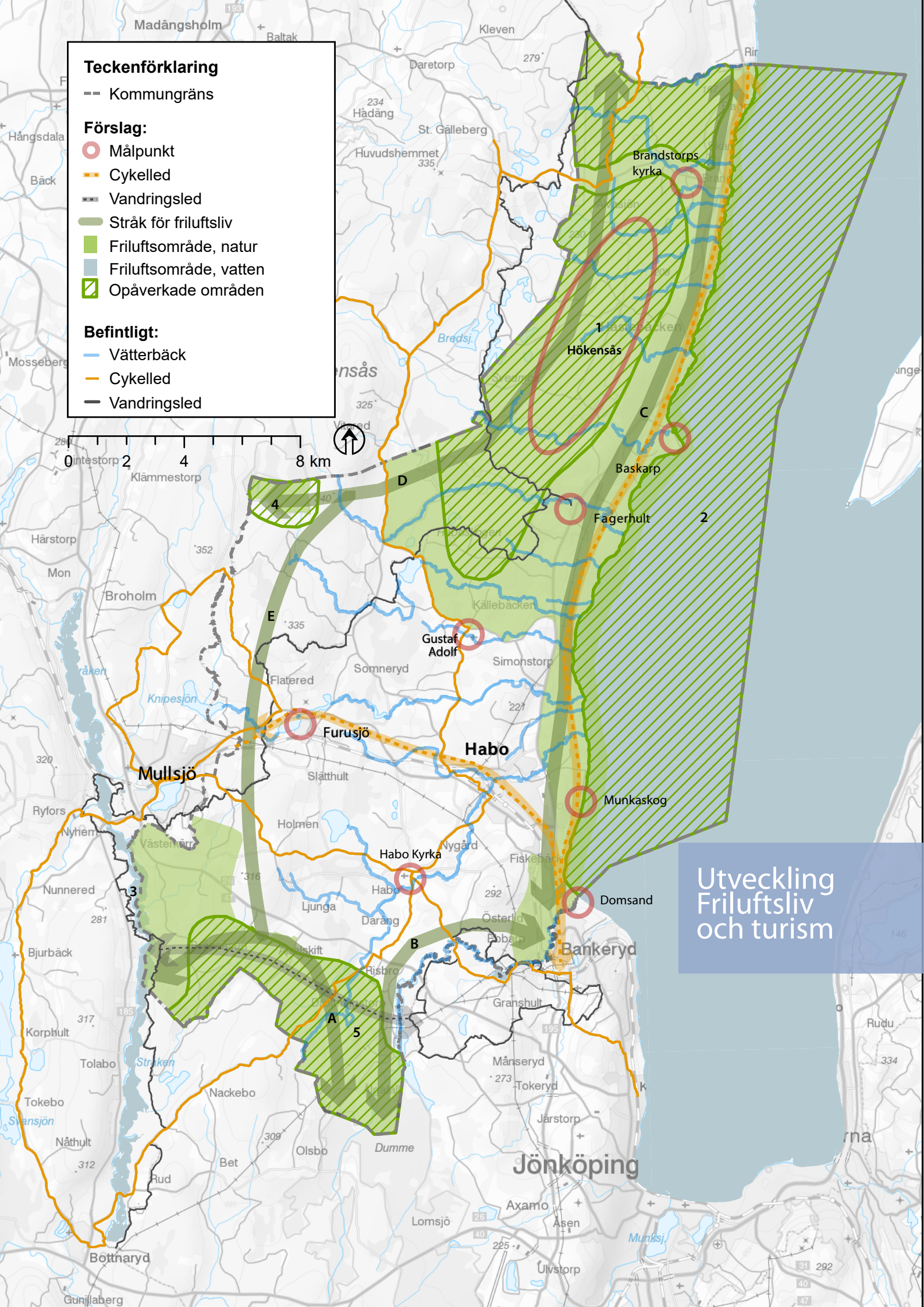
Befintligt:

— Vätterbäck

— Cykelled

— Vandringsled

Utveckling
Friluftsliv
och turism

Riktlinjer - Friluftsliv och turism

- Inom de utpekade områdena för friluftsliv och turism är kommunen positiv till åtgärder som utvecklar eller gynnar dessa intressen och utreds från fall till fall och utifrån platsens förutsättningar.
- Friluftsområden ska undantas från exploatering och andra ingrepp om det kan orsaka skadlig påverkan på friluftsvärdet.
- Inom opåverkade områden tillåts inte exploateringsföretag, byggnationer, anläggningar eller liknande som förändrar områdenas karaktär.
- Etablering av samhällsviktig funktion, såsom väg, kabeldragning med mera kan ske inom friluftsområdena. Avvägning och prövning görs från fall till fall.
- Enstaka bostadsbebyggelse inom friluftsområden och opåverkade områden kan vara möjlig och prövas från fall till fall.
- Kommunen är positiv till att utpekade målpunkter och områden utvecklas med syfte att stärka friluftsliv och turism.
- Kommunen vill särskilt arbeta med att utveckla området Munkaskog för turism och friluftsliv med syfte att skapa en tillgänglig mötesplats för både invånare och besökare.
- Kommunen ska arbeta för att skapa nya vandrings- och cykelleder samt utveckling av de befintliga för att knyta samman friluftsområden.
- Kommunen ska samarbeta med grannkommuner, näringslivet och övriga aktörer för att utveckla friluftslivet och turismen.

Kultur

Kulturmiljöer innefattas av miljöer som på ett eller annat sätt har påverkats av människan. Det kan vara allt från en enskild byggnad eller spår av föremål till ett större landskapsavsnitt, en by eller region. Kulturmiljöer innefattas även av immateriella företeelser så som Ortsnamn eller sägner som är knutna till en plats.

Bestämmelser om fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen finns i Kulturmiljölagen (1988:950). I miljöbalken och plan- och bygglagen finns bestämmelser om hur kulturmiljövärden ska hanteras i planering och byggande. I plan- och bygglagen står bland annat att ett bygglov ska beakta utformning och placering i förhållande till platsens kulturvärden och platsens förutsättningar.

Det är viktigt att kommunen kartlägger värdefulla kulturmiljöer eftersom en del bygglovbefriade åtgärder som plan- och bygglagen tillåter, kräver bygglov inom särskilt värdefulla områden.

I kommunen finns ett riksintresse utpekade för kulturmiljön, samt ett antal särskilt utpekade byggnader och miljöer på landsbygden som är viktiga ur ett kommunalt perspektiv. Under 1980-talet utfördes byggnadsinventeringar i kommunen som redovisar värdefulla och intressanta byggnader. Kommunen saknar dock bedömningar och avvägningar för dessa utpekade byggnader. Kommunen är därför i behov av att se över befintlig inventering, ta fram ytterligare underlagsmaterial på byggnader från andra tidsepoker, samt redovisa på vilka sätt ägare och kommunen kan bevara men också förändra utan att det som är av bevarandevärde förstörs.

Särskilt utpekade kulturvärden

Riksintresse för kulturmiljövård

1. Habo kyrkby

Det är Riksantikvarieämbetet som fattar beslut om

riksintresseområden för kulturmiljö, 3 kap § 6 miljöbalken. I riksintresset för Habo kyrkby innefattas kyrkan, närliggande prästgård och sockenstuga samt den jordbrukspräglade landskapsbilden. Kyrkbyn är skyddad med särskilda områdesbestämmelser.

Lokalt bevarandevärde

Ett par områden har pekats ut som särskilt värdefulla av kommunen. Områdena utgör värdefulla kultur- eller naturmiljöer och består ofta av en kombination av båda värdena. Det är Flatered-Svenshult och Ekered som pekats ut.

2. Ekered

Området ligger sydost om Furusjö, på nordsluttningarna av en höjdrygg. Björkhagar, öppna hagmarker och små åkrar, ofta omgivna av stenmurar sätter sin prägel på landskapet. Enligt ängs- och hagmarksinventeringen innehåller området objekt av klass 2 och 3, det vill säga mycket högt respektive högt bevarandevärde. Ett parti i områdets sydvästra del, Jäboruder, är betecknat som riksintresse för naturvård. Jäboruder är också ett Natura 2000-område. För att bevara naturvärdena måste det öppna landskapet fortsätta hävdas. Det är viktigt att stenmurar och åkerholmar bevaras.

3. Flatered-Svenshult

Området är beläget norr om Furusjö på Hökensås sydsluttning. Landskapet är kuperat och mosaikartat med små åkrar, ofta omgärdade av stenmurar. Enligt ängs- och hagmarksinventeringen innehåller området objekt av klass 1-4, där klass 1 avser objekt med högsta bevarandevärde.

Områdesbestämmelser

En kommun kan skydda särskilt värdefulla miljöer genom områdesbestämmelser. I Habo kommun gäller detta för fyra områden, samtliga värdefulla ur kulturmiljösynpunkt; kyrkbyarna i Habo, Gustav Adolf och Brandstorp, samt området kring Fiskebäcks kapell. Områdesbestämmelserna antogs av kommunfullmäktige 1992. Kyrkorna och kringliggande miljöer har ett kulturvärde och betydelse för landskapsbilden. Habo kyrka är även av riksintresse för kulturmiljön.

Syftet med områdesbestämmelserna är att utöka lovplikten för åtgärder som är önskvärda. Det innebär att lov behöver sökas för åtgärder som i normala fall är lovbefriade. Den ökade lovplikten omfattar uppförande av ekonomibyggnader, komplementbyggnader till bostadshus samt för övrigt sådana om- och tillbyggnader som påverkar byggnadens yttre. Byte av fasadmateriäl, ändrad färgsättning samt rivning av byggnad omfattas också av den ökade lovplikten. Vid komplettering av bebyggelsen inom kyrkbyarna är det viktigt att husens placering, utformning och färgsättning anpassas till den befintliga miljön.

Områdesbestämmelserna avses gälla byarnas bebyggda delar samt ett omland, inom vilket ny bebyggelse skulle kunna påverka landskapsbilden. Ju öppnare landskapet är, ju större blir därmed de områden som omfattas av bestämmelserna. Avgränsningarna följer gällande fastighetsgränser, skogsbryn, vattendrag eller andra större terrängföremål.

4. Habo kyrkby

Kyrkan är knuttimrad och klädd med furuspån. På västra gaveln finns ett stort tvåvånings vapenhus och på norra sidan ett mindre. Ett kraftigt torn reser sig över takpartiets västra del. Kyrkans västra hälft byggdes 1680, medan den nuvarande östra delen och västra vapenhuset tillkom 1723. Sakristian av sten härstammar från medeltiden.

Bredvid kyrkan ligger den gamla sockenstugan. Den nya sockenstugan ligger också i kyrkbyn och knyter an till den ursprungliga byggnadsstilen. Övrig bebyggelse i kyrkans närhet består i huvudsak av äldre bostadshus med varierande utformning och färgsättning. I byns utkanter dominerar jordbruksbebyggelsen. Marken kring kyrkan är kuperad och består till stor del av åker. Den öppna terrängen gör att kyrkan och den närliggande bebyggelsen utgör ett markant inslag i landskapsbilden.

5. Gustav Adolfs kyrkby

Gustav Adolfs träkyrka flyttades 1780 från Fiskebäck. Kyrkan uppfördes på sin ursprungliga

plats i slutet av 1600-talet. Kyrkan ligger på en utblick över det kringliggande åkerlandskapet. Bebyggelsen närmast kyrkan utgörs i huvudsak av jordbruksbebyggelse och enstaka småhus. Församlingshemmet är uppfört i traditionsenlig byggnadsstil och ligger omedelbart intill kyrkogården.

6. Brandstorps kyrkby

Den timrade kyrkan stod färdig 1697. Kyrkan är korsformad, där den östra korsarmen förlängts genom en tillbyggd sakristia och den östra genom ett tillbyggt vapenhus. Kyrkogården omges av en timrad hägnad, en så kallad kyrkobalk. Bebyggelsen i kyrkans närområde är av blandat slag. Byskolan används för förskoleverksamhet.

7. Fiskebäcks kapell

Kyrkogården med sin timrade klockstapel daterar sig från slutet av 1600-talet. Den kyrka som ursprungligen fanns på platsen flyttades 1780 till Gustav Adolf. Kapellet är byggt i trä och målat i faluröd färg, liksom klockstapeln. Byggnaden uppfördes 1939. Bostadshuset som ligger i direkt närhet har en utformning som harmonierar med kapellet. Omgivande mark består i huvudsak av skogsmark.

Utveckling

Kulturlandskap och byggnader är viktiga delar i förståelsen av våra traditioner och vår historia. Vad som betraktas som historia idag förändras under tid. Därför är det viktigt att även uppmärksamma tidstypiska byggnader i nutid, det är dessa som blir framtidens historia. Översiktsplanen fastställer de redan utpekade kulturmiljöerna och de områden som har områdesbestämmelser. Värden för enskilda byggnader, särskilt i våra tätorter, behöver lyftas fram.

För att säkerställa byggnadsvärden från olika tidsepoker planerar kommunen att inventera värdefulla byggnader ur ett kulturmiljöperspektiv

inom Habo tätort. Inventeringen behövs som underlag vid bygglovsärenden för att byggnader som är av kulturhistoriskt värde inte ska riskera att förvanskas.

Kommunen behöver inventera och ta ställning till vilka områden i landskapet, med tillhörande ortsnamn och sägner, som kan anses vara av kulturhistoriskt värde.

Riktlinjer - Kultur

- Kulturhistoriskt utpekade värdefulla byggnader ska värnas och inte förvanskas
- Kulturhistoriskt utpekade värdefulla miljöer/landskap ska värnas och hanteras varsamt.
- Ny bebyggelse inom eller i anslutning till utpekade kulturområden ska placeras och utformas med hänsyn till omgivningen och på ett sådant sätt att landskapsbilden och kulturmiljön inte påverkas negativt.
- Kommunen ska inventera och beskriva byggnaders och miljöers kulturhistoriska värden i Habo tätort.
- Kommunen ska arbeta för att sprida information om bevarandevärda byggnader, kulturmiljöer och kultursevärdheter till fastighetsägare, allmänheten och turister.

Teckenförklaring

----- Kommungräns

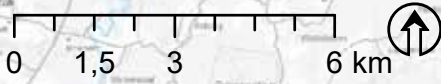
Förslag:

 Kulturmiljöer

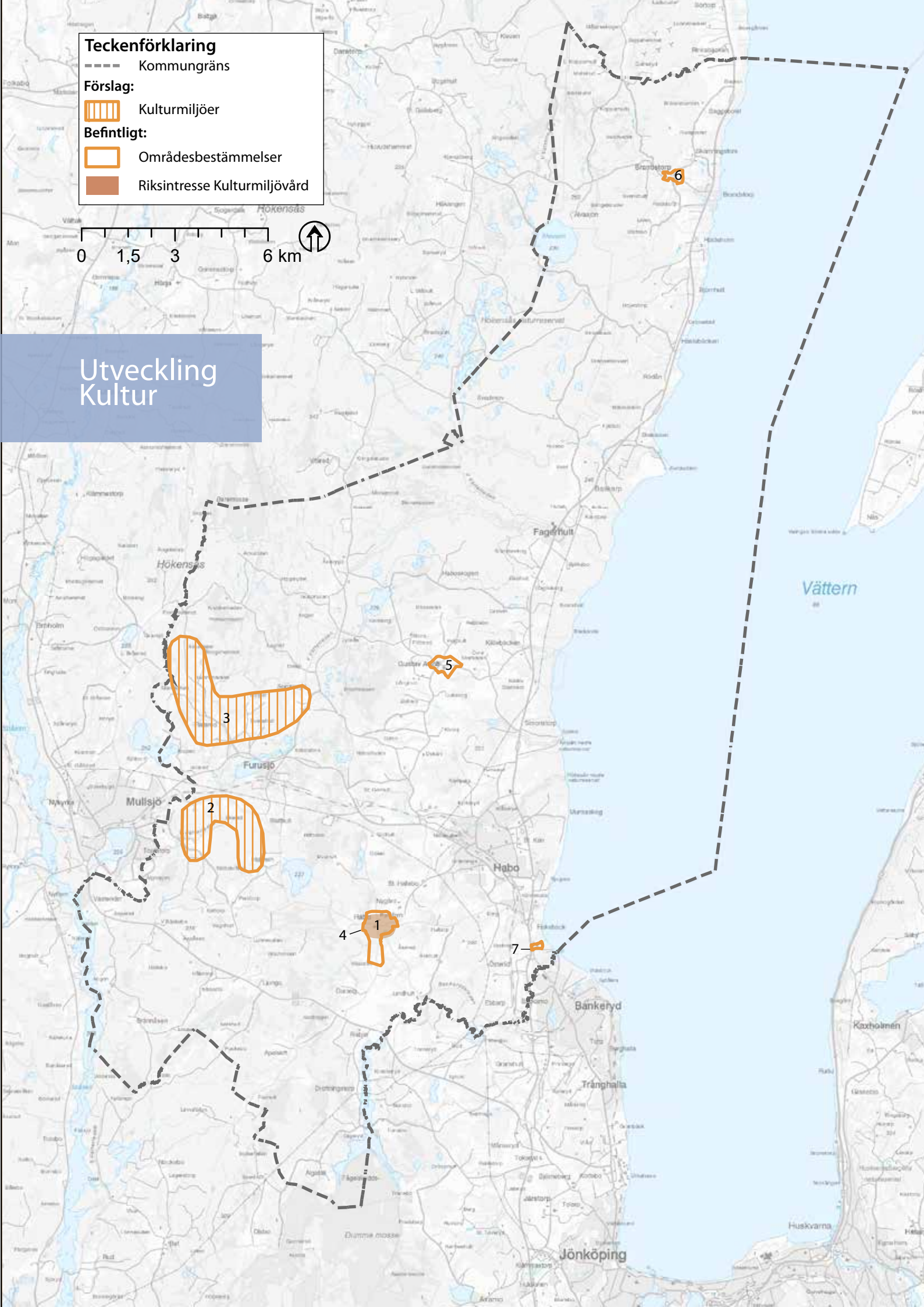
Befintligt:

 Områdesbestämmelser

 Riksintresse Kulturmiljövård

Utveckling Kultur

utpendling till Jönköpings kommun på cirka 3 000 personer per dag (år 2016). Cirka 1 000 personer pendlar in varje dag (år 2016) till Habo kommun från Jönköping. Totalt är det alltså nästan 4 000 personer som arbetspendlar mellan de två kommunerna. Detta är det starkaste pendlingsstråket i regionen och i länet. Flest antal av de som pendlar ut från kommunen har startpunkt i Habo tätort med målpunkt i Banke-ryd och i Jönköpings tätort. Analyserna redovisar var invånarna bor (utgår från kommunens nyckelkods-områden) och var de arbetar i Jönköpings kommun (arbetsplatsområden). Analyserna ger en god bild av vilka stråk mellan olika start- och målpunkter som är starkast, samt vilka åtgärder som kan förändra resebeteendet.

Tiden det tar att pendla mellan Habo och Jönköping bedöms av många som acceptabelt (max 40-45 minuter med tåg, bil, buss) varför många av kommunens invånare är inflyttade Jönköpingsbor som har kvar sitt arbete i Jönköping. Det tar cirka 15 minuter med tåg från Habo station till Jönköpings resecentrum, vilket anses vara väldigt bra. Med bil tar det cirka 20 minuter, men inte vid höga trafikflöden. Utmaningen för kommunen är att tillsammans med Jönköpings länstrafik erbjuda ett utbud av kollektivtrafik som är så attraktivt att fler väljer tåg och buss istället för bilen. Väg 195 är idag, främst vid morgon och eftermiddag, väldigt belastad. Varje vecka sker cirka 25 000 resor fram och tillbaka till arbetet mellan Habo och Jönköpings tätort, varav 69 % är arbetspendlare som reser ensamma i bil.

För de som reser i bil från Habo tätort finns det enligt resvaneundersökningen en benägenhet att förändra sitt beteende hos 23 % av bilpendlarna. Om rätt åtgärder genomförs finns det därför potential att andelen hållbara resor kan öka.

Regional transportplan

I *Regional transportplan för 2018-2029 (Trafikverket)* redovisas investeringsåtgärder för i huvudsak det statliga vägnätet i Jönköpings län och samfinansiering av åtgärder på järnvägen i nationell transportplan. Planen tar även upp åtgärder för förbättrad gång- och cykelinfrastruktur. Efter beslut om den nationella

transportplanen fastställer Region Jönköpings län planens innehåll. De åtgärder som föreslås i planen följer nedanstående principer:

- Åtgärder som beskrivs i planen 2014-2025 ska genomföras.
- Länet har en utvecklad och hållbar tågtrafik genom satsningar på järnväg.
- Utveckla funktionella stråk genom fokus på trafiksäkerhet och framkomlighet.
- Satsningar för att uppnå långsiktigt hållbara resor genom fokus på gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik.

Habo kommun är positiv till att mer än hälften av de tilldelade medlen är avsatta för åtgärder inom det hållbara trafiksystemet, det vill säga järnväg, gång, cykel och kollektivtrafik.

Habo tätort och övriga orter utmed Jönköpingsbanan har alla en stark utveckling med en positiv befolkningstillväxt vilket resulterar i stora behov av bostadsbyggande kopplat till effektiva och miljövänliga transporter. Resandet ökar samtidigt som Jönköpingsbanan är hårt belastad och har stora begränsningar vilket medför kapacitetsbrist och förseningar som i sin förlängning kan hämma den positiva utvecklingen i stråket.

Habo kommun har därmed ett stort intresse av att tågtrafiken på Jönköpingsbanan kan vidareutvecklas för att klara såväl dagens efterfrågan som behovet av ökad person- och godstrafik. På lång sikt är det därför önskvärt med en utbyggnad till dubbelspår.

Åtgärder för att höja framkomligheten och säkerheten på väg 195 bedöms också behövas, men viktigt är då att också förbättra möjligheterna till kollektivtrafik. Annars är risken att bilresorna ökar ytterligare. Habo kommun behöver samarbeta med Trafikverket, Jönköpings länstrafik och Jönköpings kommun för att hitta flera lösningar som kompletterar varandra för att förbättra dagens trafiksituation och säkra framtiden.

Jönköpingsbanan

Jönköpingsbanan är en enkelspårig elektrifierad järnväg mellan Nässjö och Falköping som korsar Habo kommun med en station i Habo tätort. Jönköpingsbanan trafikeras av både persontrafik och godstrafik.

Jönköpingsbanan är viktig ur ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv. Lokalt och regionalt för den vardagliga pendlingen till och från arbetet och nationellt för veckopendling samt övriga dagsresor. Jönköpingsbanan är utpekad som ett viktigt riksintresse för kommunikation. Det är Trafikverket som fattar beslut om riksintresseområden för kommunikationer, 3 kap § 8, miljöbalken.

Kommunen anser att järnvägen är en viktig länk som binder samman orterna i länets kommuner. Länet liksom Habo kommun har en positiv befolkningstillväxt. Tillgång till järnväg och stationsläge bedöms vara av yttersta vikt för att möjliggöra att fler av de dagliga resorna kan ske med hållbara alternativ. Järnvägen är ett miljövänligt transportalternativ samtidigt som restiden är kort. Åtgärder på Jönköpingsbanan som möjliggör en ökad kapacitet bedöms vara nödvändiga, samtidigt som till exempel fler avgångar, attraktiva tåg och biljettpris är avgörande för att fler ska välja att resa med tåg.

Väg 195

Riksväg 195 går genom Habo kommun utmed Vättern och förbinder Habo med Jönköping i söder och Hjo i norr. Vägen är också en viktig länk inom kommunen för de lokala resorna mellan de mindre orterna utmed vägen och söderut till huvudorten. Väg 195 är utpekad som riksintresse för kommunikation, med särskild betydelse för regional och interregional trafik. Den är också viktig med sin koppling till det funktionellt prioriterade stråket 26/47 samt till väg 49 som går mellan Skövde och Skara. Utmed vägen råder ett utökat byggförbud på 30 meter för att säkerställa vägområdet. Det innebär att ingen byggnation får ske eller anläggningar får uppföras inom detta avstånd utan länsstyrelsens tillstånd eller kommunens bygglov.

Genom att väg 195 förbinder kommunens orter från söder till norr är den väldigt viktig ur ett lokalt perspektiv. Vägen delar dock av orterna Fagerhult, Baskarp och Brandstorp och utgör då en barriär för invånarna när de ska ta sig från östra till västra sidan och tvärtom. Hastigheten genom orterna är 60 km/h, inga markerade överfarter för oskyddade trafikanter finns, förutom i Fagerhult där det finns två tunnlar. Särskilt för barn är detta en osäker trafiksituation och specifikt i Brandstorp och Baskarp. Ingen vägutformning signalerar att hastigheten sänks från 90 km/h till 60 km/h när samhällena börjar, detta visas endast via skyltning.

Trafiksituationen på sträckan mellan Sjogårpsrondellen i sydöstra delen av Habo tätort och vidare söderut utmed väg 195 är ansträngd på morgon och eftermiddag då cirka 4 000 pendlar till och från sina arbeten (utöver annan trafik). Vägen är en 2+1 väg. Utmed sträckan inom Habo kommun finns två trafikplatser, en vid Fiskebäck och en vid Domsand. Öster om Ebbarp i söder finns en påfartsmöjlighet från Bankeryds tätort. Vid kritiska tidpunkter blir det köbildning utmed sträckan och vidare in mot Jönköpings tätort.

För väg 195 från Sjogårpsrondellen och vidare mot Jönköping, är enligt NVDB (nationella vägdatabasen, Trafikverket) det uppmätta trafikflödet (beräknade genomsnittliga trafikflödet per dygn mätt som fordon per dygn under ett år), cirka 12 000. Från Sjogårpsrondellen och vidare norrut mot Hjo är trafikflödet cirka 7 000 fordon.

Väg 26/47

Vägen går diagonalt genom kommunens södra del från Risbro vidare till Mullsjö. Väg 26/47 ingår i det nationella stamvägnätet som är av särskild nationell betydelse. Väg 26 utgör en viktig förbindelse från Halland till Dalarna via Jönköpingsregionen. Väg 47 mellan Oskarshamn och Trollhättan är av särskild regional och interregional betydelse och har en viktig roll för transporter mellan öst- och västkusten via Jönköping och genom Habo kommun. Vägarna är utpekade som riksintresse för kommunikation.

Utmed vägen råder ett utökat byggförbud på 50 meter, för att säkerställa vägområdet. Det innebär att ingen byggnation får ske eller anläggningar får uppföras inom detta avstånd utan länsstyrelsens tillstånd eller kommunens bygglov.

För väg 26/47 genom kommunen och vidare mot Jönköping, är enligt NVDB det uppmätta trafikflödet 14 000 fordon.

För att öka trafiksäkerheten och framkomligheten har vägen byggts om på sträckan mellan Månseryd och Mullsjö, till en mötesfri motortrafikled med mitträcke. Ombyggnationen är klar hösten 2019. I samband med att vägen byggs om, tillkommer trafikplats Bäckebo med en anslutande väg till Mullsjö tätort.

Vägen är utpekad av länsstyrelsen som rekommenderad väg för transporter av farligt gods. Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter, som har sådana farliga egenskaper att de kan skada människor, miljö, egendom och annat gods, om de inte hanteras rätt under en transport.

Mullsjövägen, väg 1819

Vägen är en viktig länk som förbinder Habo tätort med Mullsjö tätort och passerar Furusjö. Det är ett viktigt stråk för både person- och godstransporter mellan kommunerna. Enligt statistik från år 2016 pendlar cirka 250 personer in till Mullsjö från Habo och cirka 250 personer in till Habo från Mullsjö

Cykelvägar

Kommunen korsars av Västgötaleden, en cykelled i öst-västlig riktning samt en cykelled som går söder till norr som heter Runt Vätten. I förslag till *Regional transportplan 2018-2029* är en cykelväg mellan Sandhem – Mullsjö – Furusjö – Habo – Jönköping beskriven som viktig ur ett regionalt perspektiv. Cykelvägen skulle underlätta för arbetspendling på cykel, utmed delar av sträckan.

Inom Habo tätort har cykelnätet byggts ut alltefter som tätorten har växt. Det finns dock behov av att få en helhetsbild av cykelnätet kopplat till vilka åt-

Markparkering i centrum

gårder som är bäst att genomföra. För att få ett väl-fungerande cykelnät och få fler invånare att cykla är det viktigt att det finns tillgängliga och säkra cykel-parkeringar kopplat till kollektivtrafikens hållplatser.

Parkering och pendlarparkering

Inom kommunen och i tätorterna är det enkelt att köra bil. Det finns flera vägar med god tillgänglighet som knyter ihop tätorterna och regionen. I tätorterna finns det god tillgänglighet till parkeringsplatser. I Habo tätort nyttjas mycket av den centrumnära marken för markparkering, vilket innebär att det finns potential att förädla marken med mer centrumbebyggelse.

Bredvid järnvägs- och busstationen i Habo tätort finns en pendlarparkering som rymmer cirka 20 bilar. Ytterligare en pendlarparkering har anlagts på andra sidan om järnvägsspåret vid Industrigatan. Den rymmer cirka 60 bilar. I det nya bostads- och handelsområdet Kärnekulla planeras det även för en pendlarparkering som rymmer cirka 50 bilar.

Tanken med pendlarparkeringarna är att de ska underlätta samåkning samt underlätta för dem som väljer att åka kollektivt men som tar bilen från bostaden till hållplatsen.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafikförbindelserna till/från Habo tätort är relativt goda. Med direkttåg går det att ta sig till Göteborg, Falköping och Skövde samt till Jönköping, Huskvarna och Nässjö. Med buss går det att ta sig till de närmsta grannorterna så som Mullsjö, Jönköping, Bankeryd och Gränna. Inom Habo kör bussarna 115 Habo – Brandstorp, 116 Habo – Mullsjö – Jönköping samt buss 101 Habo – Jönköping – Gränna. Det finns i dagsläget ingen stadstrafik, regionbussarna kan dock i vissa fall nyttjas som detta.

Kollektivtrafik är ett bra sätt att förflytta människor där det finns ett samlat behov av att röra sig mellan olika målpunkter vilket ger starka stråk. Det är därför viktigt att kollektivtrafik planeras där flest invånare vill åka. För att kollektivtrafiken ska upplevas som ett naturligt val krävs det att den är synkad med människors start- och målpunkt och anses vara punktlig. För att en hållplats ska upplevas attraktiv och tillgänglig bör avståndet från hem och busshållplats vara maximalt 400 meter. En tätare bebyggelse och högre exploateringsgrad inom dessa avstånd stärker underlaget av möjliga resenärer, vilket i sin tur kan medföra tätare och fler avgångar. Flera av

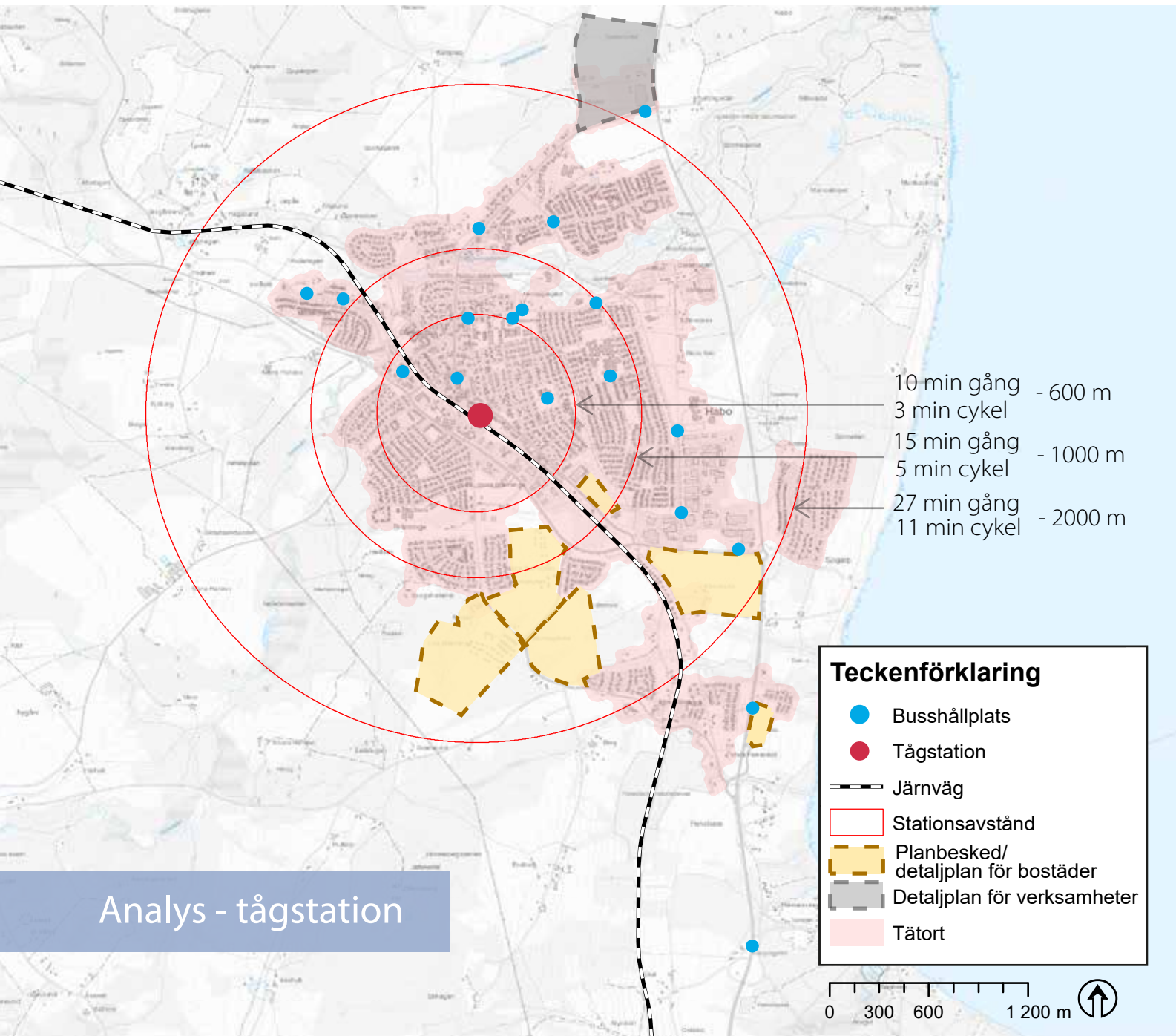

bostadsområdena i Habo tätort som ligger söder om järnvägen och har i dagsläget ingen bussförbindelse som försörjer bostadsområdena.

Avstånd till en järnvägsstation mellan 600 - 1000 meter bedöms som attraktivt. Resenärer accepterar ett längre avstånd till en järnvägsstation eftersom tåget är mer tillförlitligt och snabbare än buss. Inom en radie av 600 – 1000 meter från järnvägsstation är det därför viktigt med förtätning av bebyggelse med högre exploateringsgrad närmast stationen.

Det är inte enbart avstånd som avgör om människor väljer att åka kollektivt, att få ihop livspusslet är oftast den avgörande förutsättningen. Men att skapa en möjlighet att välja ger ändå goda förutsättningar för ett ökat resande med kollektivtrafik. Det handlar om att bygga attraktiva gång- och cykelvägar till hållplatsen, trygga och säkra cykelparkeringar, pendel- och samåkningsparkering som ligger i direkt anslutning, trygga och säkra väderskydd, uppdaterad reseinformation med mera. Kollektivtrafiken måste också vara attraktiv med flera avgångar, moderna fordon, tidseffektiv och prisvärd. För att få till dessa faktorer krävs i sin tur ett starkt underlag i form av resenärer.

För att få fler invånare att nyttja kollektivtrafiken behövs det i Habo kommun både förbättringar när det gäller avgångar, linjedragningar, placering av hållplatser men även insatser för att påverka människors val, attityd och beteende, så kallad "mobility management". Det krävs även ett nära samarbete med Länstrafiken och Jönköpings kommun som i många fall är målpunkten för många av de dagliga resorna.

10 min gång - 600 m
 3 min cykel
 15 min gång - 1000 m
 5 min cykel
 27 min gång - 2000 m
 11 min cykel

Teckenförklaring

- Busshållplats
- Tågstation
- +—+— Järnväg
- Stationsavstånd
- Planbesked/ detaljplan för bostäder
- Detaljplan för verksamheter
- Tätort

Analys - tågstation

Teckenförklaring

 400m från hållplats

Befintligt:

- Busshållplats
- Tågstation
- Buss 116
- Buss 115
- Buss 101
- Järnväg
- Planbesked/
detaljplan för bostäder
- Detaljplan för verksamheter
- Tätort

0 250 500 1 000 m

Analys - busshållplats

Utveckling

Mellan Habo och Jönköping finns det ett starkt transportstråk. Möjligheterna att nyttja olika trafikslag inom detta stråk är viktigt att kunna erbjuda. Det ska vara möjligt att åka kollektivt med tåg och buss, att cykla, men också att åka bil när det behövs. Det självklara första valet av färdmedel behöver dock ändras från bil till kollektivt för att förbättra trafiksituationen i stråket och i Jönköpings kommun, samt för att öka miljövinsterna. Kommunen bör därför arbeta för att i samverkan med Jönköpings kommun och myndigheter skapa ett attraktivt transportstråk med fokus på hållbara transportslag.

Översiktsplanen innebär förslag till flera investeringar när det gäller järnväg, vägar och cykelbanor. Att ha en god infrastruktur som möjliggör olika typer av resor är bra, men för att få en ökad mängd hållbara resor krävs också ett arbete för att förändra attityd och beteende. Kommunen bör därför också arbeta med att lyfta frågan om en kommungemensam resurs för att arbeta med mobility management i syfte att öka andelen hållbara resor.

För att kunna hantera och ha en klar bild över behovet av parkeringsplatser vid ny- och ombyggnation av framförallt bostäder, behöver kommunen ta fram ett parkeringsprogram och införa parkeringsnormer för både cykel och bil. Föreslagna normer bör grunda sig på vilka förutsättningar ett område har. Ett centralt område innebär att de boende har bättre förutsättningar att gå, cykla och åka kollektivt till olika målpunkter, vilket motiverar ett lägre antal parkeringsplatser för bil, men ett högre antal för cykel.

Kollektivtrafik

I takt med att Habo kommun växer och utvecklas, framförallt Habo tätort, behöver linjedragningen av busstrafiken omprövas så att även de nya bostadsområdena kan försörjas med kollektivtrafik. Kommunen för en kontinuerlig dialog med Jönköpings Länstrafik om alternativa linjedragningar och det är något som kommunen kommer fortsätta att göra även i framtiden. I samverkan med

Jönköpings Länstrafik föreslås en ny bussdragning genom bostadsområdena söder om järnvägen. För att ytterligare förbättra kollektivtrafiken är även ett framtida alternativ att utreda om en linjedragning kan vara aktuell utmed Övre och Nedre Kamma-backen vidare under järnvägen till trafikplats Fiskebäck. Utformning av gatan ska då anpassas till att möjliggöra busstrafik samt gång och cykel. Det innebär också att kommunen behöver utreda möjligheten till att bredda järnvägsundergången. Dessa åtgärder bedöms vara viktiga förutsättningar för att möjliggöra en attraktiv busstrafik för boende i Bränningeområdet och Fiskebäck, och föreslås därför utredas i samarbete med Jönköpings Länstrafik och Trafikverket.

I Habo tätort skulle det kunna finnas en lokal matarbuss som kör under vissa tider, men detta behöver utredas. På lång sikt är det även önskvärt att utöka tågtrafiken utmed Jönköpingsbanan med fler tåg, längre tåg och fler avgångar. En tidseffektiv, punktlig och fungerande kollektivtrafik är en förutsättning för att öka kollektivresandet.

Det är viktigt att det även fortsättningsvis finns möjlighet till kollektivtrafik utmed väg 1819 mellan Mullsjö och Habo via Furusjö som kompletterar tåget, eftersom det inte finns en tågstation i Furusjö.

Cykel

För att få en sammanhängande bild av cykelnätet och för att kunna arbeta med förbättringar föreslås att kommunen ska ta fram en cykelplan. Fokus bör ligga på tätorterna och främst Habo, men även kopplingar mellan orterna och turistcykling ska redovisas. I enlighet med förslag till *Regional transportplan 2018-2029* finns i översiktsplanen sträckan för regional cykelväg mellan Mullsjö via Furusjö och Habo utpekad, som även binder samman Jönköpings tätort söderut. Översiktsplanen föreslår även att en cykelväg utmed väg 195 byggs som binder ihop Habo med orterna i norr och vidare mot Hjo. Denna kan nyttjas både för arbetspendling och för friluftssändamål. En cykelbana utmed väg 195 kopplar ihop friluftsområdet Hökensås i norr med Domsand i söder och möjliggör samtidigt en bättre kontakt med naturområden utmed Vättern.

Järnväg

Enligt resmönsteranalys, resvaneundersökning samt annan resestatistik för andra kommuner i länet är det ett stort flöde av arbetspendlare till A6/Ryhov. För att möjliggöra en överflytt från bilåkande till tåg bedöms att en ny tågstation behövs som serverar arbetsplatserna A6 och Ryhov. Därför föreslås ett samarbete med kommunerna utmed Jönköpingsbanan, Region Jönköping, Trafikverket och Länstrafiken för att gemensamt arbeta för ett nytt stationsläge.

För att öka attraktiviteten vid nuvarande stationsområde i tätorten föreslås att kommunen tar fram en plan för att optimera utformningen för att möjliggöra ett lättillgängligt område för gående, cyklister och bilister. Inom stationsområdet eller i direkt närhet bör det finnas trygga och säkra cykelparkeringar med möjlighet till olika typer av service såsom luftpump, låsmöjligheter med mera. Pendelparkering som möjliggör att resenärer kan ta bilen till tåget, säkra gångvägar till och från perrongen, cykelbanor som leder fram till stationsområdet från övriga tätorten med mera.

För att i framtiden ha möjlighet att diskutera och genomföra byggnation av ett ytterligare järnvägsspår föreslås att mark utmed nuvarande spår markeras för dubbelspår.

Översiktsplanen innebär att järnvägsundergången i höjd med Fiskebäck utreds och eventuellt utformas med syfte att möjliggöra för busstrafik. Denna åtgärd bedöms kunna vara en av förutsättningarna för att åstadkomma en attraktiv busstrafik för boende i Bränningeområdet och Fiskebäck.

Vägar

Utifrån trafikbelastningen som råder i dagsläget utmed väg 195 söder om Habo, föreslås att kommunen tillsammans med Trafikverket och Jönköpings kommun utreder möjligheten att bredda vägen till 2+2 väg, från Sjogarpsrondellen till Hedenstorp i Jönköping, och att trafikplatserna byggs ut för att bli fullgoda trafikplatser. I anslutning till trafikplatserna föreslås att attraktiva pendelparkeringar, cykelparkeringar samt busshållplatser byggs.

I höjd med trafikplats Domsand, föreslås att Habo kommun utreder möjligheterna att utveckla ett markområde för verksamheter. Området ligger i anslutning till verksamhetsområdet i norra Bankeryd. I samband med detaljplaneläggning för området ska alternativa vägdragningar som kopplas till väg 195 och till verksamhetsområdet i Bankeryd utredas.

Om dagens bilpendlande på väg 195 antas fortsätta i samma utsträckning när Habo är utbyggt enligt översiktsplanen, kommer antalet fordon öka på grund av arbetspendling med 3 000 fordon på åsträckan Habo tätort - Jönköping.

För att förbättra trafiksituationen i tätorterna utmed väg 195, avseende säkerhet för oskyddade trafikanter samt hastighetsdämpande åtgärder, bör ett arbete påbörjas med Trafikverket för att utreda möjliga förslag. Det gäller för tätorterna Brandsorp, Baskarp och Fagerhult. En säker över- eller undergång från väst till öst bör finnas i varje tätort, samt en utformning av vägen som bidrar till sänkt hastighet.

I och med att väg 26/47 byggs om och får en ny dragning behöver Habo kommun, Mullsjö kommun och Trafikverket samarbeta för att åstadkomma attraktiva pendelparkeringar och busshållplatser, utmed vägen för att möjliggöra för boende att resa hållbart.

Översiktsplanen pekar ut Munkaskog som en viktig framtida målpunkt för friluftsliv och turism. För att tillgängliggöra området krävs att kommunen studerar var och hur en anslutning för cykel och bil ska placeras och utformas. En förlängning av Sjogarpsleden är ett alternativ. Sjogarpsleden är bred och har separerad gång- och cykelbana.

En ny passage för cyklister och gående över/under väg 195 bör också studeras med syfte att på ett säkert sätt tillgängliggöra området Munkaskog för oskyddade trafikanter.

För att trafikförsörja eventuella nya bostäder i anslutning till befintliga bostadsområden behöver en ny väganlutning studeras mellan Skyttevägen och Blåklintsgatan.

Riktlinjer - Trafik och infrastruktur

Cykel mm

- En cykelplan för att kartlägga cykelnätet och göra Habo kommun mer cykelvänligt ska tas fram.
- Kommunen ska i samarbete med Mullsjö kommun och Trafikverket utreda möjligheten att bygga cykelbana mellan Mullsjö och Habo via Furusjö.
- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket utreda möjligheten att bygga en cykelbana utmed väg 195, mellan Brandstorp och Habo tätort.
- Kommunen ska ta fram ett parkeringsprogram och införa parkeringsnormer gällande cykel och bil vid nybyggnation.
- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket se över möjligheterna att skapa säkra öst-västliga kopplingar för oskyddade trafikanter i orterna utmed väg 195, Brandstorp, Baskarp och Fagerhult.
- Kommunen ska utreda möjliga gång- och cykelförbindelser till Munkaskog.

Kollektivtrafik

- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Jönköpings kommun, Länsstrafiken, Trafikverket och Region Jönköping skapa ett attraktivt transportstråk mellan Habo tätort och Jönköping med fokus på hållbara transportslag.
- Kommunen ska arbeta för att utöka kollektivtrafiken med buss samt utreda möjligheten för en lokal matarbuss i Habo tätort.
- I stationsnära läge, inom en radie av 600 – 1000 meter, förtäta med bostäder för att öka reseunderlaget och stärka centrum. En högre exploateringsgrad ska eftersträvas inom den närmsta zonen, 600 meter.
- Sträva efter att ny bebyggelse i Habo tätort planeras utifrån ett avstånd på 400 meter till busshållplats/kollektivtrafik.
- Kommunen ska lyfta frågan om en kommungemensam resurs som arbetar med mobility management i syfte att öka andelen hållbara resor.

Riktlinjer fortsättning

Järnväg

- Kommunen ska lyfta frågan angående dubbelspår utmed Jönköpingsbanan med berörda kommuner och Trafikverket.
- Ett område utmed nuvarande järnväg säkras för att möjliggöra ett framtida dubbelspår genom kommunen. Inom ett område på 40 meter om vardera sida om järnvägen råder restriktivitet mot förändringar som kan försvåra ett framtida genomförande.
- Kommunen ska arbeta för att skapa ett attraktivt stationsområde som är lättillgängligt för gående, cyklister och bilister genom utformning och servicemöjligheter.
- Kommunen ska utreda möjligheten att bredda järnvägsundergången vid Fiskebäck, Övre och Nedre Kammabacken, för att möjliggöra för busstrafik.
- Kommunen ska i samverkan med berörda kommuner utmed Jönköpingsbanan arbeta för en ny tågstation vid A6/Ryhov.

Vägar

- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket utreda möjlighet till utbyggnad av befintliga trafikplatser utmed väg 195.
- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket och Jönköpings kommun utreda möjligheterna att bredda väg 195 till 2+2 väg.
- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket, Länstrafiken och Mullsjö kommun åstadkomma attraktiva pendelparkeringar och busshållplatser utmed nya väg 26/47 för att tillgängliggöra kollektivtrafiken.
- Kommunen ska utreda möjligheterna att bredda Övre och Nedre Kammabacken samt järnvägsundergången vid Fiskebäck för att möjliggöra för busstrafik.
- Ny väganslutning från Skyttevägen som ansluter till Blåklintsgatan ska utredas i samband med ett detaljplanearbete.
- Ny väganslutning till Munkaskog för cykel och bil ska utredas i samband med att området utvecklas för friluftsliv och turism.
- I samband med detaljplanearbetet för nytt verksamhetsområde vid Domsand ska möjlig väganslutning till Bankeryds verksamhetsområde utredas.

Utveckling Trafik och infrastruktur Habo tätort

Teckenförklaring

- Kommungräns
- 400 m från hållplats

Förslag:

- Busshållplats
- Järnväg, dubbelspår
- Strategisk trafikplats
- Gång- och cykelpassage
- Vägutredning

Befintligt:

- Busshållplats
- Tågstation
- Planbesked/
detaljplan för bostäder
- Detaljplan för verksamheter
- Tätort

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Förslag:

— Cykelled

— Järnväg, dubbelspår

○ Strategisk trafikplats

○ Gång- och cykelpassage

— Vägutredning

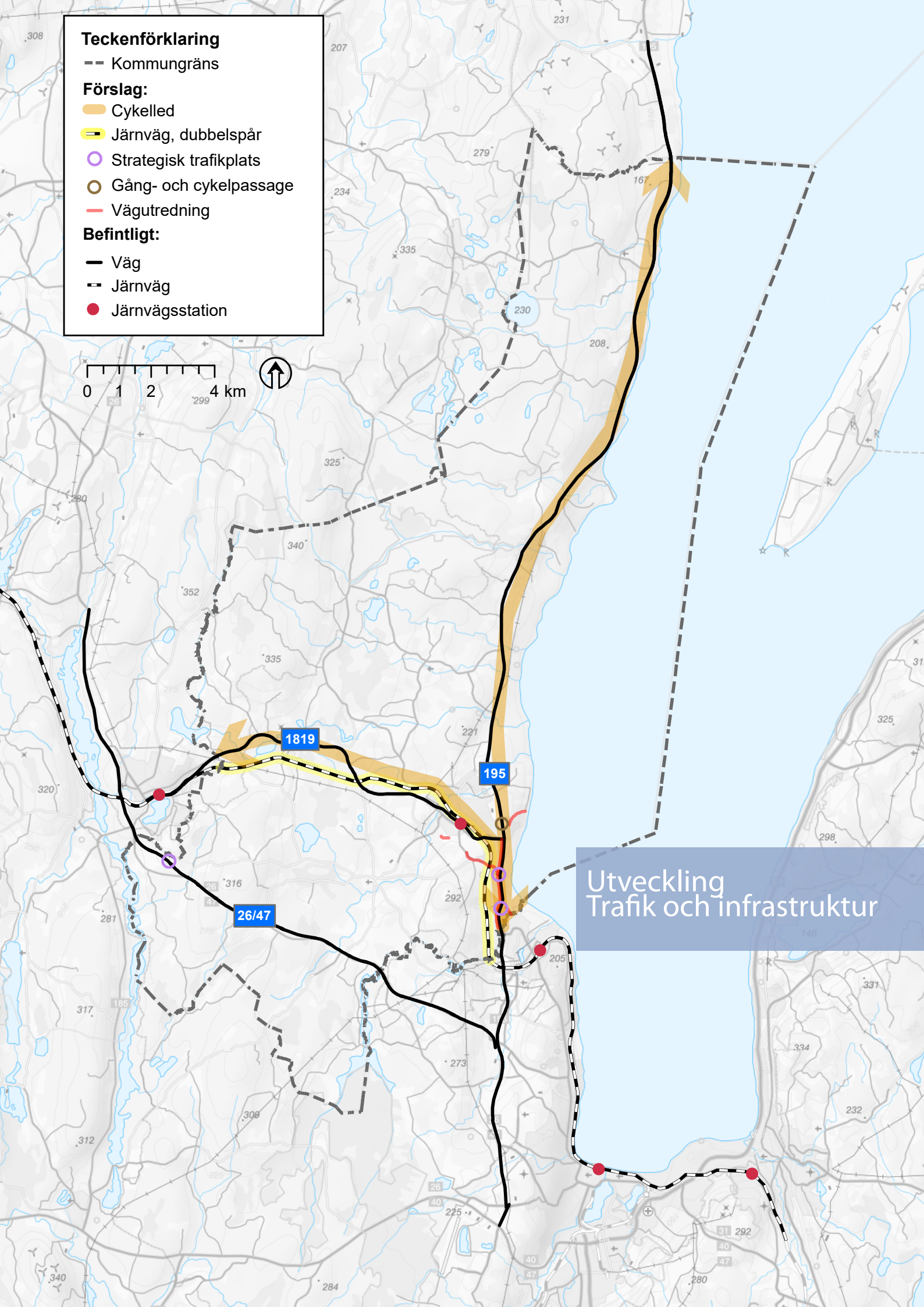
Befintligt:

— Väg

— Järnväg

● Järnvägsstation

0 1 2 4 km

Utveckling
Trafik och infrastruktur

Teknisk försörjning

Ett samhälle behöver teknisk försörjning för att fungera. Fungerande system för vatten, avlopp, el, IT och avfall är grundläggande förutsättningar i ett modernt samhälle.

Vatten och avlopp

Långsiktigt hållbara lösningar för vatten och avlopp (VA) är en förutsättning för attraktivt boende i kommunen. Habo kommun ansvarar för att vatten- och avloppshanteringen i kommunen inte påverkar sjöar och vattendrag negativt. Kommunen ska alltid sträva efter att använda bästa möjliga teknik för att uppnå detta.

VA-utbyggnaden i kommunen är under utredning och har hittills resulterat i en VA-policy och en VA-plan för omvandlingsområden. Med omvandlingsområden menas sammanhängande bostadsområden som ska anslutas till kommunalt VA. VA-planen och policyn uppdateras regelbundet.

Kommunala verksamhetsområden

Habo kommuns invånare har vatten och avlopp från allmän (kommunal) anläggning eller från enskilda anläggningar. Kommunen är skyldig att ordna så att ett blivande eller befintligt bebyggelseområde i ett större sammanhang får vatten eller avlopp om det finns behov med hänsyn till hälsa och miljö. Kommunen ska fastställa verksamhetsområden för den allmänna VA-anläggningen. Verksamhetsområdet är ett geografiskt avgränsat område inom vilket kommunen har en skyldighet att tillhandahålla en eller flera vattentjänster genom allmän VA-anläggning. Vattentjänsten kan vara både vatten, avloppsvatten eller dagvatten. Habo kommun ansvarar för att gränserna för befintliga verksamhetsområden hålls aktuella. Vid behov lämnas förslag till nya gränser för fastställande av kommunfullmäktige. När tätorterna byggs ut behöver verksamhetsområdena utökas till ytan. Processen kan också initieras genom ett föreläggande från länsstyrelsen.

I Habo kommun finns det verksamhetsområden på flera platser i kommunen. Verksamhetsområde för vatten och avlopp finns i Brandstorps samhälle (inklusive Brandstorps Kyrkby och Skämingsfors). Ett långsträckt verksamhetsområde för vatten och avlopp finns även för Rödåns samlade bebyggelse. Verksamhetsområde finns i Baskarps, Fagerhult, Furusjö, Västerkärr samt Habo tätort (inklusive Fiskebäck och Domsand).

Omvandlingsområden är utpekade och planerade för bland annat Eket och Ebbarp, vilket troligtvis kommer att öka antalet enstaka avstyckningar för bostadsbyggande. Det ökade trycket för att bygga bostäder i dessa områden gör att områdena måste hanteras i översiktsplanen.

Vatten

Grundvatten

Grundvatten är en viktig naturresurs och en del av vattnets kretslopp. Grundvatten bildas genom att dag- och regnvatten infiltrerar ner i marken. Grundvatten är viktigt för dricksvattenförsörjningen i städer och samhällen. Habo kommun har tre grundvattentäkter för dricksvattenförsörjning till de mindre orterna samt en reservvattentäkt till Habo tätort.

Länsstyrelsen i Jönköpings län tog 2015 fram en regional vattenförsörjningsplan. I denna listades regionalt viktiga yt- och grundvattenförekomster för dricksvattenförsörjningen. För att en grundvattenförekomst ska klassas som regionalt viktig ska den kunna försörja minst 50 000 personer med dricksvatten och ha en uttagsmöjlighet på mer än 2,25 miljoner kubikmeter per år. Någon kommunal vattenförsörjningsplan finns i nuläget inte.

En av de regionalt viktiga grundvattenförekomsterna i Jönköpings län – Hökensås (SE643934-139880)- är belägen i Habo och Tidaholm kommuner. Grundvattenförekomsten är cirka 152 km² stor och är ett skyddat område för dricksvatten enligt ramdirektivet för vatten eftersom det har framtida potential som dricksvattenresurs. De kommunala

grundvattentäkterna i Baskarp och Brandstorp är belägna inom denna vattenförekomst.

Förutom den stora grundvattenförekomsten i Hökensås finns det ytterligare åtta grundvattenförekomster som ligger helt eller delvis inom Habo kommun. Dessa är N. Habo (SE642430-139968), Julared (SE642507-139119), Fagerhult (SE643164-140251), Bankeryd (SE641648-139966), Månseryd-Bankeryd (SE641565-139922), Bottnaryd-Tunarp (SE 641803-138494), Olsbo-Ålgafall (SE641034-139073) samt Karlsborg-S. Fågelsås (SE647199-141548).

Dricksvatten

Habo tätort inklusive Domsand och Fiskebäck försörjs med vatten från Vättern via en överföringsledning från Häggebergs vattenverk i Jönköping. Utöver detta finns fyra grundvattentäkter i kommunen. En av dem (Dykärr) är tänkt som reservvattentäkt för Habo tätort, men är inte fungerande i dagsläget. De övriga tre täkterna försörjer tätorterna Baskarp, Brandstorp och Furusjö med dricksvatten. Vattentäkten i Baskarp försörjer även Fagerhult och Rödån med dricksvatten. Vattenverken är ålderstigna och i behov av upprustning. Västerkärr försörjs av en vattentäkt i Mullsjö kommun. Fastigheter som ligger utanför områden med kommunalt VA har enskilda brunnar för dricksvattenförsörjningen.

För att skydda de kommunala vattentäkterna har kommunen ansökt om inrättande av vattenskyddsområden för Baskarp och Brandstorp. En revidering har genomförts på de befintliga vattenskyddsområdena Dykärr och Furusjö. Vattenskyddsområdet för Dykärr fastställdes oktober 2017. Underlag för övriga vattenskyddsområden ligger hos Länsstyrelsen i Jönköpings län för antagande. Vättern och dess tillrinningsområde är sedan den 1 mars 2014 skyddat som vattenskyddsområde.

Ett område som nyttjas eller kan komma att utnyttjas för vattentäkt kan av länsstyrelse eller kommun inrättas som vattenskyddsområde med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken.

Avlopp

Allt vatten som används i samhället måste renas innan det återförs till naturen, antingen i ett kommunalt reningsverk eller i ett enskilt avloppsreningsystem.

I Habo kommun finns idag sex kommunala avloppsreningsanläggningar. Dessa ligger i Habo, Furusjö, Baskarp, Brandstorp, Fagerhult och Rödån. I Habo, Baskarp, Brandstorp och Fagerhult finns konventionella avloppsreningsverk med mekaniska, biologiska och kemiska reningssteg. I Furusjö och Rödån består avloppsreningen av reningsdammar.

Enskilda avlopp

Utanför verksamhetsområdena är det de enskilda fastighetsägarnas ansvar att ordna med VA-försörjningen, via egna anläggningar på den egna fastigheten eller gemensamt med grannar och närboende. Varje enskild fastighetsägare ansvarar då för att avloppsanläggningen på fastigheten är godkänd enligt rådande miljölagstiftning. Det innebär att avloppsvattnet som släpps ut ska vara så rent från bakterier att det inte utgör någon risk för smittspridning och att mängden näringsämnen är så låg att inte miljön tar skada.

I Habo kommun finns det cirka 1 500 fastigheter med enskilt avlopp varav cirka 1 300 fastigheter har vattentoalett. Ungefär en tredjedel av dessa har avloppslösningar som inte är godkända enligt dagens miljölagstiftning.

Miljönämnden inventerar enskilda avlopp områdesvis regelbundet för att kontrollera status. Om åtgärder krävs kan miljönämnden ställa krav via föreläggande. Bebyggelseområden som behöver omfattas av kommunalt VA och som är utpekade för detta benämns som omvandlingsområden.

Dagvatten

Dagvatten är regnvatten som avleds från hårdgjorda ytor så som hustak, vägar, parkeringsplatser och garageuppfarter. Det finns verksamhetsområden

för dagvatten på flera orter i kommunen; Fagerhult, Baskarp och Habo tätort. I Brandstorp och Furusjö omfattar verksamhetsområdena delar av samhällena. I Rödån, Västerkärr och Domsand saknas verksamhetsområden för dagvatten. Ungefär 80 % av dagvattnet från Habo tätort leds via dammar i Munkaskog till Vättern.

Ledningsnätet

Ledningsnätet består av cirka 10 mil kallvattenledningar som förser kommuninvånarna med dricksvatten samt cirka 10 mil avloppsledningar som transporterar avloppsvatten till reningsverken för rening innan vattnet går ut i vattendragen. Systemet innehåller dessutom cirka 6 mil dagvattenledningar som transporterar bort regn- och smältvatten i huvudsak via fördröjningsmagasin eller våtmark där rening sker eller direkt ut i vattendragen.

Vattenkvalitet

Det finns flera miljömål som berör vattenkvaliteten i Habo kommuns sjöar och vattendrag. De nationella miljömålen som berör vattenkvaliteten är *Ingen övergödning*, *Bara naturlig försurning* och *Levande sjöar och vattendrag*. Dessa mål är inte juridiskt bindande men utgår ifrån miljö kvalitetsnormerna (MKN) som måste uppnås inom en viss tidsperiod. Miljö kvalitetsnormer anger den miljö kvalitet som ska uppnås för varje enskild vattenförekomst och vid vilken tidpunkt den senast ska vara uppfylld. Från och med 2019-01-01 har ändringar införts i miljöbalken (5 kap 4 §) som tydliggör att åtgärder eller verksamheter inte får tillåtas om de äventyrar möjligheterna att följa en miljö kvalitetsnorm för vatten.

För ytvatten bedöms kemisk och ekologisk status och för grundvatten bedöms kemisk och kvantitativ status. För att ett vatten ska statusklassas krävs att det överstiger en viss storlek. Statusklassificeringen beskriver den befintliga vattenkvaliteten i en vattenförekomst medan miljö kvalitetsnormen beskriver den vattenkvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt det ska vara gjort.

Normen anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. Skillnaden mellan status och miljö kvalitetsnormen definierar det åtgärdsbehov som finns och ger underlaget till vattenförvaltningens åtgärdsprogram. En förvaltningsplan och ett åtgärdsprogram har fastställts för perioden 2017-2021. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå normen god status eller potential till år 2021 eller 2027 och att statusen inte får försämrats.

Ytvatten

Större sjöar och vattendrag i kommunen omfattas av miljö kvalitetsnormerna. I Habo kommun har 18 ytvattenförekomster statusklassats och utav dessa är fem sjöar eller dammar och 13 vattendrag. Hälften av dessa har en ekologisk status som är klassad som måttlig (ingen ytvattenförekomst är klassad dålig). Vad gäller ytvattenförekomsterna som utgörs av sjöar och dammar, Alva sjön, Strandgölen, Furusjön, Stråken och Domneådammen är det bara den sistnämnda som inte uppnår god ekologisk status. Vid den senaste klassningen är det framför allt bedömningen av hydromorfologin (vandringshinder) som avgjort statusen/klassningen. De vattendrag som år 2017 inte uppnår god ekologisk status är Domneån, Hökesån, Knipån, Lufsebacken, Hornån, Svedån, Holmån och Krikån. De vanligaste orsakerna till att god ekologisk status inte uppnås är att vattenförekomsten har problem med vandringshinder för fisk, sträckor som är rätade och rensade samt från flödespåverkan. Det har bedömts som möjligt att de flesta av vattendragen ska uppnå god ekologisk status år 2021 och därför har en tidsfrist lämnats för samtliga vattenförekomster som i dagsläget inte har god status. Det finns en risk att Svedån inte når god ekologisk status till år 2021. Kommunen arbetar även aktivt med restaureringsåtgärder i vattendragen, bland annat genom att öppna upp fria vandringssvägar för fisk och andra vattenlevande organismer.

Övervakning och kontroll av ytvattenkvaliteten i Habo kommun sker löpande, bland annat genom effektuppföljning för kalkningsverksamheten, elfiskeprogram och provfiske utförda av länsstyrelsen

samt genom Vätternvårdsförbundets recipientkontroll (SRK Södra Vätterns tillflöden). Inom miljökontorets tillsyn kontrolleras verksamheter som släpper ut förorenat vatten till vattendragen samt dagvattenutsläpp.

Försurningen är ett miljöproblem för de västra Vätternbäckarna i Habo kommun. För att vattendragen skall klara de vattenkemiska målen som finns för respektive vattendrag sker det årliga kalkningar av våtmarker och sjöar i respektive avrinningsområde enligt åtgärdsplanen för kalkningsverksamheten i Jönköpings län.

Genom vatten som infiltreras över gräsytor renas miljögifter och petroleumprodukter under förutsättning att ytan inte överbelastas. Då en utökad bebyggelse/förtätning av samhällen ofta leder till att grönytor tas i anspråk och fler hårdgjorda ytor skapas minskar den naturliga reningen av vattnet och risken för utsläpp av förorenat dagvatten i vattenmiljön ökar. Vattendrag är särskilt känsliga för påverkan då flera av dem redan idag utsätts för örenat dagvatten. En utökning av verksamhetsområden innebär även ofta en risk för ökade belastningar från punktutsläpp som kan innehålla miljögifter. Kommunen ansvarar för att miljö kvalitetsnormer följs vid mark- och vattenanvändning. En given utgångspunkt är att all verksamhet ska planeras, byggas och bedrivs på ett sätt som är långsiktigt förenligt med miljö kvalitetsnormerna och som förhindrar att förorenande ämnen når känsliga vattenmiljöer. Det är speciellt viktigt att förhindra läckage från förorenad mark. I samband med fortsatt planering på detaljnivå bör dagvattenutredningar tas fram som redovisar vilken belastning som dagvattnet kan orsaka på vattendragen samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå önskat resultat.

Grundvatten

Även grundvattenförekomster omfattas av miljö kvalitetsnormerna. Särskild hänsyn bör tas till vattenkvalitet och grundvattenbildning i inströmningsområden till grundvattenförekomster eftersom föroreningar i dessa områden löper störst risk att förorena grundvattnet.

För grundvatten ska två typer av miljö kvalitetsnormer uppnås, kemisk och kvantitativ status. Inom kommunen finns åtta grundvattenförekomster som har fastställda miljö kvalitetsnormer. Hälften av grundvattenförekomsterna utgörs av sand och grusavlagringar och den andra hälften av grundvattenförekomsterna består av sedimentära bergarter (Vingsjöformationen). Den kvantitativa statusen är god eller bedöms som god för samtliga förekomster, vilket betyder att vattenuttagen är i balans med nybildningen av grundvatten. Den kemiska statusen är god för samtliga grundvattenförekomster. Några grundvattenförekomster bedöms idag tillhöra områden där det finns en risk att den kemiska statusen försämras eller inte kan behållas till år 2021. Till dessa kan nämnas bland annat Bankeryd och Månseryd - Bankeryd. Ett stort antal miljöfarliga verksamheter förekommer inom vissa av områdena, vilket medför en risk att grundvattnet kan komma att belastas av förorenande ämnen och miljögifter.

Statusklassificeringarna i kartlagret är uppdaterade under våren 2017

Grundvatten kvantitativ status: Redovisar de grundvattenförekomster där vattenuttagen är i balans med nybildningen av grundvatten.

Ekologisk status sjö/vattendrag: Redovisar hur sjöar och vattendrag placeras på en femgradig skala, baserad på de ekologiska förutsättningarna.

Kemisk status sjö/vattendrag: Redovisar om vattnen uppnår god kemisk status eller inte, avseende olika typer av föroreningar.

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Befintligt:

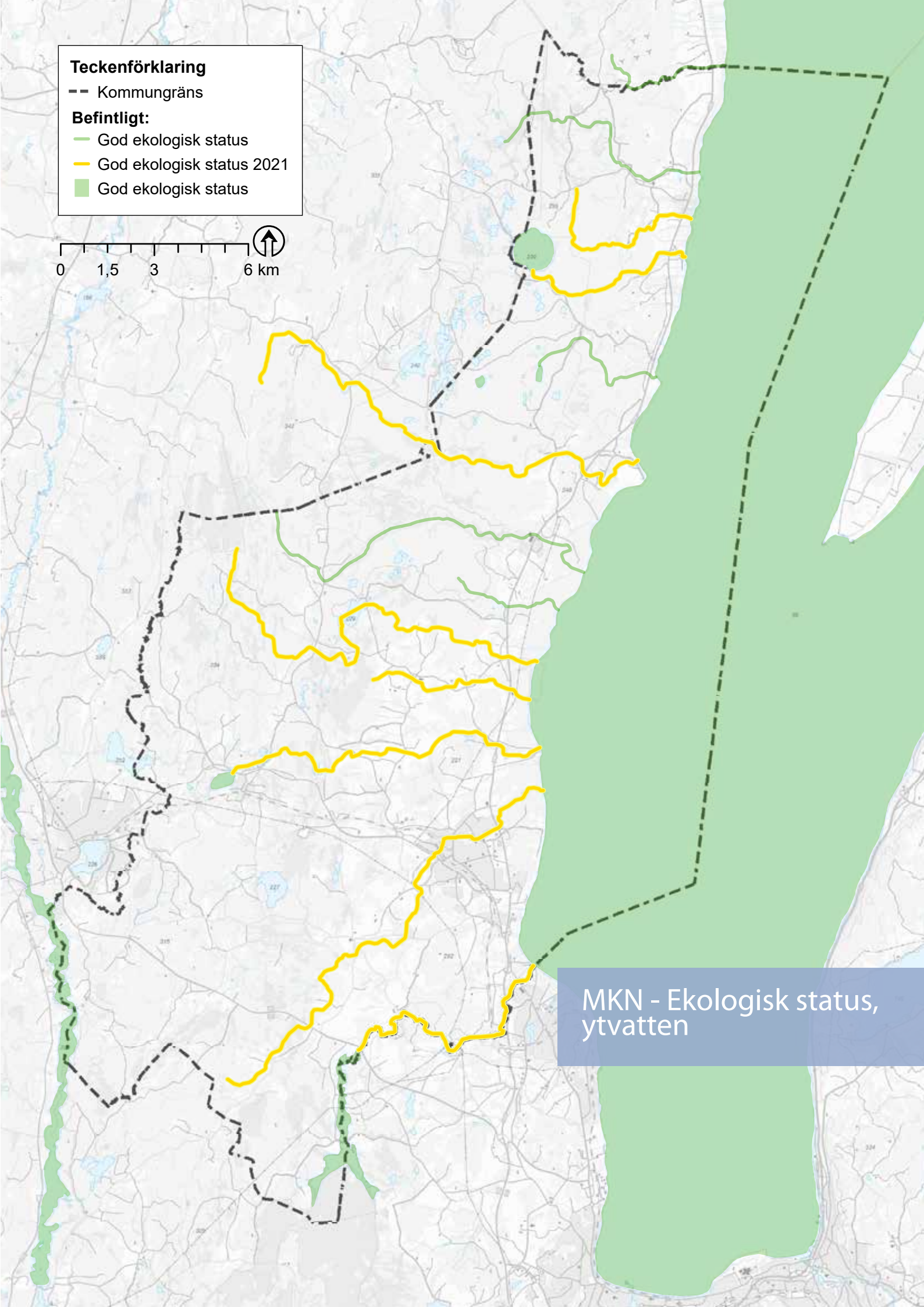
— God ekologisk status

— God ekologisk status 2021

■ God ekologisk status

MKN - Ekologisk status,
ytvatten

Teckenförklaring

-- Kommungräns

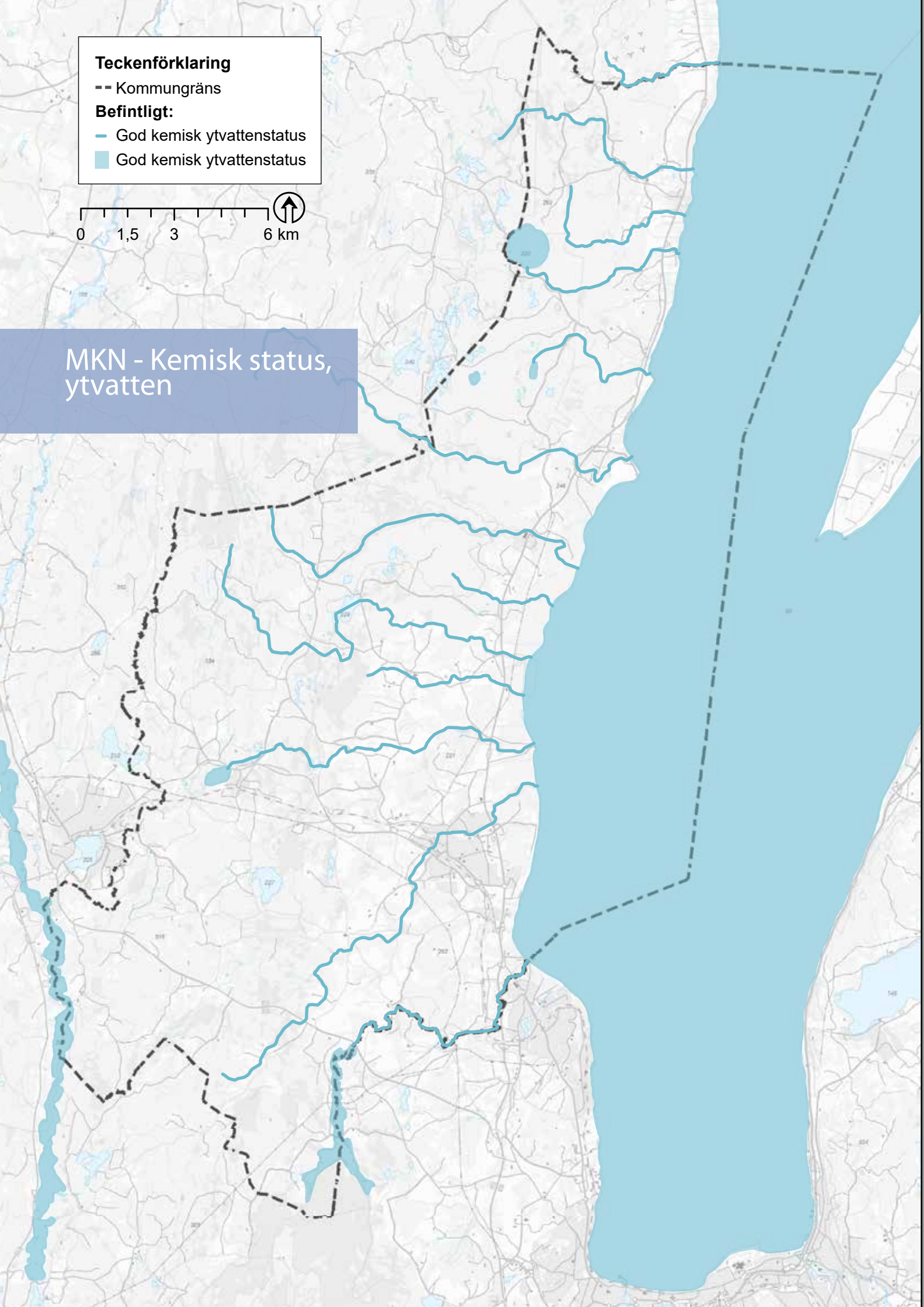
Befintligt:

— God kemisk ytvattenstatus

■ God kemisk ytvattenstatus

MKN - Kemisk status,
ytvatten

Teckenförklaring

-- Kommungräns

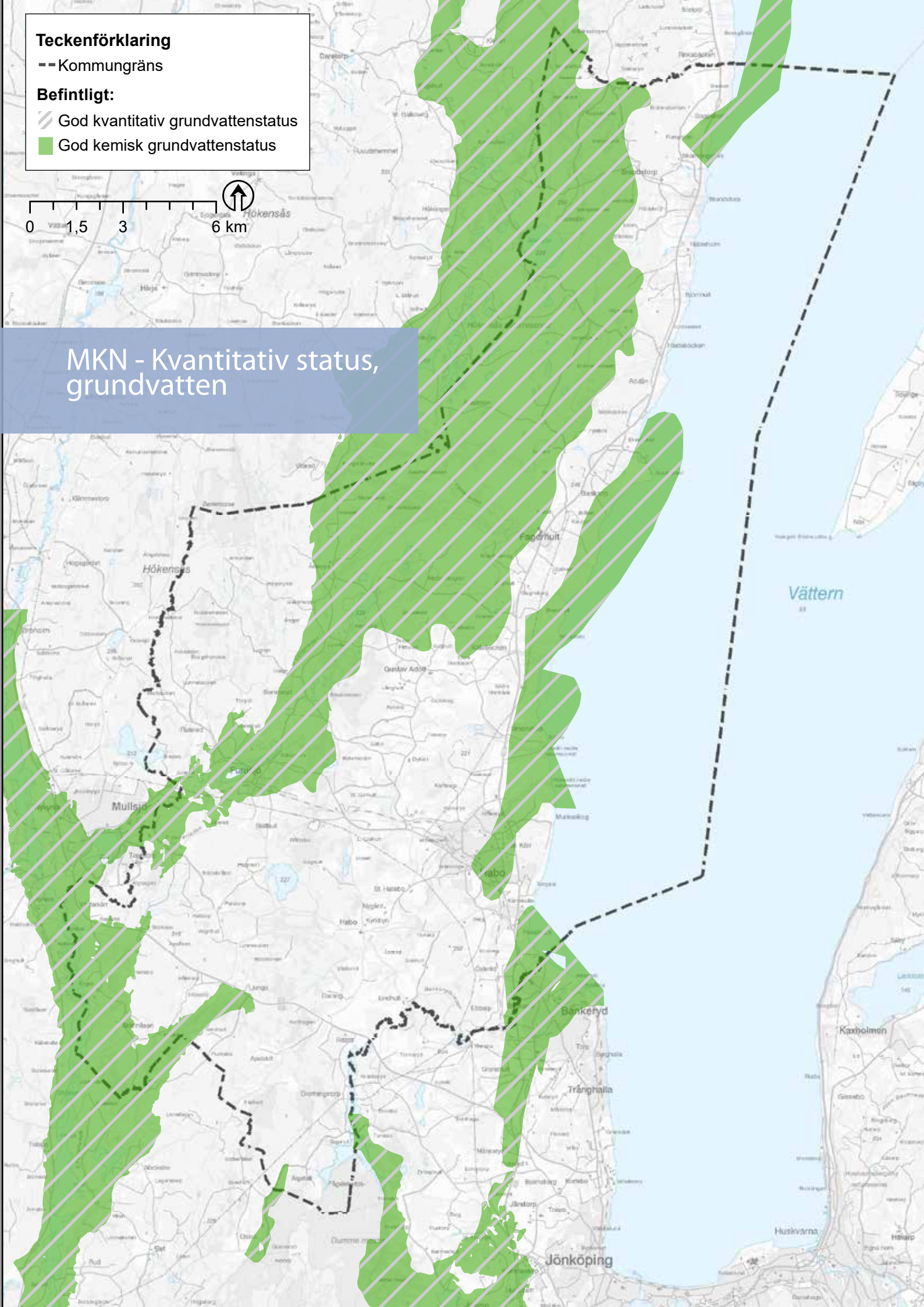
Befintligt:

▨ God kvantitativ grundvattenstatus

■ God kemisk grundvattenstatus

MKN - Kvantitativ status, grundvatten

► Utveckling

Habo kommun har i nuläget ingen strategi för framtida vattenförsörjning. Vattenkvaliteten i den nuvarande reservvattentäkten för Habo tätort (Dykärr) är inte tillfredställande och det förekommer sandtäkt i anslutning till vattentäktsområdet. Det finns i dagsläget inte några reservvattentäkter för de mindre orterna. I Habo kommun finns flera grundvattenförekomster med potential för dricksvattenförsörjning samtidigt som kommunen gränsar till en av Sveriges viktigaste ytvattentäkter (Vättern). Det är viktigt att inför framtiden säkra viktiga naturgivna vattenresurser. En kommunal vattenförsörjningsplan ska därför tas fram som underlag för den fysiska planeringen och VA-planeringen.

Den nuvarande VA-planen innehåller endast förslag på omvandlingsområden. Det finns i nuläget inget övergripande strategiskt dokument för kommunens VA-försörjning med en plan för drift-, underhåll- och förnyelse. Det finns inte heller någon aktuell kommunövergripande strategi för omhändertagande av dagvatten. I och med kommande befolkningsutveckling och påföljande exploatering kommer arealen hårdgjorda ytor att öka i framtiden. Recipienterna (vattendrag som tar emot avloppsvatten och dagvatten) i Habo tätort (Hökesån, Vättern, Malmabäken och Sillabäken) har höga naturvärden och det är ännu inte utrett vilken belastning som

är acceptabel för dessa recipienter om miljökvalitetsnormerna för vatten ska nås. Det är därför viktigt att en heltäckande VA-plan utarbetas som inkluderar en dagvattenstrategi.

Avloppsreningsverket i Habo tätort har inte tillräcklig kapacitet för den tillkommande flödesbelastning som en befolkningsökning enligt översiktsplanen innebär. Den befolkningsökning som sker kan få konsekvenser på reningsverket i Habo. För att möjliggöra utrymme för eventuellt ett ytterligare reningssteg, som tar bort läkemedelsrester, samt för att ha en god kapacitet har en yta för ett nytt reningsverk markerats i översiktsplanen. Detta är en stor investering för Habo kommun och måste föregås av utredning.

Redan idag förekommer bräddning av orenat avloppsvatten till Hökesån, särskilt vid hög nederbörd. Närheten till Hökesån gör också avloppsreningsverket utsatt vid högflödessituationer som kan bli vanligare vid ett förändrat klimat. Placeringen inne i ett villakvarter är olämpligt med tanke på lukt. Ledningsnätet i Habo tätort har inte tillräcklig kapacitet för den tillkommande flödesbelastningen som en befolkningsökning enligt översiktsplanen innebär. Ett befintligt ledningsnät är dimensionerat för det flöde som var förväntat vid den tidpunkt som det beräknades. Den befolkningsökning som sker idag är betydligt större än då ledningsnätet lades.

! Riktlinjer - Teknisk försörjning; Vatten och avlopp

Vatten och avlopp

- Kommunen ska ha en aktuell och kommunomfattande VA-plan senast år 2020, som presenterar en helhetslösning för vatten- och avloppsförsörjningen i kommunen.
- Kommunen ska ta fram en vattenförsörjningsplan.
- Kommunens vatten- och avloppssystem (ledning, reningsverk, vattenverk, pumpstationer med mera) ska anpassas efter både de kommande klimatförändringarna och den kommande befolkningsutvecklingen.
- Anslutning till det kommunala VA-nätet av befintliga områden ska fortgå i enlighet med VA-planen och med förelägganden från länsstyrelsen när det gäller enskilda avlopp.
- Planerade utbyggnadsområden är eller kommer att anslutas till kommunens VA-verksamhetsområden.
- Kommunen ska ha ett VA-system/ avloppsreningsverk med kapacitet att hantera kommande utveckling och beräknad befolkningsprognos.
- Kommunen ska utreda kapaciteten för det befintliga avloppsreningsverket i Habo tätort utifrån kommande utveckling och befolkningsprognos.
- Kommunen ska reservera mark för reningsverk.

Enskilda avlopp

- Kommunen ska arbeta för att enskilda avlopp med dålig kvalitet åtgärdas så att brister förbättras och dagens reningskrav uppfylls.

Dricksvatten

- Kommunen ska skydda viktiga grundvattenförekomster genom att inrätta vattenskyddsområden. Dricksvattenförsörjningen ska prioriteras före andra intressen vid avvägningar.
- Vattenskyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter ska finnas för samtliga kommunala vattentäkter.
- Ny bebyggelse bör undvikas inom nuvarande och framtida vattenskyddsområden inom den primära zonen. Bedömning görs i varje enskilt fall.

! Riktlinjer fortsättning

Vattenkvalitet

- Habo kommun ska aktivt verka för att behålla och förbättra vattenkvaliteten i kommunens grundvatten, sjöar och vattendrag.
- Kommunen ska använda miljökvalitetsnormerna för vattenkvalitet som verktyg i arbetet med planprocesser och säkerställa åtgärder för att inte riskera att planerad utveckling leder till en försämring av status eller att miljökvalitetsnormer inte kan följas
- Arbeta aktivt för att fysiska åtgärder som leder till en förbättrad vattenkvalitet genomförs där kommunen är fastighetsägare.
- Kommunen ska fortsätta att engagera sig i vattenvårdsarbete och genomföra projekt som bidrar till att nå miljökvalitetsnormerna.
- Kommunen ska vid förändrad markanvändning säkerställa att markområden som är eller misstänks vara förorenade, undersöks och vid behov saneras så att inga risker för miljön och människors hälsa föreligger.

Dagvatten

- Kommunen ska ha en aktuell dagvattenstrategi med riktlinjer för dagvattenhanteringen inom kommunen
- Vid planering av nya områden och förnyelse av befintliga, ska dagvattenstrategin beaktas
- Yt- och dagvattenfrågor ska utredas vid framtagande av detaljplaner, byggnation och förprojektering för såväl nya områden som omvandlingsområden
- Yt- och dagvatten ska om möjligt omhändertas lokalt, genom exempelvis infiltrering, fördröjning och rening innan det når recipient.
- Vid planering av nya områden och förnyelse i befintliga ska höjdförhållandena studeras för att förhindra att bebyggelse sker inom, eller i direkt närhet till möjliga översvämningsområden och de större rinnvägarna för ytvatten.

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Förslag:

 Vattenskyddsområde

 Reningsverk

Befintligt:

 Vattenskyddsområde

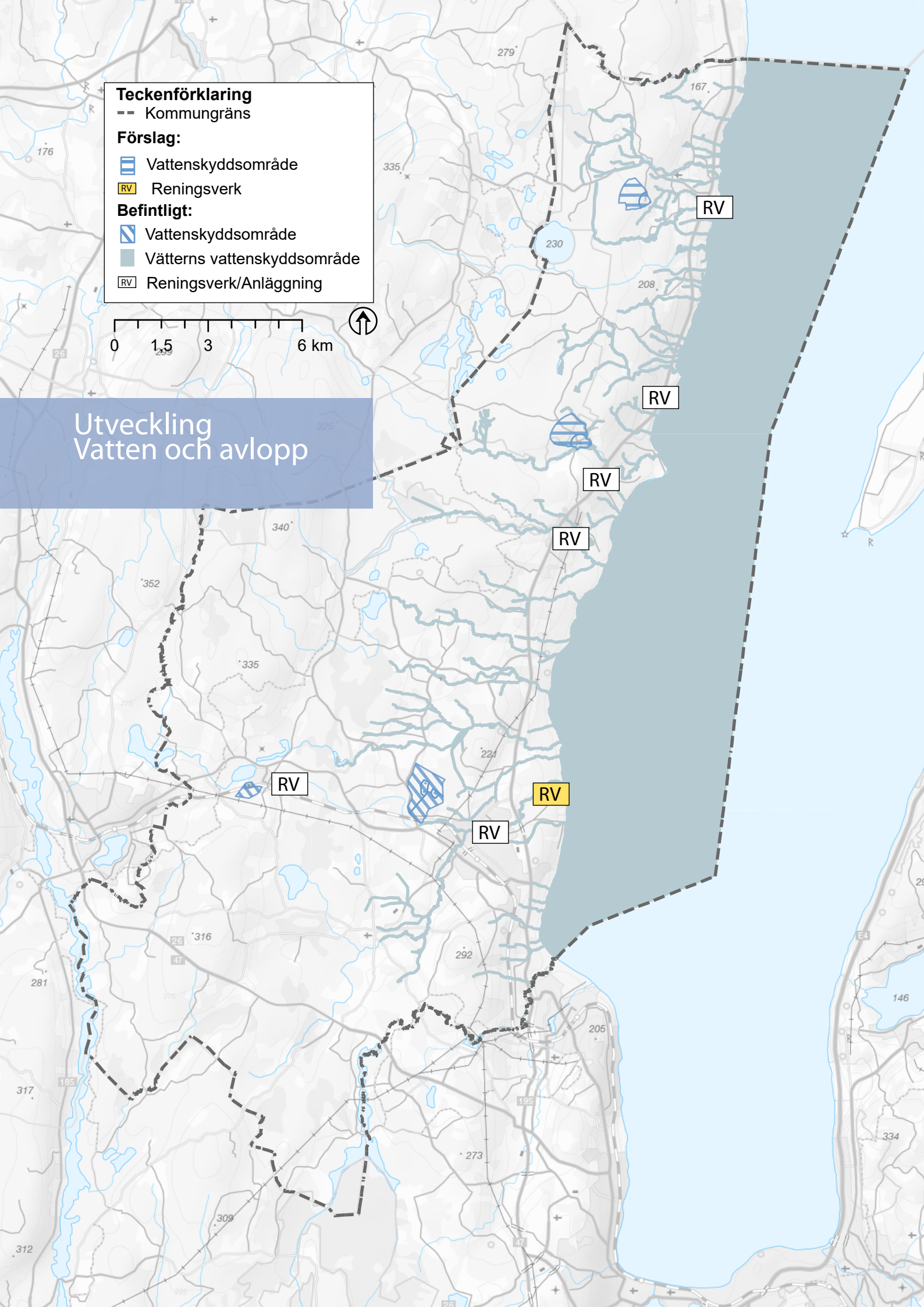
 Vätterns vattenskyddsområde

 Reningsverk/Anläggning

0 1,5 3 6 km

Utveckling Vatten och avlopp

Energi

Jönköpings län har visionen att bli ett *Plusenergilän* till år 2050. Det betyder att behovet av energi i länet ska minska och produktionen av förnybar energi öka, så att det blir ett överskott som kan användas utanför länet. Den första etappen är att Jönköpings län år 2020 ska vara ett klimatsmart län. Det innebär att samhället har utvecklat ett systematiskt energi- och klimatarbete som leder till att utsläppen minskar i snabb takt.

Det finns stor potential för att öka produktionen av vindkraft, solenergi, biobränslen, etanol och biogas i Jönköpings län. Det finns ett etappmål för år 2020 som säger att länet ska vara självförsörjande på el till minst 50 procent. Elen ska vara förnybar och främst produceras med solceller, vindkraft och kraftvärmeverk.

För att på längre sikt bli oberoende av fossila bränslen måste det skapas nya förutsättningar till alternativa drivmedel. En ökad efterfrågan av biogas inom länet har skapat förutsättningar till ett samarbete kring biogasproduktion. I en gemensam överenskommelse mellan länets kommuner samt Region Jönköpings län framgår det bland annat att det ska finnas möjlighet till etablering av plats för tankning av både bussar och andra fordon i varje kommun.

Energirådgivning

Energicentrum A6 är ett samarbete mellan Jönköping, Habo, Mullsjö, Sävsjö och Vaggeryds kommuner. Syftet med samarbetet är att verka för en effektivare användning av energin och för att öka användningen av förnybara energikällor. Energikontor Norra Småland är ett av 15 regionala energikontor i Sverige. Det är en icke vinstdrivande organisation som verkar för att regionen ska nå sina energi- och klimatmål. Energikontoret är också en viktig aktör för att informera och utbilda olika målgrupper i energifrågor. Verksamheten är sedan 1 januari 2016 en del av Region Jönköpings län med uppslutning från samtliga kommuner och Länsstyrelsen.

Förnybar energi

El som produceras i energikällor som hela tiden förnyas och som därför inte kommer att ta slut inom en överskådlig framtid.

Biobränsle framställs från olika typer av avfall eller restprodukter och används för att producera el och värme men även till att producera olika drivmedel som etanol och biogas. Produktionen av värme kan ske i enskilda pannor men även i storskalig fjärrvärmeproduktion. Biobränsle kommer från avfall, biogas, som biprodukt från industrin, träbränsle och åkerbränsle.

Solceller omvandlar solljus till elenergi. Solceller kan placeras på både små och stora byggnader samt i en solcellspark. Solfångare består av en matt svart yta som omvandlar solens strålar till värme som används till att värma byggnader eller till att värma vatten som används i hushållet.

Vattenkraft är energi som utvinns ur strömmande vatten. Genom att dämna upp sjöar och vattendrag bildas magasin som fylls med nederbörd i form av vatten eller snö. Från magasinet leds vatten via en turbin där rörelseenergin i vattnet omvandlas till el.

Geoenergi är ett samlingsnamn för berg-, sjö- och markvärme respektive kyla. Geoenergi är framförallt solenergi lagrad i marken men även värme från jordens inre. Berggrunden och grundvattnet håller nästan samma temperatur året om. Det gör att det med fördel går att använda marken som energikälla när temperaturen i luften växlar kraftigt över året. De flesta geoenergianläggningar använder sig av en värmepump. Den kan hämta sin energi från olika typer av markbundna system. Geoenergi används i huvudsak i tre markbundna system; bergvärme, borrhållslager och akviferlager.

Vindkraft innebär att kraft från vinden fångas upp i ett vindkraftverk och omvandlas till energi.

Fjärrvärme innebär att genom förbränning av sopavfall, biobränsle, torv eller genom att ta tillvara på spillvärme från industrier värms vatten upp i en fjärrvärmecentral som sedan leder det varma vattnet vidare i fjärrvärmenätet till en villa, flerbostadshus eller lokal. Det varma vattnet värmer upp bostaden och hushållets vatten. Fjärrvärme är den vanligaste uppvärmningsmetoden för flerbostadshus och lokaler i Sverige.

Nuläge

I Habo kommun finns ett kommunalägt energibolag, Habo Energi AB som i sin tur har ett dotterbolag, Habo Kraft AB. Dotterbolaget äger majoriteten av elnätet i kommunen. Habo Energi AB levererar fjärrvärme i Habo och Fagerhult samt bedriver elhandel. Elen som levereras av Habo Energi är förnyelsebar och märkt med ursprungsgaranti och kommer för närvarande från vattenkraft.

Habo Kraft AB distribuerar el inom större delen av kommunen och har cirka 4 700 kunder. Bolaget äger även en mindre vattenkraftstation i Svedån. Habo Energi AB driver kraftvärmecentraler som är kopplade till ett fjärrvärmenät. Fjärrvärmen produceras i biobränsleeldade pannor. Totalt är cirka 800 hushåll anslutna till fjärrvärmenätet. Majoriteten av fastigheterna som ägs av kommunen, så som skolor, förskolor, äldreboenden och kommunhuset är anslutna till fjärrvärmenätet. Majoriteten av företagen och industrierna är inte anslutna till fjärrvärmenätet, en stor andel av industrierna köper el av Habo energi.

All el som används i kommunala verksamheter, lokaler och bostäder är förnybar. I kommunens lokaler har fastighetsenheten genomfört energieffektiviseringsarbete och sänkt elanvändningen från 63 kWh/m² år 2013 till 55 kWh/m² år 2016. Fjärrvärmeanvändningen har sänkts från 69 kWh/m² till 62 kWh/m² under år 2016.

Under 2016-2017 har Habo kommun satt upp sju laddpunkter för elbilar med stöd från *Klimatklivet*. Det är fem publika och två som ska användas inom kommunens verksamheter. Laddpunkterna finns vid Blå torget, vårdcentrum, pendlarparkeringen vid Industrigratan och vid kommunhuset. Elen som distribueras via laddpunkterna är förnybar. Det finns planer på att installera ytterligare laddpunkter för till exempel hemtjänstens verksamhet vid vårdcentrum i Habo tätort.

Habo kommun är positiv till solceller och har

mellan åren 2013-2019-09-01 installerat solcellsanläggningar med en effekt som tillsammans ger 173,9 kW. Anläggningarna sitter på Hagaskolan, Hagabodaskolan, vårdcentrum och Alléskolan. Utöver dessa solcellsanläggningar finns en solfångare placerad på Solhöjdens förskola. Under resterande del av 2019 planeras ytterligare solcellsanläggningar att installeras. Tillsammans ger de en effekt på 120,5 kW. Samtidigt planeras solcellsanläggningar att demonteras med en gemensam effekt på 5,5 kW. Kommunens egenproducerade sol och solvärme har ökat från 5 360 kWh år 2013 till 51 000 kWh år 2018. Prognosen för 2019 anger 166 000 kWh. I kommunen finns inga vindkraftverk uppförda, varken enskilda eller vindkraftsparker. Kommunen är dock positiv till att utveckla vindkraften.

Vid årsskiftet 2016/2017 fanns 3 898 personbilar registrerade i Habo kommun och utav dem var 181 miljöbilar, vilket motsvarar 4,6 % . Av de nyregistrerade bilarna i Habo kommun under åren 2016 och 2017 var cirka 10 % miljöbilar. Kommunen är positiv till att använda biogas som ett alternativt drivmedel för fordon. Habo kommun har detaljplanerad mark utmed väg 195 som lämpar sig för etablering av en tankstation.

Miljöprogram för Habo

Habo ska bidra till att nå de nationella miljö kvalitetsmålen. Med utgångspunkt i de nationella miljömålen och den regionala klimat- och energistrategin (KES) ska kommunen arbeta mot följande tre övergripande mål:

- Effektivare och klimatsmart energianvändning
- Fossilbränslefria och smarta transporter
- Förbereda och anpassade inför klimatförändringar

Vindkraft

I Habo kommun finns det inget område som är utpekad som riksintresse för vindkraft. Vilket innebär

att Habo kommun inte är intressant för etablering av vindkraft på en nationell nivå. Däremot kan en vindkraftsetablering vara intressant på en regional och lokal nivå.

Ett nytt vindkraftverk med en totalhöjd om cirka 200 meter och en installerad effekt om cirka 3 MW (megawatt) kan försörja cirka 750 villor med elektricitet under ett helt år. Vindkraftverken blir allt effektivare genom bland annat att de blir högre och får längre blad.

Vid framtagandet av den här översiktsplanen finns inga uppförda vindkraftverk, däremot finns det ett beviljat miljötillstånd för uppförande av vindkraftverk. Projektet innebär en vindkraftspark på 10 vindkraftverk, söder om naturreservatet Baremosse, med en totalhöjd på maximalt 175 meter. Elproduktionen från den planerade anläggningen beräknas till omkring 88 GWh/år. Arbetet med att söka koncession för att kunna bygga ut elnätet pågår, vilket krävs för att kunna ansluta den planerade vindkraftsanläggningen.

När förutsättningar för etablering av vindkraftverk analyseras undersöks bland annat vindförhållanden på olika höjder, avstånd till bostäder, avstånd till naturreservat och utpekade riksintressen, förekomst av känsliga arter som måste skyddas och huruvida landskapsbilden kommer att påverkas av att vindkraftverk etableras. Det är även viktigt att kommunen har en dialog med grannkommuner så att kommunen inte påverkar skyddade eller känsliga områden i grannkommunen vid en etablering av vindkraft. Kommunen eller den som ansöker om att bygga vindkraftverk måste också ha en dialog med Luftfartsverket och Försvarmakten med hänsyn till att verken och dess höjd kan påverka

radiosignaler och vara ett hinder i luftrummet.

De områden som i översiktsplanen föreslås för vindkraft bedöms av kommunen ha de förutsättningar som krävs för etablering av vindkraftsanläggningar med minst tre verk. Det krävs dock en djupare utredning för att fastställa om byggnation av vindkraftverk är möjligt, vilket sker när ett vindkraftsprojekt prövas i enlighet med anmälan eller tillståndsprövning av verksamhet. Två områden har pekats ut i översiktsplanen där kommunen ser en möjlighet att vindkraftsparker kan etableras. Området i norr är cirka 1 300 hektar och området i söder cirka 450 hektar.

Metod

Genom en kartanalys har områden tagits fram som är minst 100 hektar stora. Hänsyn har tagits till bostadsbebyggelse genom att undanta en zon om 500 meter från varje bostadshus. De markområden som då blev kvar har avvägts mot följande intressen; av kommunen tidigare utpekade opåverkade områden, tysta områden, restriktiva områden för etablering av vindkraft (gällande vindkraftspolicy), hänsyn till vindkartering (hur mycket det blåser på 140 meters höjd), känslighetsanalys (utifrån landskapsperspektiv) samt till angränsande kommuners intressen. Två områden har sedan pekats ut som kommunen bedömer vara lämpliga att utreda vidare för en etablering av vindkraftsparker. Med park menas enligt kommunens definition minst tre vindkraftverk, vilket bedöms rymmas inom 100 hektar. Med en grupp avses tre eller flera verk samlade nära varandra på ett enhetligt och tydligt sätt. Med enstaka verk menas ett eller två verk. De på kartan markerade områdesgränserna är schematiskt återgivna och kan ej åberopas som exakt gräns vid prövning av en lokalisering. Inom resterande delar av kommunen är det möjligt att pröva byggnation av ett eller två verk.

► Utveckling

Översiktsplanen har ett tidsperspektiv på 20 år framåt. Under den tidsperioden kan mycket hända både vad det gäller klimatförändringar och teknikutveckling av solceller, miljöbilar, laddpunkter och eldrivna fordon, lagstiftning och subventioner. Det är därför viktigt att följa utvecklingen noggrant. Om kommunen ska vara en del i länets mål om att vara ett Plusenergilän år 2050 behöver kommunen i framtiden utveckla användandet av förnybar energi, såväl på befintlig bebyggelse som ny.

Inom tidsperspektivet för översiktsplanen finns behov av att byta ut Habo Energis kraftvärmecentraler eftersom de kommer att slitas ut. Det finns även ett behov av att öka inmatningskapaciteten på elnätet för att klara av att försörja nya bostadsområden med el samt för att möjliggöra en utveckling av laddpunkter.

Inför framtiden behöver kommunen säkerställa robusta tekniska system som klarar av att hantera klimatförändringar. Det kommer även uppstå nya behov som i framtiden behöver lösas. Fjärrvärmenätet påverkas inte i så stor utsträckning av klimatförändringar eftersom det är nedgrävt under jord. Elnätet påverkas av klimatförändringar med ökad frekvens av stormar, vilket gör att det är en fördel om elnätet grävs ner. Det är ett arbete som redan påbörjats i kommunen.

I framtiden kommer behovet av att kunna kyla lokaler att öka, eftersom värmeböljor kommer att bli allt vanligare. Det är framförallt lokaler där barn, äldre och andra utsatta grupper vistas som behöver kunna kylas ner, men även arbetsplatser och vanliga hushåll. Det finns flera olika tekniska system för att kyla ner lokaler. Fjärrkyla, eller eldrivna kylmaskiner som kan drivas av solceller är två exempel.

Två områden har pekats ut i översiktsplanen där kommunen ser en möjlighet att vindkraftsparker kan etableras. Det innebär att det finns en möjlighet att inom kommunen producera ytterligare elektricitet på ett förnyelsebart sätt och bidra till länets mål om att vara ett Plusenergilän.

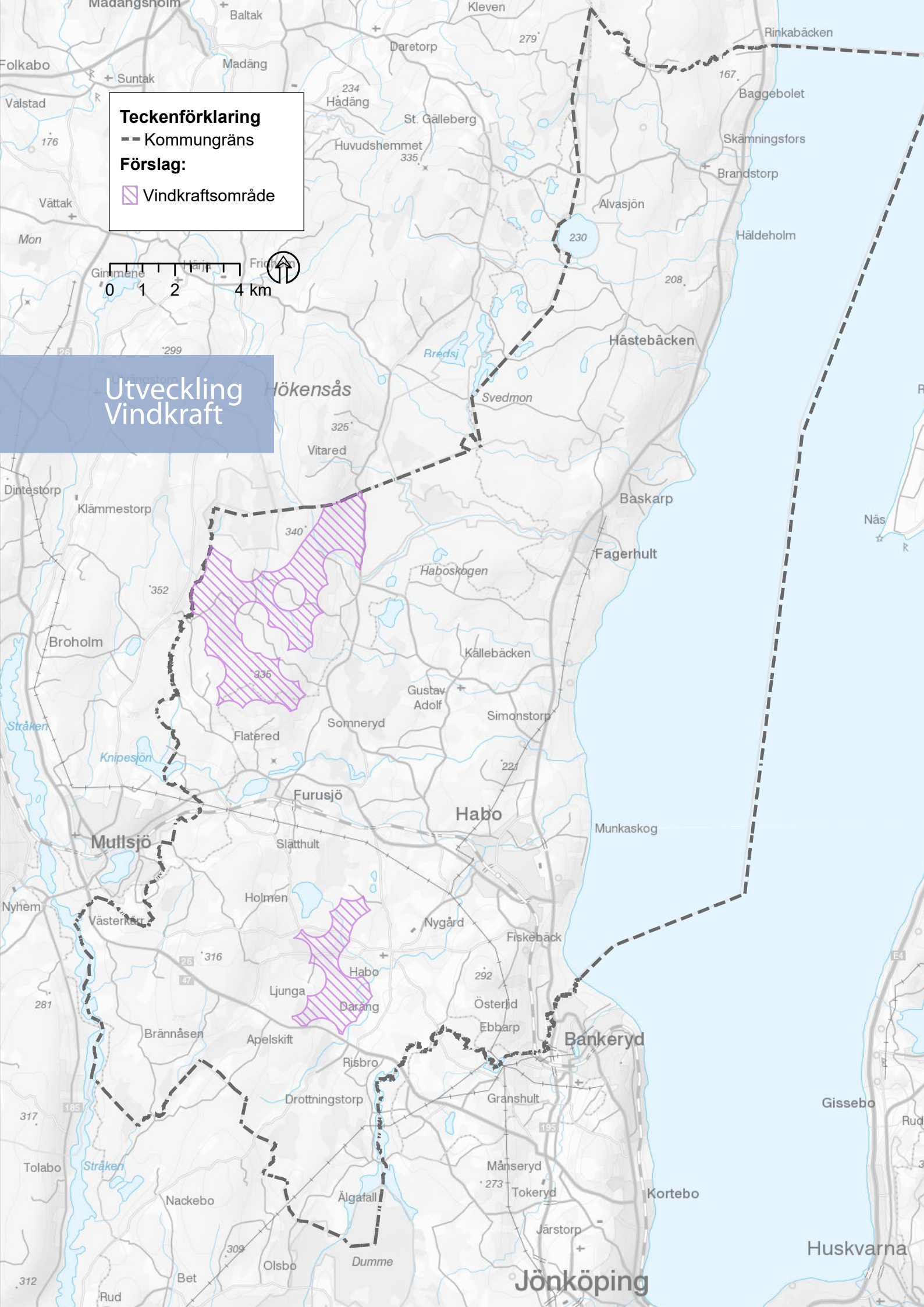
Teckenförklaring

-- Kommungräns

Förslag:

▨ Vindkraftsområde

Utveckling Vindkraft

Riktlinjer - Teknisk försörjning; Energi

- Planera för robusta system som klarar eventuella klimatförändringar, så som att förbereda byggnader med kylanläggning.
- Planera för solceller på lämpliga nybyggda kommunala lokaler och bostäder som byggs av allmännyttan.
- Planera för möjligheten att etablera laddpunkter (eller annat miljövänligt drivmedel) vid nybyggda flerbostadshus och offentliga byggnader.
- Etablering av vindkraftverk inom utpekade områden ska prioriteras framför andra allmänna intressen. Övriga allmänna intressen kan endast i undantagsfall hävdas före en etablering av vindkraft.
- Markerade områden ska nyttjas på bästa sätt för att maximera antalet verk.
- Markerade områden ska vid intresse prövas för etablering av vindkraftsparker om minst tre verk.
- Enstaka (ett – två) vindkraftverk är möjligt att pröva inom resterande delar av kommunen.
- Vid en etablering av vindkraft intill kommungränsen ska samverkan ske med grannkommunerna med hänsyn till deras intressen.

IT och bredband

Väl fungerande tele- och datakommunikationer är en förutsättning för medborgare och näringsliv att leva och verka i hela kommunen. Infrastrukturen för fibernätet i kommunen ägs, drivs, utvecklas och förvaltas av marknadens aktörer. Habo tätort har god täckning. I många andra delar av kommunen pågår utbyggnad i enlighet med kommunens långsiktiga och övergripande strategi för utvecklingen. Täckning för 3G-nät och 4G-nät är god i hela kommunen.

Att ha tillgång till internet blir allt viktigare. Utbyggnad av fiber är särskilt viktigt på landsbygden ur flera aspekter. Dels för den enskildes privata bruk men även som samhällsviktig funktion, eftersom allt mer samhällsviktig service går att utföra via internet. Ska man bedriva en verksamhet eller företag på landsbygden är det en förutsättning att det finns tillgång till bredband med hög hastighet.

Habo Energi planerar att bygga fiber i hela Habo kommun med målsättningen att 90 % av alla hushåll ska ha tillgång till snabbt bredband (minst 100

Mbit/s) år 2020. Habo Energi arbetar kontinuerligt med att projektera olika områden på landsbygden. Habo Energi räknar med att det efter år 2020 även byggs ut fiber i övrig glesbygd, men att utbyggnad beror på intresse och projektering. År 2017 hade 60,4 % av kommunens totalt antal hushåll tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s. För andelen utanför tätort/småort var siffran 3,6 %.

Det nuvarande nationella bredbandsmålet höjs till att omfatta 95 % av alla hushåll och företag. Enligt målet ska dessa ha tillgång till snabbt bredband senast år 2025.

I kommunen finns det tillgång till öppet wifi som kan användas av alla. Det skapar tillgång till internet för både besökare och de som inte har någon möjlighet att ha uppkoppling hemma.

Habo kommun ska fortsättningsvis sträva efter att ha en marknadsdriven bredbandsutbyggnad via fiber och mobila internetanslutningar som 5G, samt fortsätta arbeta för att bidra till ett neutralt och öppet stadsnät under fri konkurrens. Utbyggnad ska ske i alla delar av kommunen och ge tillgång till ett brett utbud av tjänster till marknadsmässigt pris.

Riktlinjer - Teknisk försörjning; IT och bredband

- Utveckling av fiberbaserad infrastruktur ska beaktas och möjliggöras.
- Utbyggnad av fiber ska ske i enlighet med kommunens uppsatta mål.
- Kommunen ska verka för en fortsatt utbyggnad av öppet wifi
- Utbyggnad av fiberbaserad infrastruktur ska om så är möjligt synkroniseras med andra kabelförläggningar och markarbeten.

Avfall

Med växande befolkning ökar även avfallsmängden. En utmaning är att försöka minska denna avfallsmängd. Mycket av det som anses vara avfall kan dock användas som resurs återigen. I första hand bör avfallsmängden minska genom en mer hållbar konsumtion. Det avfall som ändå uppstår ska i första hand återanvändas i andra hand återvinnas och i tredje hand användas för energiutvinning. Det som inte kan tas tillvara på något sätt deponeras.

Regional samverkan är central för utvecklingen av en hållbar avfallshantering. Kommunen är tillsammans med två andra kommuner delägare i avfallsbolaget June Avfall och Miljö AB sedan 2018. Avfallsbolaget ansvarar för avfallshanteringen i Jönköping, Habo och Mullsjö kommuner.

Inom kommunen finns en sortergård (Sibbabo). På sortergården lämnas grovavfall som uppstår i ett hushåll. Sortergården ligger på en deponi som ska sluttäckas och därför ska sortergården stängas. Sortergården drivs av June Avfall och Miljö. June Avfall och Miljö har gjort en sortergårdsutredning. Ett önskemål från Habo kommun är att det ska finnas en sortergård inom kommunen. Habo kommun föreslår att en sortergård placeras antingen på Tumbäcks verksamhetsområde som ligger norr om Habo tätort alternativt på en ny föreslagen yta för verksamheter söder om Habo tätort, intill Bankeryds verksamhetsområde.

Det finns sex stycken återvinningsstationer i kommunen för insamling av förpackningar och tidningar. Återvinningsstationerna är obemannade insamlingsplatser för tidningar, glas och andra förpackningar och består av ett antal behållare som ägs och drivs av Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI).

June Avfall och Miljö ansvarar för att hushållsavfallet samlas in, fastighetsnära insamling (FNI). Varje hushåll har möjlighet att sortera hushållsavfall i åtta fraktioner fördelat på två kärl, samt behållare för lampor och batterier.

Avfallsektorn har också en stor betydelse när det gäller att ta hand om avfall från bygg- och anläggningsarbeten. Byggnationer leder till att stora jordmassor grävs upp. Vid dessa arbeten uppstår avfall i form av schaktmassor och överskotts jord, i vissa fall förorenade massor i andra fall odlingsbar jord, som kräver platser för att återvinnas eller deponeras. En mer kretsloppsanpassad hantering av schaktmassorna kan minska den mängd som behöver transporteras bort eller deponeras. I första hand ska schaktmassorna omhändertas och omplaceras inom det aktuella projektet. I andra hand kan massorna användas till anläggningsändamål, till exempel övertäckning av nedlagda deponier, skapa höjder för rekreationssyfte eller bygga bullervallar i

bullerutsatta områden. I tredje hand kan massorna skickas till en teknisk anläggning för mellanlagring eller sluthantering.

Habo kommun har en gällande avfallsplan för 2012-2015 men eftersom kommunen har ingått i ett gemensamt avfallsbolag har ett förslag till en gemensam plan tagits fram. Renhållningsordningen med tillhörande avfallsplan samt lokala föreskrifter var ute på remiss under hösten 2018. Renhållningsordningen ska gälla 2019-2022 och blir ett gemensamt styrdokument för avfallshanteringen i kommunerna. Dokumentet innehåller både övergripande och mer detaljerade mål.

Riktlinjer - Teknisk försörjning; Avfall

- Kommunen ska ha en arbetsprocess som möjliggör genomförandet av den gemensamma renhållningsordningen.
- Kommunen ska möjliggöra ett effektivt avfallshanteringsystem och en sortering av avfall i människors nära omgivning.
- Kommunen ska verka för att minimera avfallet i kommunen.
- Markbehov för platser för återvinning ska beaktas i takt med samhällsutveckling, med utgångspunkt från att de ska placeras och utformas på ett sätt som stödjer en hållbar stadsutveckling.
- Återvinningsstation placeras inom nya eller befintliga arbetsplatsområden eller verksamhetsområden.
- Exploateringar ska planeras och utföras så att mängden överblivna jordmassor minimeras.
- Jordmassor ska i första hand tas om hand på egen mark i det enskilda byggprojektet och i andra hand användas för anläggningsändamål på andra platser i kommunen under förutsättning att jordmassorna är lämpliga för avsett ändamål.

Miljö, hälsa & säkerhet

Kommunen ansvarar för att säkerställa människors hälsa och säkerhet i planeringsarbetet samt att förebygga risker. Det handlar om att planera för utveckling där det inte finns risk för exempelvis ras eller skred, översvämningar eller att marken är förorenad. Andra aspekter handlar om att planera med säkerhetsavstånd från exempelvis vägar där farligt gods transporteras eller för att minska störande buller med mera.

Det är många olika aspekter som behöver analyseras för att kunna säkerställa människors liv och hälsa och för att se till att det skapas goda livsmiljöer.

Transporter av farligt gods

Genom att beakta riskerna från farligt godsleder vid etablering av ny bebyggelse minskar risken för skador på människor liksom skador på egendom. Därför ska riskerna med dessa transporter vägas in vid prövningen om markens lämplighet att bebyggas. 150 meter anges som riskhanteringsavstånd av såväl Boverket som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Samma avstånd lyfts fram i Riskhantering i detaljplaneprocessen (Länsstyrelserna i Skåne, Stockholm och Västra Götaland län). Det innebär att avståndet inledningsvis även bör vara lämpligt för framtagande av nya detaljplaner och bygglov utanför planlagt område.

Riksväg 26/47 är rekommenderad väg för farligt godstransporter. Vägen är försedd med ett utökad byggnadsförbud på 50 meter från vägområdet, detta enligt väglagen.

Riksväg 195 är inte en rekommenderad väg för transporter av farligt gods men det transporteras ändå farligt gods här. Väg 195 har ett byggnadsförbud på 30 meter från vägområdet. Vägen går längs med Vättern där de 40 vätterbäckarna korsar väg 195 och rinner ut i Vättern. Vid ett utsläpp av farligt gods ställs stora krav på räddningstjänstens insats för att minimera skadorna på miljön. Det

transporteras även farligt gods på järnvägen som passerar genom Habo tätort.

År 2000 tog Vägverket, Region Sydöst tillsammans med Vätternvårdsförbundet fram en konsekvensklassificering för Vättern. Konsekvensklassificeringen är en studie av risker för Vättern och dess tillrinnande vattendrag vid olyckor med farligt gods på Vätterns västra sida i Jönköping och Habo kommun. (Konsekvensklassificering för Vättern, rapport nr 58). Konsekvensklassificeringen tar fram bland annat två prioriteringslistor för skyddsåtgärder vid 52 vägsträckor på Vätterns västra sida i Jönköping och Habo Kommun, där den ena tar hänsyn till risker både för själva vattendragen och för Vättern. Den andra prioriteringslistan bygger på riskerna för Vättern utan hänsyn till konsekvenser för de tillrinnande vattendragen. Det finns därför en stor kunskap inom Habo kommun, Vägverket och Räddningstjänsten gällande transport av farligt gods inom Vätterns vattenskyddsområde.

Riktlinjer - Transporter av farligt gods

- En riskbedömning ska ske utanför planlagt område tillsammans med ett förtydligande av vilken typ av lov ansökan gäller och för förhandsbesked.
- En riskbedömning ska genomföras inför byggande intill annan transportled där det sker transporter av farligt gods, exempelvis väg/gata fram till industri eller annan verksamhet med behov av sådana transporter.

Prioriterade utryckningsvägar

Vägar och gator inom tätbebyggt område som utgör huvudstråk vid utryckning med räddnings- och utryckningsfordon, exempelvis brandbilar, ambulanser och polisbilar, är prioriterade utryckningsvägar. För att möjliggöra snabba insatser av räddningstjänst, ambulans och polis, krävs god framkomlighet på vägar och gator. Inför förändringar i vägnätet är det därför viktigt att framkomligheten för räddningsfordon beaktas, det gäller såväl större ombyggnader som mindre åtgärder för att till exempel förbättra trafiksäkerheten. Hänsyn måste även tas i samband med omledning av trafik, så att detta inte innebär alltför stora riskpåslag för kommuninvånarna i form av längre insattstider.

Riktlinjer - Prioriterade utryckningsvägar

- Vid ombyggnationer eller förändringar i vägnätet som berör prioriterade utryckningsvägar, ska hänsyn tas för att underlätta för utryckande fordon och ske i samförstånd med räddningstjänsten
- Vid omdirigering av trafik från prioriterade utryckningsvägar, ska även den alternativa sträckan ha god framkomlighet för dessa fordon och ske i samförstånd med räddningstjänsten

Buller

När man planerar för bebyggelse är det viktigt att analysera bullernivåerna från exempelvis trafikbuller eller buller från olika typer av verksamheter. Miljökvalitetsnormen för buller infördes år 2004 och gäller för omgivningsbuller från alla vägar, järnvägar, flygplatser och tillståndspliktiga hamnar.

Buller är någon form av oönskat ljud som har stor påverkan på människans hälsa och möjligheten till god livskvalitet. Ett plötsligt ljud kan ge förhöjd hjärtfrekvens och tillfälligt förhöjt blodtryck. Risken för hjärt- och kärlsjukdomar kan öka vid långvarig exponering för flyg- och trafikbuller. En av de mest alvarliga bullerstörningarna är sömnbrist, vilket kan orsaka stress, försämrad koncentrations- och inlärningsförmåga. Därför är det viktigt vid planeringen av den urbana miljön att hänsyn tas till buller. En detaljplan ska genom juridiska planbestämmelser säkerställa att gällande bullerkrav följs. I Habo kommun är det vägtrafiken och järnvägen som är de främsta källorna till buller. De grus- och stentäkter som finns inom kommungränserna skapar också bullerstörningar.

Enligt förordningen bör buller från spårtrafik och vägar inte överskrida 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden. Samma värden gäller för bostadsbyggnader om högst 35 kvadratmeter men ekvivalentnivån vid fasad är istället 65 dBA. Om riktvärdena för buller överskrids finns det möjlighet till undantag.

Buller från väg- och spårtrafik

Det finns en förordning (2015:216) till miljöbalken med bestämmelser om riktvärden för trafikbuller utomhus vid bostadsbyggnader. Det innebär att bullervärden vid behov ska anges i planbeskrivningen till en detaljplan om det handlar om bostadsbyggnader, samt i bygglovets om det är utanför detaljpanelagt område. Utöver riktvärdena finns en miljö kvalitetsnorm (förordning 2004:675) som säger att det ska eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa.

Habo kommun har strax över 12 000 invånare och har inte krav på sig att ta fram heltäckande bullerkartläggningar eller åtgärdsprogram. Däremot tas bullerutredningar fram i samband med detaljpanelläggning av områden samt vid behov även i arbetet med förhandsbesked. Bostäder som ligger i direkt anslutning till kollektivtrafikstråk eller större trafikleder är de områden som har de största problemen i kommunen. Genom kommunen går nationellt intressanta vägar; riksväg 26/47, länsväg 195 samt Jönköpingsbanan (järnväg) vilket innebär att markområden utmed dessa är bullerutsatta. Extra hänsyn tas när det planeras för förtätning eller markanvändningsändringar i dessa områden och byggnation kräver bullerutredningar.

Förutom att arbeta med buller i planeringskedjet kan kommunen arbeta med skyddsåtgärder för att minska buller, till exempel bullerplank, uppmuntran av gång- och cykeltrafik och möjliggörande av avkoppling och låga bullernivåer i rekreativområden och parker. En minskning av bilanvändandet per person och satsningar på attraktiva cykelnät med hög standard är två åtgärder som sänker bullernivåer i städer.

Buller i parker, rekreativsytor och friluftsområden

I kommunen finns friluftsområden som nyttjas mer frekvent för friluftsliv där naturupplevelsen är en viktig faktor. För parker och rekreativsytor i tätorter som avsatts i detaljplan eller översiktsplan, utgör en låg bullernivå en särskild kvalitet.

Riktlinjer - Buller

- Riktvärden och riktlinjer enligt gällande lagstiftning, eller i Sverige tillämpad praxis ska följas.
- Platsspecifika bullerutredningar ska vid behov göras. I anslutning till järnväg ska dessutom vibrationer från denna beräknas och minimeras.
- Kommunen ska särskilt bevaka bullersituationen och skydda från exploatering som kan skada naturmiljön och de särskilda kvaliteterna som en låg bullernivå ger i områden som pekats ut som opåverkade och för friluftsliv.
- Kommunen ska verka för en god ljudmiljö och bullerförordningen (2015:216) för trafikbuller ska alltid eftersträvas följas vid nybyggnation av bostäder och vid nybyggnad eller väsentlig ändring av trafikinfrastruktur.
- Befintlig kollektivtrafik och gång- och cykelinfrastruktur ska utvecklas för att minska transportbehovet med bil.

Miljöfarliga verksamheter

Med miljöfarlig verksamhet menas, enligt 9 kapitlet miljöbalken, all användning av mark, byggnader eller anläggningar som på ett eller annat sätt ger utsläpp till mark, luft eller vatten och som kan vara skadlig för människors hälsa eller miljön. Miljöbalkens regler gäller för både stora och små miljöfarliga verksamheter.

Verksamheter som släpper ut avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten är exempel på miljöfarlig verksamhet. Vidare inne-

fattas även anläggningar som kan orsaka besvär för människors hälsa eller miljön genom utsläpp eller anläggningar som medför en påverkan på omgivningen i form av buller, skakningar, ljus, strålning eller liknande.

Miljöfarliga verksamheter delas in i fyra typer av anläggningar. A-anläggningar är exempelvis flygplatser, avfallsdeponier, oljeraffinaderier. Dessa tillståndsprövas av mark- och miljödomstolen. B-anläggningar är exempelvis avloppsreningsverk, energianläggningar och täkter. Dessa tillståndsprövas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation. C-anläggningar är exempelvis bensinstationer, plastindustri och sågverk. Dessa ska anmälas till kommunen. En U-verksamhet är en verksamhet med liten miljöpåverkan som vanligtvis inte kräver varken tillstånd eller anmälan, ett exempel är små verkstäder.

Verksamheter som hanterar eller lagrar stora mängder av vissa kemikalier kan omfattas av Sevesolagen. Lagen finns till för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Om en verksamhet omfattas av lagen eller inte beror på mängden av det farliga ämnet/ämnen som kan förvaras. Alla verksamheter som omfattas av Sevesolagen måste anmälas till länsstyrelsen. En del anläggningar bedriver verksamheter som kan innebära fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljö. Dessa omfattas av lagen om skydd mot olyckor.

I Habo kommun finns åtta B-anläggningar och 36 C-anläggningar enligt Miljöprövningsförordningen (2013:251). En av B-anläggningarna är även en Sevesoanläggning och en farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778).

Industrierna i Habo kommun är till stor del mindre tillverkande industrier samt lager- och godshanteringsverksamhet. Industrierna ställer stora krav på räddningstjänsten som måste kunna klara av avancerad släckning och vattenförsörjning till industri- och lagerbyggnader.

Riktlinjer - Miljöfarliga verksamheter

- Vid nyetablering av en miljöfarlig verksamhet ska lämpligt skyddsavstånd till befintlig bebyggelse utredas i varje enskilt fall.
- Lämpligt skyddsavstånd ska utredas vid ny bebyggelse intill en miljöfarlig verksamhet.
- Vid åtgärder i närheten av miljöfarliga verksamheter ska risksituationen bedömas

Förorenade områden

Med förorenade områden avses enligt miljöbalken 10 kap 1 § mark, grundvatten, ytvatten, sediment, byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa och/eller miljön. Ofta upptäcks förorenade områden på platser där det finns eller har funnits miljöfarliga verksamheter, som till exempel drivmedelsstationer, deponier, kemtvättar eller sågverk. Med ett potentiellt förorenat område avses ett område som har identifierats eller inventerats avseende de miljöfarliga verksamheter som har funnits och/eller finns på platsen, samt den bedömda risken med föroreningar för den eller dessa miljöfarliga verksamheter. För att ett område ska klassas som potentiellt förorenat krävs inte att provtagning genomförts som konstaterat en förorening, utan klassningen görs ofta utifrån den risk för förorening som finns för den eller de verksamheter som funnits och/eller finns på platsen.

Föroreningsituationen i Habo kommun
I Habo kommun finns ett antal konstaterat förorenade områden som kan innebära en risk för människors hälsa och/eller miljön. Oftast ligger dessa områden på platser där det idag eller historiskt har funnits miljöstörande verksamheter som till exempel olika typer av industrier. Potentiellt förorenade

områden i Habo kommun har inventerats eller undersökts enligt MIFO (Metodik för Inventering av Förorenade Områden) och fått en riskklassning enligt denna metodik.

Riktlinjer - Förorenade områden

- Misstänkt- eller konstaterat förorenade områden ska utredas innan detaljplan antas eller bygglov ges. Utredningen ska göras i samråd med tillsynsmyndigheten för det förorenade- eller potentiellt förorenade området.
- Exploatering på förorenade områden ska endast tillåtas om det genomförts efterbehandlings- och saneringsåtgärder som undanröjer eventuella risker för människors hälsa och/eller miljön.
- Sanering och efterbehandling av ett förorenat område ska utföras i syfte att området kan användas utan risk för människors hälsa och/eller miljön. Särskild hänsyn ska även tas till nuvarande eller framtida planerad markanvändning.
- Vid efterbehandling eller sanering ska hänsyn tas till omgivningen och framtida klimatpåverkan så att det sanerade området inte åter förorenas eller att föroreningar riskerar att spridas i framtiden.
- På ett område där en förorening kan tillåtas få vara kvar, får inte kvarlämnad förorening i det normala fallet byggas över.
- Kommunen ska hålla sig uppdaterad med den information som behövs angående förorenade områden för att kunna tillgodose att riktlinjerna uppfylls.

I dagsläget finns det ett förorenat område i kommunen som bedöms vara av särskild betydelse utifrån ett översiktsplanperspektiv. Detta område eller ”objekt” ligger i centrala Habo på ett industriområde längs Jönköpingsvägen. Detta objekt är relevant utifrån ett planperspektiv eftersom det rör sig om ett förorenat område i tätort med föroreningar av bland annat klorerade lösningsmedel som uppmätts i höga halter på ett antal fastigheter i området. Vid planer på exploatering i området samt på närliggande fastigheter, ska potentiella och konstaterade föroreningar utredas innan detaljplan antas eller bygglov ges. Denna utredning ska genomföras i samråd med den myndighet som är tillsynsmyndighet för det förorenade området.

Luftkvalitet

Bra luftkvalitet och få luftföroreningar bidrar till både miljön och människors hälsa. Luftföroreningar kan orsaka sjukdomar och förkorta livslängden för människor med svag hälsa. Luftföroreningar kan även bidra till bland annat försurning, övergödning och klimatförändringar. De främsta källorna till olika luftföroreningar är vägtrafik, industri- och energiproduktion, maskiner inom entreprenadverksamhet, skogs- och jordbruksmaskiner och vedeldning. Även damm från byggverksamheter och resuspension från hårdgjorda ytor så som vägar bidrar till luftföroreningar.

För att skydda miljön och människors hälsa och uppfylla krav ställda av EU, har regeringen tagit fram miljö kvalitetsnormer som ska följas vid planläggning. Miljö kvalitetsnormerna är kopplade till miljöbalken kapitel 5 och innehåller normer för utomhusluft och luftkvalitet där gränsvärden för olika hälsofarliga ämnen sätts upp som visar vad som är godtagbart för människors hälsa. I dagsläget finns det miljö kvalitetsnormer för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren för kvävedioxid och kväveoxider, kolmonoxid, svaveldioxid, vissa tungmetaller, partiklar, bensen, bens(a)pyren och ozon.

Utöver miljö kvalitetsnormerna finns nationella miljö mål satta av regeringen. Dessa bör eftersträvas för att uppnå en god luftkvalitet. I nuläget når Habo kommun miljö målen för luftkvalitet. Problem med luftkvalitet är lokala men orsakas av trafikanter från en hel region. I vissa områden har andra utsläpp också stor betydelse. Det mest effektiva sättet att förbättra luftkvaliteten i kommunen är att angripa källan och den källa som är lättast att påverka inom planeringen är vägtrafiken. Föroreningshalten i luften i Habo kommun ligger långt under riktvärdena vid en jämförelse med de miljö kvalitetsnormer för luft som antagits i Sverige och som till stor del baseras på EU-lagstiftning. Även om luftkvaliteten ligger under riktvärdena är det ändå viktigt att komma ihåg att det egentligen inte går att säga någon lägre gräns för när luftföroreningar börjar påverka människors hälsa och miljön negativt. De nationellt satta riktvärdena ligger också ofta under gällande miljö kvalitetsnormer. Detta innebär att det alltid är viktigt att arbeta för att föroreningshalterna hålls så låga som möjligt även om miljö kvalitetsnormerna uppfylls. Det finns i dagsläget inga områden som är särskilt utsatta för höga luftföroreningshalter i Habo kommun.

Habo kommun ingår i Jönköpings läns luftvårdsförbund där alla länets kommuner är med. De hjälper kommunerna med framtagandet av information om luftföroreningshalter i kommunerna genom modellering och beräkning samt analyser av filter vid provtagning. Hur man tar reda på luftkvaliteten beror på rådande luftkvalitet. I Habo kommun räcker det i dagsläget med beräkningar. De framtagna värdena för luftföroreningar jämförs sedan med miljö kvalitetsnormerna som är så kallade gränsvärden som inte får överskridas och med målsättningsnormer som ska eftersträvas. Information om föroreningshalter ska finnas för platser där mycket människor vistas och där man samtidigt kan anta att det finns höga halter av luftföroreningar. Därför har Habo kommun valt platser i Habo centrum och vid många förskolor där det både finns mycket människor och trafik. Dessa platser kan variera om det uppkommer nya områden där många

människor vistas och där det kan finnas risk att det blir höga föroreningshalter, exempelvis vid etablering av nya bostads- och industriområden, etablering av industrier med stora luftutsläpp till exempel värmeverk, ändring av trafikflöden, ny dragning av väg, ökad pendling med mera. Det planerade bostadsområdet Kärnekulla kan exempelvis komma att bli en ny plats där kommunen väljer att utreda luftens kvalitet.

Riktlinjer - Luftkvalitet

- Arbeta aktivt för att förbättra luftkvaliteten genom att vid behov utföra åtgärder som både dämpar konsekvenserna av luftföroreningar samt minskar föroreningarna från dess källor.
- Rikt- och gränsvärden enligt fastställda miljö kvalitetsnormer ska följas och åtgärdsprogram upprättas vid behov
- Särskild uppmärksamhet bör riktas till områden där det finns indikationer på dålig luftkvalitet samt områden nära eller i anslutning till större vägar där utsläppen är större.
- Vid nyexploatering ska ett hållbart trafiksystem byggas där kollektivtrafik och gång- och cykel är norm.

Ras, skred och erosion

Generellt sett finns inga stora risker för ras och skred i kommunen. De ras- och skredriskerna som är mest framträdande är de vid vätterbankarna i Domsand och utmed väg 195 där bäckar rinner under vägen. Generellt finns en risk för ras och skred utmed Vätterbranten samt längs bäckravinerna. Inom dessa riskområden bör byggnation, markarbeten eller liknande inte ske med tanke på risken för

ras och skred. Vätterbranten och delar av bäckravinerna är försedda med strandskydd på 300 meter respektive 100 meter som begränsar vilka åtgärder som får göras inom strandskyddet och därmed även riskområdena för ras och skred. Normalt sett är byggnation, gallring eller annat markarbete inte tillåtet inom strandskyddet.

År 2018 togs en förstudie och översiktlig kartering av stabiliteten i raviner och slänter i morän och grov sedimentjord fram för Habo kommun. Utredningen togs fram av Statens geotekniska institut på uppdrag av myndigheten för samhällsskydd och beredskap. I förstudien har områden valts ut som har en benägenhet för slamströmmar, erosion och ras i raviner och slänter i morän och grov sedimentjord. Sedan har en kartering och översiktlig bedömning av stabiliteten i raviner och slänter gjorts. De utbyggnadsområden som berörs av utredningen tas upp under kapitel 6 tätortutveckling, under respektive tätort. När detaljplaner tas fram för ett område ska risken för ras och skred noggrant utredas och genom planbestämmelser säkerställas att risken för ras och skred är minimala. I de fall LIS-områden (landsbygd i strandnära lägen) föreslås inom strandskydd ska risken för ras och skred noggrant utredas innan byggnation tillåts.

Riktlinjer - Ras skred och erosion

- Detaljplanering av ny bebyggelse förutsätter att marken bedöms uppfylla nationella riktlinjer för stabilitet, antingen naturligt eller genom stabiliserande åtgärder. Marken ska inte heller riskera att påverkas av erosion eller sedimenttransport. Förändrade risker i ett framtida klimat ska vägas in i bedömningen liksom stabiliteten på längre sikt, utifrån dagens kunskap
- Vid ny bebyggelse ska en bedömning av risk för stabilitetsproblem göras i början av planarbetet, för att identifiera eventuella behov av vidare utredning.

Forts. riktlinjer - Ras skred och erosion

- En geoteknisk undersökning ska utföras inom utpekade områden där det finns ras- och skredrisk innan förhandsbesked eller bygglov utanför planlagt område kan beviljas
- Planeringen ska säkerställa att ny bebyggelse inte ökar risken för stabilitets- eller erosionsproblem i omgivningen omkring den föreslagna bebyggelsen
- Vid ny bebyggelse ska en bedömning av risk för stabilitetsproblem göras i början av planarbetet, för att identifiera eventuella behov av vidare utredning.

Riktlinjer - Skyfall och översvämningar

- Planläggningen för ny bebyggelse ska inte försämrade eller skapa översvänningsproblematik på annan plats. Det ska istället alltid eftersträvas att i samband med planläggning förbättra tätortens förmåga att fördröja vatten vid skyfall.
- I samhällsplaneringen ska hänsyn tas till förhöjda vattennivåer, kortvariga kraftiga skyfall och höga flöden genom att ta fram helhetslösningar och fördröjningsåtgärder för dagvatten.
- Kommunen ska ha en aktuell dagvattenpolicy med tillhörande handlingsplan.
- Samhällsviktiga funktioner och tillgängligheten till och från dessa ska säkras mot ett 100-årsregn
- Ny bebyggelse på ej tidigare exploaterad mark ska säkras mot 100-årsregn (kraftigt skyfall som beräknas ske en gång per 100 år).

Skyfall och översvämningar

Fram till år 2100 beräknas de kraftiga regnovädrarna öka med 30 % och årsmedelnedbörden med 10-30 % i Jönköpings län. Det kommer påverka mängden nederbörd som beräknas öka med 90-105 mm i länets östra delar. Nederbördsmängden ökar framförallt under vinter, vår och höst. Antalet sammanhängande dagar med nederbörd ökar med ungefär två dygn. Vattenflödena beräknas öka framförallt under vintern samt bli lägre under sommaren. Mycket av infrastrukturen för vatten kommer finnas kvar flera år framöver, vilket gör att den infrastrukturen som anläggs idag behöver planeras utifrån ett framtida klimat med andra vattenflöden och extrem nederbörd. I Habo kommun har det hittills inte varit ett stort problem med översvämningar men med tanke på framtida klimatförändringar kommer risken för översvämningar att öka. I takt med att framförallt Habo tätort växer kommer andelen hårdgjorda ytor öka och ytor som kan infiltrera stora mängder vatten att minska. Det är därför viktigt att kommunen arbetar aktivt med dagvattenhantering och att gröna stråk och ytor bevaras i de kommande utvecklingsområdena, så att risken för översvämningar vid kraftiga skyfall minimeras.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas, som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. Radon innehåller sönderfallsprodukter som är hälsofarliga. Dessa är isotoper av bly, vismut och polonium och gemensamt för dem är att de alla har halveringstider under en halvtimme. Sönderfallsprodukterna fäster på andra partiklar i luften och bildar små partikelkluster i olika storlekar. Partiklarna följer med inandningsluften och fastnar i lungorna där de sönderfaller innan kroppen hinner rensa bort dem. Radon och sönderfallsprodukterna avger alfastrålning och är därför skadliga när de kommer in i kroppen. Lungcancer är en känd hälsorisk med radon.

Halten av markradon är generellt sett låga i Habo kommun. De högre värdena har mätts upp kring Habo tätort och mot kommungränsen till Jönköpings kommun. Den vanligaste källan till radon i byggnader är att det finns radon i marken. Det finns alltid tillräckligt stor volym radon i marken för att riktvärden för radon i byggnader ska kunna överskridas om konstruktionen är otät mot marken. Byggnadsmaterial och hushållsvatten kan också ge ifrån sig radon. I de allra flesta fall är mängden så liten att den inte har någon betydelse. Ett undantag är blåbetong, som innehåller den uranrika bergarten alunskiffer. Blåbetong användes under perioden 1929–1978 vid byggandet av både enfamiljshus och flerfamiljshus, vilka därmed kan ha förhöjda radonhalter i inomhusluften. Enligt Folkhälsomyndighetens riktvärde bör radonhalten inte överstiga 200 Bq/m³ i bostäder, skolor och allmänna lokaler.

Riktlinjer - Radon

- Vid ny bebyggelse ska det säkerställas att byggnaden uppförs med radonskyddande konstruktion där behov finns.
- Radonhalten i marken ska kontrolleras i samband med grundundersökningar i områden som detaljplanearbeten för bostäder och/eller verksamheter.

Värmebölja

I takt med att klimatet förändras kommer det bli vanligare med värmeböljor. Enligt SMHI definieras en värmebölja som en period med minst fem dagar i sträck med en högsta dagstemperatur på minst 25°, alltså en stark och ihållande värme. En värmebölja kan vara påfrestande och skadlig för människor och djur, speciellt för barn och äldre samt de som redan är sjuka.

I städer och tätorter blir det generellt varmare än i

det omkringliggande landskapet, vilket beror på att andelen värmehållande material är större i bebyggda områden. Det gör att temperaturen kan höjas lokalt och bildar värmeöar. Faktorer som påverkar temperaturen är bland annat material på husfasader, andelen hårdgjorda ytor, utsläpp av luftpartiklar, andelen vegetation med mera. Flera av de material som idag används i stor utsträckning som betong, tegel och asfalt, är exempel på material som lagrar och avger mycket värme och höjer därmed temperaturen.

Genom att skapa element i den bebyggda miljön som hjälper till att sänka temperaturen kan effekterna av värmeöar minskas. Vegetation i olika former hjälper till att hålla temperaturen nere, det är därför viktigt att det finns parker med träd, trädalléer och tätortsnära skog i tätorten. Även vegetation på tak och väggar hjälper till att sänka temperaturen. Genom att planera för skugga kan temperaturen minskas, huskroppar kan ge värdefull skugga, olika typer av solskydd på lekplatser, skolgården och äldreboenden är viktiga för att skydda utsatta grupper. Det kan även finnas ett behov av att kyla ner lokaler för samhällsviktiga funktioner i framtiden.

Riktlinjer - Värmebölja

- Kommunen ska i den fysiska planeringen ta hänsyn till värmeproblematik och förebygga bildandet av värmeöar genom att arbeta för att minimera andelen hårdgjorda ytor i nybyggda områden samt arbeta för att vegetation och grönytor tas med i planering av både nya områden och omvandlingsområden.
- Kommunen ska beakta kommande behov av kylning av lokaler för samhällsviktig verksamhet vid ny- och ombyggnation.
- Kommunen ska arbeta med skuggplanering av utomhusplatser där utsatta grupper vistas i stor utsträckning, så som lekplatser på förskolor och skolor samt uteplatser vid vårdrelaterade verksamheter.

Elektromagnetiska fält

Vi utsätts dagligen för elektromagnetiska fält, exempelvis från elektriska apparater, mobiltelefoner kraftledningarna och tv- och radiomaster. Elektromagnetiska fält är en form av icke-joniserad strålning som är starkast vid källan. Kraftfrekventa elektriska och magnetiska fält finns överallt där det finns elektrisk ström. De elektriska fälten kan effektivt avskärmade och därför har forskningen inriktats på de magnetiska fälten som bildas runt elektriska apparater och kraftledningarna. De magnetiska fälten avtar snabbt med avståndet från källan. I bostäder är det mycket ovanligt med höga exponeringsnivåer från kraftfrekventa magnetiska fält

Riktlinjer - Elektromagnetiska fält

- Nya kraftledningarna och elektriska anläggningar ska utformas eller förläggas så att exponering för magnetfält begränsas.
- Nya bostäder, skolor, förskolor och daghem ska placeras så de inte påverkas av befintliga elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Strålskyddsmyndighetens allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering av elektromagnetiska fält ska följas vid all planering för samhällsutveckling.

Utveckling

Habo kommun har vuxit under hela 2000-talet och kommer fortsätta att växa. Grova uppskattningar visar på att invånarantalet i kommunen kommer att vara mellan 19 000 - 21 000 år 2040, vilket kan jämföras med 12 000 invånare år 2018. En tillväxt på ungefär 7 000 - 9 000 personer kommer att ha påverkan på häso- och miljöaspekter. Alla dessa invånare kommer dagligen transporteras mellan olika målpunkter och beroende på val av färdmedel och

om man reser tillsammans med andra så kommer det ge olika effekter på till exempel luftkvaliteten och buller. En annan del som påverkar är hur utvecklingen av elbilar, vätgasbilar eller likande kommer se ut i framtiden.

Översiktsplanen bygger bland annat på att öka andelen hållbara resor och få fler att välja att resa kollektivt framför att åka bil. För att nå dit föreslås bostadsutveckling i anslutning till kollektivtrafikstråk och etablering av trafiknoder dit det går att ta sig till fots, med cykel eller med bil. Förtätning av Habo centrum och en tätare bostadsutveckling gör att invånare får korta avstånd till målpunkter och ökar underlaget för kollektivtrafiken. Översiktsplanen innebär också att nätet av gång- och cykelvägar ska sammanlänkas och öka tillgängligheten och framkomligheten för fotgängare och cyklister. Planförslaget innebär att gröna stråk ska bevaras och bilda inslag av grönska i de nya delarna av tätorten. De gröna stråken bidrar bland annat till att rena luft, verka ljuddämpande och infiltrera vatten.

Översiktsplanen föreslår utveckling av bostadsområden längs med Jönköpingsbanan och väg 195. Eftersom farligt gods transporteras här krävs det vissa åtgärder. När detaljplaner för dessa utbyggnadsområden tas fram ska rekommenderade skyddsavstånd följas och i annat fall ska riskerna grundligt utredas och skyddsåtgärder som krävs för att skapa en säker boendemiljö genomföras.

Dessa vägar genererar även buller som påverkar bullernivåerna. Vid planläggning av de föreslagna bostadsområdena ska bullerutredningar tas fram och detaljplanen ska genom bestämmelser säkerställa att gällande krav på ljudnivåer för bostäder uppfylls.

Översiktsplanen berörs av ett flertal förorenade eller potentiellt förorenade områden, i huvudsak de områden som är klassade med mycket stor risk och stor risk. Vid detaljplanläggning av dessa områden ska noggranna utredningar av föroreningsituationen göras och sanering av områdena genomföras innan de exploateras.

Luftkvaliteten i Habo kommun är bra och de uppmätta värdena i tätorten ligger långt under riktvärdena för miljö kvalitetsnormerna för luft. Hur stor påverkan översiktsplanen kommer få

på luftkvaliteten är svårt att avgöra på förhand. Det är därför mycket viktigt att luftkvaliteten mäts även i de planerade utbyggnadsområdena när de är färdigutbyggda för att kontrollera luftkvaliteten och för att kunna sätta in åtgärder vid behov.

I Habo kommun är risken för ras och skred generellt sett inte stor, förutom utmed vätterbranterna och bäckravinerna. Översiktsplanen berörs inte av riskområden för ras och skred. Vid detaljplanläggning genomförs alltid geotekniska utredningar som utreder markens stabilitet. Habo kommun har inte haft några stora problem med översvämningar men med tanke på klimatförändringar måste kommunen planera för en ökad andel skyfall. Kommunen ska ta fram en dagvattenstrategi och vara delaktig i arbetet med att ta fram det regionala åtgärdsprogrammet för klimatanpassning, så att det som byggs när översiktsplanen genomförs är anpassat till ett förändrat klimat.

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Befintligt:

— Farligt gods på väg - inskränkningsväg

— Farligt gods på väg - rek. väg

Potentiellt förorenade omr

1 Mycket stor risk

2 Stor risk

3 Måttlig risk

4 Liten risk

E Ej riskklassad

KM Känslig markanvändning

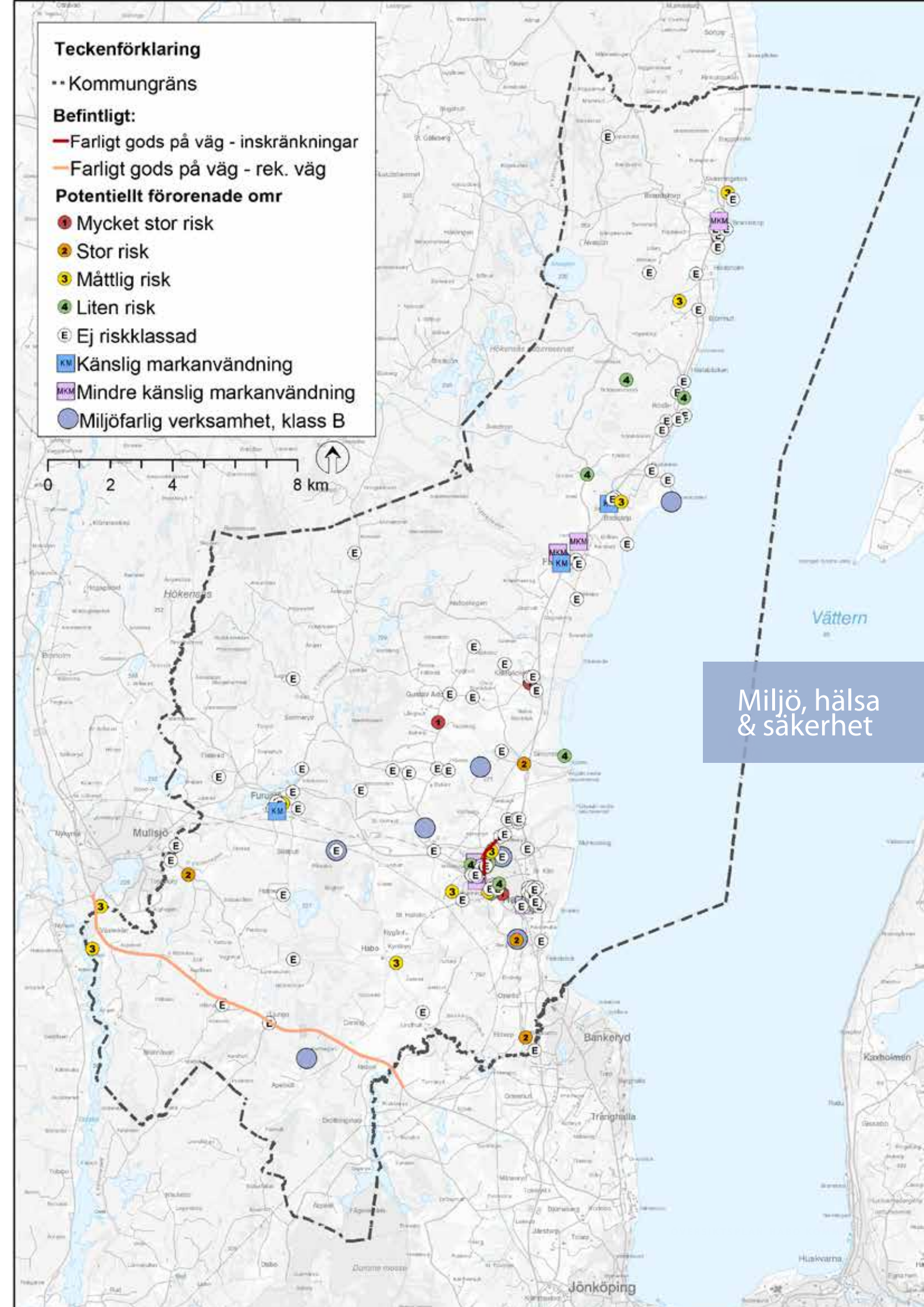
MKM Mindre känslig markanvändning

● Miljöfarlig verksamhet, klass B

0 2 4 8 km

Miljö, hälsa
& säkerhet

Bostadsförsörjning

Habo kommun är en utpräglad småhuskommun med inslag av flerbostadshus. Ungefär 80 % av invånarna bor i småhus med äganderätt. Resterande 20 % bor i flerbostadshus, där majoriteten bor i hyresrätt. Ungefär 80 % av all bostadsbyggnation i kommunen sker i Habo tätort, 17 % byggs på landsbygden och 3 % i kommunens övriga tätorter.

Under hösten 2017 antog kommunen riktlinjer för bostadsförsörjningen. Riktlinjerna är ett dokument som beskriver och analyserar bostadssituationen i kommunen samt redogör för kommunens strategier för att hantera utvecklingen av bostäder. Enligt lagen om kommunens bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) ska varje kommun ta fram riktlinjer för hur de ska planera för bostadsförsörjningen.

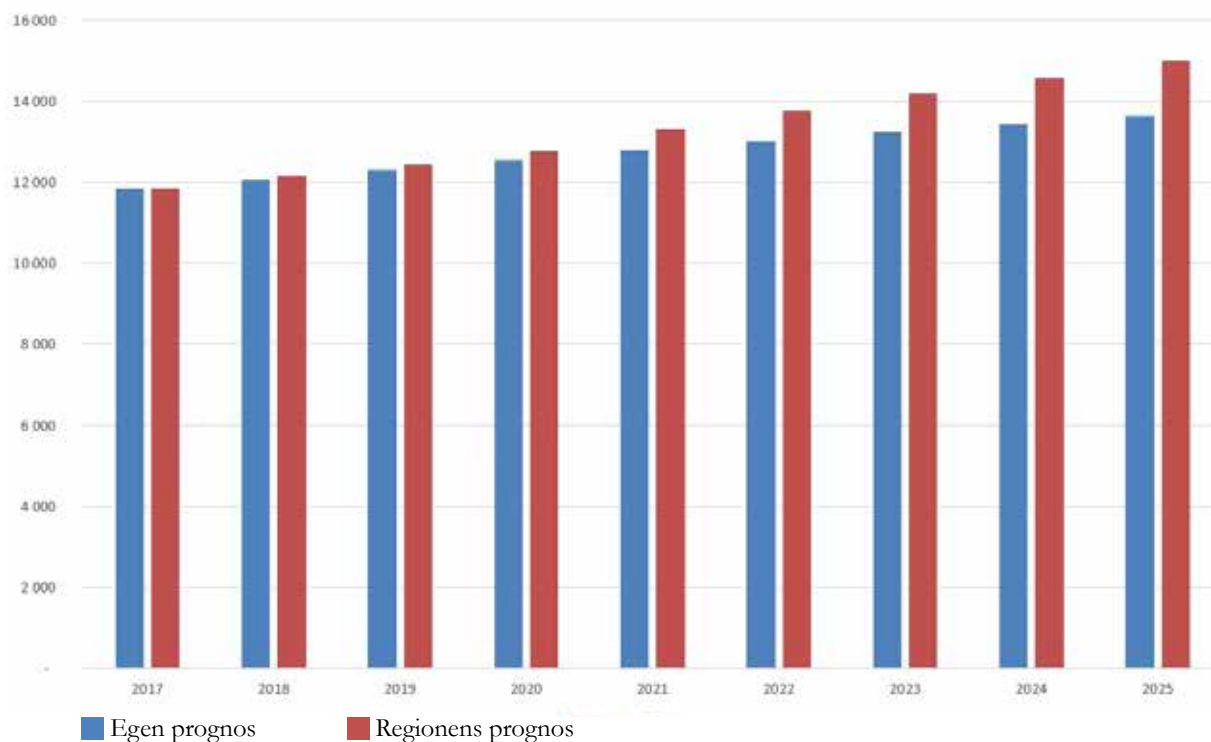
Befolkning

I juni 2019 var antalet folkbokförda personer i Habo kommun 12 316. Kommunen bedömer att i december 2019 är antalet invånare cirka 12 400. Enligt prognosen från Region Jönköping som utgick ifrån statistik från år 2017, kommer antalet invånare år 2025 vara 13 639 invånare. Enligt denna prognos ökar antalet invånare i snitt med 200 personer per år.

Habo kommun har tagit fram en egen prognos utifrån arbetet med antagna och pågående detaljplaner. Prognosen visar att det kommer ske en uppskattad befolkningsökning på cirka 2 800 till år 2025, i snitt 400 nya invånare/år från år 2019. Enligt kommunens prognos bor det då cirka 15 000 invånare i Habo kommun år 2025.

År 2040, som är översiktsplanens tidshorisont, bor då cirka 20 800 personer i kommunen om den årliga befolkningsökningen är 400 invånare per år. Ett lägre snitt på 300 per år blir istället 18 700 invånare.

Befolkningsprognos

Befolkningsfördelning i kommunen	
Centrala Habo:	8 494
Furusjö:	339
Fagerhult:	266
Västerkärr:	129
Brandstorp:	119
Baskarp:	76
Habo landsbygd:	1 567
Gustav Adolf landsbygd:	796
Brandstorp landsbygd:	531
Summa:	12 316 (juni 2019)

Det innebär en total befolkningsökning på mellan 6 300 - 8 400 invånare till år 2040. Beroende på val av bostadstyp genererar ökningen cirka 2 520-3 360 nya bostäder. Hushåll med få personer genererar ett större behov av antal bostäder än om hushållen består av många personer. I Habo räknar vi med cirka 2 personer per hushåll eller lägre om man bosätter sig i flerbostadshus och cirka 3,5 personer per hushåll i ett småhus. Om man räknar med ett snitt på 2,5 personer/bostad innebär det följande antal bostäder i tabellen nedan.

Antal bostäder för att täcka befolkningsökningen		
Ökning invånare	6 300	8 400
Antal personer i hushåll	2,5	2,5
Antal Bostäder	2 520	3 360

Fördelning av bostäder			
Andel	Habo tätort	Landsbygd	Övriga tätorter
80%	2 016 - 2 688		
17%		430 - 520	
3%			75 - 100

Fördelas dessa bostäder enligt tidigare statistik tydliggörs följande behoven i tabellen ovan.

Bostadssituationen i länet

Länsstyrelsen tar årligen fram en analys som beskriver utvecklingen på bostadsmarknaden i länet. Den regionala analysen handlar i första hand om hur bostadsmarknaden har sett ut under föregående år, 2018. Analysen redovisar att samtliga kommuner i länet, förutom en, ökade i befolkning under 2018. Totalt ökade länet med cirka 3 600 nya invånare. Ökningen beror i första hand på inflyttning, främst från utlandet, men också på höga födelsetal i flera kommuner.

Bostadsbyggnationen ökade inte på samma sätt som 2018 som de senaste åren, men det konstateras att bostadsbyggandet ligger på en relativt jämn nivå. Under 2018 färdigställdes 1 135 bostäder. Knappt hälften av de nybyggda bostäderna var hyresrätter och hyresnivåerna ligger högt. Det bidrar till en fortsatt segregation på bostadsmarknaden. Inom alla kommuner i länet finns det bostadssegregation.

Länsstyrelsen har särskilt tittat på boendesituationen för äldre personer. Flera av länets kommuner uppger att det finns en oro hos den äldre befolkningen vad gäller deras framtida bostadssituation. Kommunerna lyfter särskilt behovet av att kunna erbjuda trygghetsboende som ett alternativ för den som vill flytta från sin villa.

Bostadssituationen i kommunen

I Habo tätort ryms det i dagsläget inom pågående och kommande detaljplaner, för en bostadsbyggnation av 1 100 nya bostäder.

Uppskattningsvis kan centrala delar av tätorten förtäas med 200 bostäder. Det innebär att det behöver planläggas mark som medger ytterligare cirka 1 300 lägenheter så att det totala bostadsbehovet om cirka 2 688 bostäder täcks. I övriga tätorter finns det planlagd mark för cirka 70 bostäder, vilket innebär att ny mark behöver planläggas även i dessa. Eftersom kommunen har ett begränsat markinnehav som lämpar sig för bostadsbyggnation måste kommunen dels förlita sig på att privata aktörer driver på bostadsutvecklingen och dels driva en aktiv markpolitik med syfte att köpa mark och öka det kommunala markinnehavet.

Riktlinjer för bostadsförsörjning 2017-2020

Kommunens gällande riktlinjer antogs av kommunfullmäktige 31 augusti 2017. Kommunen ska ha aktuella mål och riktlinjer som följs upp inom arbetet med bostadsförsörjning.

Bostadsbestånd

Av invånarna bor 80 % i småhus och resterande i flerbostadshus, vilket även återspeglar bostadsbeståndet. I kategorin småhus ingår villor, rad- och parhus samt kedjehus. I kategorin övriga hus ingår byggnader som inte är avsedda för bostad

och i kategorin specialbostäder ingår bostäder för äldre, personer med funktionsvariation och studenter. Statistiken är hämtad från statistiska centralbyrån (SCB).

Upplåtelseformen för dessa bostäder är fördelade enligt tabellen nedan. Vanligaste upplåtelseformen är äganderätt, ungefär 73 % av hushållen äger sin bostad. Andelen hushåll som hyr sin bostad är ungefär 20 % och resterande hushåll har en bostadsrätt.

Hustyp och upplåtelseform			
Hustyp	Äganderätt	Bostadsrätt	Hyresrätt
Småhus	3 382	129	122
Flerbostadshus		206	672
Övriga hus			35
Specialbostäder			140
Totalt	3 382	335	969

Hustyp	
Hustyp	Antal
Småhus	3 633
Fritidshus	490
Lägenheter	878
Övriga hus	35
Specialbostäder	140
Totalt	5 176

Habo bostäder AB

Habo Bostäder AB är kommunens allmännyttiga bostadsbolag, som äger och hyr ut lokaler och bostäder i kommunen. Habo Bostäder har cirka 600 lägenheter som förmedlas genom en bostadskö.

Kommunen har en tomtkö som gäller för all kommunägd och detaljplanerad mark, och som är avsedd att bygga bostäder på.

Bostadsbehov

Bostadsbrist konstateras på såväl nationell, regional som kommunal nivå. Orsakerna till

bostadsbristen anses dels bero på befolkningsökning men också på att byggandet inte ökat i tillräcklig omfattning de senaste åren. På en nationell nivå menar Boverket att det behöver byggas bostäder i samma omfattning som under miljonprogramsåren på 1970-talet då det byggdes 1 miljon bostäder på 10 år. En större andel bostäder behöver byggas redan till år 2020.

Bostadsbristen i Habo kommun

Länsstyrelsens analys av bostadsmarknadsläget i kommunen visar att det i kommunen som helhet och i centralorten är det underskott av bostäder, medan kommunens övriga orter är i balans. Bostadsbehoven för de kommande tre åren bedöms vara främst hyresrätter i storlekarna 2:or och 3:or men det finns även behov av både bostadsrätter och hyresrätter i storlekarna 1:or till 5:or.

Utifrån det befintliga bostadsbeståndet och det uppskattade bostadsbehovet som grundar sig på Habo bostäders bostadskö och kommunens bostadsmarknadsenkät, kan man konstatera att andelen flerbostadshus med hyresrätter och bostadsrätter som upplåtelseform behövs för att få ett mer varierat bostadsutbud. Även andra bostadstyper såsom rad- och parhus behövs för att komplettera villabebyggelsen. Den likartade bebyggelsen och bristen på hyreslägenheter kan bidra till att ungdomar bor kvar hos föräldrarna istället för att de flyttar hemifrån. Bristen kan bidra till att äldre bor kvar i sina villor eftersom de inte

har möjlighet att flytta till en hyreslägenhet eller bostadsrätt. Det leder till att flyttkedjan bromsas upp. Vidare har separerade familjer svårigheter att bo kvar i Habo kommun eftersom det är brist på hyresrätter eller mindre bostadsrätter.

Utveckling

Habo kommun har ökat i invånarantal de senaste åren och befolkningsprognoserna från Region Jönköping samt kommunens egen prognos bedömer att kommunen kommer fortsätta att öka i invånarantal de närmsta åren. I samband med en byggnation av höghastighetsjärnväg genom Jönköping med ett tågstopp söder om Munksjön har kommunen åtagit sig att bygga minst 1 500 bostäder fram till år 2035.

Översiktsplanen föreslår utbyggnadsområden av bostäder i samtliga tätorter, men framförallt i Habo tätort. En större möjlighet till bostadsutveckling förväntas även kunna ske i Västerkärr och Furusjö, eftersom närheten till Mullsjö bedöms attrahera med arbetsplatser och service. I Västerkärr finns möjlighet att komplettera med cirka 50 bostäder (varav cirka fem redan är planlagda) och i Furusjö cirka 50 bostäder (plus att det finns cirka 20 obebyggda tomter), beroende på val av bostadsform.

I Habo tätort finns färdiga och pågående detaljplaner som medger en bostadsbyggnation på 1 100 nya lägenheter. Planförslaget anger en förtättningsstrategi som innebär att kommunen är positiv till att nya bostäder placeras centralt och inom gång- och cykelavstånd från tåg- och busstationen. Strategin bygger på att öka underlaget för kollektivtrafiken och för att möjliggöra bostäder inom gång eller cykelavstånd till hållbara kommunikationer. Områden som ligger inom 600 meter från tågstationen och från centrum föreslås förtätas med flerbostadshus när så är lämpligt. Kommunen bedömer att tätorten kan förtätas med cirka 200 lägenheter, utöver de projekt som planeras.

Vid en framtida planering och byggnation av bostäder är det viktigt att det byggs en variation av bostäder, vad gäller både upplåtelseform men även typ. Ny bebyggelse ska komplettera det befintliga

bostadsbeståndet för att ge alla invånare i Habo möjlighet att få tillgång till en bostad utifrån deras önskemål och behov. Detta gäller för samtliga tätorter och landsbygden.

Översiktsplanen redovisar i Habo tätort utbyggnadsområden med en total yta om cirka 123 hektar. Beroende på val av bostadstyp kommer antalet bostäder att påverkas. Om utbyggnadsområdena bebyggs med sju bostäder per hektar (vilket är att likna med byggnationen på Bränninge, ett småhusområde) kan 123 hektar generera cirka 860 bostäder. Om det istället byggs fler bostäder i flerbostadshus medger planförslaget cirka 3 075 bostäder (25 bostäder per hektar), vilket är en liknande byggnation som föreslås för området Kärnekulla, en mer tätbebyggd kvartersstruktur.

För att ha marginal och arbeta mer markbesparande måste kommunen se till att de utpekade utbyggnadsområdena tillsammans med förtättningsområden räcker till för den framtida befolkningsökningen. Exploateringsgraden ska styras av utbyggnadsområdets förutsättningar och placering. Framtida bostadsområden bör i snitt ha en exploateringsgrad på 12 bostäder per hektar. 123 hektar enligt översiktsplanen räcker då till 1 476 bostäder, vilket innebär en liten marginal. Markåtgång för bostäder (antal bostäder per hektar) inkluderar även allmän plats såsom gator, gång- och cykelbanor, grönområden, förskola och skola.

För övriga tätorter finns det sammanlagt markyta utpekad eller redan planlagd som innebär en bostadsbyggnation av cirka 200 bostäder.

När det gäller den stora efterfrågan av bostäder på landsbygden (uppskattningsvis 430-520 st till år 2040 = 20-25 per år) bör kommunen sträva efter att dessa placeras med eftertanke för att undvika att landskap och åkermark blir fragmenterade. Ny bebyggelse bör placeras samlat, vilket underlättar för eventuell service, tillgänglighet i form av vägar, vatten och avlopp med mera.

Översiktsplanen i sin helhet bedöms kunna generera bostäder så att bostadsbehovet täcks fram till år 2040.

! Riktlinjer - Bostadsförsörjning

- Bostadsbyggnationen ska ske i enlighet med kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning. Kommunen ska ha aktuella mål och riktlinjer som följs upp inom arbetet med bostadsförsörjning.
- Bostäder och bostadsområden ska planeras utifrån miljömålet *God bebyggd miljö* och kommunens preciseringar av detta mål.
- Kommunen ska arbeta för att skapa ett varierat bostadsutbud utifrån bostadstyp och upplåtelseform som kompletterar befintligt bostadsbestånd ner på områdesnivå.
- Minst 1 500 nya bostäder ska tillkomma i kommunen under 2017- 2035 i enlighet med överenskommelse om höghastighetsjärnväg.
- Kommunen ska ha en planberedskap som motsvarar behovet med målår 2040.
- En ökad exploateringsgrad ska eftersträvas för utbyggnadsområden i centrumnära och stationsnära lägen.
- Utbyggnadsmöjligheter för bostäder ska finnas i alla tätorter och främjas inom övriga kommunen.
- En exploateringsgrad på i snitt 12 bostäder per hektar ska eftersträvas, men styrs av platsens förutsättningar.
- Kommunen är positiv till byggnation på landsbygden.

Näringsliv och verksamheter

I en kommun är ett starkt näringsliv en grundförutsättning för utveckling och god samhällsservice. Habo kommun beskrivs som den lilla kommunen med det företagsvänliga klimatet och med de korta beslutsvägarna. Företagarna samarbetar och hjälper varandra och hittar nya samverkansformer. Det strategiska läget och de goda kommunikationerna ingår som självklara basförutsättningar. Habo är attraktivt och företagen framgångsrika. Det största företaget i Habo kommun är Fagerhults Belysning AB, med cirka 650 anställda, som är ett välkänt spetsföretag inom belysningsbranschen. Habo kommun domineras av små och medelstora företag i skilda branscher. Historiskt är kommunen dock en industrität kommun. Totalt är för närvarande cirka 400 företag i aktiebolagsform verksamma i kommunen.

Grundläggande för en välfungerande kommun är även tillgången till bra skolor samt bra barn- och äldreomsorg. En utbildning av god kvalitet är en av de viktigaste grunderna för samhällsutveckling. Den kommer till nytta i arbetslivet och skapar möjligheter för individer på arbetsmarknaden. På så vis kan god kvalitet i förskola och skola leda till ökad livskvalitet för framtidens invånare.

Verksamhetsmark

Utmed väg 195, mellan Sjogårpsrondellen och Alléskolan, ligger Kärrs verksamhetsområde. Möjligheten för utbyggnader är begränsad. Längs med järnvägen, finns tre verksamhetsområden och söder om Hökesån finns det några mindre verksamhetsområdena. Tumbäck verksamhetsområde ligger i norra delen av tätorten och där finns det möjlighet för nyetablering. På verksamhetsområdena i Habo tätort finns en blandning av företag, bland annat e-handelsföretag, skrymmande- och/eller sällan-köpshandel, åkerier, logistikföretag, mekaniska verkstäder, bilservice, mekanisk uthyrning, tillverkningsindustri, fastighetsföretag, produktutvecklingsföretag med flera. På de mindre orterna finns det ett fåtal verksamheter, bland annat Fagerhults belysning AB i Fagerhult, som är en av kommunens största arbetsplatser.

Genom att planera för ytterligare verksamhetsytor möjliggörs för verksamheter att etableras och samsätningen i kommunen kan bevaras och utvecklas. Behovet av verksamhetsytor i Habo kommun fram till år 2020 beräknas vara 18 hektar. Behovet baseras på antalet hektar verksamhetsyta som sålts de senaste 10 åren i kommunen. I tabellen nedan redogörs befintliga verksamhetsytor som är fördelade på Habo tätort, Fagerhult, Brandstorp, Baskarp och Västerkärr. I tabellen redovisas även de nya föreslagna verksamhetsytorna. Den sammanlagda ytan för föreslagna verksamhetsytor i översiktsplanen är

Ort	Planlagd yta (ha)	ÖP 2040 (ha)	Totalt (ha)
Habo	12	30,2	42,2
Brandstorp	1	7,4	8,4
Fagerhult	6,2	4,9	11,1
Baskarp	1,3	0	1,3
Västerkärr	0	14	14
Totalt i kommunen	20,5	56,5	77

56, 5 hektar varav 10, 6 hektar ägs av kommunen. I kommunen finns det totalt 20,5 hektar verksamhetsyta som redan är detaljplanelagd men som inte är bebyggd. Av dessa äger kommunen 13 hektar. Befintliga och föreslagna verksamhetsytor ger totalt 77 hektar.

Dagligvaruhandel

Dagligvaruhandeln och den kommersiella handeln är koncentrerad till Blå torget i Habo centrum. Kring torget finns livsmedelsbutiker, konditori, kläd- och skobutiker, florister, presentshop, gym, smyckesbutik, optiker, försäkringsbolag, systembolag och restauranger. År 2018 togs en handelsutredning fram för Habo kommun. Utredningen kom fram till att det finns begränsade förutsättningar att utveckla handeln ytterligare i kommunen. Enligt utredningen begränsas förutsättningarna främst av ett för litet marknadsunderlag och hård konkurrens från kringliggande handelsplatser i Jönköping som är en stark handelsort. Handeln i Habo centrum begränsas även av bristande tillgänglighet då centrum inte ligger intill väg 195 eller syns från genomfartsvägen, Bränningeleden. Utredningen tar även upp utformningen av centrum med utspridda lokaler med låga kommersiella kvaliteter så som långa fasader, glapp mellan verksamheter och fristående byggnader. Det finns ett behov av att se över centrum och ta fram en plan för hur centrum kan utvecklas i framtiden för att öka förutsättningarna för handeln i centrum.

Skola och barnomsorg

Habo är en växande kommun med en positiv befolkningsutveckling under 2000-talet. De senaste åren har kommunen vuxit med cirka 300 invånare per år. Befolkningsprognoserna visar en fortsatt tillväxt kommande år, vilket ställer krav på att skolor och förskolor byggs ut i en takt som möjliggör en kvalitativ skolverksamhet. I dagsläget finns sex grundskolor varav ett högstadie. En utav skolorna ligger i Fagerhult, resterande i Habo tätort. I grundskolan går ungefär 1500 elever, varav cirka 400 går på högstadiet. I kommunen finns tretton kommu-

nala förskolor och fem privata. I förskoleklass går ungefär 200 barn och i förskolan cirka 600. Till år 2022 behövs bland annat tre förskolor och två skolor, F-6, byggas.

Vård och omsorg

Inom den kommunala verksamheten bedrivs vårdcentral, äldreboende, hemtjänstverksamhet, boendeformer som riktar sig till individer med särskilda behov, dagligverksamhet och en träffpunkt som riktar sig till pensionärer.

Personer som på grund av ålder eller funktionsnedsättning behöver stöd för att klara sin vardag så självständigt som möjligt, beviljas stöd. Kommunen tar beslut och är ansvarig för verkställigheten av stödet. I takt med att demografin förändras och Habo kommun växer och utvecklas behöver behoven av verksamhetsytor som är kopplade till vård och omsorg tas med i planeringen. Särskilda boenden för äldre och yngre personer med funktionsnedsättning ska ligga i närheten av samhällsservice och kollektivtrafik. År 2040 kommer det finnas ett dubblat behov av lägenheter för personer som är beviljade särskilt boende samt lokaler för brukare som är beviljade stöd i form av sysselsättning eller social samvaro. Det innebär ungefär ytterligare 65 bostäder som riktar sig till äldre och ett 10-tal som riktar sig till yngre personer med beviljat stöd.

Utveckling

Översiktsplanen föreslår nya verksamhetsytor i Habo tätort, Fagerhult, Brandstorp och Västerkärr. De föreslagna verksamhetsytorna redovisas i kapitel 6 under respektive tätort. Den sammanlagda ytan för förelagda verksamhetsytor i översiktsplanen är 56, 5 hektar varav 10, 6 hektar ägs av kommunen. I kommunen finns det totalt 20,5 hektar verksamhetsyta som redan är detaljplanelagd men som inte är bebyggd. Av dessa äger kommunen 13 hektar.

Översiktsplanen lyfter behovet av att ta fram en plan för centrumutveckling i Habo centrum. I

centrumplanen behöver nya omvandlingsområden utredas, analyser av hur centrum kan förtätats med bostäder behöver tas fram, likaså analyser för hur centrumhandeln kan utvecklas och hur trafikflödet och parkeringsplatser kan hanteras.

Inom de föreslagna utbyggnadsområdena för bostäder ingår även att utbyggnad av lokaler för skola och barnomsorg samt lokaler för vård och omsorg ska beaktas. Kommunen ska ha planberedskap för behov inom skola och barnomsorg och vård- och äldreomsorg.

Riktlinjer - Näringsliv och verksamheter

- Kommunen ska reservera mark för verksamheter i anslutning till etablerade transportstråk.
- Kommunen ska arbeta för att möjliggöra för kollektivtrafik i anslutning till reserverad mark för verksamheter.
- Kommunen ska ta fram en plan för utveckling av Habo centrum.
- Kommunen ska ha planberedskap för nya skolor, förskolor och fritidsverksamhet som är kopplat till kommunens exploateringstakt.
- Planering av nya skolor, förskolor och fritidsverksamheter ska i första hand placeras i närheten av grönområden och ha tillgång till trygga och trafiksäkra gång och cykelvägar. Om möjligt bör de placeras nära kollektivtrafikstråk.
- Kommunen ska ha planberedskap för behov av centralt belägna ytor för verksamheter inom vård och omsorg.

Landsbygd

Landsbygdsutveckling är en viktig del av kommunens framtid. Utveckling på landsbygden handlar om att skapa möjligheter för individer att bo, driva företag och arbeta på landet. Det innefattar möjligheter för bostadsbyggnation och verksamhetsetablering samt tillgång till grundläggande service som bredband via fiber med hög hastighet, stabilt mobilnät och tillgång till livsmedel och drivmedel. De traditionella näringarna på landsbygden är skogs- och jordbruk. Ungefär 67 % av Habo kommuns landareal utgörs av skog och cirka 14,5 % utgörs av jordbruksmark.

Välfungerande väginfrastruktur som är kopplad till orter med service är också en viktig förutsättning för landsbygdsutveckling, likaså tillgång till kollektivtrafik alternativt anropstrafik.

Antalet invånare på landsbygden i kommunen var i juni år 2019 cirka 2 900 stycken. De senaste åren har cirka 17 % av det totala bostadsbyggandet skett på landsbygden, vilket är viktigt att beakta.

Service

Enligt det regionala serviceprogrammet för Jönköpings län (2014-2018) är den viktigaste servicen på landsbygden tillgången till drivmedel och livsmedel. Enligt programmets bedömning är cirka två mil ett rimligt avstånd till drivmedelsanläggning och cirka en mil för dagligvaruhandel, om man bor på landsbygden. De livsmedelsbutiker och drivmedelsanläggningar som finns i Habo kommun täcker in hela kommunen utifrån måtten som nämns ovan. Annan service som också är viktig är möjligheten att hämta ut och skicka paket eller att hämta ut apoteksvaror. I nuläget finns pakethantering och utlämning av apoteksvaror i Fagerhult. Lanthandeln i Brandstorp har pakethantering. Genom att kommunen är positiv till byggnation på landsbygden och även föreslår LIS-områden, (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) finns möjlighet att stärka och utveckla den befintliga servicen i närliggande tätorter som även förser landsbygden med service.

Kommunikationer

Det är viktigt att det finns välfungerande väginfrastruktur som kopplar ihop landsbygden med tätorterna. Vägarna behöver hålla god kvalitet vad avser drift, underhåll och snöröjning. Ofta är flera aktörer inblandade då en del vägar ägs av Trafikverket, en del av kommunen och andra är enskilda. För att nå god kvalitet på väginfrastrukturen behöver aktörerna samarbeta. Tillgången till kollektivtrafik är viktig och behöver finnas där det är försvarbart ur ett resursperspektiv. Tillgången till anropstrafik är viktigt där kollektivtrafiken inte är möjlig, speciellt för grupper som inte har möjlighet köra bil.

Fiber

Utbyggnad av fiber på landsbygden är viktigt ur flera aspekter. Dels för den enskildes privata bruk men även som samhällsviktig funktion eftersom allt mer samhällsviktig service går att utföra via internet. Ska man bedriva en verksamhet eller företag på landsbygden är det en förutsättning att det finns tillgång till bredband med hög hastighet, alternativt bredband via mobilnät. Habo Energi planerar att bygga fiber i hela Habo kommun med målsättningen att 90 % av alla hushåll ska ha tillgång till snabbt bredband (minst 100 Mbit/s) år 2020. Habo Energi arbetar kontinuerligt med

att projektera olika områden på landsbygden. Habo Energi räknar med att det efter år 2020 även byggs ut fiber i övrig glesbygd, men att utbyggnad beror på intresse och projektering. År 2017 hade 60,4 % av kommunens totalt antal hushåll tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s. För andelen utanför tätort/småort var siffran 3,6 %.

Det nuvarande nationella bredbandsmålet höjs till att omfatta 95 procent av alla hushåll och företag. Senast år 2025 ska dessa ha tillgång till snabbt bredband.

Bostadsbyggnation

Kommunen är positiv till att byggnation kan ske på landsbygden, men avstyckningar och placering av byggnader ska ske med eftertanke. Dels för att värna att landskapsbilden inte förvanskas vid nybyggnation och dels för att byggnation på jordbruksmark ska ske varsamt så att jordbruksmarken fortsatt kan användas som en naturresurs för livsmedelsproduktion, både idag och för kommande generationer. På landsbygden finns det vissa lättnader när det gäller bygglovsplikten, men som fastighetsägare ska man vara uppmärksam på om fastigheten med tillhörande byggnader ligger inom sammanhållen bebyggelse.

Enligt 9 kap.6§ Plan- och bygglagen finns det vissa lättnader i bygglovsplikten utanför ett område med detaljplan.

Det krävs inte bygglov för en liten tillbyggnad eller att uppföra en komplementbyggnad, mur eller plank i omedelbar närhet av bostads- huset, om åtgärden inte uppförs närmre gränsen än 4,5 meter eller om berörda grannar har gett sitt medgivande till åtgärden. I Habo kommun bedöms en tillbyggnad på hälften av huvudbyggnadens byggnadsarea med en maxgräns på 50 m² kunna utgöra en sådan bygglovsbefriad åtgärd. Ofta krävs dock en anmälan vid en tillbyggnad av större mått då det påverkar bärande konstruktion såsom öppning i fasad eller ingrepp i tak, det krävs också en anmälan vid installation av nytt badrum eller kök.

För att en komplementbyggnad ska vara bygglovsbefriad får byggnaden inte dominera över huvudbyggnaden i area och volym och användningssättet ska vara ett komplement till boendet. Maximal storlek på lovbeFriad komplementbyggnad är 50 m² om inget annat anges. Sammanhållen bebyggelse utgörs i regel av 10 -20 hus där tomterna gränsar till varandra eller skiljs åt av en väg, park eller liknande ytor. Även områden med minst tre hus på två tomter kan utgöra en sammanhållen bebyggelse men påverkar då inte den utökade lovplikten.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Strandskydd råder vid land- och vattenområden intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Länsstyrelsen får i enskilda fall besluta om utvidgat strandskyddsområde till högst 300 meter från strandlinjen. Om det finns särskilda skäl och syftena med strandskyddet inte motverkas får dispens medges eller strandskyddet upphävas i samband med detaljplaneläggning.

Från och med 1 februari 2010 kan strandskyddsdispens och upphävande av strandskydd tillämpas om åtgärden bidrar till landsbygdsutveckling, 7 kap 18 d § miljöbalken. Översiktsplanen ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Utifrån givna kriterier ska sådana LIS-områden pekas ut i kommunens översiktsplan. Utpekandet av LIS-områden syftar till att stimulera den lokala och regionala utvecklingen långsiktigt. I Habo kommun finns i dagsläget inte några LIS-områden utpekade.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har tagit fram en skrift som tydliggör länets syn på utpekande av LIS-områden; *PM Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) i Jönköpings län*. Det finns också framtaget särskilda riktlinjer och kriterier för utpekande av LIS-områden utmed Vättern; *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid Vättern- ett gemensamt förhållnings-sätt för länsstyrelserna runt Vättern*. Dessa dokument refereras till nedan.

Kriterier för utpekande av LIS-områden

Enligt länsstyrelsen ska följande målsättningar gälla för utpekande av LIS-områden.

- Området ska vara lämpligt för utveckling av landsbygden.
- Det ska vara av allmänt intresse att området tas i anspråk.

- Endast en begränsad del av en kommuns sjöar och vattendrag får pekas ut.
- Utpekade områden får endast ha en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften i eller i närheten av tätorter. Anledningen till detta är att tätortsnära områden har ett stort värde för rekreation samtidigt som bebyggelsestrycket ofta är högt.

Landsbygd definieras som områden på ett avstånd om mer än fem minuters bilresa från närmsta tätort om mer än 3 000 invånare.

Vid utpekande av LIS-områden ska de allmänna intressena som är beroende av tillgängligheten till orörda stränder (friluftsliv, närrekreation) vägas mot de allmänna intressena bostadsändamål och service.

För bostadsändamål

Utpekande av LIS-områden kan ske i och i anslutning till mindre tätorter och bebyggelseansamlingar runt sjöar och vattendrag, om orterna redan har förutsättningar för service. Målet ska vara att kunna stärka eller utöka befintlig service. Länsstyrelsen anser att utpekade områden ska ha tillgång till och därmed stärka några av följande servicefunktioner; skola, barn- och äldreomsorg, dagligvaruhandel och drivmedelsförsäljning, kollektivtrafik och annan infrastruktur (bredband, telefon).

För övriga verksamheter

Vid utpekande av LIS-område ska strandkontakten vara en förutsättning eller åtminstone en avsevärd fördel för föreslagen verksamhet. Länsstyrelsen anser att exempel på verksamheter som kan dra fördelar av ett strandnära läge är besöksnäringen och friluftslivet. LIS-områden för verksamheter ska långsiktigt ge positiva sysselsättningseffekter. En bedömning bör göras av om det finns klusterområden där olika besöksnäringar genom sin geografiska närhet drar nytta av varandra. I sådana områden kan det finnas anledning att ge möjlighet till ytterligare verksamheter.

Kriterier för utpekande av LIS-områden utmed Vättern

Vid Vättern ska reglerna kring LIS tillämpas restriktivt i områden med högt bebyggelsestryck. Länsstyrelsen bedömer att efterfrågan på mark är hög kring hela sjön. Därmed råder en begränsad möjlighet att peka ut LIS-områden runt Vättern. Endast ett mindre antal LIS-områden i begränsad omfattning kan komma i fråga och de ska endast ha en liten betydelse för strandskyddets syfte. Utöver de allmänna riktlinjerna för utpekande av LIS-områden gäller även följande för Vättern:

- Turismens och det rörliga friluftslivets intressen ska särskilt beaktas kring Vättern. Verksamheter som främjar turism och friluftsliv är därför särskilt lämpliga för LIS. I första hand bör områden i anslutning till befintliga verk-

samheter väljas, samt klusterområden där olika turismnäringar drar nytta av varandra.

- Områdena bör vara sådana som helt eller delvis redan är ianspråktaga
- I orörda områden bör endast åtgärder som stärker det rörliga friluftslivet medges.
- Områden för bostäder kan pekas ut i anslutning till mindre tätorter och bebyggelseansamlingar som redan har eller har förutsättningar för service, med målet att kunna stärka eller utöka den servicen. Sådan service kan vara skola, affär, kollektivtrafik. I bedömningen bör även hänsyn tas till om det är områden där det finns infrastruktur och vatten/avlopp eller om detta kan anordnas på ett lämpligt och ekonomiskt sätt.

Jordbruksmark

I miljöbalkens 3 kapitel 4 § står att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. I översiktsplanen måste kommunen motivera exploatering av jordbruksmark. I ett långsiktigt perspektiv kommer jordbruksmarken bli allt mer viktig för livsmedelsproduktionen i framtiden, och därför har kommunerna ett större ansvar att föra ett resonemang när jordbruksmark tas i anspråk för utveckling.

Klassificering av jordbruksmark

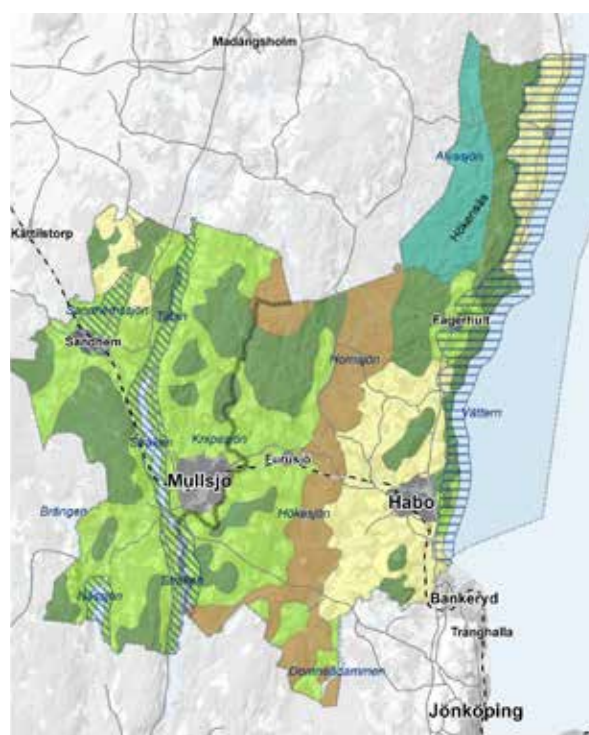
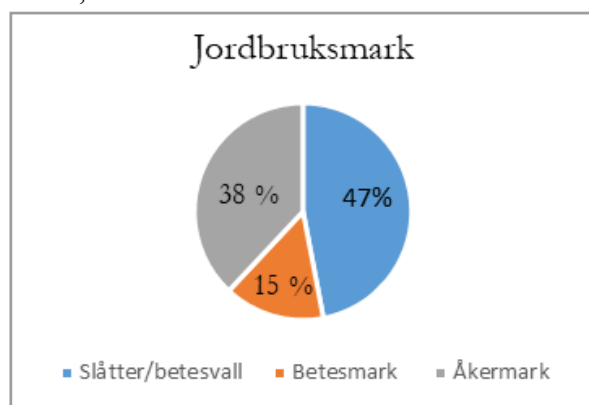
På 1970-talet gjorde Jordbruksverket en klassificering av jordbruksmarkens bördighet. Jordbruksmarkerna i Sveriges kommuner är klassade enligt en 10-gradig skala utifrån bördighet. Den bördigaste jorden har klassning 10. Det är få kommuner som har högre klassning än 3-4. De högre klassade jordbruksmarkerna finns främst i södra Sverige, där klassningen varierar mellan 3-10.

Jordbruksmark i Habo kommun

Utifrån en analys av landskapskaraktärer i Habo kommun, som togs fram 2011, kan man se att det finns två typer av landskapskaraktärer som innefattar jordbruksmark. Den ena karaktären, ”odlingsbygd med stora inslag av skog”, förekommer främst längs Vättern men finns även kring tätorterna Habo och Brandstorp, samt Habo Kyrkby, Gustav Adolf, Ebbarp, Risbro, Domnsand, Källebacken, Nätebacken och Hästebäcken. Den andra landskapskaraktären, ”skog med inslag av småskalig odlingsbygd”, finns i mindre partier kring Furusjö, Fagerhult, Västerkärr samt kring Hökesjön.

Landarealen inom Habo kommuns geografiska område uppgår till 32 849 hektar, varav 22 193 hektar utgörs av skog och 4 770 hektar utgörs av

jordbruksmark. Resterande 5 886 hektar utgörs av bland annat sjöar och vattendrag, tätorter, vägar med mera. Jordbruksmarken utgör således cirka 14,5 % av landarealen i kommunen år 2016. Av den totala jordbruksmarken utgörs 47 % av slätter och betesvall, 15% av betesmark samt 38 % av åkermark.

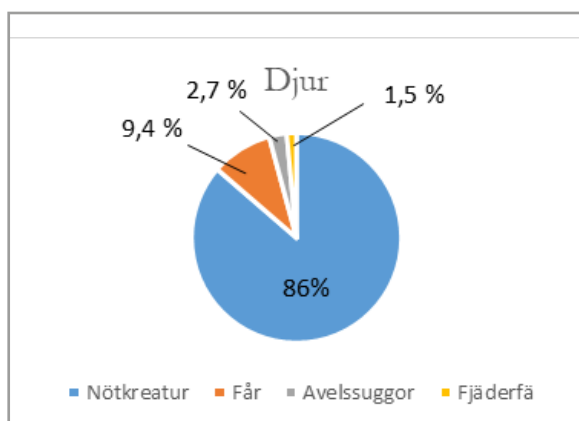
Teckenförklaring

- Odlingsbygd med stora inslag av skog
- Skog med inslag av småskalig odlingsbygd
- Barrskog med större inslag av myrmark
- Myrskog
- Hökesås
- Sjö- och ådalslandskap
- Sluttningszon mot Vättern
- Tätort

Några av de större gårdarna i kommunen bedriver ekologiskt lantbruk, men flertalet av gårdarna i kommunen är konventionella. I takt med att fler lantbruk väljer att gå över till ekologisk odling kommer det krävas större åkerarealer för att få ut lika stora skördar som vid en konventionell odling. År 2016 består andelen ekologisk åkermark av 1 052 hektar och utgör 26 % av den totala åkermarken inom kommunen. Jämfört med riket (16,8 %) och Jönköpings län (21,9 %) har Habo kommun en större andel ekologisk jordbruksmark.

Jordbruksföretagen inkluderar både djurgårdar och rena växtodlingsgårdar. Inom kommunen fanns 122 sådana verksamheter år 2016, vilket är en minskning med 16 stycken, jämfört med år 2010. Jordbruksföretagen i Habo kommun utgör 4 % av alla jordbruksföretag i Jönköpings län. Medelåldern för dem som arbetar i jordbruksföretag i Habo kommun var år 2016, 57 år.

År 2016 domineras djurhållningen inom jordbruket av nötkreatur som utgör 86 %, resterande utgörs av får, grisar och fjäderfä. Ungefär 30 % av nötkreaturen utgörs av mjölkkor.

Avvägning mellan intressen

Enligt gällande lagstiftning i miljöbalken är brukningsvärd jordbruksmark av nationellt intresse. Jordbruksmark får tas i anspråk för att tillgodose viktiga samhällsintressen som inte kan tillgodoses på annan mark. (3 kap 4 §, miljöbalken). En av

anledningarna till att jordbruksmark anses viktig ur ett nationellt perspektiv är möjligheten att producera livsmedel nu och för kommande generationer. Jordbruksmarken ses som en ändlig resurs vilket innebär att en exploaterad jordbruksmark aldrig går att återställa. I samband med klimatförändringarna kommer möjligheten att producera livsmedel i Sverige få en allt större betydelse eftersom klimatet antas bli mer gynnsamt för livsmedelsproduktion, medan det på andra breddgrader som idag producerar mycket livsmedel antas få sämre förutsättningar. Jordens befolkning kommer fortsätta att öka, vilket även gör att behovet av livsmedel blir större. Andelen åkermark som används i Sverige för exploatering är dock väldigt liten om jämförelse görs med åkermark som växer igen. Mellan åren 2011-2015 upphörde cirka 30 000 hektar att vara åkermark, varav exploatering stod för cirka 3000 hektar. Resterande 27 000 hektar åkermark har upphört att brukas och växer långsamt igen och blir skog, enligt Jordbruksverket.

Det är upp till varje kommun att ta ställning till vilken jordbruksmark som ska bevaras och vilken som ska tillåtas att exploateras. Avvägningar görs ofta från fall till fall utifrån riktlinjer. Förhållandet mellan samhällsutveckling och bevarande av jordbruksmark är inte helt okomplicerat. Historiskt har bostadsbebyggelsen placerats strategiskt i närheten av jordbruksmarken, vilket går att se i dagens bebyggelsestruktur som ofta ligger insprängd i jordbruksmarkerna. Detta skapar en intressekonflikt mellan att bevara jordbruksmarken och att utveckla bostadsområden, ny infrastruktur, industrier och samhällsviktiga funktioner. Jordbruksverksamheten förses med restriktioner och invånare i tätorten kan störas av bland annat lukt, vilket kan skapa konflikter.

Då det inte finns något generellt skyddsavstånd från nybyggnation av bostäder och lantbruk (både med och utan djurhållning) måste hänsyn tas från fall till fall då faktorer som vindriktning, omgivande vegetation och topografi kan påverka hur stor eventuell olägenhet lantbruket kan ge upphov till. Varje

kommun har tagit fram lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljö. I den finns föreskrifter som bland annat påverkar hur jordbruk får bedrivas inom detaljplanelagda områden, område med tät bebyggelse eller i angränsande område till dessa. Det innebär att jordbruksverksamheter som ligger i närheten av tätorter begränsas med föreskrifter vad gäller spridning av gödsel samt djurhållning.

Utveckling

Habo kommun har de senaste åren växt med cirka 300 nya invånare per år och det är troligt att det är en utveckling som kommer fortsätta de närmsta åren framöver. I en snabbt växande kommun behöver samhället utvecklas med nya bostadsområden, skolor, arbetsplatser, väginfrastruktur med mera. En del av utvecklingen går att tillgodose på mark som redan är ianspråktagen och bebyggd genom förtätning eller genom att omvandla bebyggda områden. För resterande utveckling behöver även mark som inte använts tidigare för byggnation tas i anspråk.

När nya områden för samhällsutveckling lokaliseras eftersträvas närhet till service och befintlig infrastruktur, både vad gäller vägar och vatten- och avloppsledning. Det innebär att utvecklingen ofta sker i nära anslutning till befintlig tätort. På en markanvändningskarta blir det tydligt att marken kring kommunens tätorter till stor del består av jordbruksmark, vilket gör att det är svårt att undvika att ta jordbruksmark i anspråk för samhällsutveckling. Den mark som finns kring tätorten och som inte är jordbruksmark är oftast naturområden som används för rekreation. Flera av dessa naturområden är skyddade genom naturreservat, eller är utpekade som särskilt värdefulla på grund av att det finns rödlistade arter. Utpekade områden begränsas ofta i vilken grad de kan ianspråkta för exploatering. När nya utvecklingsområden lokaliseras och ny mark tas i anspråk

för byggnation görs en avvägning mellan olika intressen och värden.

Översiktsplanen föreslår byggnation på åkermark. Av det totala antalet hektar mark som föreslås för en framtida samhällsutveckling är cirka 70 hektar (cirka 29 %) åkermark, 140 hektar (cirka 57 %) skogsmark och cirka 34 hektar (14 %) övrig mark. Utpekandet av markytor föregås av en analys samt avstämning mot de övergripande mål och strategier som har satts upp inom översiktsplanarbetet. Den större delen av åkermarken som föreslås för byggnation ligger intill Habo tätort, och bedöms vara en naturlig utbyggnad av orten. På så vis kan kommunen dra nytta av redan gjorda investeringar genom att bygga vidare på samhällsstrukturen. Översiktsplanen pekar också på vikten av att vara restriktiv till enstaka avstyckningar för bostadsändamål på landsbygden för att värna och hushålla med jordbruksmarken. De stora sammanhängande jordbruksmarkerna som ligger utanför tätortens närområde, där intressekonflikten mellan att bevara och exploatera inte är lika stor bedöms vara av stor vikt att bevara för livsmedelsproduktion. Samtidigt används strategier i tätorterna för att ta så lite jordbruksmark i anspråk som möjligt. Några strategier är förtätning, krav på minsta antal bostäder per hektar mark samt bebyggelse som är mindre ytkrävande (flerbodstadshus och rad/parhus) förespråkas i tätorten.

Föreslagna LIS-områden för bostäder

LIS-områden har pekats ut i enlighet med länsstyrelsens riktlinjer och kriterier. Områden kring tre olika sjöar föreslås som LIS-områden för bostadsbebyggelse eller för turismverksamhet. Samtliga områden är delvis redan ianspråkta för bebyggelse. LIS-områdena har valts ut då kommunen bedömer att det finns en möjlighet till viss komplettering. LIS-områdena har också valts ut för att de bedöms kunna stärka den service som finns t.ex. barnomsorg, lanthandel och restaurang. Vid besök på plats och utförd inventering bedöms

områdena som lämpliga utifrån tillgänglighet, landskapsbild, naturtyp, friluftsliv, befintlig bebyggelse och infrastruktur.

LIS-område Hökesjön

LIS-områden föreslås kring Hökesjön för att en ökad bostadsbyggnation bedöms kunna bidra till att stärka servicen i både Furusjö och i Habo kyrkby. Furusjö ligger cirka 3,5 kilometer från Hökesjön och har tillgång till service så som förskola och kollektivtrafik. Habo kyrkby ligger också cirka 3,5 kilometer från Hökesjön och där finns service i form av en förskola. Holmenstugan som är en restaurang med catering ligger vid Hökesjön och kan också stärkas genom utpekandet av LIS. En annan anledning till att Hökesjön föreslås som LIS-område är att det redan är ianspråktaget. Kring Hökesjöns norra och västra sida finns ett 30-tal bebyggda fastigheter som delvis ligger inom strandskyddat område. Bostadsfastigheterna är inte anslutna till kommunalt vatten- och avlopp. Områdena som pekats ut är på totalt cirka 14 hektar och består av gles skogsmark

LIS-område Brandstorp

Ett LIS-område föreslås i Brandstorp för att stärka den service som finns både i Brandstorps kyrkby och i Brandstorps tätort. I kyrkbyn finns en förskola och samlingslokal och i tätorten finns lanthandel, drivmedelsstation, café och hållplatser för kollektivtrafik. LIS kan även öka underlaget för ytterligare service i Brandstorp. I Brandstorp och i kyrkbyn finns totalt cirka 120 bostäder. Utmed samtliga planlagda bostadsfastigheter som ligger utmed Vättern är området närmast sjön tillgängligt för allmänheten. Både tätorten och kyrkbyn är anslutna till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Bostadsfastigheterna i norr som ligger inom utpekat LIS-område är inte anslutna till kommunalt vatten- och avlopp.

Området som pekats ut är 5,5 hektar stort och består mestadels av tät sly. Området ligger mellan väg 195 och en rad med fem villor närmast sjön. Området längsmed Vättern finns med i SGI:s moränkartering. Enligt karteringen bedöms slänten närmast Vättern vara instabil. Det är

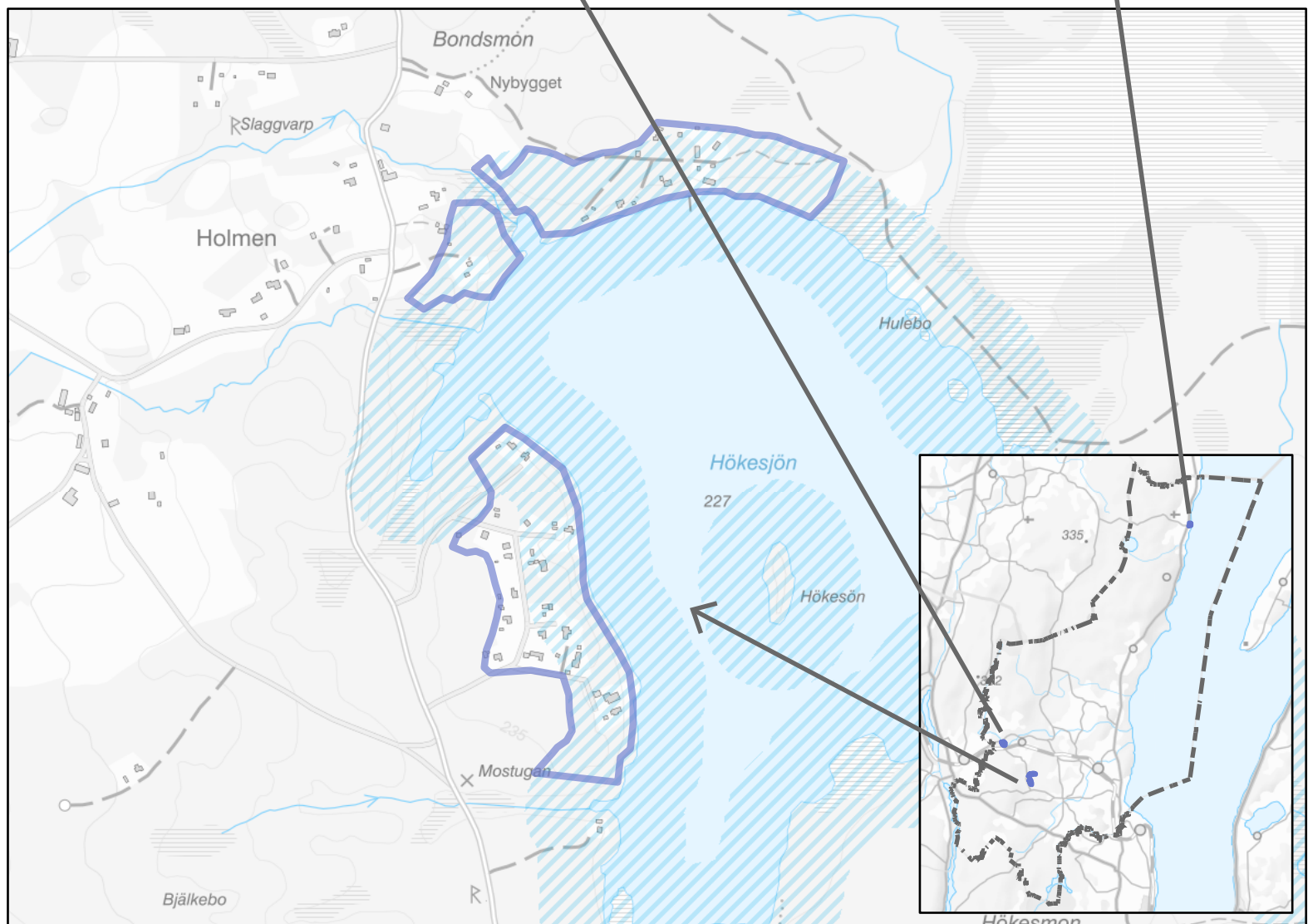
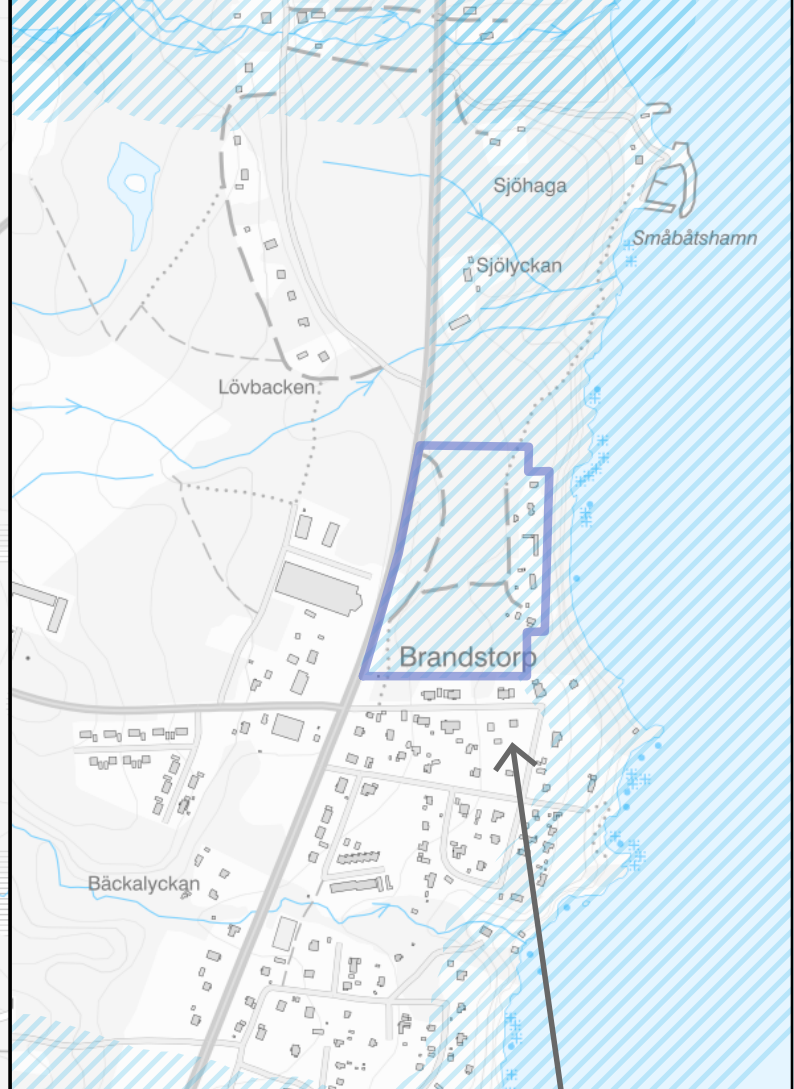
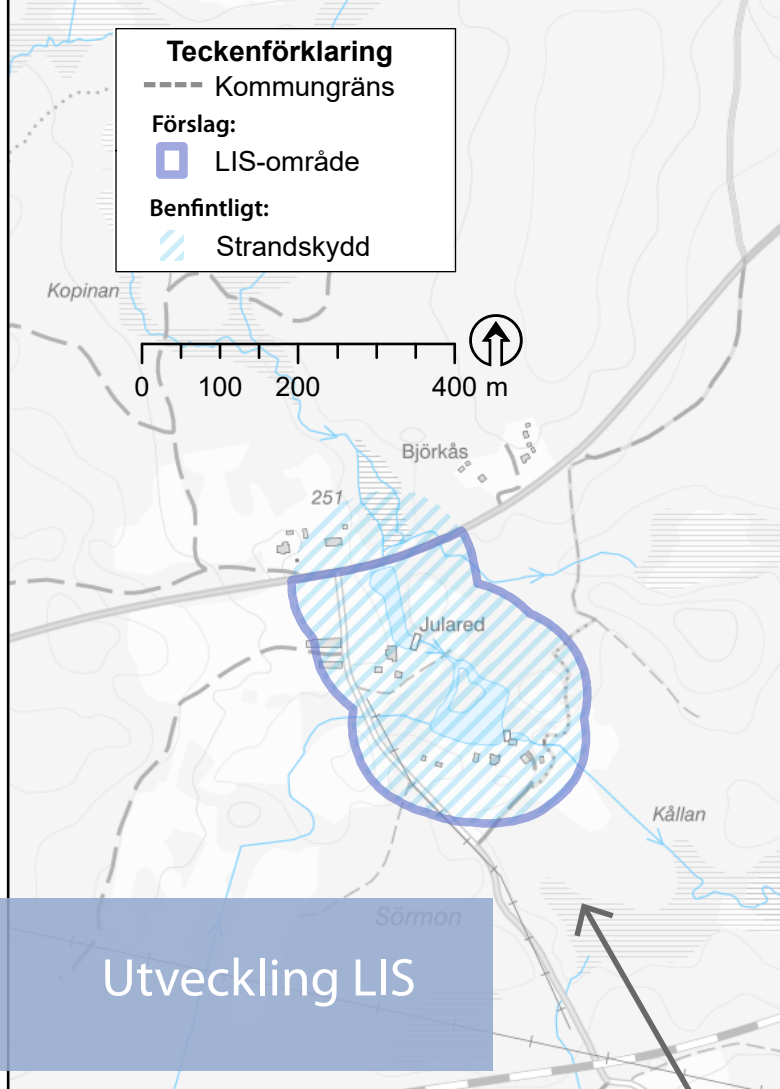
viktigt att vegetationstäckningen hålls intakt med bra marktäckande växter samt gles och fleråldrig trädvegetation. Det bedöms finnas ett utredningsbehov av slänten samt att slänten bör hållas under kontroll. Vid planläggning av området ska markstabiliteten utredas.

LIS-område Hagårds Lagård

LIS-område föreslås för verksamheten Hagårds Lagård vid Julareds gård. Hagårds Lagård ligger mellan Mullsjö tätort och Furusjö, med god tillgänglighet via infart från väg 1819. Verksamheten bedöms stärka landsbygden med arbetstillfällen och är även ett besöksmål för både invånare i kommunen och för besökare från ett större upptagningsområde. En utveckling av Hagårds Lagård bedöms gynna turismnäringen i kommunen. LIS-området som föreslås är cirka 9,4 hektar stort och sträcker sig runt dammen som i sin tur är mindre än 1 hektar i yta. Marken inom LIS-området består av gles skog med mycket inslag av tall samt klippta gräsytor och lite betesmark. Ägarna till Hagårds Lagård är fastighetsägare till all mark kring dammens närmsta zon.

I mitten av 1800 talet fick gårdens dåvarande ägare rätt att intill Knipån anlägga en damm bakom mangårdsbyggnaden. Vattnet dämades upp för att ge energi till den numera nedlagda Julareds kvarn. Vattnet fortsätter från dammen till Furusjön för att därefter ta sig ned till Vättern.

Kring dammen har fastighetsägarna skapat en äventyrspark med olika aktiviteter såsom höghöjdsbana, mångkamp, skytte och klättring. För att ha en möjlighet till att kunna utöka verksamheten med naturnära boende och nyttja bland annat den gamla kvarnen intill dammen, föreslås området enligt karta att pekats ut som LIS-område för verksamheter. Inför planläggning av området ska befintliga naturvärden kartläggas och en eventuell påverkan av dessa ska utredas.

Tätort möter landsbygd

Tätortens närmaste omgivning är viktig för dess framtida tillväxt. I gränslandet mellan tätort och landsbygd finns det därför stora behov av att hushålla med mark, samordna fysiska förhållanden och prioritera mellan motstående intressen. Dessa behov prövas lämpligast med planläggning, till exempel för att se till att vatten- och avloppsfrågor löses på ett samhällsekonomiskt och miljömässigt hållbart sätt, och för att klargöra hur en fortsatt byggnation ska ske. För att inte hindra en framtida utveckling måste kommunens bedömning av frågor som framtida bebyggelsemönster, vägar, kollektivtrafik med mera, ske samlat.

I kartan visas den ungefärliga utsträckningen av det område som enligt kommunens uppfattning utgör tätortens randzon, som berörs av tätortens utveckling idag och i framtiden. Här sker en utbyggnad främst genom detaljplaneläggning. Enskilda, enstaka kompletteringar kan ske via förhandsbesked om de förhåller sig väl till de ställningstaganden som finns för landsbygdens utveckling.

För Habo tätort sträcker sig denna zon 500 meter från den tätortsutbredning som beräknas till år 2040. För de övriga orterna, Brandstorp, Baskarp, Fagerhult, Furusjö och Västerkärr är denna zon 300 meter.

Teckenförklaring

--- Kommungräns

Förslag:

■ Tätortsutveckling se kap 6

▨ Tätortsnära zon 300m

▨ Tätortsnära zon 500m

Befintligt:

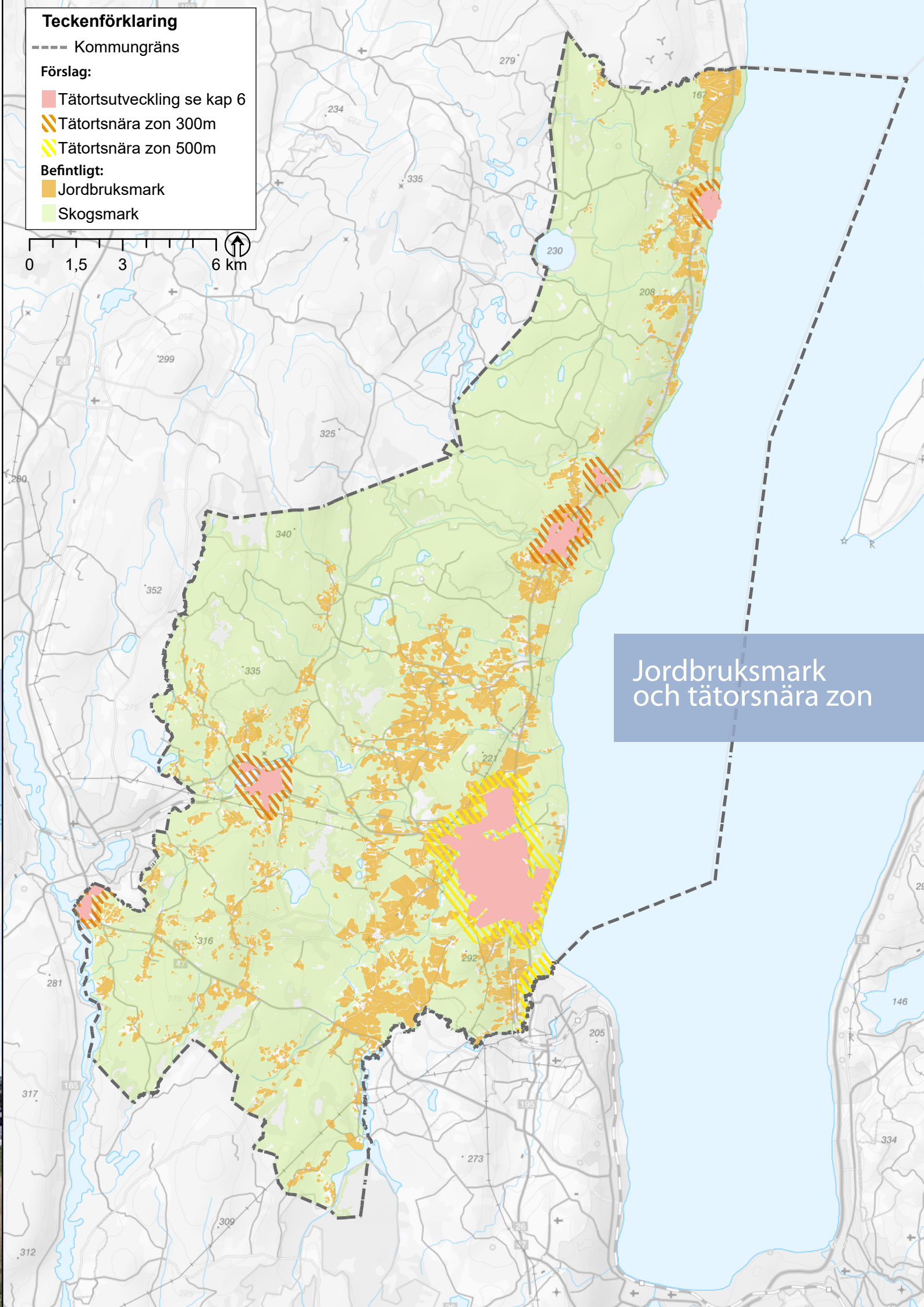
■ Jordbruksmark

■ Skogsmark

0 1,5 3 6 km

Jordbruksmark
och tätortsnära zon

Riktlinjer - Landsbygd

Riktlinjer för byggnation på landsbygden

- Kommunen ska eftersträva att etablera servicefunktioner i de mindre orterna genom att vid behov detaljplanelägga mark för verksamheter som förser landsbygden med service som exempelvis förskola och arbetsplats.
- Kommunen är positiv till att byggnation kan ske på landsbygden, både för bostäder och för verksamheter.
- Bebyggelse ska styras till traditionella byar, till sammanhållen bebyggelse eller bebyggelsestråk.
- Placering av en byggnad ska ske med stöd i befintligt landskap.
- Nya byggnader bör utformas så att det passar in i en lantlig byggnadstradition (sadeltak, valmattak, mansardtak, träfasad, rött tegel, frontespis, inglasad veranda med mera) om inte byggnadsnämnden gör en annan bedömning. Uppllysning om lantlig byggnadstradition ska alltid ske i förhandsbeskedet.
- Natur- och kulturvärden ska beaktas vid byggnation.
- Tillgång till bredband ska beaktas vid lov och förhandsbesked utanför planlagt område.
- Vid enskilda avstyckningar eftersträvas en tomtyta om minst 2 000 kvm.
- Vid varje enskilt fall görs en sammanvägd bedömning av riktlinjerna.
- Detaljerade riktlinjer för byggnation på landsbygden ska tas fram

Riktlinjer för byggnation på jordbruksmark

Vid detaljplaneläggning

- Förtätningar, utveckling av bostadsområden eller etablering av samhällsviktiga funktioner som till exempel reningsverk, brandstation, vårdcentral med flera är tillåtet på jordbruksmark, förutsatt att de ligger i anslutning till en tätort och kan anslutas till befintlig infrastruktur så som vatten- och avlopp och vägar.
- När jordbruksmark tas i anspråk för exploatering intill tätort, ska det ske på ett markeffektivt sätt, för att åstadkomma en utveckling med stor samhällsnytta.

Vid förhandsbesked och bygglovsprövning

- Kommunen är restriktiv till byggnation av enstaka småhus på jordbruksmark.
- Byggnation av enstaka småhus på jordbruksmark kan i undantagsfall ske vid generationsboende eller om det är en bostad som behövs för gårdens fortsatta verksamhet, förutsatt att övriga riktlinjer för byggnation på landsbygd uppfylls. Avvägning sker i varje enskilt fall.
- Vid förhandsbesked som innebär byggnation på jordbruksmark ska det alltid redovisas en alternativ plats för byggnation. Markanvändningen för den alternativa platsen får inte vara på brukningsvärd jordbruksmark.
- Vid varje enskilt fall görs en sammanvägd bedömning av riktlinjerna.

Riktlinjer för LIS-områden

- Exploatering i ett LIS-område bör föregås av detaljplaneläggning för ett effektivt marknyttjande och för en belysning av planeringsförutsättningarna.
- Fri passage utmed en sjö eller vattendrag och passager ner till strandlinjen ska alltid säkerställas för att möjliggöra allmänhetens tillgång till vatten- och strandområdet.
- I samband med prövning av ny bebyggelse ska strandzonens naturvärden, kulturmiljöer och det befintliga friluftslivet beaktas.
- Anslutning till det allmänna vatten- och avloppsnätet ska i första hand eftersträvas där det är ekonomiskt rimligt och miljömässigt fördelaktigt. I andra hand bör eftersträvas enskilda, gemensamma VA-lösningar som är långsiktigt hållbara med hänsyn till omgivningen.

Riktlinjer inom tätortsnärazon

- Vid markförändringar inom tätortsnärazon ska kommunen eftersträva att detaljplanelägga den ändrade markanvändningen.
- Inom tätortsnärazon är kommunen restriktiv till enskilda avstyckningar eller annan förändring om en sådan kan försvara framtida exploatering eller markanvändning. Bedömning sker i varje enskilt fall.

6

Lokala utvecklingsmöjligheter

6. Lokala utvecklings- möjligheter

Brandstorp

Områdesbeskrivning

Brandstorp ligger i nordöstra delen av kommunen, precis utmed Vättern. Avstånden till de närmaste orterna är cirka 2,5 mil till Hjo och cirka 2 mil till Tidaholm och Habo tätorter. Brandstorp ligger i en odlingsbygd med stora inslag av skog. Landskapet är flackt till måttligt kuperat med större åkerfält avbrutna av främst barrskogspartier, trädridaer och bäckraviner. Bebyggelsen är ofta centralt placerad på mindre höjder i de odlade områdena. Bebyggelseägen är gamla och markutnyttjandet har en lång historia, men bebyggelsen har en varierande stil och ålder. Orten är uppdelad i två delar, den ena delen ligger vid Brandstorps kyrka och hembygdsgården och den andra delen ligger längs väg 195, utmed Vättern. Riksväg 195 separerar den del av Brandstorp som ligger utmed Vättern. Vägen begränsar framkomligheten i öst-västlig riktning för både människor, växter och djur samtidigt som vägen i nord-sydlig riktning möjliggör fordonstransporter.

Riksintressen, andra värdefulla områden och begränsningar

Ett stort område norr och väster om Brandstorp är utpekade som riksintresse för naturvård. Området är även utpekade som riksintresse för turism och rörligt friluftsliv. Dessa riksintressen har pekats ut av Naturvårdsverket. Väg 195 är ett utpekade riksintresse av Trafikverket, eftersom vägen har särskild betydelse för regional och mellanregional trafik. Vägen är belagd med ett utökade byggnadsfritt avstånd på 30 meter. (Riksintressen beskriv utförligare i kapitel 4)

Vätterbranterna har ett utökade strandskydd på 300 meter men vid Brandstorps tätort har strandskyddet minskats till cirka 100 meter. Strandskyddet gäller även Skämmningsforsån som rinner norr om Brandstorps kyrka och Krikån som rinner söder om tätorten. Dessa ingår även i Vätterns vatten-

skyddsområde och ett flertal områden är även utpekade som särskilt värdefulla kulturmiljöer vid vattnet.

Brandstorps kyrkby är försedd med områdesbestämmelser för att skydda den unika kulturmiljön med dess byggnader. Brandstorps kyrka är ett unikt och välbesökt turistmål. Kyrkan har troligtvis medeltida ursprung och flyttades från Häldeholm, på uppdrag av Per Brahe år 1626. Brandstorps kyrka är täckt av både tak- och väggmålningar som gjordes av Johan Kinnerus år 1748. Kyrkogården inhägnas av en timrad stockgärdesgård. Inhägnaden är unik och endast ett fåtal finns bevarade i Sverige.

Befolkning, bostäder, service och arbetsplatser

I Brandstorps tätort bor det cirka 120 invånare (juni 2019). På landsbygden runt om Brandstorp bor det cirka 530 invånare. Bostadsbebyggelsen öster om väg 195 utgörs av cirka 90 småhus, 10-15 fritidshus samt två radhuslängor. Delar av bebyggelsen är småskalig med fritidshuskaraktär, andra delar består av villabebyggelse med fasader i tegel och trä. Det finns ett 15-tal tomter som är planlagda för bostäder som inte bebyggts. Det finns även en tomt som är planlagd för förskola som inte bebyggts. Stora delar av tätorten, på östra sidan om väg 195 byggdes ut under 60- och 70-talet. I bostadsområdet finns en lekplats. På västra sidan om väg 195, finns ett bostadsområde som byggdes ut under 80- och 90-talet. Där finns några tomter som inte har bebyggts. Där finns även en lekplats.

Bostadsområdena på östra sidan om väg 195 länkas samman med en gång- och cykelväg. I bostadsområdena samsas cyklisterna, fotgängarna och bilisterna. Det finns en trottoar på den östra sidan om väg 195 som går genom samhället. Brandstorp är inte sammanlänkat med gång- och cykelvägar till någon annan ort i kommunen. I det norra bostadsområdet finns en promenadstig längs

vätterbranten med två mindre trappor ner till en liten strand. Det finns även en udde som är utrustad med ett större parkbord.

I Brandstorps kyrkby finns en förskola och fritidshem. Barnen i årskurs F-6 går på Fagerhultsskolan och årskurs 7-9 går på Hagabodaskolan i Habo tätort. Många skolbarn åker buss till skolan och många av dem behöver passera väg 195 för att ta bussen till och från skolan.

Busshållplatserna ligger på västra sidan om väg 195, en i södra delen av Brandstorp och en i norra delen, mitt emot lanthandeln. Det finns ingen planskild korsning för fotgängare eller cyklister för att passera väg 195. Kollektivtrafiken tillhandahålls av Jönköpings länstrafik och Västtrafik. I nuläget kör buss 115 mellan Brandstorp och Habo på vardagar. Buss 406 körs mellan Brandstorp och Hjo på vardagar.

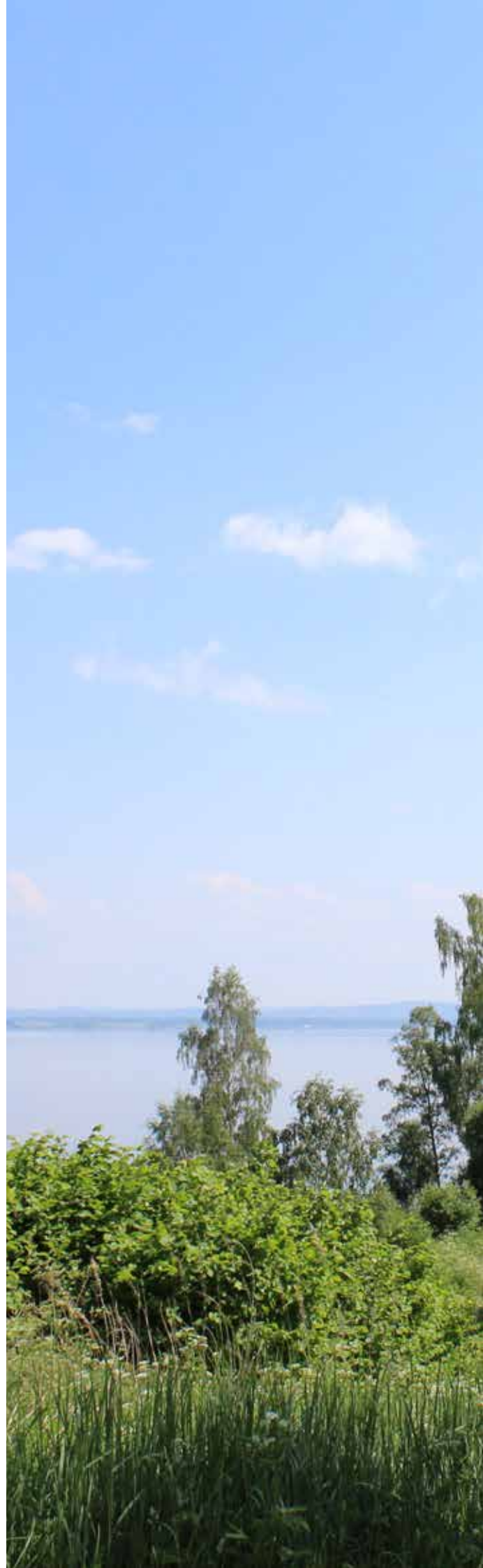
I Brandstorp finns det en lanthandel med café, en automatiserad bensinstation, en industri som tillverkar aluminiumprodukter samt ytterligare några företag. Kommunen äger en fastighet på cirka 3,2 hektar som är planlagd för industri men som inte bebyggs.

Föreningslivet i Brandstorp utgörs av en hembygdsförening, en idrottsförening som främst erbjuder fotbollsträning, Brandstorps församling, Skaraborgs Ponnysällskap samt en båtklubb som håller till vid småbåtshamnen i Brandstorp.

Teknisk service

Habo Energi planerar att bygga fiber i hela Habo kommun med målsättningen att 90 % av alla hushåll ska ha tillgång till snabbt bredband år 2020. Under 2019 planeras stamnät och accessnät att läggas mellan Fagehult och Brandstorp samt i Brandstorp tätort

Brandstorps tätort samt bebyggelsen kring Brandstorps kyrkby är anslutet till kommunalt vatten- och avloppsnät. Avloppsreningsverket ligger inne i Brandstorp vid Krikån och byggdes på 1970-80-talet. Verket utför mekanisk, biologisk och kemisk rening. Enligt en extern kontroll som gjordes år 2017 bedöms avloppsverket fungera bra. Dricksvattnet tas från vattenverket i Brandstorp.

Utveckling

Kommunen är positiv till att det finns möjlighet för orten att växa. Brandstorps läge nära Vättern med dess fina omgivande natur och den lokala service som finns på orten gör att det finns en potential för orten att växa. I översiktsplanen föreslås ett utbyggnadsområde för bostäder inom strandskyddet genom LIS-områden (Landsbygdsområden i strandnära läge). En grov uppskattning är att området kan rymma cirka 12-16 småhus. LIS innebär att det är tillåtet att bygga bostäder inom strandskyddat område. Läs mer om detta under kapitel 4, Landsbygd. Vidare föreslås två områden för kompletterande bostadsbebyggelse som omfattar ungefär 14 villatomter. LIS-områdena öster om väg 195 bör kopplas samman med den befintliga bostadsbebyggelsen genom gång- och cykelvägar. Verksamhetsytor föreslås i anslutning till befintligt verksamhetsområde.

En gång- och cykelväg föreslås mellan Brandstorp och Habo tätort som möjliggör för arbetspendling och ökar tillgängligheten för friluftsliv och turism. Det föreslås att trygga gång- och cykelpassager skapas på väg 195 så att framförallt skolbarn som tar bussen till skolan kan passera vägen på ett säkert sätt. Översiktsplanen pekar ut gröna stråk där avsikten är att dessa ska bevaras för att länka samma gröna områden med varandra, skapa trevliga bostadsmiljöer samt bevara ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Befintlig markanvändning som föreslås för utveckling är både skogsmark och ängsmark. Kommunen är till stor del beroende av privata markägare för att den föreslagna utvecklingen ska kunna genomföras eftersom kommunen endast äger en mycket begränsad del av marken som föreslagits för utveckling.

Utbyggnadsområden I
I arbetsprocessen för vilka ytor som pekas ut som lämpliga för bostadsändamål och verksamheter har flera kriterier använts för att kunna bedömma vilka ytor som är lämpliga att pekas ut i översiktsplanen. Kriterierna är följande;

- Nyttja redan gjorda investeringar i vägar, vatten och avlopp med mera.
- Skapa en sammanhängande tätort.
- Skapa förutsättningar för hållbart resande.
- Förtäta i centrala lägen med tillgång till kollektivtrafik.
- Säkerställ tillgång till tätortsnära skog.
- Undvika jordbruksmark för att säkerställa livsmedelsproduktion.

Brandstorp ligger utmed och i direkt anslutning till Vättern som omfattas av strandskydd. I väst-östlig riktning rinner ett par olika vattendrag, varav ett rakt genom tätorten som delar av bostadsområdena. Vattendraget som rinner utmed Brandstorps södra del omfattas av strandskydd och begränsar en utbyggnad i söder på ett naturligt sätt. I norra delen finns ett verksamhetsområde med god anslutning till väg 1852 och väg 195. Brandstorp delas upp i en västlig och en östlig del genom länsväg 195. De ytor som pekas ut i översiktsplanen anses vara de mest lämpade för en utveckling för bostadsändamål och verksamheter utifrån ovanstående kriterier och förutsättningar.

Område A är 0,5 hektar stort och består av skog. Området pekas ut som lämpligt för bostadsändamål för kompletterande bebyggelse. Ravinen som ligger intill utbyggnadsområdet bedöms sakna utredningsbehov eftersom bebyggelsen ligger på behörigt avstånd från bäckarna. Vid en planläggning av området ska en utredning av markstabiliteten göras.

Område B är 1,4 hektar stort och är planlagt för fordonservice men pekas ut som lämpligt för bostadsändamål och centrumändamål. Det innebär att planen behöver göras om så att den tillåter bostäder och centrumverksamhet. Området ligger utmed väg 195 som har ett byggnadsförbud på 30 meter. Vägen genererar trafikbuller som behöver utredas

vid ändring av detaljplan.

Område C är 5,5 hektar stort och består mestadels av tät sly. Området ligger mellan väg 195 och en rad med fem villor. Området pekats ut som lämpligt LIS-område (Landsbygdsutveckling i strandnära läge). Det är viktigt att vegetationstäckningen i slänten längs med Vättern hålls intakt med bra marktäckande växter samt gles och fleråldrig trävegetation. Det bedöms finnas ett utredningsbehov av slänten. Vid planläggning av området ska markstabiliteten utredas.

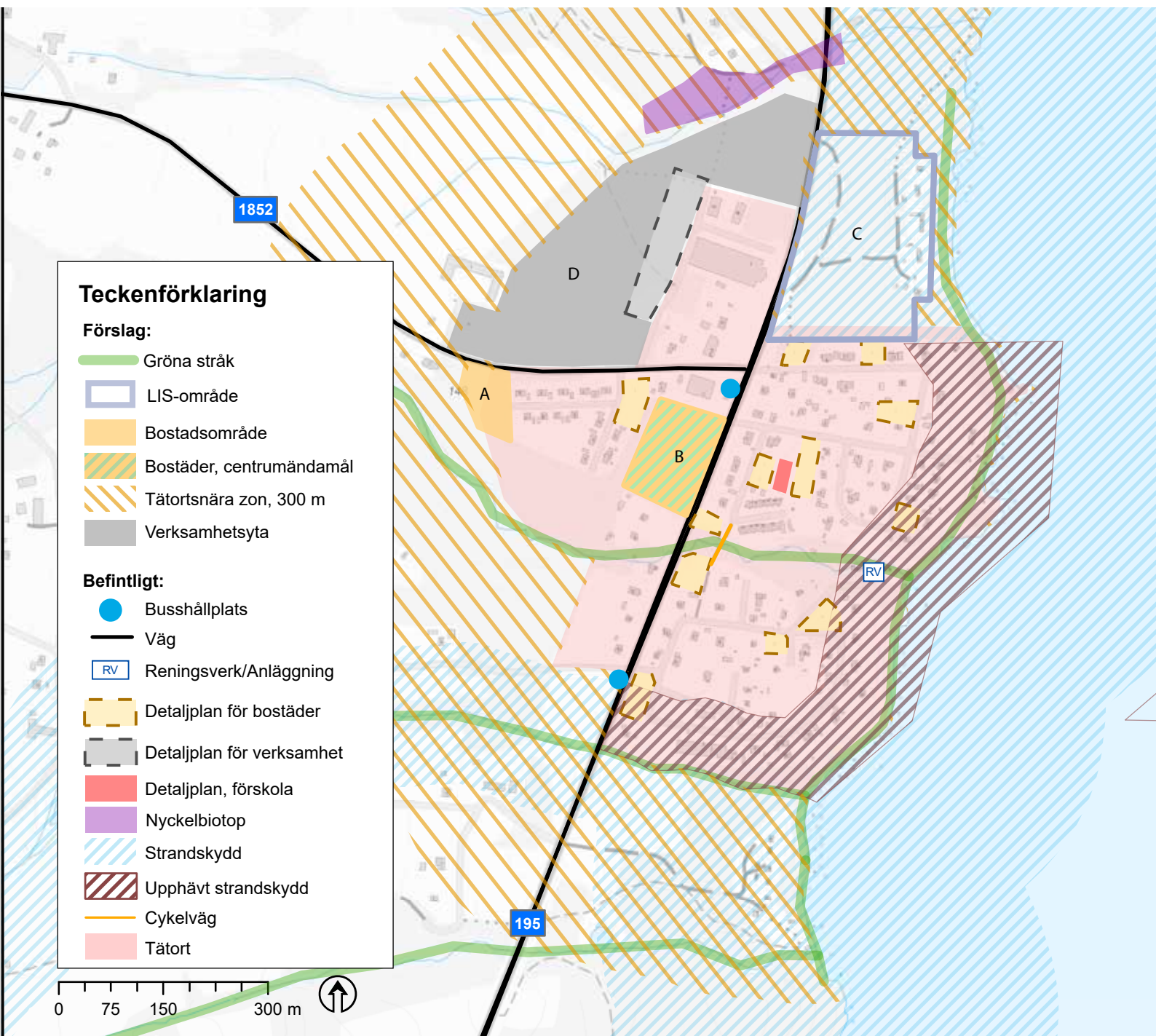
Område D är 7,6 hektar stort och består av blandskog, mestadels gran och björk (5 hektar), samt jordbruksmark som till störst del består av betesmark (2,6 hektar). I områdets norra del rinner en bäck som ingår i Vätterns vattenskyddsområde, vilket innebär att det inom 50 meter från bäcken finns föreskrifter som reglerar vad som är tillåtet att göra inom vattenskyddet. Området är något sluttande. Området är utpekade som lämpligt för verksamheter.

Vid en planläggning ska hänsyn tas till vattenskyddet och att marken sluttar. Området angränsar till ett större jordbrukslandskap där delar av området, Brandstorps kyrkby är förlagat med områdesbestämmelser, vilket innebär en utökad bygglovplikt. Vid etableringar av verksamheter behöver avgränsningen mellan verksamhetsområdet och jordbrukslandskapet utredas. Det är viktigt att en trädrida sparas i västra delen mot kulturlandskapet som breder ut sig upp mot Brandstorps kyrkby. En trädrida behövs för att ta hänsyn till kyrkbyns och landskapets kulturvärden. Intill verksamhetsytan ligger även ett bostadsområde vilket påverkar vilken typ av verksamheter som är lämpliga inom området.

! Riktlinjer - Brandstorp

- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket utforma en trafiksäker öst-västlig gång- och cykelpassage utmed väg 195.
- Kommunen ska arbeta för att möjliggöra en gång- och cykelväg mellan Brandstorp och Habo tätort.
- Utpekade gröna stråk ska bevaras och tas hänsyn till i fortsatt planering.
- Kommunen bör inventera bostadsbebyggelsen i nordöstra delen av tätorten med syfte att kartlägga arkitektoniska värden och hur dessa ska hanteras.
- Den bostadsbebyggelse som planläggs bör komplettera den befintliga när de gäller upplåtelseform och typ, samt styras av efterfrågan och behov.
- Kommunen är positiv till byggnation i orten och inom utpekade LIS-områden.
- Bebyggelse inom LIS-områden ska anslutas till kommunalt vatten- och avloppsnät.
- Vid behov bör kommunen se över och uppdatera äldre detaljplaner till rådande förhållanden.
- Vid markförändringar inom tätortsnärzonen ska kommunen eftersträva att detaljpanelägga den ändrade markanvändningen. Kommunen är restriktiv till enskilda avstyckningar eller annan förändring som kan försvåra framtida exploatering eller markanvändning. Bedömning sker i varje enskilt fall.

Utveckling - Brandstorp

Fagerhult & Baskarp

Områdesbeskrivning

Fagerhult och Baskarp ligger ungefär en mil norr om Habo tätort, längs med Vättern. Orterna begränsas i norr på ett naturligt sätt genom bäckraviner. Landskapet runt Baskarp är kuperat och består till stor del av barrskog. Landskapet runt Fagerhult är bitvis kuperat och består av både åkerlandskap och barrskog.

Genom båda orterna går riksväg 195 som delar orterna i två delar. Vägen begränsar framkomligheten i öst- västlig riktning för både människor, växter och djur samtidigt som vägen i nord- sydlig riktning möjliggör fordonstransporter.

Riksintressen, värdefulla områden och begränsningar

Ett stort område som sträcker sig från norra delen av kommunen och en bra bit söder om Fagerhult är utpekade som riksintresse för naturvård. Området är även utpekade som riksintresse för turism och rörligt friluftsliv. Nordöst om Baskarp ligger en sandtäkt, ner mot Vättern. Baskarpsand AB är ett företag som utviner kvartssand och fältspat-sand. Sanden är unik och sandtäkten i Baskarp är därför utpekade som riksintresse för värdefulla ämnen och material, enligt 3 kap 7 § andra stycket miljöbalken. Det är myndigheten Sveriges Geologiska Undersökning som pekat ut sandtäkten som riksintresse.

Norr om både Fagerhult och Baskarp finns bäckraviner som är belagda med strandskydd på 100 meter. Ravinerna innehåller främst lövträd, men även inslag av barrträd. Ravinen vid Fagerhult, väster om orten, är en del av Gagnåns naturreservat samt ett Natura 2000-område. Genom ravinen rinner Gagnån, som ingår i Vätterns vattenskyddsområde, och mynnar i Vättern. Längs Gagnån finns utpekade områden för särskilt värdefulla kulturmiljöer vid vatten. Ravinen norr om Baskarp är även den ett naturreservat, vilken är sammanlänkad med Hökensås naturreservat. Stora delar av ravinen norr om Baskarp är utpekade som nyckelbiotoper av skogsstyrelsen. Svedån som rinner genom ravinen mynnar i Vättern och ingår i Vätterns vattenskyddsområde. Omkring både Fagerhult

och Baskarp har Skogsstyrelsen pekat ut områden för nyckelbiotoper.

Väg 195 är utpekad som riksintresse av Trafikverket, eftersom vägen har särskild betydelse för regional och mellanregional trafik. Vägen är belagd med ett utökat byggnadsfritt avstånd på 30 meter.

Befolkning, bostäder, service och arbetsplatser

I Fagerhult och Baskarp bor det cirka 340 invånare (juni 2019). Bostadsutbudet består av cirka 150 småhus med en större andel villabebyggelse. I Baskarp finns även ett flerbostadshus med åtta lägenheter och i Fagerhult finns några radhuslängor. En stor del av bostadsbebyggelsen byggdes ut på 60-70-talet. Bostadsområdet väster om väg 195 i Fagerhult byggdes till stor del ut under 90-talet. I Fagerhult finns det cirka 10 tomter som är planlagda för bostäder men som inte har bebyggts. Det finns någon enstaka äldre detaljplan i Fagerhult som är från 60-talet med begränsade byggrätter, vilket behöver ses över för att öka möjligheten att bygga nytt eller bygga till. I Baskarp finns det cirka 5 tomter som är planlagda för bostäder men som inte bebyggda. Utöver det finns det en detaljplan från 1962 som medger ett bostadsområde med cirka 30 tomter för bostäder. Området ligger i nordvästra delen av Baskarp, på en hög plåtå.

I Fagerhult finns en skola med årskurserna F-6, en förskola samt fritidshem. Eleverna som går i årskurs 7-9 går på Hagabodaskolan i Habo tätort. Barnen som bor i Baskarp nyttjar skolan och barnomsorgen i Fagerhult. Mellan Baskarp och Fagerhult finns en gång- och cykelväg som delvis är asfalterad och belyst. I Baskarp korsar cyklistvägen från Baskarp ansluter till parkeringsplatsen som tillhör Fagerhults Belysning. På parkeringsplatsen får cyklist, fotgängare och bilister samsas. I Fagerhult finns två planskilda korsningar för cyklist och fotgängare, under väg 195. Den planskilda korsningen vid skolan saknar belysning.

I Fagerhult finns två lekplatser utöver barnomsorgens verksamheter, en på var sidan om väg 195. Det finns även en större gräsmatta med fotbollsmål.

I Baskarp finns en lekplats öster om väg 195.

Kollektivtrafiken i Fagerhult och Baskarp försörjs av Jönköpings Länstrafik och Västtrafik. I dagsläget kör Jönköpings Länstrafik buss 115 Habo – Brandstorp på vardagar. Västtrafik kör i dagsläget buss 406 mellan Fagerhult, Baskarp och Hjo på vardagar.

I Fagerhult finns det en frisersalong, en dagligvaruhandel som även är apoteksombud, postombud och tillhandahåller service från ATG och Svenska spel. Fagerhults Belysning är en av kommunens största arbetsplatser. Det är många som pendlar in till Fagerhult för att arbeta på företaget. Kommunen har ingen industrimark på orten. Den industrimark som finns ägs av Fagerhults belysning och omfattar cirka 14,5 hektar. I Baskarp finns ett tiotal företag varav tre industrier. I Baskarp finns en yta planlagd för verksamheter men den är inte bebyggd. Centralt i Fagerhult ligger Fagerhus, konferens- och representationsgård, som drivs av stiftelsen Fagerhult. I Fagerhus finns en idrottshall, squashhall, gym och bowlingbana. Väster om Fagerhult finns ett elljusspår på 2,5 kilometer, som under vintertid kan nyttjas för skidåkning. I Baskarp, vid Vätterns strand finns en hamn, Svedudden, för småbåtar samt en gästhamn. Intill hamnen finns en badplats med sandstrand, toaletter, kiosk och servering. Mellan badplatsen och Baskarps tätort finns ingen anlagd gång- och cykelväg.

Teknisk service

Det kommunala bolaget Habo Energi planerar att bygga fiber i hela kommunen. Under 2019 planeras stamnät och accessnät att anläggas mellan Fagerhult och Brandstorp. Både Fagerhults och Baskarps tätortsbebyggelse är ansluten till det kommunala vatten- och avloppsnetet. Vattenverket i Baskarp försörjer båda orterna med dricksvatten. Avloppsverket i Fagerhult ligger vid Gagnån och

byggdes 1974 och renoverades 1990. Verket utför mekanisk, biologisk och kemisk rening av avloppsvattnet. Avloppsverket i Baskarp ligger strax öst om tätorten och byggdes 1961-62. Verket utför mekanisk, biologisk och kemisk rening. Enligt en extern kontroll som gjordes år 2017 bedöms båda avloppsverken fungera bra.

Utveckling

Kommunen är positiv till att det finns möjlighet för orterna att utvecklas. Läget nära Vättern med dess fina omgivande natur, Baskarps badstrand och hamn samt den lokala service som finns i Fagerhult gör att det finns en potential för orterna att växa. I Baskarp föreslås ingen ny utveckling utöver den som redan finns, det vill säga en detaljplan i nordvästra delen av tätorten som tillåter ett 30-tal villatomter samt en detaljplan för verksamheter i sydöstra delen av orten. Däremot föreslås en trafiksäker gång- och cykelpassage på väg 195 samt en gång- och cykelväg från tätorten till Baskarps strand.

I Fagerhult föreslås två utbyggnadsområden för bostäder, en på västra sidan och ett på östra sidan om väg 195. En mindre förtätning av befintligt bostadsområde föreslås öster om väg 195. De föreslagna ytorna rymmer uppskattningsvis 45 villor vilket, om de byggs ut, kommer ställa krav på att det finns möjlighet att utöka skol- och förskoleverksamheten. Utbyggnadsområdena kan rymma förskoleverksamhet. En verksamhetsyta norr om bäckravinen, i anslutning till Fagerhults belysning föreslås. De markytor som föreslås för utveckling är i huvudsak skogsmark men även en del ängs- och åkermark. Kommunen är beroende av privata markägare för att den föreslagna utvecklingen ska kunna genomföras eftersom kommunen inte äger den mark som föreslagits för utveckling.

I Fagerhult och Baskarp är det även viktigt att planera och arbeta för att skapa trafiksäkra passager i väst-östlig riktning utmed väg 195. I samband med ett sådant arbete bör kommunen i samverkan med Trafikverket även utreda möjligheter till en utform-

ning av vägen som bidrar till att hastighetsgränserna hålls, genom hastighetsdämpande åtgärder. Gemensamt för både Baskarp och Fagerhult är att en gång- och cykelväg föreslås mellan Brandstorp i norr och Habo i söder som länkas ihop med den befintliga som förbinder Baskarp och Fagerhult. En sammanhängande gång- och cykelväg som binder samman orterna utmed väg 195 möjliggör för arbetspendling på ett hållbart sätt, samt ökar tillgängligheten för friluftslivet och turismen.

Utbyggnadsområden

I arbetsprocessen för vilka ytor som pekas ut som lämpliga för bostadsändamål och verksamheter har flera kriterier använts för att kunna bedöma vilka ytor som är lämpliga att pekas ut i översiktsplanen. Kriterierna är följande;

- Nyttja redan gjorda investeringar i vägar, vatten och avlopp med mera.
- Skapa en sammanhängande tätort.
- Skapa förutsättningar för hållbart resande.
- Förtäta i centrala lägen med tillgång till kollektivtrafik.
- Säkerställ tillgång till tätortsnära skog.
- Undvika jordbruksmark för att säkerställa livsmedelsproduktion.

Kring Fagerhults tätort är det på flera platser kuperat och Gagnån med strandskydd rinner genom den norra delen av tätorten och avgränsar tätorten på ett naturligt sätt. Fagerhults belysning är en stor arbetsplats med ett stort markområde som ligger väst om väg 195 och avgränsar orten åt väst. Intill Fagerhults belysning finns ett rekreationsområde med elljusspår. De ytor som pekas ut i översiktsplanen anses vara de mest lämpade för en utveckling för bostadsändamål och verksamheter utifrån ovanstående kriterier och förutsättningar.

Område A är 4,0 hektar stort och består av 2,7 hektar jordbruksmark, 0,4 hektar ängs- och betesmark, 0,4 hektar skog och 0,4 hektar annan öppen mark. Området ligger intill ett bostadsområde och ett större jordbrukslandskap. Området är utpekad som lämpligt för bostadsändamål. Vid planläggning ska hänsyn tas till omgivningen och främst hur ny bebyggelse möter landskapet.

Område B är 1,6 hektar stort och består av jordbruksmark. Delar av området är planlagt som natur. Området ligger utmed väg 195 som genererar trafikbuller. Vid en planläggning av området måste bullerpåverkan från vägen utredas.

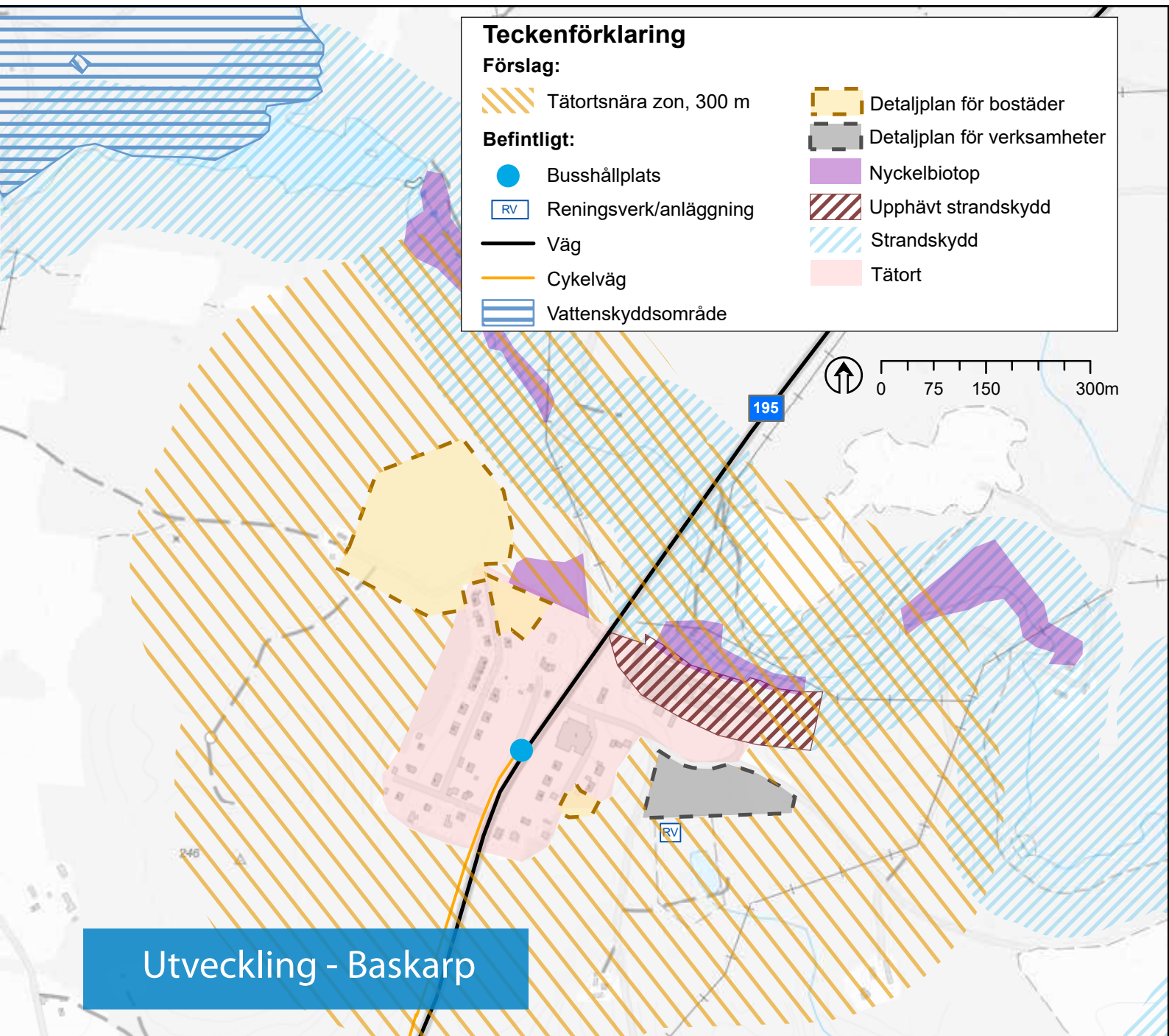
Område C är 2,8 hektar stort och består av igen-

växt jordbruksmark. Det är en blandning av gles växande träd och högt gräs med inslag av olika sorters ängsblommor. Det finns enstaka ekar på området och marken sluttar, på en del ställen markant. Området är utpekad som lämpligt för bostadsändamål. Vid en planläggning behöver en naturvärdesinventering genomföras och höjdskillnaderna måste beaktas.

Område D är 4,9 hektar stort och består av skog. Området är tidigare utgrävt för den befintliga verksamheten så nivåskillnaderna mellan befintligt verksamhetsområde och verksamhetsyta är markant. Även inom den nya verksamhetsytan finns det stora nivåskillnader som behöver beaktas vid planläggning.

! Riktlinjer - Fagerhult och Baskarp

- Kommunen ska arbeta för att i samverkan med Trafikverket utforma trafiksäkra gång- och cykelpassager utmed väg 195 samt utreda möjligheterna till hastighetsdämpande åtgärder i orterna.
- Kommunen ska arbeta för att möjliggöra en gång- och cykelväg mellan Habo tätort och Brandstorp, som länkas samman med den befintliga sträckan mellan Fagerhult och Baskarp.
- En cykelbana föreslås till Baskarps strand som länkas samman med cykelstråket Brandstorp – Habo.
- Den bostadsbebyggelse som planläggs bör komplettera den befintliga när de gäller upplåtelseform och typ, samt styras av efterfrågan och behov.
- Kommunen ska ha planberedskap för att kunna utöka skolan och förskolan vid behov.
- Skogsområdet intill skolan ska bevaras för att möjliggöra för skolan och förskolan att nyttja området i sina verksamheter.
- Vid behov bör kommunen se över och uppdatera äldre detaljplaner till rådande förhållanden.
- Vid markförändringar inom tätortsnärzonen ska kommunen eftersträva att detaljplanelägga den ändrade markanvändningen. Kommunen är restriktiv till enskilda avstyckningar eller annan förändring som kan försvåra framtida exploatering eller markanvändning. Bedömning sker i varje enskilt fall.

Teckenförklaring

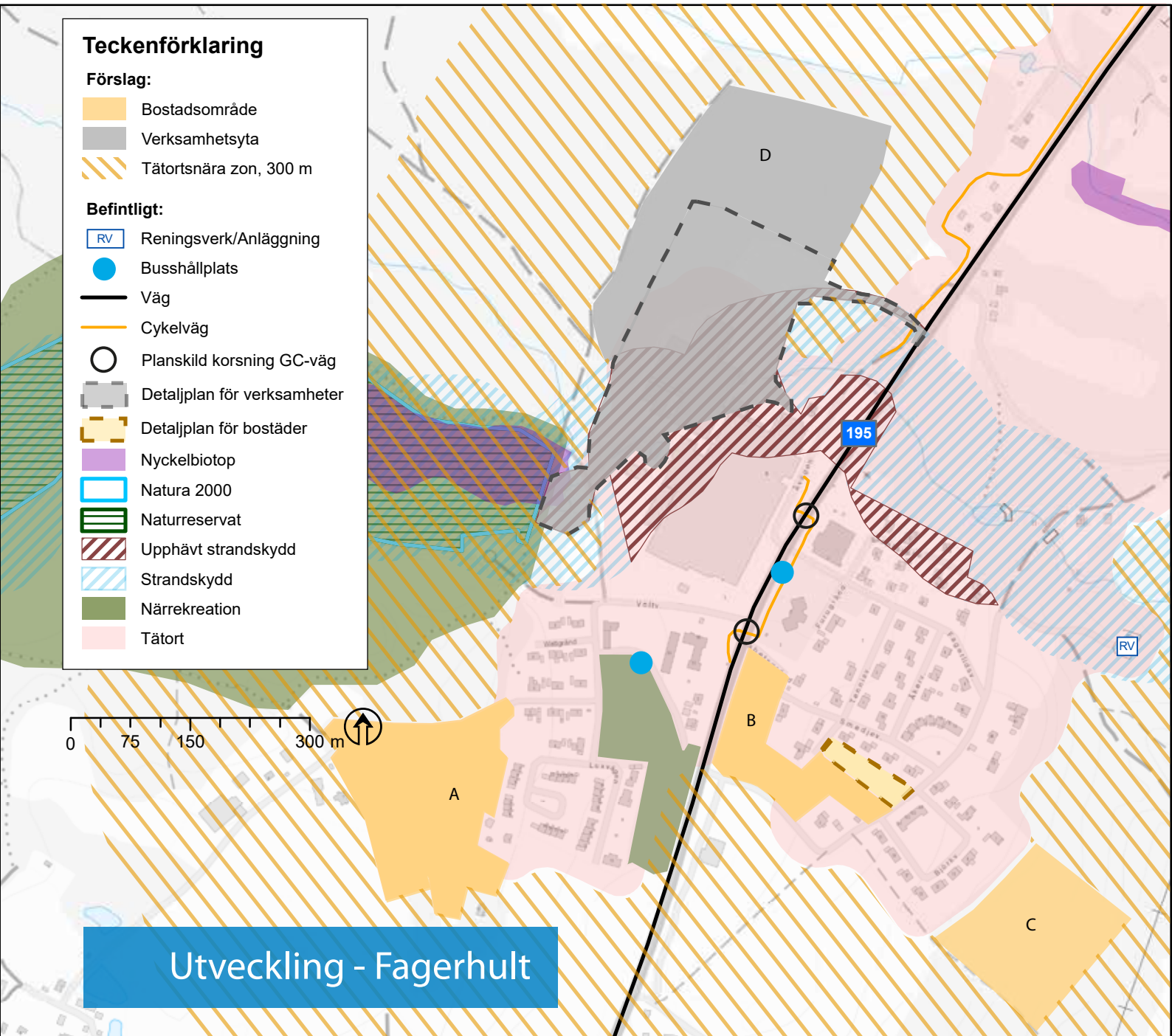
Förslag:

- Tätortsnära zon, 300 m
- Detaljplan för bostäder

Befintligt:

- Busshållplats
- Reningsverk/anläggning
- Väg
- Cykelväg
- Vattenskyddsområde
- Detaljplan för verksamheter
- Nyckelbiotop
- Upphävt strandskydd
- Strandskydd
- Tätort

Utveckling - Baskarp

Furusjö

Furusjö ligger vid Furusjön cirka 8,5 kilometer från Habo tätort och cirka 6 kilometer från Mullsjö tätort. Landskapet kring Furusjö är mestadels svagt till måttlig kuperat men dramatiska branter förekommer också i övergången mellan höga partier och dalar. Skogen dominerar och består av tall och gran med inslag av bland annat björk och asp. Kring bebyggelse och äldre jordbruksmarker finns ofta inslag av ädellövskog. Bebyggelselägen har lång historisk kontinuitet. Väg 1819 som går mellan Habo och Mullsjö ligger norr om samhället.

Riksintressen, värdefulla områden och begränsningar

Furusjön är belagd med allmänt strandskydd på 100 meter. Likaså Mellandammen norr om orten och reningsdammen öst om orten. Skogsstyrelsen har pekat ut områden för nyckelbiotoper, söder och norr om tätorten. I norra delen av Furusjön är ett område utpekade som särskilt värdefulla kulturmiljöer vid vattnet. Väg 1819 är försett med ett utökat byggnadsfritt avstånd på 30 meter på varje sida om vägen. I Sydvästra delen av tätorten finns ett vattenskyddsområde.

Befolkning, bostäder, service och arbetsplatser

I Furusjö bor det 340 invånare (juni 2018). Bebyggelsen består främst av friliggande villor samt en del fritidshus. Vissa hus är ursprungligen fritidshus som gjorts om till åretruntboende. Det finns ett mindre flerbostadshus och två parhus. Många av husen byggdes under 60- och 70-talet. Det har byggts ett fåtal hus i Furusjö de senaste åren och det finns en efterfråga att bygga hus på orten. Det finns ett 20-tal tomter som är planlagda för bostäder men som inte bebyggs. Detaljplanerna i Furusjö är från 60-talet med begränsade byggrätter, vilket behöver ses över för att öka viljan att bygga bostäder på orten.

I Furusjö finns det två lekplatser, en som vänder sig till lite äldre barn och en till lite yngre. Det finns även en större gräsmatta med fotbollsmål. I Furusjö finns en förskola. Elever i årskurs F-6 går på Alléskolan i Habo

tätort. Högstadieläverna går på Hagabodaskolan i Habo tätort.

Vid Furusjön finns en badplats med bryggor, gungor och volleybollnät. Intill badplatsen finns en kiosk som är öppen sommartid. Västra Vätterleden, etapp 8 passerar Furusjö. Leden sträcker sig från Tiveden i norr och till Mullsjö i södväst. I Mullsjö ansluter leden vidare till södra Vätterleden. Söder om järnvägen finns ett elljusspår på 2,5 kilometer. Vintertid går det att åka längdskidor där. Furusjö saknar gång- och cykelvägar som länkar samman orten med andra orter, så som Mullsjö och Habo. På orten finns Sjöhaga pensionat som har drivits sedan slutet av 1800-talet. De senaste åren har pensionatet fungerat som bed & breakfast, konferensanläggning för mindre konferenser samt arrangemang för brukshundsklubbar.

Kollektivtrafiken ombesörjs av Jönköpings Länstrafik. I Furusjö finns fyra busshållplatser där buss 116 stannar. Bussen kör mellan Jönköping, Mullsjö och Habo, bussarna körs vardag och helg. Från Furusjö till Mullsjö station är det ungefär 6 kilometer. Från Mullsjö station kan man ta tåget till Habo på 10 min, Jönköping på 25 min, Göteborg på 1 timma 40 min, Skövde på 40 min, och Falköping på 20 min.

Det finns tre infarter till Furusjö via väg 1819. Hastighetsbegränsningen utmed väg 1819 är 80 km i timmen. Vid tätorten är hastighetsbegränsningen 60 km/h under sommarhalvåret. In- och utfarterna till väg 1819 ansluter till vägen i en mjuk kurva och sikten upplevs därför inte vara optimal.

Inom tätorten finns det två industritomter varav en, som tillåter småindustri, inte bebyggts. I dagsläget finns två etablerade industrier på orten.

Teknisk service

Bebyggelsen inom tätorten är anslutna till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Furusjö avloppsanläggning byggdes 1962 och består av två seriekopplade biodammar, vilka kompletterades med en våtmark och efterpoleringssteg år 1993. Enligt en extern utredning som gjordes 2017, är

avloppsanläggningen föråldrad och i stort behov av uppdatering. Dricksvattnet tas från vattenverket i Furusjö.

Habo energi bygger fiber i hela kommunen och planerar att bygga stam- och accessnät under år 2020 mellan Habo och Furusjö. Tillgången på bredband med hög hastighet är en viktig del i utvecklingen av mindre orter. Dels för privat bruk men även för att det ska vara möjligt att arbeta hemifrån och kunna driva ett företag på orten.

Utveckling

Kommunen är positiv till att det finns möjlighet för orten att växa. Furusjös läge nära Mullsjö och Habo tätorter där service, arbetsplatser och kollektivtrafik finns, samt Furusjös läge intill Furusjön med dess fina omgivande natur gör att Furusjö har potential att ytterligare utvecklas till en attraktiv ort att bo på. I Furusjös nordöstra delar föreslås två utbyggnadsområden för bostäder. Uppskattningsvis rymmer områdena ungefär 50 villatomter. Ett område på den västra sidan om Furusjön håller på att detaljplanläggas för 12 villor. Befintliga detaljplaner togs fram under 1960-talet och behöver ses över eftersom förutsättningarna förändrats sedan detaljplanerna antogs. Andelen permanentboenden är större i dagsläget än när planerna togs fram. Intill de föreslagna områdena för bostadsutveckling i den östra delen av tätorten, föreslås ett område som möjliggör för skola och förskola vid behov. En utbyggnad av Furusjö enligt översiktsplanen innebär troligtvis en ökning av trafikflödet. Med tanke på detta bör kommunen tillsammans med Trafikverket utreda förutsättningarna för de tre infarterna utifrån trafiksäkerhet.

Norr om järnvägen föreslås ett område som möjliggör för centrumändamål som kan inkludera en mindre livsmedelsbutik samt utveckla nod för kollektivtrafiken.

Kollektivtrafiken behöver utvecklas med tätare

turer, framförallt på morgon, eftermiddag och kväll för att tillgängliggöra tågstationerna i Mullsjö och Habo för vidare transport men även för att tillgängliggöra service och målpunkter i de båda tätorterna. Kommunen behöver föra en dialog med Jönköpings länstrafik eftersom det är de som tar beslut om bussturer. Region Jönköping har pekat ut en regional cykelväg mellan Mullsjö och Habo som passerar Furusjö. Det är av stor vikt att gång- och cykelvägen genomförs eftersom det möjliggör för arbetspendling med cykel samt ökar tillgängligheten till tågstationerna och båda tätorterna. En gång- och cykelväg mellan orterna skulle även gynna friluftslivet och turismen.

Reningsprocessen för avloppsvatten behöver utökas och ett reningsverk byggs för att få till en rening som motsvarar nuvarande miljökrav. Ledningarna för vatten och avlopp är också i behov av att förnyas.

Översiktsplanen pekar ut gröna stråk där avsikten är att dessa ska bevaras för att länka samma gröna områden med varandra, skapa trevliga bostadsmiljöer samt bevara ekosystemtjänster och biologisk mångfald. De markytor som föreslås för utveckling är i huvudsak skogsmark men även en mindre del ängs- och åkermark. Kommunen är delvis beroende av privata markägare för att genomföra översiktsplanen eftersom kommunen endast äger delar av de områden som föreslås för utveckling och resterande delar ägs av privata markägare.

I samband med att översiktsplanen antas upphör den fördjupade översiktsplanen för Fagerhult från 2003 att gälla.

Utbyggnadsområden

I arbetsprocessen för vilka ytor som pekas ut som lämpliga för bostadsändamål och verksamheter har flera kriterier använts för att kunna bedöma vilka ytor som är lämpliga att pekas ut i översiktsplanen. Kriterierna är följande;

- Nyttja redan gjorda investeringar i vägar, vatten och avlopp med mera.
- Skapa en sammanhängande tätort.
- Skapa förutsättningar för hållbart resande.
- Förtäta i centrala lägen med tillgång till kollektivtrafik.
- Säkerställ tillgång till tätortsnära skog.
- Undvika jordbruksmark för att säkerställa livsmedelsproduktion.

Furusjö ligger intill Furusjöns östra strandlinje som omfattas av strandskydd. I norr begränsas tätortens utbyggnadsmöjligheter av väg 1819, i väster av sjön och vattenskyddsområdet samt i söder av Jönköpingsbanan. Öster om tätorten ligger reningsverket. De ytor som pekas ut i översiktsplanen anses vara de mest lämpade för en utveckling för bostadsändamål och verksamheter utifrån ovanstående kriterier och förutsättningar.

Område A är 5,0 hektar stort, varav 1,3 hektar jordbruksmark och 3,7 hektar skog. Genom området går två kraftledning. Intill området ligger reningsverket. Området pekas ut som lämpligt för bostadsändamål. Vid en planläggning behöver kraftledningarna grävas ned och reningsverkets påverkan på området behöver utredas.

Område B är 3,4 hektar stort och består av skog. Inom området finns två fornminnen som både är kolbottnar, resmila. Norra delen av området ligger utmed väg 1819 som genererar trafikbuller. Området pekas ut som lämpligt för bostadsändamål. Vid en planläggning av området behöver trafikbullret och fornminnena utredas.

Område C är 2,1 hektar stort och består av skog. Genom området går en kraftledning och det finns två fornminnen inom området. Fornminnena är en kolbotten, resmila och ett område med skogsbrukslämningar. Området pekas ut som

lämpligt för barnomsorg. Vid en planläggning av området behöver kraftledningen åtgärdas och fornminnena utredas.

Område D är 1,3 hektar stort och är planlagt för småindustri. Detaljplanen är från 1957. Marken består av 0,8 hektar skog, 0,3 hektar gräs/annan öppen mark och 0,2 hektar hårdgjord yta. Området pekas ut som lämpligt för centrumändamål. För att kunna använda området för detta behöver den befintliga detaljplanen ändras.

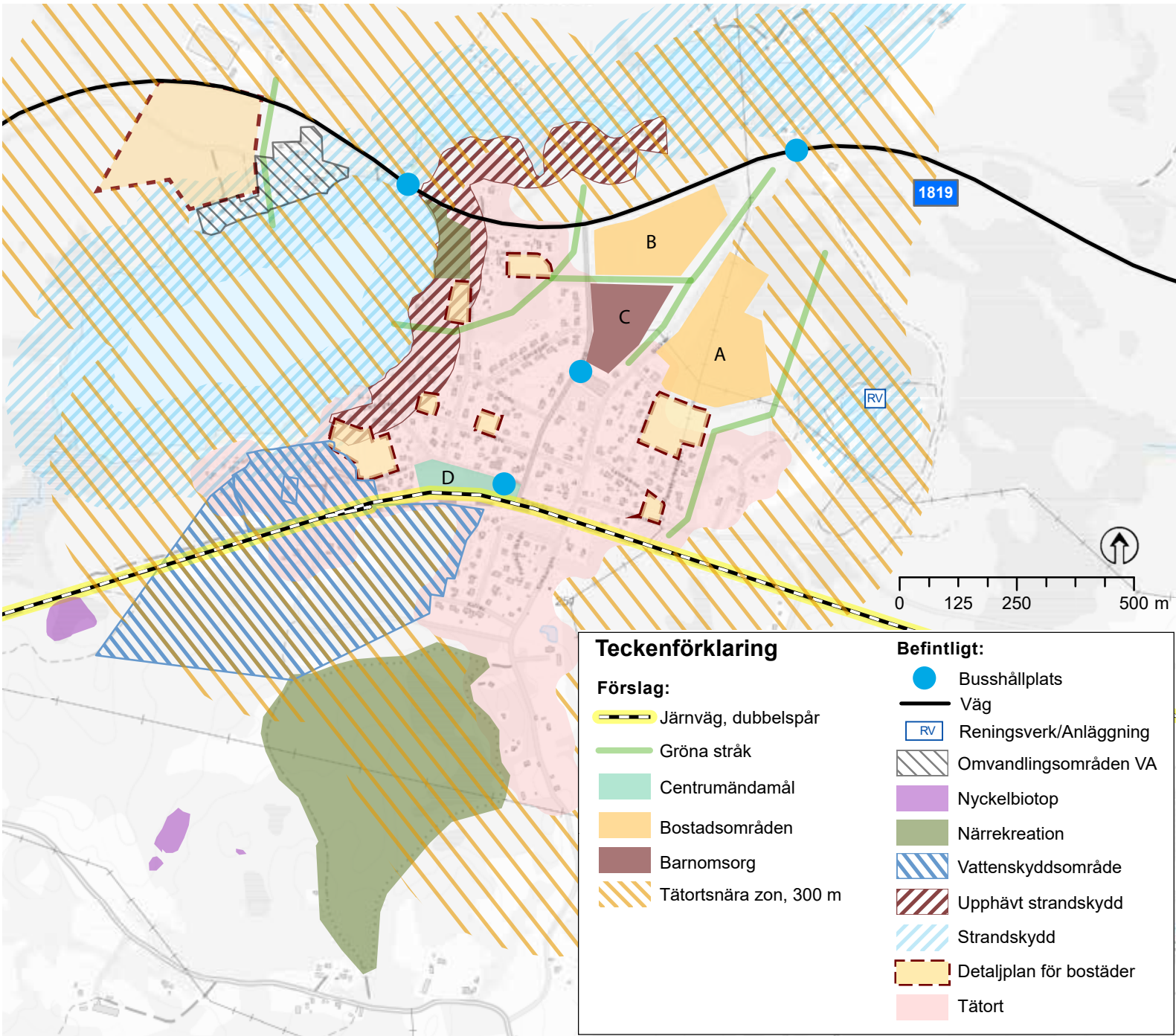

Riktlinjer - Furusjö

- Detaljplanerna för Furusjö är från 1960-talet och behöver ses över och eventuellt behöver dessa ersättas med nya planer eftersom förutsättningarna förändrats sedan detaljplanerna antogs.
- Den bostadsbebyggelse som planläggs ska komplettera den befintliga när de gäller upplåtelseform och typ, samt styrs av efterfrågan och behov.
- Kommunen ska arbeta för att en gång- och cykelväg byggs mellan Mullsjö och Habo, via Furusjö.
- Kommunen ska arbeta för att kollektivtrafiken utvecklas så att befintliga tågstationer i Mullsjö och Habo blir mer tillgängliga för invånarna i Furusjö.
- Kommunen ska vid behov verka för och samarbeta med Trafikverket med syfte att utreda trafiksäkerheten vid in- och utfarter till väg 1819.
- Kommunen ska ha planberedskap för att kunna utöka förskolan och etablera en skola vid behov.
- Reningsverk med uppdaterad reningsprocess ska anläggas. Vatten- och avloppsledningar ska förnyas vilket ska förtydligas i en ledningsförnyelseplan.
- Vid behov bör kommunen se över och uppdatera äldre detaljplaner till rådande förhållanden.
- Vid markförändringar inom tätortsnärzonen ska kommunen eftersträva att detaljplanelägga den ändrade markanvändningen. Kommunen är restriktiv till enskilda avstyckningar eller annan förändring som kan försvåra framtida exploatering eller markanvändning. Bedömning sker i varje enskilt fall.

Utveckling - Furusjö

Habo

Områdesbeskrivning

Habo tätort ligger längsmed Vättern, ungefär två mil norr om Jönköping. Närheten till naturen och Vättern och all den föreningsverksamhet som finns har lockat många att bosätta sig i Habo. Läget nära Jönköping med utbud av arbetstillfällen, shopping och kultur samt goda kommunikationer med tåg och buss bidrar till att Habo tätort är en attraktiv boendeort. Landskapet runt omkring Habo tätort är flackt till måttligt kuperat med större åkerfält avbrutna av främst barrskogspartier, träridåer och bäckraviner. Bebyggelsen är ofta centralt placerad på mindre höjder i de odlade områdena.

Habo tätort delas av genom en bäckravin i norr. Genom orten går en järnväg och riksväg 195 som också delar av orten. Bäckravinen med dess naturreservat skapar en grön kil i tätorten med möjlighet till rekreation. Områdena på var sida om ravinen länkas samman med tre bilvägar och tre gång- och cykelvägar. Järnvägen med en hållplats på orten skapar möjligheter för hållbara kommunikationer men den skapar också en barriär mellan östra och västra sidan av orten. Kopplingarna mellan de båda sidorna om järnvägen är relativt god. För bilister finns det tre järnvägsundergångar och för cyklister och fotgängare finns det fyra. Väg 195 delar av orten då exempelvis Sjögarp och stora Fiskebäck ligger på den östra sidan av vägen. Kopplingen mellan östra och västra sidan om väg 195 kan förbättras för mjuka trafikanter. I nuläget finns två broar/undergångar som är anpassade för fotgängare och cyklister. En vid Sjögarpsrondellen och en vid Fiskebäck/Väst-Göte.

Riksintressen och andra värdefulla områden

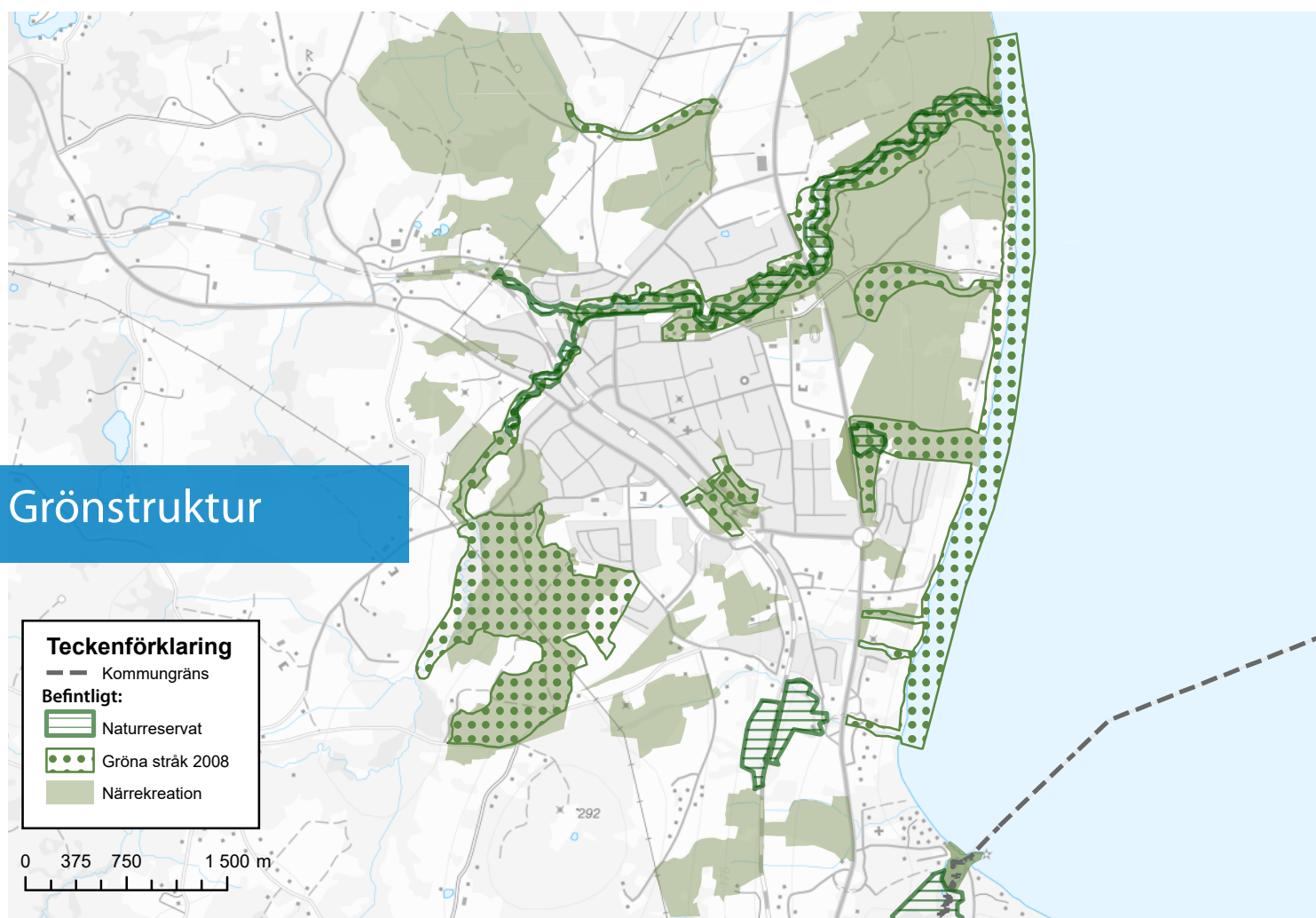
Hela området öster om riksväg 195 samt Vättern är utpekade som riksintressant för naturvård samt riksintresse för turism och friluftsliv. Riksintresserna är utpekade av Naturvårdsverket. Väg 195 är utpekad som riksintresse av Trafikverket, eftersom vägen har särskild betydelse för regional och mellanregional trafik. Vägen omfattas av ett utökat byggnadsfritt avstånd

på 30 meter. Jönköpingsbanan som går genom Habo tätort är också utpekad som riksintresse av Trafikverket, eftersom järnvägen har betydelse för godstransporterna på nationell nivå. Längs Vättern har länsstyrelsen beslutat om utökat strandskydd på 300 meter, förutom ett par få undantag till exempel vid Brandstorp och Domsand. Längs övriga sjöar och vattendrag gäller, med några undantag, ett generellt skydd på 100 meter. Bäckravinen i norra delen av tätorten är naturreservat och Hökesån som rinner genom ravinen ingår i Vätterns vattenskyddsområde. Flera områden i reservatet är utpekade som särskilt värdefulla kulturmiljöer vid vattnen, så kallade kulturaqua. I närheten av tätorten finns fler naturreservat bland annat Stora Kärrs bokskog och Fiskebäcks naturreservat. I flera områden kring tätorten och i delar av naturreservaten finns utpekade områden för nyckelbiotoper.

Grönstruktur

I och omkring Habo tätort finns tätortsnära skogar som används för vardagsrekreation och som bidrar till att skapa kvaliteter i bostadsområden och tätorten som helhet. Dessa ingår i vad man kallar för grönstruktur, vilken är områden med vegetation så som skog, parker, ängar med mera. I de centrala delarna av Habo tätort finns fem tätortsnära skogar. Skogarna bedöms som värdefulla och är en stor tillgång för tätorten. Skogarna kan användas som rekreationsområde och ger karaktär till omgivande bostadsområde. (Tätortsnära skogar i Habo, 2012. Gösta Börjesson).

I grönstrukturplanen för Habo tätort, som togs fram år 2008 pekades viktiga gröna stråk ut. Gröna stråk är en del av den gröna strukturen. Stråken som pekades ut är bäckraviner, spårområdet vid Gränsenstugan, bokskogen, Vätterstranden och Bränninge hage. (Vårt gröna Habo, 2008)

I Habo tätort finns det flera grönytor, några parker och lekplatser. Lekplatserna riktar sig främst till mindre barn och de är över lag jämnt fördelade över tätorten. Det finns något bostadsområde där det finns behov av fler lekplatser. Generellt är grönytor och parkerna sparsamt utformade vilket gör att det finns potential att utveckla dem.

Inför utvecklingen av Habo tätort är det viktigt att gröna områden och stråk pekas ut så att dessa kan bevaras och förstärkas. Det är viktigt att gröna områden länkas samman i ett grönt nätverk så att växter och djur kan förflytta sig mellan olika områden. De gröna stråken är viktiga för att skapa rekreatiomsområden, bevara ekosystemtjänster, stärka den biologiska mångfalden och för att hantera delar av klimatförändringen.

Befolkning och bostäder

Habo kommun har genomgått en snabb utveckling och har ökat i invånarantal under hela 2000-talet. Befolkningsmängden i Habo tätort är 8 494 (juni 2019), vilket utgör 69 % av Habo kommuns invånare. Tillväxten beror bland annat på att det är attraktivt att bo i Habo, ortens nära läge till Jönköping, samt att flera nya utbyggnadsområden etablerats.

Det är sannolikt att befolkningen i tätorten fortsätter att öka. Habo kommun har tagit fram en egen prognos utifrån arbetet med detaljplanerna. Prognosen visar att det kommer ske en uppskattad befolkningsökning i kommunen på cirka 2 500 personer till år 2025.

Enligt kommunens prognos bor det i Habo kommun cirka 15 000 invånare år 2025. År 2040, som är översiktsplanens tidshorisont, bor då cirka 18 700 – 20 800 personer i kommunen om den årliga befolkningsökningen ligger mellan 300 - 400 invånare per år. För att kommunen ska kunna utvecklas i denna takt krävs en god planberedskap och en aktiv markpolitik med syfte att köpa mark och öka det kommunala markinnehavet. Utmaningen är att i översiktsplanen peka ut tillräckligt mycket mark som avsätts för tätortsutveckling.

Habo tätort är ett utpräglat villaområde med inslag av flerbostadshus. En utmaning är att centrala lägen i tätorterna är glesa och bebyggda med låga hus, vilket försvårar möjligheten att skapa ett tätare centrum som kan ge mer underlag för den befintliga servicen, utan att den befintliga bebyggelsen påverkas negativt.

Det senaste tio åren har expansionen av bostäder främst skett genom bebyggelse av småhus på Bränninge. Det har även tillkommit flerbostadshus under den här perioden bland annat Parksäter i närheten av järnvägsstationen. Habo tätort kommer fortsätta att växa eftersom det finns färdiga detaljplaner för småhusbebyggelse både på Västra Solhöjden och på Lilla Bränninge och fler detaljplaner håller på att tas fram.

Utmaningarna förknippade med den byggda strukturen gäller främst bostäder, då det har byggts mest småhus med äganderätt i kommunen, vilket innebär att det saknas andra typer av boenden och upplåtelseformer. Det är viktigt att få till byggnation av flerbostadshus så att den äldre och yngre generationen kan bo kvar i den ort som de önskar. Genom att möjliggöra för ett annat utbud med flerbostadshus och rad- och parhus kan även bebyggelsestrukturen påverkas så att den gynnar en hållbar samhällsutveckling. Genom att bygga flerbostadshus, rad- och parhus tas inte lika mycket mark i anspråk, utbyggnad av vatten- och avlopp blir mer effektiv och samhällsekonomisk. Avstånden mellan målpunkter kan bli kortare vilket skapar förutsättningar för en utveckling av gång- och cykelvägnätet. Genom att befolkningen bor mer koncentrerat skapas även underlag för kollektivtrafik som då kan utvecklas och bli bättre.

Service och arbetsplatser

I Habo tätort finns det år 2019 fyra grundskolor, varav ett högstadium. Det finns fyra skolor med integrerade förskoleklasser. Behovet fram till år 2022 bedöms vara tre nya förskolor och två nya skolor för årskurs F- 6. Den kommande expansionen av Habo kräver att skolor och förskolor byggs ut i den takt som utvecklingen sker fram till år 2040.

Dagligvaruhandeln och den kommersiella handeln är koncentrerad till Blå torget i Habo centrum. Det finns bland annat livsmedelsbutiker, konditori, restauranger, kläd- och skobutik samt blomsteraffär. Det bedrivs även torghandel en gång i veckan året runt. Vid Blå torget finns ett bibliotek och Träffpunkt Habo för seniorer. Allt eftersom tätorten växer finns det ett behov av att utreda hur centrum kan utvecklas med bostäder, trafik och kommersiell service i framtiden. Därför kommer kommunen att ta fram ett planprogram för centrum som kommer utreda hur centrum kan utvecklas i framtiden.

Kommunen är en stor arbetsgivare med anställda inom skola, barnomsorg, vård, kommunförråd samt tjänstemän i kommunhuset. Historiskt har kommunen dominerats av tillverkningsindustrin. I kommunens företagsregister finns ungefär 400 företag listade, mestadels små och medelstora företag i skilda branscher. En stor del av dem finns på de större verksamhetsområdena. Kärrs verksamhetsområde i söder som är fullt utbyggt och Tumbäck i norra delen där det finns verksamhetsyta som inte bebyggt. För att möjliggöra ytterligare etablering av företag och verksamheter behöver mark planläggas. Efterfrågan på industrimark finns söder om orten ner mot Bankeryd.

År 2016 pendlade totalt cirka 1 500 personer/dag in till Habo kommun och 3 400 pendlade ut, varav cirka 2 900 pendlade till Jönköping. Cirka 1 000 personer pendlar från Jönköping till sin arbetsplats i Habo. Totalt pendlar cirka 3 900 personer mellan Habo och Jönköping. Det redovisar en analys över pendlingsmönster som togs fram år 2018. Den redovisar in- och utpendling, för bland annat Habo kommun, till och från kommuner inom Jönköpings län, angränsande kommuner i annat län samt de större kommunerna Borås, Skövde och Linköping. Analysen utgår från i statistik från år 2016.

I centrala Habo finns en tåg- och busstation. Med tåget kan man resa till Jönköping på 13 min, Mullsjö 9 min, Huskvarna 20 min, Nässjö mellan 50 min och 1 timma och 20 min, Falköping 30 min, Skövde mellan 50 min och 1 timma och 20 min och Göteborg på cirka 2 timmar. De regionala bussarna som

trafikerar Habo kommun ombesörjs av Jönköpings länstrafik.

Pendlingen från kommunen till framförallt Jönköping kommer öka i framtiden eftersom kommunen expanderar och många nyinflyttade kommer troligtvis ha sina arbetsplatser i Jönköping. Inför framtiden behöver kollektivtrafiken utvecklas för att underlätta pendlingen. Bostadsområden som nyligen byggts behöver få tillgång till kollektivtrafiken, vilket de inte har idag. Trafiksituationen med mycket trafik och de befintliga av- och påfarter på väg 195 fram till Sjögarpsrondellen, behöver ses över, likaså behovet av nya anslutningsvägar. Väg 195, sträckan mellan Habo och Jönköping, är hårt belastad och Jönköpings centrum likaså. Utmaningen för kommunen är att öka andelen resor med hållbara färdmedel. Fler hållbara resor förbättrar trafiksituationen överlag och livsmiljön i Jönköpings centrum med tanke på buller och luftkvalitet.

Kultur, fritid och turism

Habo tätort har ett rikt utbud av aktiva föreningar. På idrottsplatsen Slätten finns flera bollplaner samt banor för friidrott, pistolskytte och en tennishall. Längs väg 195, norr om Sjögarpsrondellen finns en frisbeegolfbana. Föreningslivet bidrar till möten och skapar mötesplatser. Pågående detaljplanering möjliggör för byggnation av en ny idrottsbana i Habo tätort. Kulturskolan har barn- och ungdomsverksamheter där man kan spela instrument, sjunga eller dansa. Kulturskolan har cirka 650 barn och ungdomar i sin verksamhet. I takt med att tätorten växer, ökar behoven av fler föreningslokaler. Kommunen behöver ha en beredskap för behovet av föreningslokaler så att fritids- och kulturverksamheter kan bedrivas.

I ortens närhet finns många tillfällen till rekreation och utomhusvistelse i både skogar och naturreservat. Gränsområdet med elljusspår och skidspår när snön tillåter, Fiskebäck naturreservat, Stora Kärrs bokskog, naturreservatet vid Hökesån samt Domsand med sin småbåtshamn och strand. Koppelingarna och tillgängligheten till och mellan dessa områden kan utvecklas för fotgängare och cyklister

likaså tillgängligheten till Vättern. I kommunen finns en tre mil lång sträcka mot Vättern men det är endast på ett fåtal ställen som allmänheten kan nå sjön.

Teknisk service

Tätortens dricksvatten kommer från Vättern och distribueras genom Jönköpings vattenverk. De äldre vattentäkterna vid Dykärr i planområdets nordvästra del är reservtakter. Nuvarande förhållanden bedöms täcka behovet av dricksvatten under överskådlig tid.

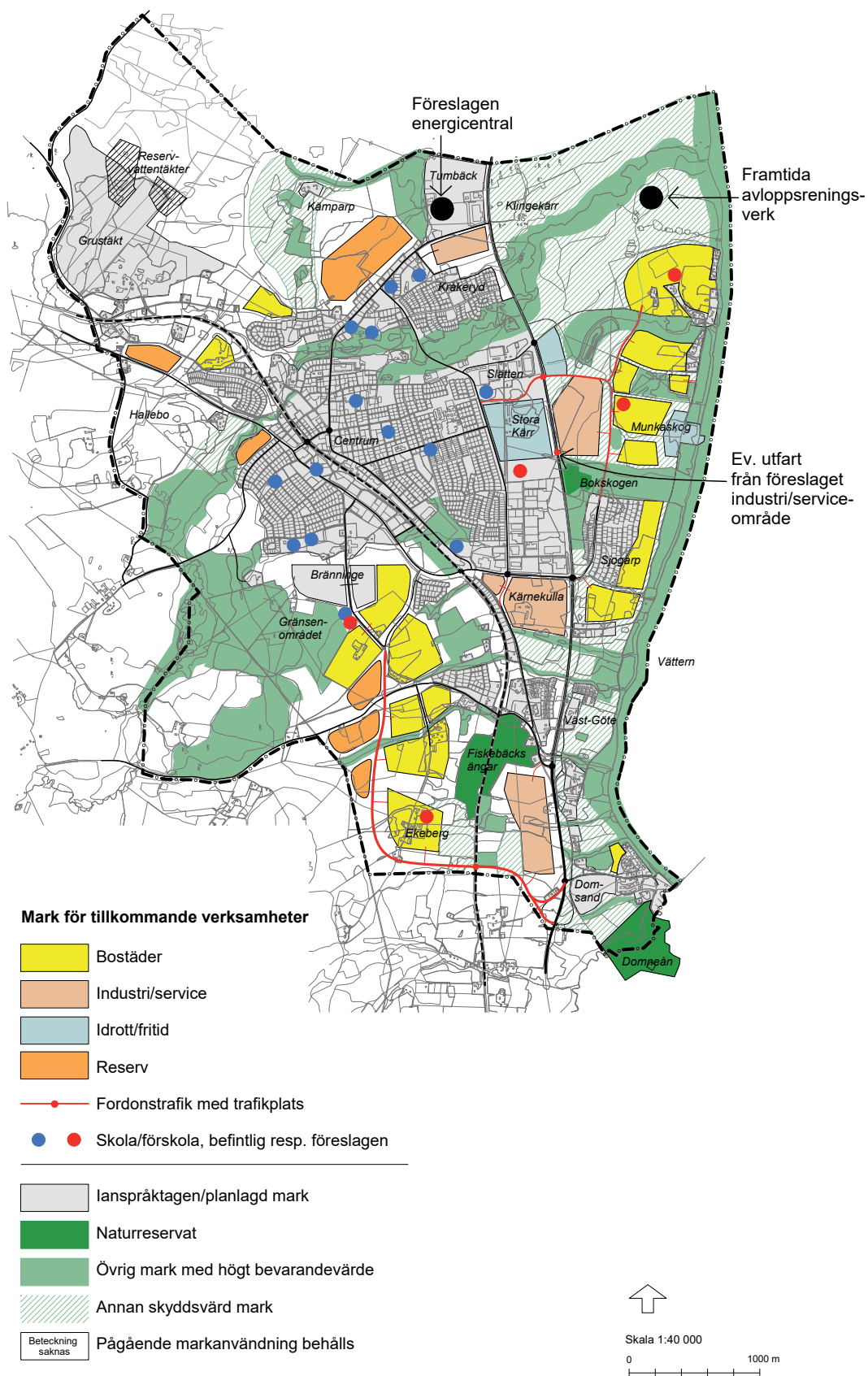
Reningen av tätortens avloppsvatten sker i reningsverket vid Hökesån, söder om området Kråkeryd. Reningsverket är gammalt och har byggts om flera gånger. Enligt en extern kontroll fungerar verket relativt bra och uppfyller gällande krav. Verkets nuvarande kapacitet bedöms inte vara tillräcklig för den framtida befolkningsökningen.

Att bygga ut det befintliga verket anses olämpligt med hänsyn till dess påverkan på omgivningen. En ny plats föreslås därför öster om länsväg 195 på betryggande avstånd från bebyggelsen. Läget är även lämpligt ur topografiskt perspektiv och kan anslutas till befintliga efterpoleringsdammar (våtmark) med utlopp mot Sillabäcken och Vättern. Kommunen bedömer att en ny plats för ett reningsverk behövs, inte bara på grund av befolkningsökning, utan även för att klara eventuellt nya miljökrav, till exempel för att rena vattnet från läkemedelsrester.

Tidigare ställningstaganden

Den fördjupade översiktsplanen över Habo tätort som togs fram 2011 visar föreslagna utbyggnadsområden för bostäder öster om tätorten samt sydväst om tätorten. Utbyggnadsområden för verksamheter föreslås väster om Stora Kärr, på Kärnekulla och söder om Fiskebäcks ängar. Reservområden föreslås norr om tätorten samt några områden i nordväst och några sydväst om tätorten. Grönområden med höga värden anges norr om tätorten, längs med Vättern samt väst om tätorten

Tidigare ställningstaganden

Framtidsplan för Habo tätort 2011

vid Gränsenområdet. Nya vägdragningar föreslås från Bränninge via Ekeberg till Domnsand samt från Sjögarps via Munkaskog till Slätten. Den fördjupade översiktsplanen kommer inte gälla när översiktsplanen 2040 antagits och vunnit laga kraft.

Analys av utbyggnadsriktningar

Översiktsplanen föregås av analyser och ställningstaganden av marken som ligger intill Habo tätort. Analysernas syfte är att synliggöra ställningstaganden som gjorts för att komma fram till översiktsplanen samt ställningstaganden som gjorts mellan olika intressen. Översiktsplanen ska också gå i linje med övergripande målsättningar som har tagits fram för kommunen. En viktig fråga inom arbetet med att ta fram översiktsplanen har varit i hur stor utsträckning kommunens utveckling ska ske genom exploatering av jordbruksmark eller om jordbruksmarken ska bevaras för framtida livsmedelsproduktion.

I arbetsprocessen för vilka ytor som pekas ut som lämpliga för bostadsändamål och verksamheter har flera kriterier använts för att kunna bedöma vilka ytor som är lämpliga att pekas ut i översiktsplanen. Kriterierna är följande;

- Nyttja redan gjorda investeringar i vägar, vatten och avlopp med mera.
- Skapa en sammanhängande tätort.
- Skapa förutsättningar för hållbart resande.
- Förtäta i centrala lägen med tillgång till kollektivtrafik.
- Säkerställ tillgång till tätortsnära skog.
- Undvika jordbruksmark för att säkerställa livsmedelsproduktion.

Sex utbyggnadsriktningar har analyserats kring Habo tätort; nordöst, norr, väst, sydväst, söder och sydöst.

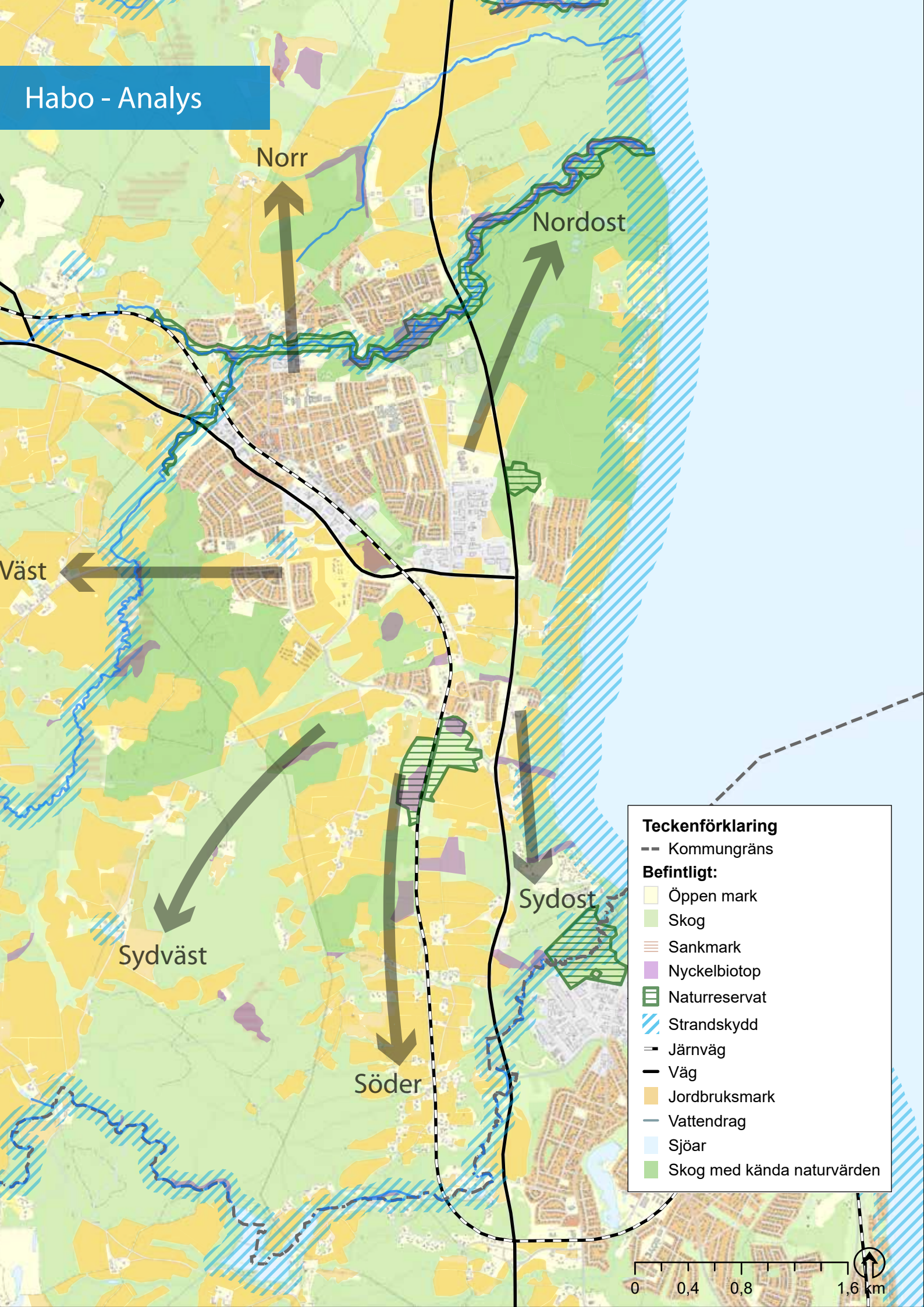
Nordöst om tätorten ligger ett område som till stor del består av skog med kända naturvärden enligt inventering framtagen av kommunen. Utifrån en 5-gradig skala bedöms tillgänglighet, närhet, skogens kvalitet, storlek och naturvärde. Områdena har värden från 3 och uppåt.

Vätterbranten omfattas av ett strandskydd på 300 meter. I norra delen av området finns dammar och dagvattenrening som används i reningsverkets processer. Lämplig plats för ett nytt reningsverk bedöms ligga inom detta område, i anslutning till dessa dammar. Området separeras från den befintliga tätorten genom länsväg 195, som utgör en fysisk och visuell barriär i öst-västlig riktning och genererar buller. Vägen skapar påtagliga avstånd mellan tätorten väster om väg 195 och eventuella nya bostadsområden öster om vägen, eftersom det är en bred väg med tillhörande slänter, diken och skyddsavstånd. Strandskyddet på 300 meter begränsar möjliga ytor för bostadsutveckling. Från området är avståndet till busshållplats och tågstation 1,5– 3 kilometer. Kommunen bedömer det även som svår motiverat att området kan försörjas med kollektivtrafik eftersom en byggnation inte bedöms kunna bidra till ett tillräckligt stort reseunderlag. Delar av området (Munkaskog) anses lämpligt att utveckla för friluftsliv och turism.

Utifrån kommunens övergripande målsättningar motiveras att området inte pekas ut som lämpligt för tätortsutveckling genom att målen *Hållbar infrastruktur* och *Resurseffektiv och klimatsmart kommun* inte kan uppnås. Utvecklingen av Munkaskog motiveras genom målet *Starkt näringsliv* och bevarandet av skogsområdet motiveras genom målet *Rekreation för livskvalitet*.

Norr om tätorten ligger ett område som består av både skog och jordbruksmark som är något kuperat. Delar av skogen har kända naturvärden. Området går att ansluta till befintlig vatten- och avloppsinfrastruktur samt väginfrastruktur. Hökesån som delar av tätorten har redan överbryggats genom vägar och gång-

Habo - Analys

Norr

Nordost

Väst

Sydväst

Söder

Sydost

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Befintligt:

□ Öppen mark

■ Skog

▨ Sankmark

■ Nyckelbiotop

▨ Naturresevat

▨ Strandskydd

— Järnväg

— Väg

■ Jordbruksmark

— Vattendrag

■ Sjöar

■ Skog med kända naturvärden

0 0,4 0,8 1,6 km

och cykelbanor och kräver därmed inga större investeringar som nya tillfartsvägar, förutom de nya gator som behöver byggas inom ett nytt område. Avståndet från området till centrum och stationsområdet är ett rimligt cykelavstånd, cirka 1,5 kilometer.

Utifrån kommunens övergripande målsättningar skulle området kunna pekats ut som lämpligt för tätortsutveckling eftersom många kriterier är uppfyllda. Kommunen har i det här fallet valt att ta ställning för att bevara jordbruksmarken i området som har en stor sammanhängande areal. Kommunen ser inget behov av det här området för en större bostadsutveckling fram till år 2040. Ytor för bostadsutveckling kan tillgodoses ändå och därför pekats området inte ut i översiktsplanen som utvecklingsområde för bostäder.

Delar av området som är skogsmark med kända naturvärden anses lämpligt för utveckling av verksamhetsyta. I det här fallet ligger området i anslutning till det befintliga verksamhetsområdet Tumbäck och området uppfyller alla de kriterier som nämnts i beskrivningen av område ”Norr”. Utifrån kommunens övergripande målsättningar motiveras att delar av området pekats ut för utveckling av verksamheter genom målen Starkt näringsliv och hållbar infrastruktur. I det här området finns motstående intressen; skogen med kända naturvärden och behovet av ny verksamhetsyta. I det här fallet har kommunen tagit ställning för att behovet av ny verksamhetsyta väger tyngre. Ett utförligare resonemang kring dessa intressen och kommunens ställningstagande finns i kapitel 5, Habo tätort (sidan x).

Väst om tätorten ligger ett jordbrukslandskap med få bostäder. Området avgränsas i norr av järnvägen och i öst av Hökesån som omfattas av ett strandskydd på 100 meter. I området finns ingen vatten- och avloppsinfrastruktur som överbryggat Hökesån. På östra sidan om Hökesån ligger OK Gränsen som är ett välbesökt rekreativt område med elljusspår. Området har även höga naturvärden. En utveckling av det här

området innebär stora investeringar att bygga vidare på befintlig vatten- och avloppsinfrastruktur. En byggnation av jordbrukslandskapet skulle hamna långt ifrån centrum och inte integreras med resten av tätorten eftersom OK Gränsen och Hökesån, som kommunen anser viktiga att bevara, ligger mellan den befintliga tätorten och landskapet. Jordbrukslandskapet har inte tidigare tagits i anspråk för tätortsutveckling och kommunen är mån om att bevara det öppna landskapet och möjliggöra för fortsatt jordbruk.

Utifrån kommunens övergripande målsättningar motiveras att området inte pekats ut som lämpligt för tätortsutveckling genom att målen *Hållbar infrastruktur* och *Resurseffektiv och klimatsmart kommun* inte kan uppnås. Målet *Rekreation för livskvalitet* motiverar ett bevarande av rekreativt område inom området.

Sydväst om tätorten ligger ett område som både består av skog och jordbruksmark. Området är inte utbyggt med infrastruktur för vatten – och avlopp. Delar av området är kraftigt kuperat, bland annat kring Domneberget. I norra delen av området ligger OK-Gränsen som förutom höga rekreativt- och friluftsvärden även har kända naturvärden. En tätortsutveckling i det här området kräver stora investeringar för att bygga vidare på den befintliga infrastrukturen för vatten- och avlopp samt väginfrastrukturen. En byggnation av området skulle hamna långt ifrån centrum och inte integreras med resten av tätorten eftersom OK-Gränsen, som kommunen anser är viktig att bevara, ligger mellan den befintliga tätorten och området. Att förse området med effektiv kollektivtrafik bedöms även inte vara genomförbart.

Utifrån kommunens övergripande målsättningar motiveras att området inte pekats ut som lämpligt för tätortsutveckling genom att målen *Hållbar infrastruktur* och *Resurseffektiv och klimatsmart kommun* inte kan uppnås. Målet *Rekreation för livskvalitet* motiverar ett bevarande av rekreativt område inom området.

Söder om tätorten finns ett område som till största del består av jordbruksmark men även av en del skog. Delar av skogsmarken har kända naturvärden och några delar ingår i Fiskebäcks naturreservat. Genom området, i nord-sydlig riktning går Jönköpingsbanan (tåg) och länsväg 195. Sträckan är ett starkt pendlingsstråk, med ungefär 4 000 arbetspendlare per dygn. Majoriteten åker från Habo till Jönköping. Pendlingsstråket är det starkaste i Jönköpings län. Området har möjligheter att anslutas till befintlig infrastruktur för vatten- och avlopp samt till vägnätet. Det finns möjlighet att utveckla de befintliga trafikplatserna och busshållplatserna längs väg 195 i samband med att väg 195 eventuellt utökas till en ”två plus två väg”. Områdets södra del ligger i utkanten av Habo och räknas som landsbygd men till Bankeryds tätort är det ungefär 800-1 000 meter vilket gör att området på ett tydligare sätt kan anslutas till Bankeryds tätort. I detta område kommer i dagsläget förfrågningar på avstyckningar för enstaka bostadsbebyggelse. Området är även förlagt med föreläggande från länsstyrelsen om att bygga ut verksamhetsområdet för kommunalt vatten- och avlopp vilket gör att området blir än mer eftertraktat att bo i.

Utifrån kommunens övergripande målsättningar motiveras att området inte pekas ut som lämpligt för tätortsutveckling genom målen Levande landsbygd och Rekreation för livskvalitet. Det här området uppfyller flera av kriterierna för tätortsutveckling men i det här fallet har kommunen tagit ställning för att jordbruksmarken och skogen i området ska bevaras till förmån för landsbygden och rekreation. Kommunen ser inget behov av det här området för en större bostadsutveckling fram till år 2040. Ytor för bostadsutveckling kan tillgodoses ändå och därför pekas området inte ut i översiktsplanen som utbyggnadsområde för bostäder eller verksamheter.

Sydöst om tätorten mellan väg 195 och Vättern ligger ett område som både består av skog och jordbruksmark samt flera Vätterbäckar som rinner

genom området och ut i Vättern. I området finns ett 60-tal bostadshus. En del ligger mer samlat, exempelvis kring Fiskebäck och Domsand andra är mer utspridda i området. Både Fiskebäck och Domsand är anslutet till det kommunala vatten- och avloppet. I Domsand finns förutom bostadsbebyggelse en fin badplats, båthamn, en camping och ett litet kapell. Längs med väg 195 går en cykelbana från Domsand till Habo.

Utifrån kommunens övergripande målsättningar motiveras att delar av området pekas ut som lämpligt för verksamhetsområde genom målen Hållbar infrastruktur och Starkt näringsliv.

Val av utbyggnadsområden

Utifrån analysen går det att konstatera att utbyggnadsriktningarna nordöst, väst och sydväst inte är lämpliga för tätortsutveckling. Utbyggnadsinriktningen norr och söder uppfyller flera av kriterierna för tätortsutveckling men i de fallen har kommunen tagit ställning för att bevara framförallt jordbruksmark men också en del skog.

De markytor som pekas ut för bostadsbehov är tillsammans ytor på cirka 123 hektar och ligger strategiskt intill befintlig tätort och uppfyller kriterierna för tätortsutveckling. En del av bostadsbehovet kommer också kunna tillgodoses genom att områden i den befintliga tätorten adderas med bostadsbebyggelse genom förtätning.

I jämförelse med den fördjupade översiktsplanen från 2011 har områdena för tätortsutveckling placerats mer centralt kring den befintliga tätorten. Området norr om Sjogarp som föreslås i den fördjupade översiktsplanen har tagits bort till förmån för rekreationsområden. Markytor för verksamhetsområden har anpassats till behoven utifrån försäljning av verksamhetsytor de senaste 10 åren och placerats intill befintligt verksamhetsområde vid Tumbäck samt intill Bankeryds verksamhetsområde.

Avvägning mellan intressen

Intressekonflikterna som finns kring Habo tätort handlar främst om huruvida jordbruksmark eller tätortsnära skog ska användas för den större tätortsutvecklingen. Enligt analysen ovan föreslås utvecklingen främst ske på jordbruksmark eftersom den ligger mest strategiskt till. Med dessa markområden kan tätorten utvecklas genom att befintlig infrastruktur används och utifrån möjligheten att kunna integrera områdena med den befintliga tätorten samt möjligheten att utveckla hållbara resor. Områden med kända naturvärden bevaras till stor del och bildar sammanlänkade gröna stråk som går genom utbyggnadsområdena. På så vis bevaras rekreatiomsområden och skapar trevliga gröna bostadsområden samt gynnar biologisk mångfald och bevarar ekosystemtjänster. Av den föreslagna utvecklingen i Habo tätort består 62,1 hektar av jordbruksmark, 64,4 hektar av skog och 23,8 hektar av övrig mark.

Utveckling

Bostäder och verksamheter

Enligt kommunens befolkningsprognos kommer Habo kommun att öka med mellan 6 000 - 8 400 invånare fram till år 2040. Det innebär att det i kommunen kommer att bo cirka 15 000 personer år 2025 och mellan 18 700 - 20 800 år 2040. Beräkningen bygger på en befolkningsökning i snitt med en ökning på 400- 500 invånare per år. I kapitel 4 under temat bostadsförsörjning går det att läsa mer om detta.

Enligt prognosen kommer det att finnas ett behov av mellan 2 000-2 600 bostäder beroende på antalet personer i varje bostad. I tätorten finns det detaljplaner igång som täcker halva bostadsbehovet. Det innebär i sin tur att ytterligare 1 300 bostäder måste kunna byggas om hela behovet ska kunna täckas. I översiktsplanen har totalt 123 hektar mark pekats ut som lämpliga bostadsområden till och med år 2040. Beroende på exploateringsgrad (täthet) inom områdena genereras olika antal bostäder. En förutsättning för

att utbyggnadsområdena som föreslås ska kunna räckas till 1 300 bostäder är att områdena har en bostadstäthet på i snitt 12 bostäder per hektar. Då finns det en möjlighet att skapa en lite tätare bebyggelse.

Inom denna beräkning om 12 bostäder per hektar ingår även mark för barnomsorg, grönområden och infrastruktur. Förutom nya markområden som föreslås tas i anspråk, innebär även översiktsplanen att centrum ska förtätas. Centrum har en låg bebyggelse och flera stora markparkeringar. Bedömningen är att cirka 200 bostäder i lägenhetsform kan byggas inom området närmast centrum, cirka 600 meter från stationen, utöver de som är planlagda eller på gång. Förtättningsområden är inte markerade som ytor i översiktsplanen. En högre förtättningsgrad närmast stationen är att eftersträva, om så är möjligt med hänsyn till omgivande bebyggelse. Det innebär ett bra tillskott till underlaget för service samt kollektivtrafik. Det finns ett positivt planbesked för den södra delen av stationsområdet med syftet att skapa en helhetsbild över södra delen av stationsområdet och även möjlighet att skapa en genomtänkt utformning utifrån kommunens behov när det gäller resandet. Kommunen har påbörjat arbetet med ett planprogram för centrumutveckling.

För att klara avloppsreningen för en framtida befolkningsökning föreslås att mark i nordöstra delen av tätorten avsätts som plats för ett eventuellt nytt reningsverk.

Genom att planera för ytterligare industrimark möjliggörs för verksamheter att etableras och samsättningen i kommunen kan bevaras och utvecklas. Behovet av verksamhetsytor i Habo kommun fram till år 2040 beräknas vara 18 hektar. Behovet baseras på antalet hektar verksamhetsyta som sålts de senaste 10 åren i kommunen. Den sammanlagda ytan för föreslagna verksamhetsytor för hela kommunen i översiktsplanen är 56,5 hektar varav 10,6 hektar ägs av kommunen. I kommunen finns det totalt 20,5 hektar verksamhetsyta som redan är detaljplanlagd men som inte är bebyggd. Av dessa

äger kommunen 13 hektar. Befintliga och föreslagna verksamhetsytor ger totalt 77 hektar.

Utbyggnadsområden - bostäder

Nedan beskrivs de områden som pekas ut i översiktsplanen som lämpliga för tätortsutveckling. Områdets storlek, karaktär, nuvarande markanvändning och vad man bör tänka på vid en framtida planläggning av marken beskrivs. Områdena återfinns i kartan som redovisar utvecklingen för Habo tätort.

Område A är utpekade för bostadsändamål och är 16 hektar stort. 13 hektar jordbruksmark, 2,2 hektar skog och resterande del består av en gårdsmiljö. På området finns tre fastigheter med bostadshus samt en gård med en ekonomibygnad. Området ligger utmed väg 195 som genererar trafikbuller och behöver utredas vid planläggning. Norr om området ligger Hjövägen där det går tung trafik till Tumbäcks verksamhetsområde och till en Bergtäkt. Utmed Hjövägen finns en busshållplats där buss 115 stannar. Trafiksituationen på Hjövägen behöver utredas vid planläggning, likaså verksamhetsområdets påverkan på området.

Område B är utpekade för bostadsändamål och är 25 hektar stort. 11 hektar är jordbruksmark, 9 hektar skog och 5 hektar öppen mark. På området finns två bostadshus och fem större ekonomibygnader. Stora Kärr har varit en by med två gårdar innan ett säteri etablerades cirka 1630. I området finns utpekade fornminnen, lämningar från slott/herresäte, ristningar samt gårdstomt. Inom området finns en trädallé med många skyddsvärda träd. Genom området rinner en bäck som tillhör Vätterns vattenskyddsområde, vilket innebär att inom 50 meter från bäcken finns det föreskrifter över vad som är tillåtet inom vattenskyddet. Vid planläggning ska stor hänsyn tas till gården och allén. Området ligger mellan väg 195 och Kråkerydsvägen som båda genererar trafikbuller som behöver utredas vid planläggning. Hänsyn ska tas till vattenskyddet.

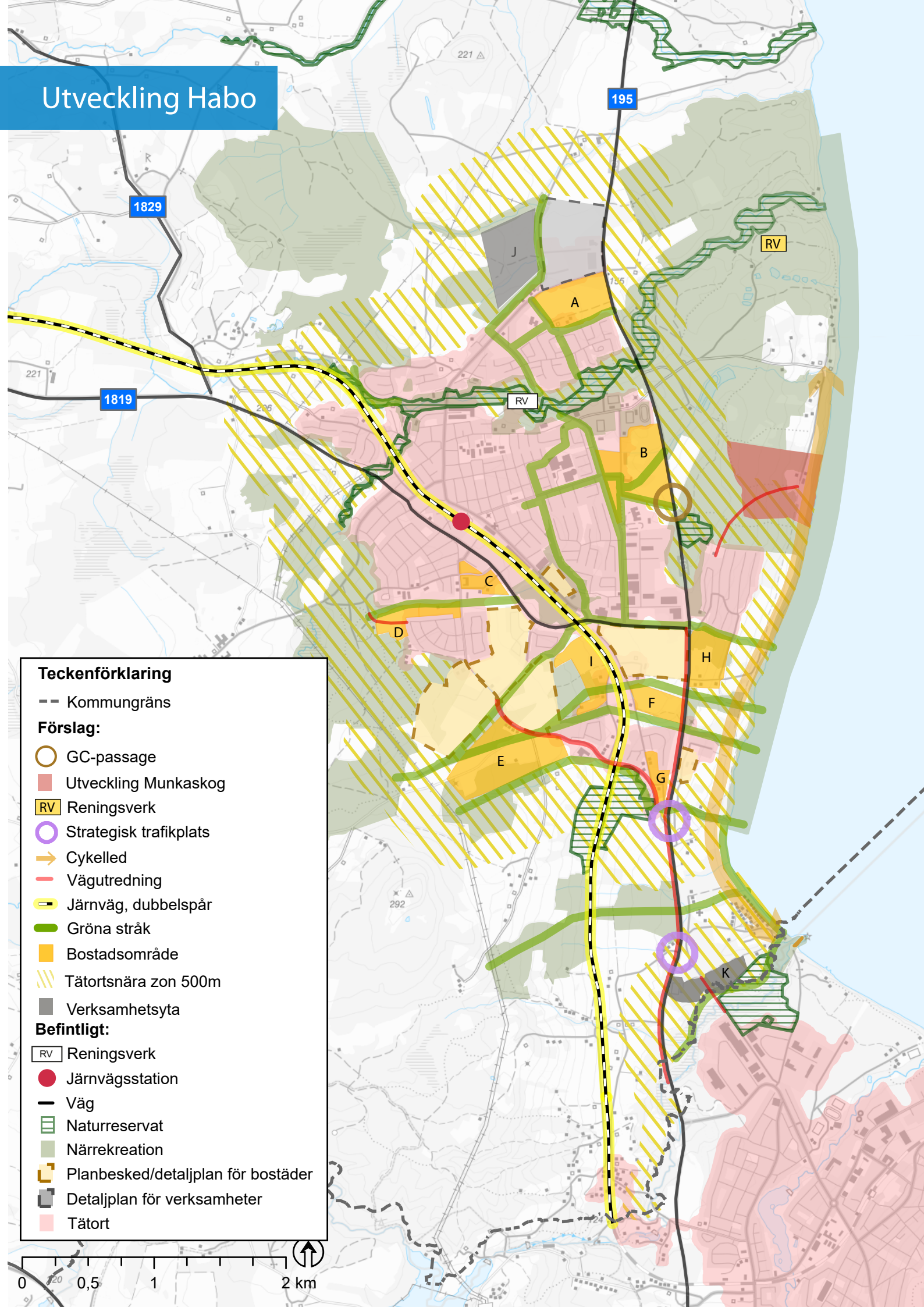
Område C är utpekade för bostadsändamål och kan möjliggöra en kompletterande bebyggelse. Storleken på området är cirka 5 hektar varav 3,8 hektar jordbruksmark och resterande mark 1,2 hektar ingår i tomtmarken. På området finns ett fornminne, bytomt/gårdstomt. Längs ena kanten av området går en allé med flera skyddsvärda träd. Vid planläggning ska stor hänsyn tas till den befintliga gårdsmiljön med dess byggnader och allén. Området ligger utmed Bränningeleden som genererar trafikbuller som behöver utredas vid planläggning. Delar av området ligger intill ett mindre verksamhetsområde. Verksamhetens påverkan på området behöver utredas vid planläggning.

Område D är utpekade för bostadsändamål för kompletterande bebyggelse. Storleken på området är cirka 8 hektar varav 6 hektar är jordbruksmark och resterande hektar öppen mark. På området finns ett bostadshus och ett fornminne, fyndplats för slagglumpar. Inom området finns skyddsvärda träd. Vid planläggning ska hänsyn tas till befintligt bostadshus och till villaområdet intill området.

Område E är utpekade för bostadsändamål. Storleken på området är cirka 30 hektar varav 14 hektar är jordbruksmark och 16 hektar skog. På området finns fyra bostadshus. Området angränsar till en nyckelbiotop och en bäck som ingår i Vätterns vattenskyddsområde, vilket innebär att inom 50 meter från bäcken finns det föreskrifter över vad som är tillåtet inom vattenskyddet. Vid planläggning ska hänsyn tas till områdets sluttande terräng, till befintlig bebyggelse och vattenskyddet.

Område F är utpekade för bostadsändamål. Området är cirka 7,5 hektar varav 4,6 hektar jordbruksmark, 0,9 hektar ängs- och betesmark och 2 hektar skog. Området ligger mellan två raviner. I södra ravinen rinner en bäck som ingår i Vätterns vattenskyddsområde, vilket innebär att inom 50 meter från bäcken finns det föreskrifter över vad som är tillåtet inom vattenskyddet. I den norra ravinen finns tre skyddsvärda träd. Området har

Utveckling Habo

Teckenförklaring

-- Kommungräns

Förslag:

○ GC-passage

■ Utveckling Munkaskog

RV Reningsverk

○ Strategisk trafikplats

→ Cykelled

— Vägutredning

— Järnväg, dubbelspår

— Gröna stråk

■ Bostadsområde

/// Tätortsnära zon 500m

■ Verksamhetsyta

Befintligt:

RV Reningsverk

● Järnvägsstation

— Väg

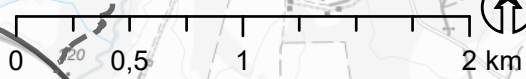
■ Naturreservat

■ Närrekreation

■ Planbesked/detaljplan för bostäder

■ Detaljplan för verksamheter

■ Tätort

tidigare fått positivt planbesked. Vid planläggning ska hänsyn tas till ravinerna, vattenskyddet och de skyddsvärda träden.

Område G pekas ut som bostadsändamål, för en kompletterande bebyggelse. Storleken på området är 3,9 hektar varav 2 hektar jordbruksmark och resterande 1,9 hektar är öppen mark och gårdsmiljö. Inom området finns två skyddsvärda träd, en gård och tre ekonomibyggnader. En bäck rinner i södra delen av området som ingår i Vätterns vattenskyddsområde, vilket innebär att inom 50 meter från bäcken finns det föreskrifter över vad som är tillåtet inom vattenskyddet. Området ligger mellan ett naturreservat och väg 195 i väst-östlig riktning och mellan ett bostadsområde och en trafikplats i nord-sydlig riktning. Vid planläggning ska hänsyn tas till gården med dess gårdsmiljö och byggnader. Gården bör inventeras för att undersöka om den är av kulturhistoriskt intresse. Hänsyn ska tas till vattenskyddet. Bullernivåer från väg 195 ska utredas vid planläggning och hänsyn ska tas till behovet av att eventuellt bredda väg 195 och att anpassa trafikplatsen som kan komma att ta mer mark i anspråk.

Område H är utpekade för bostadsändamål och är 11,8 hektar stort. 2,8 hektar är jordbruksmark och 4,4 hektar ängs- och betesmark. 3,6 hektar är skog och resterande del är gårdsmiljö och annan öppen mark. I området finns tre skyddsvärda träd och fyra bostadshus med ekonomibyggnader. Två bäckar rinner i området en i norra delen och en i södra delen. Bäckarna ingår i Vätterns vattenskyddsområde, vilket innebär att inom 50 meter från bäcken finns det föreskrifter över vad som är tillåtet inom vattenskyddet. Vid planläggning ska hänsyn tas till gårdarna med dess miljö och byggnader. Någon gård har djurhållning och vid en planläggning ska en utvärdering göras för att ta reda på hur ett nytt bostadsområde och djurhållningen påverkar varandra. Delar av skogen intill gårdarna bör sparas vid planläggning för att skapa ett naturligt avbrott mellan gårdarna och bostadsområdet. Området ligger utmed väg 195 som genererar buller som behöver utredas vid planläggning. Hänsyn ska tas till ett eventuellt behov av att bredda väg 195. Vid planläggning ska hänsyn tas till att området sluttar kraftigt och planen ska därför utformas utifrån terrängens förutsättningar. Hänsyn ska tas till Vätterns vattenskydd.

Område I är utpekade som bostadsändamål och är 10,7 hektar stort och består av 7,8 hektar jordbruksmark, 1,9 hektar skog och 10 hektar är tomtmark. På området finns fyra bostadshus. Området sluttar en aning. Delar av området ingår i Habo kommuns skogsbruksplan och delar av skogen finns med i Skogens pärlor (Skogsstyrelsen) och är utpekade som lövskog och Hassellund. Intill området finns en nyckelbiotop och en möjlig fornlämning. Området ligger längsmed Jönköpingsbanan. Vid en planläggning ska en bullerutredning tas fram och en säkerhetsutredning ska göras inom 150 meter från järnvägen eftersom det transporteras farligt gods på Jönköpingsbanan. Kommunen är restriktiva till byggnation 40 meter från järnvägen vilket ska beaktas vid planläggning likaså ska höjdskillnader beaktas vid planläggning

Utbyggnadsområden - verksamheter

Ytor för verksamheter har pekats ut söder om Habo tätort och i norra delen av tätorten. I dagsläget finns det verksamhetsmark att tillgå norr om tätorten, på Tumbäcks verksamhetsområde. Ytterligare ett område har pekats ut norr om tätorten, intill befintligt verksamhetsområde Tumbäck. För att klara framtidens behov av företagsetableringar har även ett område norr om Bankeryds verksamhetsområde pekats ut.

Område J omfattar 20 hektar men på grund av att det i delar av området finns utpekade nyckelbiotoper och två bäckar som tillhör Vätterns vattenskyddsområde. Uppskattningsvis går 15 hektar att använda som verksamhetsyta. Kommunen äger delar av området. Genom att utveckla området kan de verksamheter som finns där idag stärkas och kommunen kan nyttja investeringar som gjorts i infrastruktur. För att underlätta en utveckling på området behöver kommunen arbeta för att få till bra kollektivtrafik mellan Habo centrum och verksamhetsområdet.

Område K är cirka 8-9 hektar stort och består i dagsläget av en gles tallskog samt en fotbollsplan. Det går en väg igenom området som är avstängd för biltrafik och används som gång- och cykelbana. Vatten- och avloppsfrågan går att lösa eftersom det finns kommunalt vatten- och avloppsnät i närheten. Det finns busshållplatser på rimligt avstånd från området.

Friluftsliv och gröna strukturer

Översiktsplanen innebär att grönområden och gröna stråk bevaras och utvecklas. För att ta fram de föreslagna gröna stråken som redovisas i översiktsplanen har underlag som visar områden med höga naturvärden, nyckelbiotoper, befintliga naturreservat eller tidigare utpekade gröna stråk använts. I översiktsplanen pekas gröna områden och stråk ut med avsikt att dessa ska bevaras och utvecklas, då skapas en sammanlänkande grönstruktur. Det ger invånarna attraktiva rekreatiomsområden, trevliga boendemiljöer, gynnar den biologiska mångfalden samt bidrar till klimatanpassningen genom dess ekosystemtjänster. Grönytan bakom vårdcentralen är en av dem som har stor potential att utvecklas till en gemensamhetsyta för invånarna. Grönområdet ligger centralt, i närheten finns parkeringsplatser, grönytan är väl tilltagen och det finns goda möjligheter för att skapa en mötesplats för alla åldrar då ett äldreboende ligger bredvid parken.

Tillgängligheten till Vättern förbättras för invånarna och nya mötesplatser skapas. Särskilt lyfts området kring Munkaskog kursgård fram som en möjlighet att utveckla för annan turismverksamhet och fritidsändamål. Skogsområden norr om kursgården bevaras som rekreatiomsområde på grund av dess höga naturvärden och läge utmed Vättern.

Munkaskogsområdet ligger i närheten av tätorten och skulle kunna utvecklas till ett än mer attraktivt rekreatiomsområde som tillgängliggör Vättern för invånare och besökare. Cykel- och vandringsleder föreslås som kopplar samman områden. Möjligheten att som gående och cyklist ta sig utmed Vättern från Domsand vidare norrut förbättras. Även möjligheten att ta sig ut till Munkaskog förbättras genom en ny gång- och cykelförbindelse över/under väg 195.

Infrastruktur och kollektivtrafik

Översiktsplanen förutsätter att kommunen fortsätter att arbeta med att förbättra möjligheten att resa mer hållbart och öka viljan hos invånarna

att nyttja den, vilket innebär att kommunen bland annat måste ha täta dialoger med Jönköpings länstrafik. I nuläget saknas kollektivtrafik för alla bostadsområden som ligger sydväst om järnvägen. En förutsättning för en hållbar tätortsutveckling är att kollektivtrafiken utvecklas och att fler invånare nyttjar den. De föreslagna ytorna för bostäder ligger väl avgränsade och går att angöra till befintlig infrastruktur. De föreslagna utbyggnadsområdena har ett avstånd på ungefär 1,5- 2 kilometer till tågstationen, vilket bedöms som ett rimligt avstånd att cykla. För att det ska vara attraktivt att åka buss bedöms dock att busshållplatserna behöver finnas inom ett avstånd på 400 meter från bostaden inom Habo tätort.

Jönköpings länstrafik utreder tillsammans med kommunen om en ny busslinje skulle kunna försörja Bränningeområdet med kollektivtrafik. Det handlar om ungefär 2-3 nya busshållplatser som beräknas komma igång år 2020. Läs mer under kapitel 4, trafik och infrastruktur.

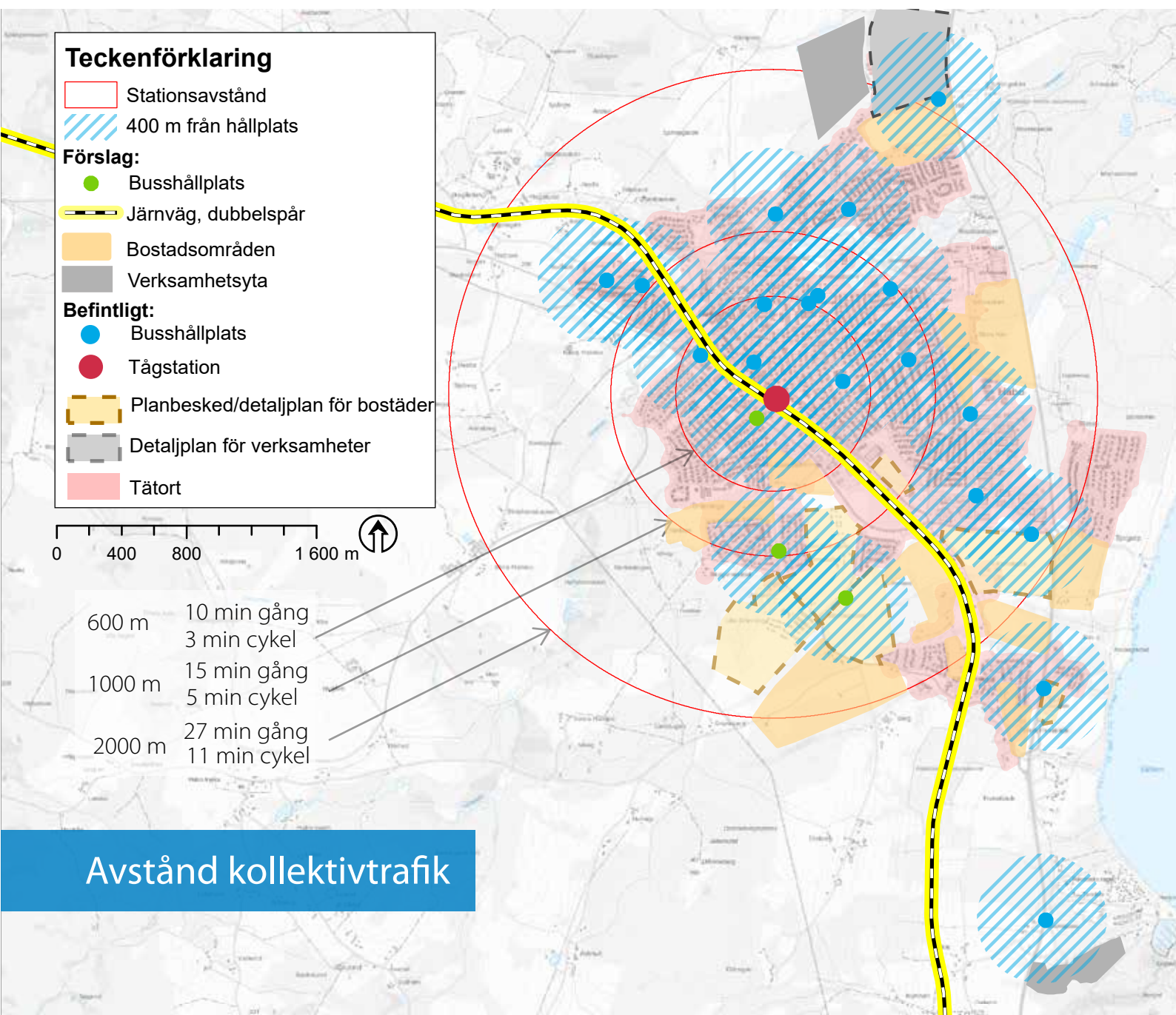
I Habo kommun är bilåkande norm och det behövs insatser från flera håll för att öka andelen resor med kollektivtrafik. Dels behövs beteendepåverkan, sammanlänkade och gena cykelvägar och möjlighet att på ett tryggt sätt förvara sin cykel på, samt även uppdaterade busslinjer med busshållplatser som stannar där flest personer pendlar. Befolkningsökningen som förväntas kunna ske till och med år 2040 innebär troligtvis ett ökat antal arbetspendlare från Habo tätort till Jönköping. Utifrån underlag i bland annat resvaneundersökningen (2019) så kan kommunen prognostisera att antalet pendlingsfordon på väg 195 mellan Habo och Jönköping kan komma att öka med 3 000, utan att annan trafikökning är medräknat. En översyn av väg 195 och utbyggnad av denna motiveras för att öka framkomligheten och trafiksäkerheten, men konsekvenserna på resandet med hållbara färdmedel måste i detta samband även utredas.

Utredningar som belyser behovet och konsekvenserna av en förbättrad kollektivtrafik kan behöva tas fram. Exempelvis möjligheten att

utforma Övre och Nedre Kammabacken samt att öppna upp järnvägsundergången vid Fiskebäcks naturreservat för att möjliggöra för busstrafik.

För att möjliggöra en del av den nya bebyggelsen som föreslås behöver nya väganslutningar byggas. Särskilt att nämna är en ny vägdragning

som föreslås i förlängningen Skyttevägen som ansluts till Blåklintsgatan. För att tillgängliggöra området kring Munkaskog kursgård föreslås en ny vägkoppling i anslutning till Sjögarpsleden, samt en gång- och cykelförbindelse över väg 195 i höjd med Alléskolan.

Riktlinjer - Habo tätort

- Kommunen ska ha en planberedskap för tätorten som möjliggör bostadsbyggnation i enlighet med befolkningsprognosen.
- Kommunen ska ha planberedskap för att möjliggöra för verksamhetsetableringar.
- Den bostadsbebyggelse som planläggs ska komplettera den befintliga när det gäller upplåtelseform och typ, samt styrs av efterfrågan och behov.
- En plan med syfte att belysa utvecklingen av centrum ska tas fram.
- Kommunen är positiv till förtätning av centrum för att möjliggöra fler bostäder som stärker underlaget till service.
- Behovet av markparkeringar i centrum ska utredas med syfte att möjliggöra för fler bostäder och arbetsplatser och affärslokaler.
- Inom en radie om 600 meter från tågstationen är kommunen positiv till förtätning av bostäder. Högre exploateringsgrad ska eftersträvas närmast stationen för att öka underlaget till kollektivtrafiken.
- Nya bostadsområden och verksamhetsområden ska ha tillgång till busshållplats inom ett avstånd av 400 meter.
- Alla bostadsområden i tätorten ska kopplas samman med varandra och med centrum genom ett finmaskigt cykelnät för att främja resor med cykel.
- Utpekade gröna och blåa stråk samt områden ska prioriteras framför annan användning eller intresse.
- Utpekade gröna stråk och områden ska respekteras i kommande exploatering, samt i de fall där det är möjligt, säkerställas i efterföljande detaljplanering.
- Kommunen ska arbeta för att förstärka utpekade gröna stråk där behov finns genom plantering av olika slag.
- Kommunen ska arbeta för att öka kvaliteten på grönytor och parker i tätorten genom att tillföra mer grönska, varierad utformning och skapa mötesplatser.
- En genomsnittlig exploateringsgrad på minst 12 bostäder per hektar ska eftersträvas.
- Vid markförändringar inom tätortsnärzonen ska kommunen eftersträva att detaljplanlägga den ändrade markanvändningen. Kommunen är restriktiv till enskilda avstyckningar eller annan förändring som kan försvåra framtida exploatering eller markanvändning. Bedömning sker i varje enskilt fall.

Västerkärr

Områdesbeskrivning

Västerkärr ligger i kommunens västra del, precis vid sjön Stråken och angränsar till Mullsjö kommun. Landskapet kring Västerkärr är svagt kuperat men dramatiska branter förekommer i övergången mellan höga partier och dalar. Skogen dominerar och består av tall och gran med inslag av bland annat björk och asp. Bebyggelselägen har lång historisk kontinuitet.

Nordöst om orten går riksväg 26/47. Vägen är försedd med ett utökat bebyggelseförbud på 50 meter på var sida om vägen, vilket det även fortsättningsvis kommer att vara när vägen dras om. Det pågår ett arbete med omdragning av vägen och vägen utformas med dubbla körfält i båda riktningarna. Omdragningen innebär att vägen förskjuts öster om Västerkärr, mellan cirka 200 meter och 500 meter. Västerkärr blir av med den tunga trafiken som gått genom orten. Det medför effekter så som minskade bullernivåer.

Riksintressen och andra värdefulla områden

Ett stort område som börjar strax norr om Västerkärr och som sträcker sig söderut längs Stråken är utpekad som riksintresse för naturvård av Naturvårdsverket. Ett mindre område söder om tätorten är utpekad av skogsstyrelsen som nyckelbiotop. Utöver det finns det enstaka skyddsvärda träd i tätorten. Strandskyddet utmed sjön Stråken har varit 200 meter men länsstyrelsen har omprövat strandskyddet och minskat det till 100 meter vid tätorten.

Västerkärrs gård med byggnader på båda sidor om väg 47/48 är av kulturhistoriskt intresse. Byggnadsbeståndet utgörs av åtta byggnader från 1800-talet. Huvudbyggnaden är daterad till 1807. Ekonomibygnaderna är minst förändrade. Västerkärrs gård fungerade som gästgiveri fram till 1906 och som skjutstation till 1916. Under en period på 1700-talet fanns inom fastigheten en tingsplats med egen galgbacke.

Öster om stallbyggnaden finns rester av en gammal vägsträckning. Gårdens kulturhistoriska värde bör beaktas vid planering av utbyggnadsområden.

Befolkning, bostäder, service och arbetsplatser

I Västerkärr bor det cirka 130 invånare (juni 2018). Bostadsbebyggelsen består av ungefär 60 småhus, främst friliggande villor men också en del fritidsbebyggelse. Många av husen byggdes på 70-talet, samtidigt som det finns avstyckningsplaner från sent 30-tal. Många av husen har bytt ägare under 2000-talet, vilket tyder på att det finns en efterfrågan av att bosätta sig på orten. Storleken och karaktären på husen varierar, vilket ger ett brokigt helhetsintryck. I nuläget finns det ett fåtal tomter som är detaljplanelagda för bostäder men inte byggda.

Barnomsorg och skolgång tillgodoses genom Mullsjö kommun. Kollektivtrafiken ombesörjs av Jönköpings länstrafik. I Västerkärr stannar buss 116 som kör mellan Jönköping, Mullsjö och Habo, vilket kommer att förändras när vägombyggnationen är klar. Från Västerkärr till Mullsjö station är det ungefär tre kilometer. Från Mullsjö station går tåget till Jönköping som tar 25 minuter, Göteborg på 1 timme och 40 minuter samt Skövde på 40 minuter och Falköping på 20 minuter.

Stora delar av marken närmast stråken i Västerkärr ägs av privatpersoner, vilket gör att tillgängligheten till Stråken är begränsad för allmänheten. Det finns en markremsa som ägs av kommunen i norra delen av orten som tillgängliggör Stråken. En markremsa i södra delen av orten är också tillgänglig för allmänheten. Där finns en ilägningsplats för båtar med brygga samt en grillplats och bord. På orten finns det ingen gemensam lekplats. Gilgeryd friluftsområde ligger 1,5 km från Västerkärr likaså en camping med minigolfbana och badplats vid Stråken. I norra delen av Västerkärr finns en gång- och cykelväg som går till Mullsjö centrum samt till Mullsjö Camping.

I Västerkärr finns ett tiotal företag registrerade men

det är inte verksamma i Västerkärr i den mening att de har lokaler där.

Teknisk service

De flesta fastigheterna i Västerkärr är anslutna till det kommunala vatten- och avloppsnetet. Vatten och avlopp är anslutet till Mullsjö kommun via tryckledning. Området är tätt bebyggt och dagvatten ska omhändertas lokalt, så kallad LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten).

Utveckling

Kommunen är positiv till att det finns möjlighet för orten att växa. Närheten till Mullsjö kommun gör att det finns ett intresse av att samarbeta med Mullsjö om utvecklingen av Västerkärr och områden vid kommungränsen i Mullsjö. Förskjutningen av väg 26/47 och det minskade strandskyddet skapar nya och intressanta förutsättningar för utvecklingen av orten. Västerkärrs läge nära Mullsjö där service, arbetsplatser och kollektivtrafik finns samt Västerkärrs läge utmed Stråken med dess fina omgivande natur och förändrade förutsättningar gör att Västerkärr har potential att utvecklas till en attraktiv ort att bo på. Omdragningen av väg 26/47 gör att bussarna troligtvis inte kommer stanna på den gamla vägen som passerar Västerkärr, vilket innebär att invånarna kommer få ta sig cirka 1,5 kilometer för att kunna åka kollektivt. Det är därför viktigt att kommunen har en tät dialog med både Jönköpings länstrafik och Trafikverket för att hitta en lösning så att invånarna i Västerkärr kan ta sig till en busshållplats på ett tryggt sätt och att de även i fortsättningen kan nyttja kollektivtrafiken. I översiktsplanen föreslås områden för bostadsutveckling söder om Västerkärr i direkt anslutning till tätorten. Vidare föreslås utveckling nordväst om Västerkärr. Kommunen behöver ha planberedskap för att vid behov kunna etablera en förskola. Vidare behöver kommunen se över möjligheten att utveckla en gemensamhetsyta för invånarna, exempelvis en lekplats.

I nordvästra delen av tätorten föreslås ett område för verksamheter som troligen kommer att synas från den nya vägdragningen av väg 26/47. Vid en

framtida planläggning av områdena är det viktigt att Habo kommun har en tät dialog och samarbetar med Mullsjö kommun. I en grov bedömning uppskattas områdena för bostäder rymma ungefär 50 tomter för villabebyggelse.

I samband med att översiktsplanen antas upphör den fördjupade översiktsplanen för Gyljeryd - Västerkärr från 1998 att gälla.

Utbyggnadsområden

I arbetsprocessen för vilka ytor som pekas ut som lämpliga för bostadsändamål och verksamheter har flera kriterier använts för att kunna bedöma vilka ytor som är lämpliga att pekas ut i översiktsplanen. Kriterierna är följande;

- Nyttja redan gjorda investeringar i vägar, vatten och avlopp med mera.
- Skapa en sammanhängande tätort.
- Skapa förutsättningar för hållbart resande.
- Förtäta i centrala lägen med tillgång till kollektivtrafik.
- Säkerställ tillgång till tätortsnära skog.
- Undvika jordbruksmark för att säkerställa livsmedelsproduktion.

Brandstorp ligger intill Stråkens östra strandlinje som omfattas av strandskydd. I norr gränsar bebyggelsen till ett kuperat skogsområde och Mullsjö kommungräns. Tätortens utbyggnadsmöjligheter har begränsats genom den tidigare sträckningen av väg 26/47. I och med ombyggnationen kommer trafikflödet och trafikbullret genom orten att minska vilket i sin tur kan möjliggöra byggnation utmed vägen på båda sidor. En möjlighet till verksamhets-etablering utmed den nya dragningen av väg 26/47 kan vara intressant. Söder om Västerkärr ligger ett större öppet jordbrukslandskap. De ytor som pekas ut i översiktsplanen anses vara de mest lämpade för

en utveckling för bostadsändamål och verksamheter utifrån ovanstående kriterier och förutsättningar.

Område A pekas ut som lämpligt för bostadsändamål. Det är 5,3 hektar stort och består av gles tallskog. Intill området ligger Västerkärrs gård som är av kulturhistoriskt intresse. Vid en planläggning ska hänsyn tas till gårdens kulturvärden.

Område B pekas ut som lämpligt för bostadsändamål, är 2,8 hektar stort och består av skog. Vid en planläggning behöver bullerpåverkan från både nya och gamla väg 26/47 utredas.

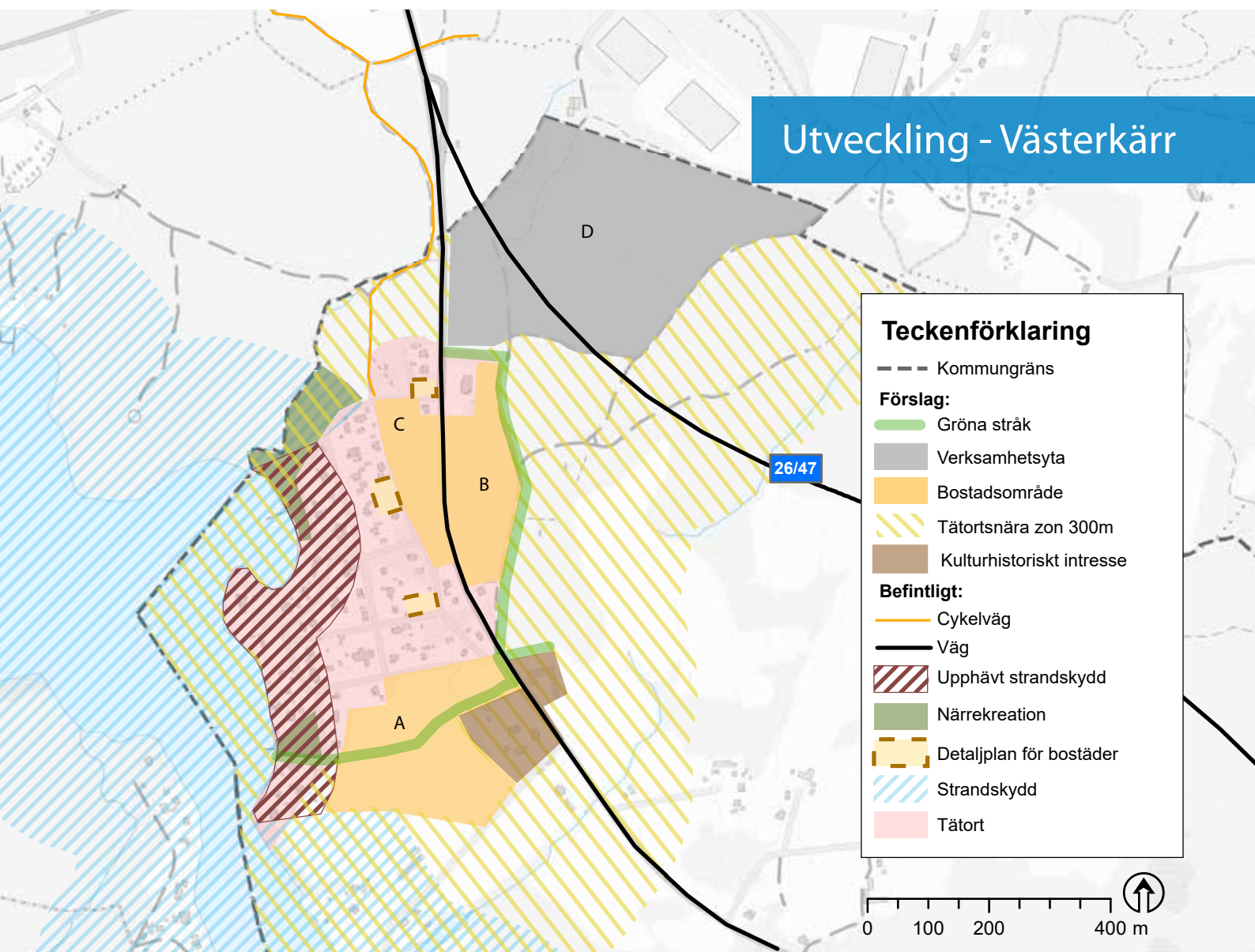
Område C pekas ut som lämpligt för bostadsändamål, är 1,6 hektar och består av skog. Vid en planläggning behöver bullerpåverkan från både nya och gamla väg 26/47 utredas.

Område D pekas ut som lämpligt för verksamheter. Det är 14 hektar stort och består av skog. Genom området går den nya dragningen av väg 26/47. Inom området finns ett fornminne, minnesmärke. I delar av området är det kraftiga nivåskillnader. Vid en planläggning ska fornminnet och angöring till/från området från väg 26/47 utredas. Planen behöver ta hänsyn till nivåskillnaderna i området.

! Riktlinjer - Västerkärr

- Kommunen är positiv till utveckling av Västerkärr och ska ha planberedskap för att klara en utveckling.
- Habo kommun ska samarbeta med Mullsjö kommun och utveckla orten. En gemensam utredning bör tas fram som belyser utvecklingen. En ny utredning ersätter då den befintliga fördjupade översiktsplanen för Västerkärr och närliggande områden i Mullsjö kommun.
- Kommunen ska i samarbete med Trafikverket och Jönköpings länstrafik arbeta för att utveckla trafikplatserna utmed väg 26/47, utrustade med till exempel trafiksäkra och väderskyddade hållplatser, tillgång till säkra cykel-parkeringar och möjlighet att parkera bilen.
- Kommunen ska arbeta för att det finns trafiksäkra gång- och cykelvägar till trafikplatserna och till viktiga målpunkter.
- Vid behov bör kommunen se över och uppdatera äldre detaljplaner till rådande förhållanden.
- Vid markförändringar inom tätortsnärzonen ska kommunen eftersträva att detaljplanelägga den ändrade markanvändningen. Kommunen är restriktiv till enskilda avstyckningar eller annan förändring som kan försvåra framtida exploatering eller markanvändning. Bedömning sker i varje enskilt fall.

Utveckling - Västerkärr

7 | Genomförande & uppföljning

7. Genomförande & uppföljning

Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste styrande dokument för den framtida utvecklingen. Den redovisar kommunens samlade utvecklingsvilja. För att tydliggöra kopplingen mellan kommunens styrmodell innehållande vision, mål och prioriterade områden och översiktsplanen som styrdokument behöver en ny rutin tas fram. Kommunens rutin innebär att genomförandet av översiktsplanen följs upp, att genomförda åtgärder följer de uppsatta målen för översiktsplanen och att det finns en koppling till kommunens vision och budgetarbete.

För att på ett framgångsrikt sätt genomföra Habo kommuns översiktsplan måste möjligheter tillvaratas och nya värden skapas. För att möjliggöra detta krävs ett arbete med särskild vikt vid samverkan mellan fysisk planering, en aktiv markpolitik och kommunens styrmodell med sikte på en långsiktig hållbar utveckling.

Tidsperspektiv

Översiktsplanen utgår från ett långsiktigt tidsperspektiv med målar 2040. Fram till år 2040 sker en utveckling av kommunen och tätorterna i de utpekade utbyggnadsområdena. Parallellt med att kommunen planlägger och genomför byggnation i dessa områden kommer även en utveckling och investeringar i infrastruktur, så som om- och nybyggnation av vägar och trafikplatser, vatten- och avloppssystem och offentlig service, behöva ske. Eftersom flera av dessa frågor är mellankommunala och statliga intressen krävs även en dialog med myndigheter som Trafikverket och angränsande kommuner. En förändring av väginfrastrukturen kräver en långsiktighet och att kommunens ambitioner kan drivas och finnas med i Trafikverkets nationella plan för transportsystemet.

Samarbete och dialog

Den snabba utvecklingstakten, komplexiteten i stadsbyggandet, antalet fastighetsägare och andra myndigheters ansvarsområden kräver ett helhetsperspektiv, att berörda parter kommer med tidigt i planeringsprocessen och att det förs en tydlig dialog. För att driva utvecklingen åt samma håll krävs också att målbilden är genomarbetad och tydlig för alla.

Samverkan mellan förvaltningar, nämnder och bolag är nödvändiga för att göra rätt prioriteringar och investeringar, och i rätt tid. Vi behöver tänka nytt och komma med innovativa lösningar för att inte hamna i gamla spår, stuprörstänkande och låsa oss i enskilda förvaltningars arbete. Hela Habo kommun har ansvar för hur översiktsplanen kan förverkligas. Ett brett samarbete möjliggör att olika perspektiv blir tidigt belysta och berörda nämnder och bolag kan samordna sin planering.

En kontinuerlig samverkan med stat, region, myndigheter och organisationer är nödvändigt för möjligheterna att kunna genomföra översiktsplanens intentioner. Framst gäller det satsningar på kollektivtrafik och utbyggnad av infrastruktur. En avgörande del i detta samarbete är genomförandet av överenskommelser om infrastruktur mellan stat och kommun. Det mellankommunala samarbetet är av stor vikt för planeringsfrågor som inte begränsar sig till den egna kommunen, till exempel grönsstruktur, infrastruktur, kollektivtrafik och teknisk försörjning. Ett samarbete även kring mjuka frågor som äldreomsorg och barnomsorg kan vara aktuellt för områdena intill kommungränserna. Befolknings- och arbetsplatsutvecklingen är även de frågor som kräver ett samarbete inom länet och specifikt mellan kommuner.

De olika delarna av kommunen har ofta olika tidsperspektiv i sina beslut, och det är viktigt att relatera de enskilda besluten till ett långt utvecklingsperspektiv. En god samverkan ger också större kraft i samspelet med andra aktörer och myndigheter, till

exempel vid statliga infrastruktursatsningar, länsstyrelsens myndighetsutövning, näringslivets exploateringsbehov med mera.

Förändringar i en växande kommun och tätare stadsmiljö är viktigt att genomföra i dialog med allmänheten eftersom det innebär förändringar av platser och miljöer där människor bor och lever sina liv. Genom en utökad dialog med medborgarna/invånarna kan delaktigheten i planerings- och stadsbyggnadsprocessen utvecklas. Genom att arbeta mer med tidig kontakt kan syftet med planerna förankras och nya idéer och inspel kan tas tillvara. Invånarna har kunskap om den lokala närmiljön som är viktigt att ta del av och som kan ge mervärde i ett projekt. Kommunen är positiv till att utveckla och att arbeta med nya former och hjälpmedel för dialog och samtal. Återkoppling och utvärdering av genomförd dialog är viktig för att bevara engagemang och öka delaktigheten.

Framtagande av dokument

För att på ett framgångsrikt sätt arbeta mot en hållbar utveckling av kommunen behöver ett flertal dokument med tydliga strategier för arbetet tas fram.

Genom att ta fram fördjupade översiktsplaner och/eller utredningar för delområden kan översiktsplanens intentioner förtydligas och analyseras innan detaljplaner tas fram för ett specifikt mindre område. Varje detaljplan är en pusselbit av helheten till att genomföra målbilden med översiktsplanen. Genom dessa utredningar kan kommunen säkerställa det mera långsiktiga behovet av bostäder, arbetsplatser, förskolor, skolor, parker, service med mera. När utbyggnad av befintliga stadsdelar sker är det viktigt att samtidigt ta tillvara på de långsiktiga utvecklingsmöjligheterna och tänka framåt så att möjligheterna inte byggs bort.

Beslut om detaljplaneläggning genom planbesked, ska prövas mot översiktsplanens mål, strategier och riktlinjer. Varje enskild detaljplan som tas fram påverkar om översiktsplanens mål kan uppnås. Därför är det viktigt att detaljplanerna utformas i enlighet med översiktsplanen.

För att säkerställa nödvändiga lednings- och produktionssystem som el, värme, vatten, avlopp, avfall och digitala nät krävs god samordning mellan ansvariga aktörer. Utbyggnad och uppgradering av dessa är en förutsättning när kommunen växer. Långsiktiga strategier behövs för att säkerställa utbyggnaden och skapa innovativa och effektiva tekniska lösningar som leder till en klimatsmart kommun. De tekniska systemen kan komma att konkurrera med annan markanvändning men behöver prioriteras för att säkerställa kommunens försörjning. Är dessa frågor med tidigt i planeringen kan teknik, nytta och estetik samordnas och på så vis även tillföra en annan dimension till stadsutvecklingen. Ett exempel kan vara öppna dagvattenlösningar.

Dokument som föreslås ska tas fram:

- VA-plan
- Vattenförsörjningsplan
- Dagvattenstrategi
- Kulturhistorisk inventering
- Naturvärdesinventering
- Cykelstrategi
- Parkeringsprogram med normer
- Utredning; Västerkärr – Mullsjö

Budgetarbete och styrmodell

Översiktsplanen ska utgöra underlag för prioriteringarna i kommunens årliga budget med tillhörande investeringar. Det innebär att kommunens investeringar nämnder samordnas.

Kommunens vision *Habo – den hållbara kommunen för hela livet* utgör utgångspunkten för kommunens förhållningssätt och uppdrag och ska genomsyra allt arbete som utförs i kommunen. Visionen är således en viktig utgångspunkt för kommunens utvecklingsarbete, som i sin tur

påverkar hur vi fördelar ekonomiska resurser via budgetarbetet.

I november varje år fattar kommunfullmäktige beslut om budget för år 1 och år 2 samt ram för år 3. I enlighet med vår styrmodell har det till den kommunövergripande visionen kopplats fokusområden, som indikerar inom vilka områden som Habo kommun önskar göra markanta förbättringar. Fokusområdena kopplar dels till kommunens roll som samhällsutvecklare och dels till rollen som leverantör av service och välfärd till dem som bor, verkar och befinner sig i kommunen.

För innevarande mandatperiod har kommunfullmäktige prioriterat fram följande fokusområden för samhällsutveckling:

- Starkt lokalt näringsliv
- Bostäder för hela livet
- Psykisk hälsa

Det är kommunstyrelsens (KS) ansvar att, tillsammans med kommundirektör, leda och organisera arbetet kopplat till dessa fokusområden för samhällsutveckling. Konkret innebär det att KS får i uppdrag att i samband med budget 2020 arbeta fram handlingsplaner för respektive fokusområde.

De fokusområden som prioriterats fram för verksamhetsveckling kopplat till Habo kommuns uppdrag som service- och välfärdsleverantör för mandatperioden är:

- Enkel tillgänglig service
- Mod och innovation för effektiv resurshantering
- Attraktiv arbetsgivare

För vart och ett av dessa presenterar nämnderna hur de, inom sina respektive ansvarsområden, bidrar till markanta förbättringar sker.

För att få en tydlig koppling till översiktsplanen

föreslås att budgetprocessen på våren inleds med en avstämning av vilka åtgärder i översiktsplanen som är aktuella att ta med i den kommande 3-års budgeten. Det blir nämnderna som prioriterar vilka åtgärder som ska budgeteras.

De nyckeltal som finns i översiktsplanen och som berör den kommande 3-årsperioden kommer att läggas ut på berörd förvaltning.

Aktiv markpolitik

Med ett markinnehav ges goda förutsättningar för att kunna driva och genomföra utvecklingen i kommunen och påverka samhällsbyggandet.

Habo kommun har ett litet markinnehav, kommunen äger ytterst lite av den mark som pekas ut som lämplig för tätortsutveckling.

För att kommunen ska kunna ta det ansvar som är ålagt och driva på utvecklingen, främst i syfte att kunna åstadkomma de bostäder som behövs för den ökande befolkningen, krävs det att kommunen är aktiv och köper lämplig mark som är till försäljning. Genom att äga mark kan kommunen styra vilka förutsättningar som ska gälla för en kommande byggnation när markanvisningar ges, till exempel styra markanvändning, upplåtelseformer, val av byggherre med mera utifrån kommunens behov. På det viset kan kommunen möjliggöra att områden får ökade kvaliteter när det gäller livsmiljö, typ av boendeform och upplåtelseform kan styras vilket bidrar till en ökad social blandning på platser med ett likartat utbud. Genom att välja markanvisningsförfarande kan kommunen tydligt redovisa vilka ambitioner kommunen har och vad kommunen vill åstadkomma med en särskild plats.

För en utveckling krävs ett samarbete mellan kommunen och markägare. Områden med privatägd mark eller med fler fastighetsägare innebär ett behov av att samla alla aktörer och skapa gemensamma incitament, arbetsformer och målbild för att driva utvecklingen framåt. En aktiv markpolitik och nya arbetsformer kan stimulera en större mångfald av aktörer i stadsutvecklingsprojekt som sedan av-

speglas i den byggda miljön när det gäller arkitektur, boendeform och utformning i stort.

Översiktsplanens mål, utbyggnadsstrategier och riktlinjer ger goda förutsättningar att driva en aktiv markpolitik. Det nyligen antagna (2017-10-11) dokumentet *Riktlinjer för markanvisning* kan på ett tydligare sätt tillämpas med utgångspunkt i översiktsplanen.

Marknadsförutsättningar

Inom kommunen finns det stora variationer i marknadsförutsättningarna mellan olika tätorter. De marknadsmässiga förutsättningarna är i dagsläget väldigt goda för Habo tätort, medan de i övriga tätorter är lite svalare. Förutsättningarna för nybyggnation i de övriga tätorterna bedöms öka om riktade insatser för att öka kvaliteter som innebär en förbättrad livsmiljö genomförs. Till exempel förbättra kopplingarna med kollektivtrafik och cykel till Habo tätort men även till angränsade orter i närliggande kommuner, exempelvis Mullsjö och Bankeryd, skapa attraktiva mötesplatser i form av aktivitetsytor och parker, goda förskole- och skolmiljöer, tillgång till friluftsområden utvecklas med mera.

Vid satsning i tätorter utöver Habo behöver kommunen och exploitörer gemensamt säkerställa att nya kvaliteter tillkommer för att främja en positiv utveckling.

Uppföljning

För att kunna följa om utvecklingen sker i enlighet med målsättningarna och i en hållbar riktning har uppföljningsbara och mätbara nyckeltal tagits fram. Nyckeltalen är redovisade på sidorna 180-182.

De åtgärder i översiktsplanen som tas med i budget kommer automatiskt att följas upp via rutiner för uppföljning av budget och styrmodell. För att möjliggöra en uppföljning av översiktsplanen är det därför viktigt att i budget markera de behov som hänger ihop med översiktsplanen.

I samband med budgetarbetet kommer nyckeltalen att fördelas mellan förvaltningarna som ansvarar att följa upp och redovisa statistiken kopplat till budgetprocessen. Genom att beskriva ett hanterligt antal mål och formulera dem tydligt är det möjligt att följa upp hur arbetet med att genomföra översiktsplanen går.

Uppföljningen med nyckeltal ska belysa hur utvecklingsarbetet följer de övergripande målen som är satta inom översiktsplanen:

- Starkt näringsliv
- Attraktiv livsmiljö
- Hållbar infrastruktur
- Rekreation för livskvalitet
- Resurseffektiv och klimatsmart kommun
- Levande landsbygd

Aktualitetsprövning

Det är lagstadgat i plan - och bygglagen att en översiktsplan ska aktualitetsprövas varje mandatperiod. Det innebär att kommunen ser över om översiktsplanens innehåll fortfarande är aktuell under nästkommande mandatperiod. Det är då möjligt att komplettera översiktsplanen med delar som anses saknas. Bedöms översiktsplanen vara helt inaktuell i sin helhet behöver en ny översiktsplan tas fram. Under denna process är det möjligt att följa upp vad som har genomförts med hjälp av målsättningar och nyckeltal.

Uppföljning med nyckeltal

Starkt näringsliv

År 2040 har kommunen ett positivt näringslivsklimat och mark för nyetablering av verksamheter och företag finns att tillgå. Kommunen har en god samverkan med ett mångsidigt näringsliv såväl i tätorterna som på landsbygden. Turism- och besöksnäringen utvecklas och lockar besökare och kommuninvånare att uppleva kommunens natur och besöksmål. Det finns arbetsmöjligheter inom kommunen och centrum är en viktig mötesplats som erbjuder en variation av service.

Uppföljning / Nyckeltal:

- Planlagd yta för verksamheter i hektar
- Ta fram en centrumplan
- Antal verkamma företag inom kommunen
- Antal nystartade företag
- Antal nyetablerade företag

Attraktiv livsmiljö

År 2040 är kommunen en trygg och säker kommun att vistas och leva i, det finns möjlighet att leva ett gott liv i Habo kommun både i tätorterna och på landsbygden och utifrån varje individs behov. Habo kommun vill ge alla invånare de bästa förutsättningarna och eftersträvar mångfald och integration. Kommunen erbjuder en variation av bostadstyper och upplåtelseformer och har en fortsatt stark befolkningstillväxt. Barn – och äldreomsorgen är en central del av kommunens verksamheter där människan är utgångspunkten. Det finns ett rikt kultur- och föreningsliv där barn, ungdomar, vuxna och äldre får möjlighet att utvecklas och känna gemenskap. Platser och målpunkter som är viktiga för kommunen har utvecklats och har god tillgänglighet. Det finns goda förutsättningar för möten mellan människor.

Uppföljning / Nyckeltal:

- Antal hektar kommunägd mark inom föreslagna ytor för bostäder
- Antal nya bostäder utifrån bostadstyp och upplåtelseform fördelat på tätorterna och landsbygden
- Antal nya bostäder inom en radie av 600 meter från tågstationen
- Antal bostäder som byggts inom förtätningsprojekt/omvandlingsområde
- Exploateringsgrad i nybyggda bostadsområden

Hållbar infrastruktur

År 2040 drar kommunen nytta av de kommunikationer som finns inom och i närheten av kommunen. Resorna som görs i det vardagliga livet utgörs till stor del med hållbara färdmedel, såsom tåg, buss, cykel och till fots. Kommunen verkar för en snabb, enkel, tillgänglig och effektiv kollektivtrafik som möjliggör ett enkelt vardagsresande. Kommunen har en hållbar dagvatten- och avloppshantering. Ny infrastruktur så som vägar, vatten- och avlopps, el- och kommunikationsanläggningar är robust och har byggts ut på ett genomtänkt sätt som är markbesparande och anpassat till kommande befolkningsökning och klimatförändringar.

Uppföljning / Nyckeltal:

- Andel arbetsplatser och bostäder som har maximalt 400 meter till en busshållplats i Habo tätort
- Antal meter cykelväg som byggts mellan tätorter
- Antal meter gång- och cykelväg som byggts i Habo tätort

Rekreation för livskvalitet

År 2040 är närheten till naturupplevelser och friluftaktiviteter påtaglig. Kommunens grönområden och friluftsområden är viktiga för att skapa en god livsmiljö för både människor, djur och växter. Vättern och Vätterbäckarna är lättillgängliga och kan upplevas på nära håll. Det är viktigt att utveckla och bevara grönområden med tydliga gröna stråk för att skapa goda förutsättningar för rekreation samt för djur- och växtliv som i sin tur stärker ekosystemtjänster och ger förutsättningar för biologisk mångfald.

Uppföljning / Nyckeltal:

- Antal hektar nybildat naturreservat
- Antal hektar tätortsnära skog (skog som finns inom 2 km från tätortsbebyggelse)
- Antal hektar planerad natur-/parkmark i nya detaljplaner

Resurseffektiv & klimatsmart kommun

År 2040 har utvecklingen av kommunen tagit hänsyn till klimatförändringar och nyttjat mark och vattenområden på ett resurseffektivt sätt. Förnyelsebara energikällor har utvecklats i kommunen för att minska miljöpåverkan. Vattnet i kommunen mår bra och tillgången av dricksvatten är god och håller en god kvalitet. Kommunen arbetar för att minska miljöbelastningen, verkar för att uppnå miljömålen och minimera energibehovet. Systemet för avfallshantering är effektivt och sortering samt återvinning är en naturlig del i samhället.

Uppföljning / Nyckeltal:

- Andel egenproducerad förnybar energi
- Andel förnybar energi som används inom kommunala verksamheter.
- Antal vindkraftverk inom kommunen
- Antal utbyggda laddpunkter/tankstationer för förnybara drivmedel i Habo kommun
- Antal fastställda vattenskyddsområden för grundvatten
- Uppföljning av MKN för vatten

Levande landsbygd

År 2040 är landsbygden en attraktiv del av kommunen som lockar människor att bo, besöka och verka i. Kommunen främjar möjligheter så att landsbygden har förutsättningar att utvecklas. Utbyggnad av fiber och bredband är en förutsättning för att leva och driva företag på landsbygden. En väl fungerande infrastruktur, underhåll och drift av vägar är en förutsättning för en levande landsbygd.

Uppföljning / Nyckeltal:

- Antal bygglov för nybyggnation på landsbygden
- Antal bosatta på landsbygden
- Antal företag på landsbygden
- Antal hektar jordbruksmark som tagits i anspråk för byggnation på landsbygden
- Andel bostäder och företag som är anslutna till snabbt bredband (100 Mbit/s) via fiber

Ordlista

A

- Aktualitetsprövning innebär att en kommun går igenom sin översiktsplan för att se om den är aktuell. Det ska göras minst en gång under en mandatperiod.
- Allmänna intressen behandlas i plan – och bygglagens andra kapitel och är intressen som bland annat berör natur- och kulturaspekter, hälsa och säkerhet samt utformningen av bebyggelse.
- Antagandehandling är den slutgiltiga versionen av översiktsplanen med tillhörande handlingar samt granskningsyttrande från länsstyrelsen.
- Artdatabanken är ett kunskapscentrum för arter och naturtyper. De arbetar med faktainsamling, information och forskning om biologisk mångfald i Sverige.

B

- Biodiversitet är ett annat begrepp för biologisk mångfald. Se biologisk mångfald
- Biologisk rening är en reningsprocess av avloppsvatten som sker med hjälp av mikroorganismer.
- Biologisk mångfald är ett samlingsbegrepp som omfattar all den variation mellan arter, inom arter och livsmiljöer som finns på jorden.
- Bredband är ett samlingsnamn för olika tekniker som gör det möjligt att ansluta bland annat datorer, surfplattor, mobiltelefoner och tv till internet med högre hastigheter.
- Breddning av orenat vatten innebär ett tillfälligt utsläpp av orenat avloppsvatten till följd av att ledningsnät eller reningsverk är överbelastat och vattenmängden är större än vad vatten – och avloppssystemet klarar av.

C

D

- Dagvatten är nederbörd som rinner av från hårdgjorda ytor så som gator, vägar, parkeringar och tak.
- Detaljplan är ett dokument inom fysisk planering i Sverige och anger hur ett begränsat område i en kommun skall bebyggas och hur mark- och vattenområden får användas.

E

- Ekologisk status är en bedömning av kvaliteten på tillgången av växt- och djurarter i sjöar och vattendrag.
- Ekosystemtjänst är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet.
- Elektromagnetiska fält är ett strålningsfenomen i vilket energi överförs som en vågrörelse av elektiska och magnetiska fält.
- Ekvivalent ljudnivå är en medelljudnivå under en given tidsperiod. För trafikbuller är tidsperioden i de flesta fall ett dygn.
- Erosion är den nednötning och transport av berg, jord eller annat material som sker på grund av en mekanisk eller kemisk påverkan.
- Exploatering innebär att man bygger på mark som tidigare inte används för byggnation.
- Exploateringsgrad är ett mått på hur stor del av en fastighet som bebyggs. Anges ofta som e-tal.

F

- Fiber system möjliggör för överföring av signaler i form av ljus som möjliggör överförande av datakommunikation över långa sträckor med mycket hög bandbredd och överföringskapacitet.
- Fragmenterad innebär att något är uppdelat i olika delar.
- Funktionsuppdelad struktur innebär i planeringssammanhang att den fysiska miljön (samhället) är uppdelat utifrån funktion. Till exempel att arbetsplatser ligger förs sig, bostadsområden för sig och rekreationsområden för sig.
- Förtätning är ett begrepp inom stadsplanering, som syftar på någon typ av nyproduktion av byggnader inom befintlig bebyggelse. Nyproduktion av byggnader kan röra olika typer av bebyggelse, såsom bostäder, butiker, skolor och kontor.

G

- En gen gång och cykelväg planeras utifrån att avstånden ska bli så korta som möjligt.
- Granskningshandling är ett dokument som innehåller den slutgiltiga översiktsplanen och kommunens samrådsredogörelse.
- Granskningsyttrande är länsstyrelsens synpunkter på den slutgiltiga översiktsplanen.
- Grundvatten är allt vatten som finns under markytan.
- Gröna och blåa strukturer är sammanhängande nätverk av natur- och vattenmiljöer.
- Grönstruktur är sammanhängande nätverk av naturmiljöer.
- Gröna stråk natur (vegetation så som träd, gräs, buske, äng med flera) som länkar samman naturområden med varandra.
- Gröna tak innebär att taken är klädda med vegetation.

H

- Hundraårsregn är ett regn som har en statistisk återkomsttid på 100 år.
- Hållbara transporter är transporter som sker med drivmedel som är förnybara (el eller biogas) eller som gör att många kan transporteras samtidigt, exempelvis med buss eller tåg. Genom att gå eller cykla transporteras man också hållbart eftersom det inte påverkar miljön negativt.
- Implementera innebär att genomföra eller förverkliga något.
- Infiltration är den process då nederbördsvatten tränger ner i marken istället för att rinna av längs markytan.

J

K

- Kemiska status är ett mått på halten av förorenande ämnen i grund- och ytvattnet.
- Kemisk rening är en reningsprocess av avloppsvatten som sker med hjälp av kemikalier.
- Kolsänka tar upp kol från atmosfären och binder det. De huvudsakliga kolsänkorna är världshaven och växande vegetation.
- Komfortkyla är den kyla som används för att sänka inomhustemperaturen.
- Kulturaqua är ett projekt där länsstyrelsen tar reda på mer om kultur- och fornlämningar utmed länets vattendrag.
- Kunskapssamhället är ett begrepp som beskriver ett samhälle som präglas av informationsteknologi IT och där informationshantering och kunskapsutveckling är en viktig kompetens.
- Kvantitativ status anger om vattenuttagen är i balans med grundvattenbildningen. För att

en vattenförekomst ska uppnå god kvantitativ status får inte uttagen av vatten vara större än nybildningen.

L

► Laga kraft innebär att tiden för överklagande av ett beslut har gått ut eller att något inte går att överklaga. Därefter kan beslutet verkställas.

M

► Mekanisk rening syftar till att avlägsna fasta partiklar i ett avloppsreningsverk t.ex. genom galler eller sandfilter

► Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) redovisar den positiva och negativa betydande miljöpåverkan som genomförande av en plan eller en åtgärd kan antas medföra.

► Miljökvalitetsnormer (MKN) beskriver den miljökvalitet som ska uppnås vid en viss tidpunkt.

► Mobility management är ett koncept för att främja hållbara transporter och ett verktyg för att försöka påverka bilanvändningen genom att förändra resenärers attityder och beteenden.

► Morfologi beskriver ett vattendrags form.

► MSA är en yta som finns på flygplatser och måste vara fri från hinder så att flygplan kan lyfta och landa.

N

► Natura 2000-område är ett nätverk av värdefulla naturområden i Europa. Syfte är att stoppa utrotningen av vilda djur och växter.

► Naturresevat är naturområde som skyddas med lagstiftning. Det kan vara ett område som är betydelsefullt för människan, floran, faunan eller är av intresse ur ett geologiskt perspektiv.

► Nyckelbiotop är ett område med särskilt skyddsvärd miljö där det kan förekomma rödlistade arter.

► Nyckelkodsområde är en geografiskt indelade statistikområden i en kommun.

► Nyckeltal kallas de tal som ofta används för att värdera en organisation och dess verksamhet.

O

► Områdesbestämmelser är ett sätt att skydda värdefulla miljöer. Ett område med områdesbestämmelser har utökad lovplikt som innebär att lov behöver sökas för åtgärder som i det normala fallet är lovbefriade.

► Oskyddade trafikanter innefattar gående, rullstolsburna, mopedister och cyklister. De är, i och med avsaknaden av bilens skyddande hölje, mer utsatta än trafikanterna i större fordon.

P

► Parkeringsnorm är en kommuns regelverk för hur bilparkering ska ordnas vid ny- eller ombyggnation. Den anges vanligen som antal bilplatser per lägenhet, per anställd, eller per kvadratmeter byggnadsyta.

Q

R

► Radioaktivitet är ett fysikaliskt fenomen där atomkärnor spontant omvandlas till andra typer av kärnor samtidigt som de avger joniserade strålning.

► Recipient är ett vattenområde som används som mottagare av orenat eller renat avloppsvatten eller dagvatten.

► Resuspension är en process där sedimentpartiklar från botten virvlar upp och blandas med ovanliggande vatten. Detta kan ske naturlig genom vågor och strömmar, men det kan också ske på grund av mänsklig aktivitet.

► Råvatten är råvara till dricksvatten och kommer från grundvatten eller ytvatten

- Rödlistade arter är en klassificering av arter efter en bedömning av deras riska att dö ut som art.

S

- Sanera innebär att skadliga ämnen tas bort.
- Sediment är material som sjunker ner genom vattnet och samlas på havs- och sjöbottnar.
- Sedimentära bergarter är sediment som under lång tid övergår till bergarter.
- Solceller omvandlar solljus till elektrisk ström.
- Solfångare är byggda för att koncentrerat ta emot solinstrålningens värme och utnyttja den till uppvärmning av anläggningar av olika slag, främst hus.
- Strandskydd är ett generellt områdesskydd vid hav, sjöar, vattendrag och öar i hela landet. I allmänhet gäller det 100 meter inåt land och lika långt ut i vattnet från strandlinjen. Skyddet kan vara utökat genom särskilt beslut upp till 300 meter både inåt land och ut i vattnet.
- Styrmodell förklarar hur en verksamhet styrs och leds. Den visar hur det går till att besluta vad som ska utföras. Modellen skapar en helhetsbild och en röd tråd från kommunens vision ut till det dagliga arbetet i kommunens alla verksamheter.
- Styrkort är ett styrinstrument som kopplar organisationens vision till strategiska mål, framgångsfaktorer och aktiviteter

T

- Tillrinning är ett vattenflöde till en sjö eller ett vattendrag från den omgivande miljön.

U

- Utökat byggnadsfritt avstånd innebär att inom ett avstånd av tolv meter från ett vägområde får byggnader inte uppföras eller andra åtgärder vitas som kan påverka trafiksäkerheten, utan länsstyrelsens tillstånd. Länsstyrelsen kan, om det

är nödvändigt med hänsyn till trafiksäkerheten, föreskriva att avståndet ökas, dock högst till 50 meter.

V

- Vandringshinder är ett hinder som stänger ute olika djurarter från deras naturliga livs-, lek- och uppväxtområden. Detta orsakar problem för djuren då de är beroende av att kunna vandra fritt för att kunna förbättra sin överlevnadschans.
- Vattenskyddsområde är ett geografiskt område som pekas ut av en kommun eller en länsstyrelse för att skydda en vattentäkt.
- Värdeakt är ett större område som innehåller värdekärnor. Värdekärnor är sammanhängande områden som ofta innehållande särskilt skyddsvärda miljöer där det kan förekomma rödlistade arter.

X

Y

Z

Å

Ä

Ö

Medarbetare

Styrgrupp för översiktsplan fram till samråd

Jan Sundman, kommunchef

Gunnar Petterson(S)

Hans Jarstig (KD)

Thomas Werthén (M)

Lars Davidsson (KD)

Catharina Bülow (M)

Helena Persson (C)

Styrgrupp för översiktsplan fr.o.m. samråd

Jan Sundman, kommunchef

Gunnar Petterson(S)

Hans Jarstig (KD)

Susanne Wahlström (M)

Anders Rickman (L)

Hanna Englund (C)

Niklas Fungbrandt (M)

Lars-Åke Johansson (S)

Helena Persson (C)

Projektgrupp för översiktsplan

Linda Tubbin projektledare (chef, plan- och explo.)

Johanna Schönberg bitr. projektledare (planarkitekt)

Svante Modén (chef, tekiska förvaltningen)

Agneta Martinsson (chef, miljöförvaltningen)

Emilia Svenningsson (chef, bygglov)

Lubomira Eng (chef, gata/va)

Lena Stina Wennman (miljöinspektör)

Caroline Svensson (miljöingenjör)

Ellen Lindberg (miljöstrateg)

Therese Mattisson (projektingenjör)

GIS (Geografiskt informationssystem)

Jack Frisell (GIS-ingenjör)

Malsor Limani (GIS-samordnare)

Webbapp

Malsor Limani (GIS-samordnare)

Arbetsgrupp för översiktsplan

Pia Lindberg (fritids- och kultur)

Annika Freding (fritid- och kultur)

Thomas Lund (chef, fritid- och kultur)

Tina Plejert (miljöingenjör)

Lars-Erik Sidenholm (miljöinspektör)

Thomas Andersson (chef, räddningstjänsten)

Bengt Fransson (VD Habo Kraft AB)

Ingemar Bergbom (miljöinspektör)

Malin Persson (miljöinspektör)

Johan Wester (miljöinspektör)

Ulrika Larsson (miljöingenjör)

Caroline Eliasson (miljöstrateg)

Eva Åstrand (miljöinspektör)

Daniel Kangas (väg- och vatteningenjör)

Layout

Sofia Jarl (kommunikationsansvarig)

Malin Wester (kommunikatör)

Johnathan Bryskhe (kommunikatör)

Korrektur

Ulla Gillbom

Foto

Mari Widetoft, Photo by Mari.G:W

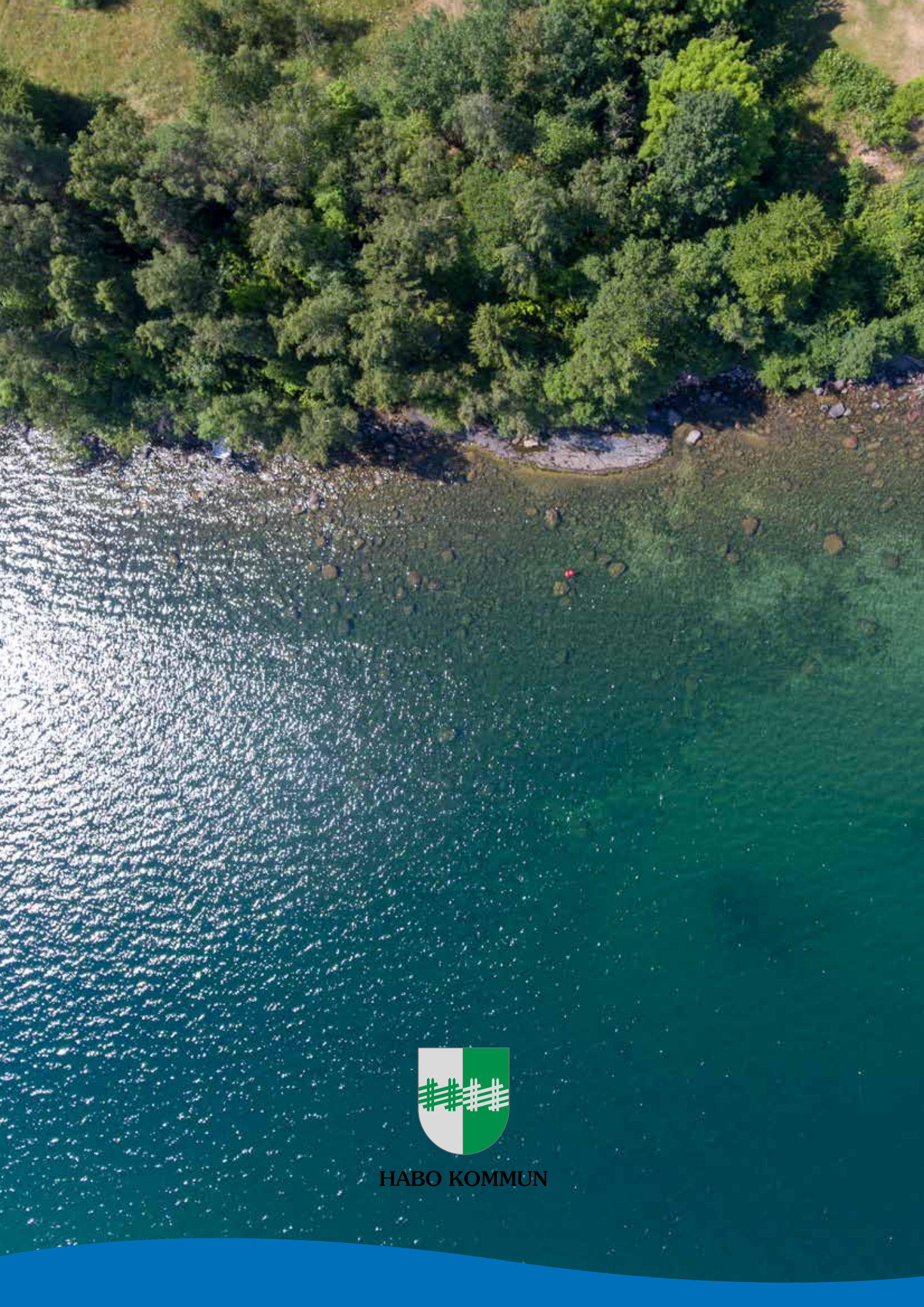
www.symbolbilder.se

Malin Wester

Sofia Jarl

Johanna Schönberg

HABO KOMMUN